

Jaarverslag 2023

Moerdijk zorgt, bouwt en groeit

MOERDIJK

Colofon

Ontwerp/opmaak: John Gaasbeek, johngaasbeek.nl

Fotografie: Marcel Otterspeer, Gert van der Ros, gemeente Moerdijk, Adobe Stock

Uitgave: mei 2024

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een geautomatiseerd gegevensbestand worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gemeente Moerdijk.

Inhoud

Inleiding 4

Programma's
Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk 6
Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk 18
Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk 33
Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben 55
Partnerschap in een veranderende samenleving 72

Financiële paragraaf 91

Paragraaf Lokale heffingen 96
Paragraaf Financiering 107
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 113
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 125
Paragraaf Grondbeleid 134
Paragraaf Bedrijfsvoering 142
Openbaarheidsparagraaf Woo 148
Paragraaf Verbonden partijen 150
Paragraaf Subsidies 173

Beleidsindicatoren 177

Inleiding

Beste raadsleden,

Naarmate de bestuursperiode vordert, schrijven we steeds meer resultaten bij. De tijd van zaaien is grotendeels voorbij en dat betekent dat het oogsten begint. In dit licht laten de jaarrekening en het jaarverslag 2023 een positief beeld zien. In 2023 zien we dat we steeds meer resultaten uit het bestuursakkoord “Moerdijk zorgt, bouwt en groeit” realiseren.

Binnen programma 1 “Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk” hebben we in overeenstemming met de eisen uit de Omgevingswet, en ruim binnen de wettelijke termijn van 3 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet, in 2023 de Omgevingsvisie al vastgesteld. Ook is op initiatief van de gemeente Moerdijk de ontwerptafel Powerport opgestart waarin we integraal met ministeries, provincie en betrokken gemeenten de energie-infrastructurele projecten bespreken waarbij we de belangen van de gemeente Moerdijk goed voor ogen blijven houden.

In programma 2 “Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk” zijn grote stappen gezet in de woningbouwopgave door het vaststellen van verschillende bestemmingsplannen en het raadsbesluit Zevenbergen Oost, allemaal nodig om de grote woningbouwopgave te kunnen realiseren. In hetzelfde programma 2 zijn in 2023 de laatste beheerplannen op orde gekomen en zijn besluiten genomen over diverse grote investeringen zoals het zwembad de Niervaert, de verduurzaming van de andere zwembaden en de sporthal in Zevenbergen.

De vorderingen in de programma-aanpak vitale centra zijn in programma 3 “Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk” een belangrijke mijlpaal. Hiermee investeren we actief in onze kernen voor (toekomstige) inwoners van de gemeente Moerdijk en voor zakelijke en recreatieve bezoekers.

In programma 4 “Ondersteuning voor de mensen die het echt nodig hebben” hebben we in juli 2023 het besluit genomen om, naast het opvangen van Oekraïners, ook asielzoekers aan de Schansdijk op te gaan vangen. Een besluit waarmee Moerdijk actief haar verantwoordelijkheid neemt en een waardevolle bijdrage levert aan het oplossen van de vastgelopen asielketen.

Andere belangrijke mijlpalen uit programma 4 zijn de plannen rond het Integraal Zorgakkoord (IZA) & Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gericht op preventie. Een belangrijk doel uit het bestuursakkoord. Maar ook het vaststellen van de cultuur- en erfgoednota en de Armoedenota.

Ten slotte zijn we ten aanzien van programma 5 “Partnerschap in een veranderende samenleving” trots op onze zichtbare arbeidsmarktcommunicatie. We hebben onze gemeentelijke organisatie met een eigen smoel en identiteit weggezet via diverse uitingen via sociale media en reclameborden langs onder andere de A16. Maar ook is nieuw beleid huwelijksvoltrekkingen & geregistreerd partnerschap vastgesteld en hebben Moerdijkse bruidsparen nu meer keuzemogelijkheden in de aankleding en entourage bij huwelijksvoltrekkingen of het aangaan van een geregistreerd partnerschap.

Naast deze, in de ogen van het college, mooie resultaten lopen we financieel in 2023 goed in de pas. Na jaren van grote overschotten is het jaarrekeningresultaat van 2023 met ongeveer 3,5 miljoen beperkt. Fijn is ook dat we dit resultaat al op het netvlies hadden bij de tweede bestuursrapportage. Hiermee kenden we in 2023 een financieel stabiel begrotingsjaar.

Ten slotte vragen we in deze inleiding nog even aandacht voor de kleuren die we in het jaarverslag gebruiken om de voortgang aan te geven. Groen betekent dat een prestatie in zijn geheel is gerealiseerd. Rood betekent dat de prestatie achterblijft. In alle andere gevallen gebruiken we de kleur oranje. Oranje betekent dat de prestatie nog niet is afgerond maar dat er wel voortgang is. Omdat we er in de begroting voor hebben gekozen om zo min mogelijk tussenproducten te benoemen, kunnen we in het jaarverslag een prestatie alleen op groen zetten als het resultaat in zijn geheel is behaald. En dit maakt dat er relatief veel zaken op dit moment nog op oranje staan.

Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk

Er ligt een grote opgave om tot een duurzaam Moerdijk te komen. Het tegengaan van klimaatverandering, aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering en een transitie naar een circulaire economie zijn randvoorwaarden voor het behoud van onze leefbaarheid.

Energietransitie en klimaatadaptatie hebben ook impact op hoe we onze openbare ruimte inrichten en beheren. De klimaat- en energietransitie gaan ons landschap veranderen. Het vraagt om een ontwikkelend perspectief op onze ruimtelijke ordening, waarbij we opgaven slim combineren en de kwaliteit van het landschap bewaren.

THEMA ENERGIETRANSITIE

Strategisch doel

- We leveren een evenredige bijdrage aan mondiale en Rijksdoelstellingen (inclusief het Klimaatakkoord), zoals minimaal 49% reductie van uitstoot van broeikasgassen in 2030 (t.o.v. 1990).

Mijlpalen

Windmolens

In het jaar 2023 zijn langlopende grote projecten zoals Windenergie A16 en Slimme Stappen afgerond. De windmolens langs de A16 draaien inmiddels en leveren energie. De Stuurgroep WindA16 is daarom in november 2023 voor het laatst bij elkaar geweest om het project officieel af te sluiten. Daarbij zijn ook de afspraken bevestigd over de governance voor het windfonds A16 (opgezet voor de opbrengsten uit het 25% aandeel voor de omgeving).

In november 2023 heeft de eindbijeenkomst Slimme Stappen plaatsgevonden. Enkele honderden geïnteresseerden werden tijdens deze bijeenkomst bijgepraat over de ‘bewonersreis’ die dit project heeft opgeleverd. Deelnemende gemeenten gaan deze nu daadwerkelijk (samen) in praktijk brengen. En helpen zo hun inwoners de huizen verder te verduurzamen.

Energiearmoede

2023 was ook het jaar waarin de aanpak van energiearmoede vorm heeft gekregen via de inzet van een energieklusdienst. In 2023 hebben we in totaal 277 huishoudens geholpen met het nemen van kleine maatregelen om energie te besparen (bijvoorbeeld tochtstrips, ledlampen of een waterbesparende douchekop). In totaal zijn bij deze huishoudens 1338 energiebesparende maatregelen getroffen. Goed voor een jaarlijkse besparing van ongeveer €200 tot €300 per huishouden per jaar. Ook in 2024 gaan we hiermee door. We hebben met Energiebox een overeenkomst voor een vervolg. In totaal willen we 2000 huishoudens helpen.

Ontwerptafel Powerport

De opgave op het gebied van energietransitie is groot in Nederland. Er zijn diverse ingrepen nodig in de nationale energiehoofdstructuur. Onze gemeente krijgt, vanwege de positie in het nationale energiesysteem en de verduurzamingsopgave van onze industrie, te maken met een groot aantal energie-infra projecten die bijdragen aan een klimaatneutraal nationaal energiesysteem. Het energievraagstuk is echter niet de enige (rijks)opgave die een beslag legt op de beschikbare ruimte in onze gemeente. We zien de ruimte-en milieudruk, en daarmee de druk op de leefbaarheid, oplopen op met name de oostzijde van de gemeente. Om die reden hebben we stevig ingezet op een integrale benadering van al deze ontwikkelingen.

Op basis van de door het college vastgestelde positiebepaling hebben we ingezet op gesprekken met

de provincie Noord-Brabant, het Rijk (de ministeries van BZK, EZK en I&W) en de gemeenten Drimmelen en Geertruidenberg. Dit heeft geresulteerd in de afspraak, verankerd in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving van juni 2023, om met deze partijen te komen tot de Ontwerptafel Powerport Moerdijk. Na de zomer is deze Ontwerptafel gestart. Aan de Ontwerptafel worden alle ruimte-vragende opgaven van lokaal, regionaal en nationaal belang in het gebied integraal afgewogen, met daarbij nadrukkelijk aandacht voor de structurele verbetering van de leefbaarheid en toekomstbestendig perspectief voor de inwoners en ondernemers in het gebied. Dit Ontwerptafelproces leidt in 2024 en 2025 tot concrete adviezen en afspraken.

Uitvoering transitievisie warmte

In 2023 zijn enkele activiteiten uit de transitievisie warmte conform planning afgerond of uitgevoerd, zoals de energiebesparingscampagne. Wij zetten ons samen met coöperatie Energiek Moerdijk continu in om onze inwoners te stimuleren de woning te verduurzamen en hun gasverbruik terug te dringen. In 2023 hebben we hiervoor een collectieve inkoopactie (hybride) warmtepompen georganiseerd. Met als resultaat dat ruim 200 geïnteresseerde inwoners zijn geïnformeerd en 159 offertes aangevraagd. Energiek Moerdijk heeft circa 200 woningeigenaren van advies voorzien en/of een lekcheck in de woning uitgevoerd. Via het energieloket zijn 22 adviezen/ vragen behandeld. In de landelijke klimaatweek zijn diverse activiteiten georganiseerd en is de klimaatkrant bezorgd om inwoners bewust te maken van het belang van verduurzaming voor zowel het klimaat als de eigen portemonnee.

Pilot buurtaanpak

Het initiatief dat we met Stichting Buurkracht hebben opgezet om in Willemstad (vesting) en Klundert (centrum) tot een buurtaanpak te komen is wegens gebrek aan belangstelling stopgezet. Er waren te weinig inwoners die zelf aan de slag wilden in hun buurt om een collectieve inkoopactie op touw te zetten voor deze twee specifieke delen van Willemstad en Klundert (veel oude en monumentale panden). Voor Willemstad wordt in overleg met de stadstafel nog wel naar een vervolg gekeken.

Warmtenet/Amernet

Het onderzoek naar de mogelijke aansluiting van een deel van onze kernen op het regionale warmtenet (Amernet) is in 2023 afgerond. Dit onderzoek is in september 2023 met de raad gedeeld.

Wijkuitvoeringsplannen

In het laatste kwartaal van 2023 is op basis van onder andere een technische- en sociale analyse van de kernen in de gemeente Moerdijk gezocht naar een mogelijke ‘Startwijk Wijkuitvoeringsplan’. Oftewel een wijk of buurt waar we als eerste aan de slag kunnen gaan met het proces om te komen tot een wijkuitvoeringsplan (wat moet leiden tot een aardgasvrije wijk). Uit de analyse is Helwijk als meest kansrijk naar voren gekomen. Onder meer vanwege het hoge woningcorporatiebezit en de gelijksoortigheid van de woningen. In 2024 gaan we van start.

In 2023 is ook de basis gelegd om met de inwoners van Moerdijk, Langeweg en Zevenbergschen Hoek aan de slag te gaan om tot een wijkuitvoeringsplan te komen, teneinde de opbrengsten vanuit de windmolens langs de A16 goed te kunnen besteden. Hierbij is het uitgangspunt dat iedereen mee kan doen en profiteert van deze opbrengst. Een collectieve warmteoplossing wordt daarom, mits realistisch en betaalbaar, geprefereerd.

Het opstellen van een Actieplan om de CO2-uitstoot van de eigen organisatie te verminderen is door capaciteitsgebrek doorgeschoven naar 2024. Dit geldt ook voor het project om elektrische deelauto’s in te zetten voor de verduurzaming eigen dienstkilometers.

Ontwikkelingen

Na enkele jaren van extreem hoge energieprijzen, zijn deze in 2023 weer gestabiliseerd en zelfs stevig gedaald (vooral gas) naar een stabiel maar historisch gezien nog steeds hoog niveau. De hoge energieprijzen hebben er wel voor gezorgd dat het gasverbruik in Nederland gemiddeld genomen met 21,6% is gedaald. In Moerdijk daalt het gasverbruik met 22,8% zelfs harder dan gemiddeld. Naast de hoge gasprijs speelt hierbij ook de zachte winter een rol. Of deze trend doorzet is dan ook nog onbekend.

In 2023 is het Soortenmanagementplan afgerond (zie de paragraaf klimaatadaptatie). Om woningen te kunnen isoleren is een ontheffing van de provincie nodig. Deze wordt in de loop van 2024 verwacht.

Effecten

In begroting 2023 zijn de volgende indicatoren opgenomen:

1. Geïnstalleerd vermogen wind en zon eind 2023

Wind: 323 Gwh
Zon op veld 35 GWh
Zon op daken 76 GWh

2. Vorming en gebruik van Energietransitiefonds(en)

Voor de diverse windfondsen is in 2023 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst gesloten met Stichting Energietransitie Moerdijk. Zij beheren deze fondsen en zorgen dat deze aan goede projecten worden besteed. Voor het Windfonds A16 Moerdijk en de Windfondsen Moerdijk en Klundert (windpark HiM) zijn daarnaast nog aanvullende specifieke afspraken gemaakt en is een investeringskader overeengekomen.

Het WindfondsA16 wordt op dit moment nog niet gevuld, omdat eerst de lening aan het Energiefonds Brabant moet worden afbetaald. De windfondsen Moerdijk en Klundert (HiM) zijn in 2023 wel weer verder gevuld. STEM is onder meer in overleg met Stadstafel Klundert over de besteding hiervan.

3. Vermeden CO2-uitstoot concrete uitvoeringsacties

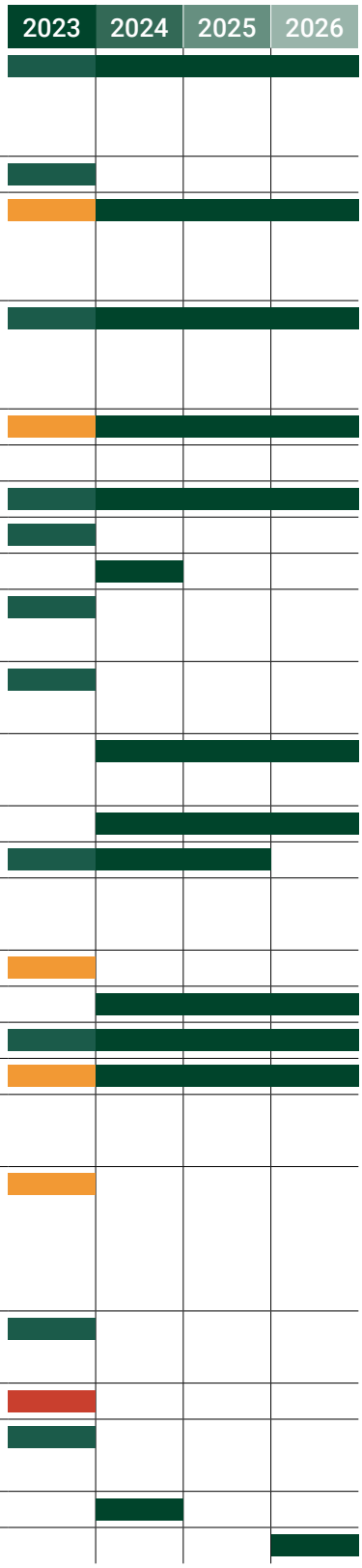
In de afgelopen jaren hebben we gebruik gemaakt van de inzet van de energieklusdienst van Sobolt en Energiebox. Deze klusdienst heeft zich gericht op kleine maatregelen bij woningen (tochtstrips, radiatorfolie, etc.). Dit heeft geleid tot een jaarlijkse CO2-besparing van 58,6 ton.

Risico's

Netcongestie - oftewel een tekort aan capaciteit op het stroomnet - vormt een groot risico voor de realisatie van de energie- en warmtetransitie. In 2023 is de problematiek rondom de netcongestie verder toegenomen. Netbeheerders werken aan verzwaringen en uitbreidingen, maar de komende 10-15 jaar zullen we hier zeker nog last van houden. Lokaal opwekken, opslaan en gebruiken zal komende jaren noodzakelijk zijn om (nieuwe) ontwikkelingen mogelijk te maken. Nieuwbouwwoningen kunnen op dit moment nog wel worden aangesloten (kleinverbruik aansluiting).

Prestaties

- We continueren onze inzet in en aan diverse regionale en provinciale projecten en overlegtafels om de transportschaarste op het elektriciteitsnet versneld op te lossen en beheersbaar te houden.
- We dragen bij aan de totstandkoming van de RES 2.0.
- We continueren onze inzet om de lokale energietransitie te versnellen middels de werkwijze 'Moerdijkse Energiedeals', die we komende jaren verder ontwikkelen.
- Met onze samenwerkingspartners continueren we de inzet op het gebied van informeren en ontzorgen, sociale participatie en maatschappelijke betrokkenheid in de energietransitie.
- We evalueren het gebruik van Lokale Energie Agenda's per kern.
- Uitvoering Transitievisie Warmte:
  - Uitvoeren energiebesparingscampagnes.
    - Buurtaanpak energiebesparing Willemstad en Klundert
    - Buurtaanpak Helwijk
  - Onderzoek naar de kansen in verkenningsgebieden voor aansluiting op een regionaal warmtenet
  - Onderzoek naar de kansen voor kleine collectieve warmteoplossingen in verkenningsgebieden)
  - Opstellen Wijkuitvoeringsplan(nen) voor kansrijke gebieden warmtenet of kleine collectieve warmteoplossingen
  - Gemeentebreed actieplan stimuleren hybride warmtepompen
  - Ontwikkeling en uitvoering aanpak energiearmoede
- We dragen bij aan de realisatie van noodzakelijke nieuwe energie-infrastructuur
  - Bijdragen aan locatiekeuze nieuw 380/150 kV station Moerdijk
  - Bijdragen aan planologische procedure 380/150 kV station Moerdijk
  - Faciliteren realisatie en ingebruikname Delta Corridor
  - Faciliteren realisatie en ingebruikname warmteverbinding Moerdijk-Amernet
- We reduceren onze eigen CO2-uitstoot en compenseren hetgeen we niet kunnen reduceren zo veel mogelijk lokaal
  - Inzet elektrische deelauto's voor verduurzaming eigen dienstkilometers, als onderdeel van een bredere verduurzaming van de eigen zakelijke mobiliteit. Hiervoor is in de begroting een bedrag van € 50.000 opgenomen voor 2023.
  - Opstellen Actieplan Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeverschap en inkopen (MVOI)
  - Opstellen Actieplan lokale CO2-reductie eigen organisatie
- Start ruimtelijke verkenning Repowering windparken Volkeraksluizen en Sabinadijk
- Actualisatie Energieprogramma Moerdijk
- Actualisatie Transitievisie Warmte

THEMA KLIMAATADAPTATIE

Strategisch doel

- We handelen klimaatbestendig bij het (her)inrichten van onze ruimtelijke omgeving.

Mijlpalen

Samen naar een groene, klimaat robuuste leefomgeving in 2050

In gezamenlijkheid met de Water en Klimaatkring West Brabant is in 2023 een nieuw gemeentelijk waterprogramma (GWP) opgesteld. Als gemeente Moerdijk hebben we ervoor gekozen om aan dit technische document extra focus en duiding te geven en heeft de gemeenteraad ingestemd met het focusdocument 'Samen naar een groene, klimaat robuuste leefomgeving in 2050'. Met als doel om de in 2021 vastgestelde Klimaatstrategie gemeente Moerdijk te kunnen realiseren door concrete maatregelen en uitwerkingsprincipes:

- Tegengaan van wateroverlast, maar water hoort op straat bij het nieuwe klimaat;
- Hemelwater gaan we eerst hergebruiken voordat we het bergen en laten infiltreren of afvoeren;
- Extra vergroening waarbij we uitgaan van de 3-30-300 regel en de maatlat groene klimaat adaptieve gebouwde omgeving. Zie ook vergroeningsplannen.

Om initiatiefnemers en projectontwikkelaars te helpen bij het bepalen van de waterberging, de norm is vastgesteld op 60 mm per m² verharding, hebben we opdracht verleend voor het opstellen van een rekentool. Dit is een innovatie waarmee gefaciliteerd wordt hoe de verplichte waterberging doelmatig is te realiseren en wat daarbij de meerwaarde is voor bijvoorbeeld natuur. Hierbij kan gedacht worden aan het realiseren van tijdelijke wateropslag, groene daken, extra groen en/of bomen.

Havenbedrijf

Gemeente Moerdijk is wettelijk verantwoordelijk voor de invulling van de zorgplicht afval-, hemel- en grondwater. Het Havenbedrijf Moerdijk is volgens de huidige governanceregeling de uitvoerende partij voor het benodigde beheer en onderhoud ter uitvoering van deze zorgplicht binnen het beheergebied van Havenbedrijf Moerdijk. Het havenbedrijf verstrekt op jaarbasis informatie aan de gemeente ter vaststelling van de rioolheffing en controle op een adequate invulling van de uit te voeren watertaken.

Realisatie ecologische verbindingszone Oud Dintel

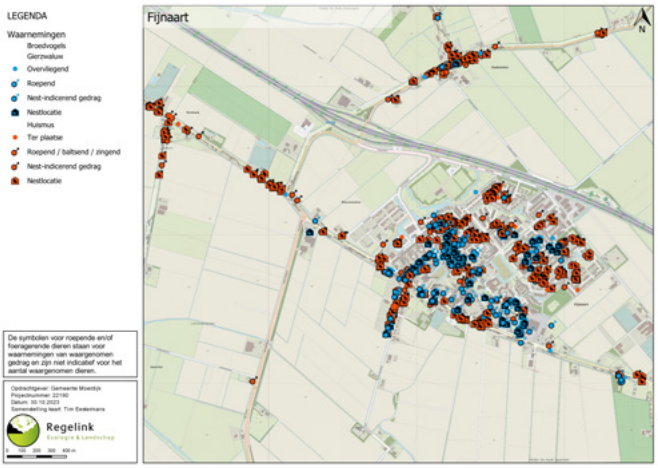
Op 13 oktober 2023 is de ecologische verbindingszone als onderdeel van het landschapsplan Oud Dintel eindelijk feestelijk geopend. Het heeft lang geduurd voordat deze ecologische verbindingszone kon worden gerealiseerd. Het goed uitwerken van de plannen, afstemmen met alle betrokken partijen en vervolgens het aankopen van de gronden en het doorlopen van de benodigde vergunning en procedures nam behoorlijk wat tijd in beslag, maar met resultaat.
Het landschapsplan Oud Dintel waar deze ecologische verbindingszone onderdeel van is, is daarmee nog niet klaar. Er zijn nog meer wensen om het gebied te vervolmaken. Bijvoorbeeld meer opgaande begroeiing zoals bomen op bepaalde stukken grond. Daarover zijn we nog in gesprek met grondeigenaren en buurgemeenten.

Ontwikkelingen

Soortenmanagementplan (SMP)

Eind 2022 is gestart met de voorbereidingen van het opstellen van het SMP. In het voorjaar van 2023 is voor het bebouwd gebied van de gemeente (kernen, bebouwingsconcentraties en -linten) een inventarisatie gemaakt van de foerageergebieden, broedplaatsen, zomer-/winterverblijven en dichtheid van een aantal gebouw bewonende soorten. Bijvoorbeeld de laatvlieger (vleermuis), huismus en gierzwaluw. Belangrijkste conclusie was dat de gemeente Moerdijk rijk is betreffende deze soorten.

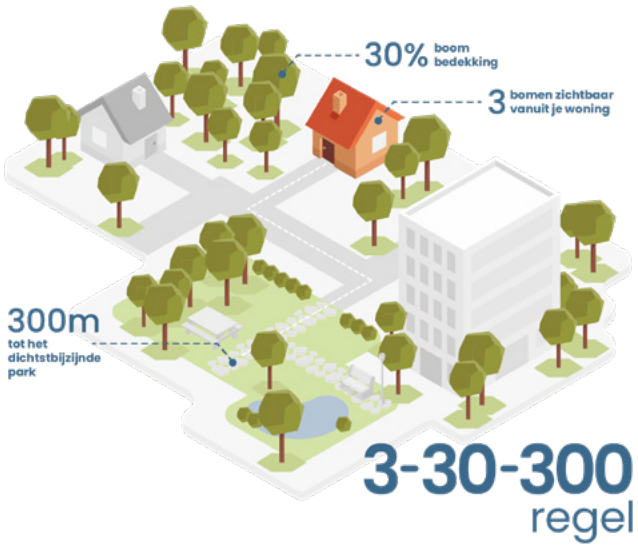

Het SMP heeft tot doel het beter beschermen van deze kernsoorten en hun aantallen in onze gemeente te laten toenemen door het nemen van gepaste maatregelen overeenkomstig de behoefte van de desbetreffende locatie. Tevens heeft het SMP tot doel het beleid rondom de bouw of sloop van objecten te vereenvoudigen door het vaststellen van werkprotocollen hoe om te gaan met de soorten in een gebouw bij verschillend werkzaamheden. Hierbij is er veel overleg met de provincie en de woningcorporaties. Het SMP zelf komt in 2024 gereed.

Vergroeningsplannen

Een van de concrete uitvoeringspunten van de Klimaatstrategie is het opstellen van vergroeningsplannen. Die zijn erop gericht om onze kernen meer klimaat adaptief te maken. Zowel wat betreft de fysieke openbare ruimte als de manier van denken door onze inwoners wat betreft de inrichting van de openbare ruimte en hun eigen erf.
Het klimaat adaptief maken van de gebouwde omgeving is sterk in ontwikkeling. Er wordt (landelijk) veel beleid op gemaakt en veel gemeenten experimenteren hiermee. Op basis van landelijk onderzoek heeft gemeente Moerdijk drie strategische lijnen gekozen die we verder onderzoeken en uitwerken in de vergroeningsplannen:

- Het principe van 3-30-300
- Boomkroonvolume i.p.v. het aantal stammen.
- Maatlat groene klimaat adaptieve gebouwde omgeving.

Effecten

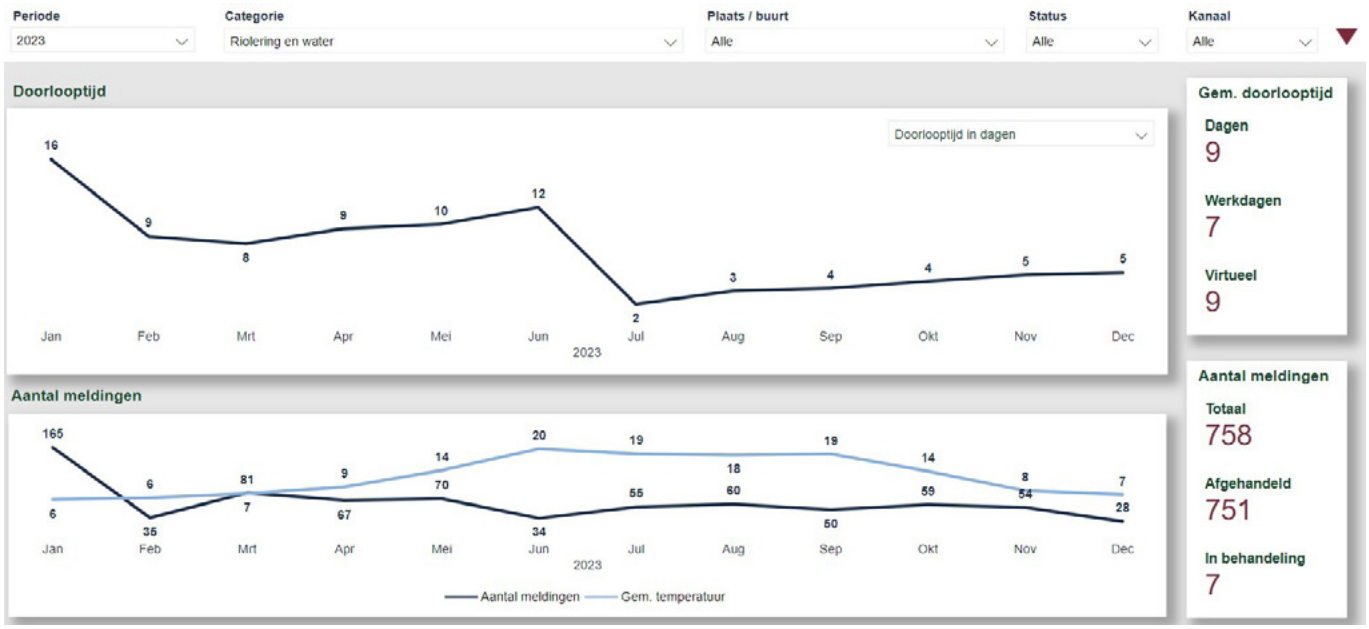
Net als in 2022 was het voor inwoners, Vereniging van Eigenaren (VVE's) en bedrijven mogelijk om klimaatsubsidie aan te vragen. In totaal is voor ruim € 55.000 aan projecten gerealiseerd op basis van € 18.000 subsidie vanuit de gemeente. Met als resultaten:

- 11.000 liter hemelwater geborgen in reservoirs
- 13.000 liter hemelwater geborgen op 336 m² aan nieuwe groene daken
- 550 m² verharding aangepast in waterdoorlatende verharding of groen.

In geld was de verdeling als volgt:

- Installatie waterreservoir € 5.000
- Tegel eruit - groen erin € 4.000
- Afkoppelen hemelwater € 5.000
- Waterdoorlatende verharding € 11.000
- Groen dak tot 40mm (25% subsidie) € 5.000
- Groen dak vanaf 40mm (35% subsidie) € 25.000

(Klachten van) wateroverlast inclusief duiding

Risico's

Systeemanalyse Stedelijk Water (SSW)

In lijn met het GWP is het SSW verder afgerond. De resultaten worden verwerkt in nieuwe beheer en onderhoudsprogramma's en het basis rioleringsplan (BRP). De inzichten kunnen leiden tot nieuwe planningen en of aanpak van het stedelijk watersysteem als onderdeel van de openbare ruimte.

De jaarlijkse uitgaven voor dagelijks beheer en onderhoud zetten we zo efficiënt mogelijk in. Echter door de uitbreiding van de arealen en toenemende dagelijks onderhoud werkzaamheden als gevolg van effecten van klimaatverandering, is het risico aanwezig dat de budgetten ontoereikend blijken. Dat kan betekenen dat de rioolheffing op termijn verhoogd moet worden om kostendekkend te blijven of dat verschuivingen plaats moeten vinden binnen de budgetten en kredieten. Als dit risico zich voordoet is een dergelijk besluit aan de gemeenteraad, die op voorhand wordt geïnformeerd over mogelijke lange termijngevolgen betreffende de voorziening.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Klimaat(adaptatie)akkoorden met onze partners en kernen (aan de hand van vergroeningskaarten, gemiddeld 3 per jaar)				
• Doorvertalen Systeemanalyse Stedelijk Water (SSW) naar de meerjarenplanningen voor (her)inrichting van de openbare ruimte				
• Doorzetten communicatiestrategie Klimaatstrategie inclusief nieuwe klimaatsubsidie(s) en acties gericht op burgerparticipatie				
• Uitvoering van het vGRP 2021-2024				
• Start uitvoering Klimaatbos A17				
• Soortenmanagementplan gereed				

THEMA LEEFOMGEVING

Strategisch doel

- Bij vraagstukken rondom de ontwikkeling van het gebied streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. Daarbij kijken we naar wat ontwikkelingen bijdragen aan het realiseren van doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, klimaat en leefbaarheid.

Mijlpalen

Shredderafval Dintelmond opgeruimd

In maart 2023 is illegaal gestort shredderafval afgevoerd naar een erkende verwerker in Barneveld. In 2020 ontdekte een toezichthouder de illegale stort van 5.200 ton afval op een locatie aan de Arbeidsweg op het industrieterrein Dintelmond. Deze was afkomstig van autodemontage bedrijven uit Oost-Brabant.
De risico's voor de gemeente waren aanzienlijk: de afvoerkosten werden geschat op ca. € 1 miljoen. Dankzij intensieve samenwerking tussen gemeente, functioneel pakket, politie, provincie en vier omgevingsdiensten is voorkomen dat deze kosten voor rekening van gemeenschap komen.
Anno 2024 lopen nog drie handhavingsprocedures tegen de eigenaar van het perceel. Twee procedures hebben betrekking op invorderingsbesluiten over dwangsommen die wij hebben opgelegd over het onvoldoende afdekken van het shredderafval en één procedure over de verplichting tot het uitvoeren van een bodemonderzoek.

Afwikkeling brand Huizersdijk Zevenbergen

In 2023 is de afwikkeling van de asbestbrand Huizersdijk afgerond, zie ook de raadsinformatiebrief van 23 mei 2023 (914013). Het herstel van het fietspad en de weg heeft inmiddels ook plaatsgevonden. Alle gevolgen van de brand zijn hiermee in 2023 afgerond.

Afvalscheidingscampagne voeren gericht op GFT

Eind 2023 is een afvalscheidingscampagne gestart, gericht op GFT. Uit sorteeranalyses blijkt dat nog zo'n 30% van het restafval uit GFT-afval bestaat. Door GFT-afval beter te scheiden, kan het aantal restafvalkilo's worden verminderd. Om inwoners te informeren over het gewenste scheidingsgedrag is een communicatiecampagne gestart. De kennis op het gebied van afvalscheiding is getest en aan de hand daarvan zijn diverse nieuwsberichten uitgegaan. Er is ook een flyer ontwikkeld over 'welk afval hoort in de groene kliko'. Deze is verspreid aan alle huishoudens. De campagne wordt in 2024 voortgezet.

Ontwikkelingen

Publiekscampagne openbare ruimte

De publiekscampagne openbare ruimte die in 2021 is gestart, heeft ook in 2023 plaatsgevonden op diverse onderwerpen. Een van de onderwerpen daarin is zwerfafval, waarin inwoners gestimuleerd worden om zwerfafval te rapen. De publiekscampagne heeft ook een eigen website: www.zodoenwedat.nl waarop informatie wordt gedeeld over de andere onderwerpen van de campagne.

Omgevingsvisie vastgesteld

Het participatief proces vaststelling Omgevingsvisie is afgerond. De visie is op 14 december 2023 door de raad vastgesteld.

Opstellen Omgevingsplan

De vaststelling van het pilot omgevingsplan Kern Zevenbergen heeft verdere vertraging opgelopen als gevolg van het (niet-)functioneren van het Digitaal Stelsel Omgevingswet.
Dit is overigens bij veel gemeenten een probleem. Hierover vindt intensief overleg plaats met de softwareleverancier en adviesbureau.

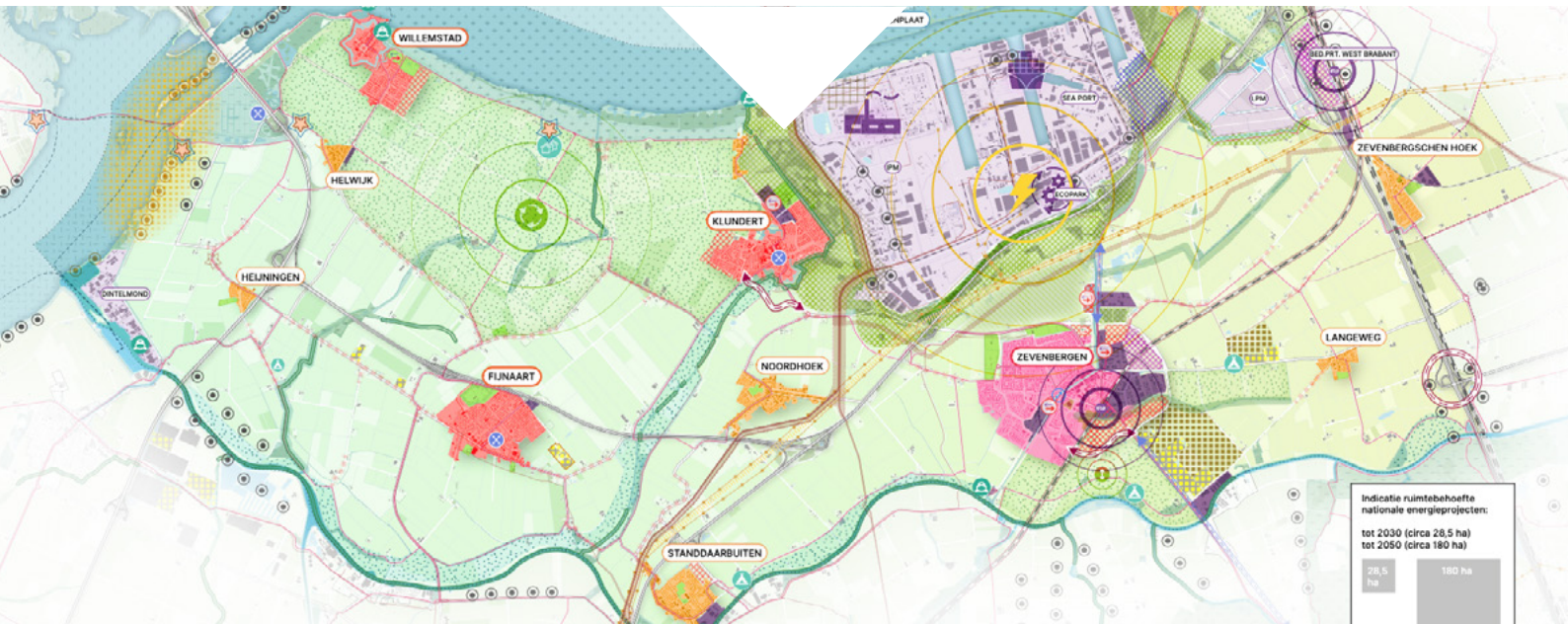
Parallel aan het opstellen van het eerste Omgevingsplan Centrum Zevenbergen is een start gemaakt aan het handboek Omgevingsplan en het transitieplan. Het handboek is bedoeld voor structuur en inhoud van het Omgevingsplan. Het transitieplan beschrijft de fasering van de totstandkoming van het gebiedsdekkend Omgevingsplan Moerdijk tot 2032.

Klaar voor inwerkingtreding Omgevingswet en Wkb

Op 1 januari 2024 waren de minimale vereisten voor de invoering van de omgevingswet (randvoorwaarden, werkprocessen en systemen) gereed. De laatste twee weken van 2023 is het aantal aanvragen verdubbeld ten opzichte van voorgaande jaren. Aanvragers blijken huiverig voor de nieuwe wet.

Zoals verwacht hebben zowel inwoners als ondernemers moeite met het doorgronden van het Omgevingsloket (DSO). Er wordt dan ook veel gebruik gemaakt van de extra capaciteit die hiervoor is georganiseerd.

De programmaorganisatie Omgevingswet is verlengd tot 1 juli 2024 om nog lopende actiepunten af te ronden en zorg te dragen voor de overdracht naar de lijnorganisatie.

Uitvoering geluidsaneringsprogramma Fijnaart / Heijningen

Zoals reeds in 2e BERAP 2023 is vermeld, is dit project volledig afgerond in 2023.

Uitvoering VTH-taken

Voor deze taken wordt een apart verantwoordingsdocument opgesteld. Over de uitvoering van de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) rapporteren wij de raad voor 1 mei 2024 via het VTH-jaarverslag.

Stop op natuurvergunningen m.b.t. stikstofdepositie

Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Brabant hebben eind 2023 besloten, n.a.v. ontstane jurisprudentie, dat in bepaalde gevallen geen Wnb vergunning nodig is. Het gaat daarbij om een ontwikkeling die:

- Een kleine, tijdelijke stikstofdepositie in de bouw- en verbouwfase (“aanlegfase”) veroorzaakt, én
- Geen extra stikstofdepositie (0.00 mol N/ha/jaar) in de gebruiksfase veroorzaakt, én
- Is onderbouwd met een voldoende gedegen ecologische voortoets.

Actualiseren Uitvoerings- en handhavingsstrategie (voorheen VTH-beleid)

Het actualiseren van de strategie heeft vertraging opgelopen. Vaststelling van de nieuwe strategie staat nu gepland voor het 2e kwartaal 2024.

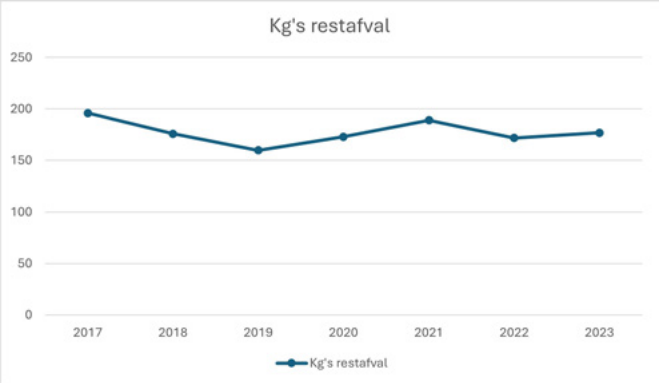
Hoge opbrengst leges omgevingsvergunning

De opbrengst leges omgevingsvergunning is fors hoger dan geraamd in de begroting. Een substantieel deel van de opbrengsten zijn het gevolg van het verlenen van de vergunning voor twee logistieke complexen en een groot aantal nieuwbouwwoningen. De leges voor nieuwbouw vervallen per 2024 door de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.

Effecten

Restafvalkilo’s per inwoner

Het aantal restafvalkilo’s per inwoner is na een daling in 2022 in 2023 weer licht gestegen. Daar waar in 2022 per inwoner zo’n 172 kilogram aan restafval is vrijgekomen, is dit in 2023 gestegen naar zo’n 177 kilogram per inwoner. Het is goed om daarbij op te merken dat VANG (Van Afval Naar Grondstof) niet alleen meer focust op de kilo's, maar ook op de zuiverheid van stromen. Dit laatste wordt de komende jaren steeds belangrijker voor het goed kunnen recyclen van grondstoffen.

In vergelijking met vergelijkbare gemeenten presteren we (ver) boven het gemiddelde van 115 kilogram restafval per inwoner (cijfer 2022).

Ontvangen milieuklachten (uitgesplitst naar vier hoofdcategorieën)

Klachtencategorie	Aantal
Ik hoor...	109
Ik ruik..	127
Ik voel...	34
Ik zie...	59
Totaal	329

Risico’s

Prijsontwikkelingen afval

Om het product afval ook de komende jaren betaalbaar te houden, moeten we de trend op het aantal restafvalkilo's zien om te buigen. We hebben daarbij te maken met marktontwikkelingen die zich niet altijd goed laten voorspellen. Indien de scheidingsdoelen niet worden gehaald lijkt een discussie over een andere wijze van inzamelen of tariefsverhoging noodzakelijk.

Prestaties

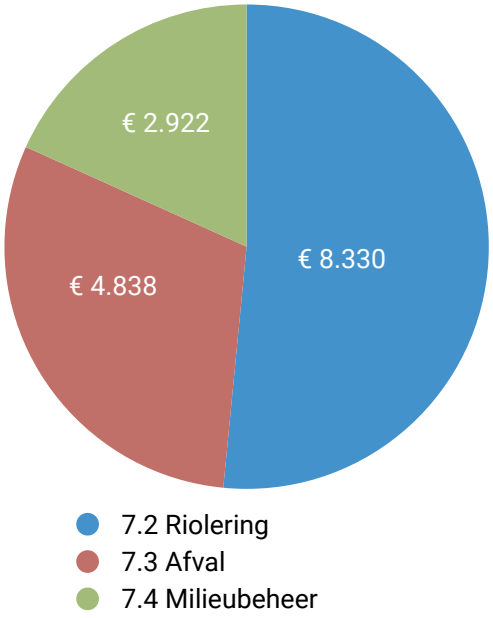
	2023	2024	2025	2026
• Opstellen Omgevingsvisie via het doorlopen van een participatief proces en vaststellen	■			
• Opstellen handboek Omgevingsplan, zodat we vóór inwerkingtreding van de wet nieuwe initiatieven kunnen begeleiden	■			
• Start uitvoering totstandkoming gebiedsdekkend Omgevingsplan, realisatie loopt tot uiterlijk 2029	■	■	■	■
• Uitvoering van het geluidsaneringsprogramma Fijnaart Heijningen	■			
• Afvalscheidingscampagne voeren gericht op GFT	■			
• In samenwerking met De6 actualiseren we het VTH-beleid	■			
• Intensivering van het toezicht op en handhaving van naleving van de energiebesparingsplicht voor bedrijven (incl. Energielabel C kantoren)				
• Onderzoek naar mogelijkheden voor regionale aanpak sanering asbestdaken				
• Evaluatie instrumenten minimale eisen Omgevingswet		■		

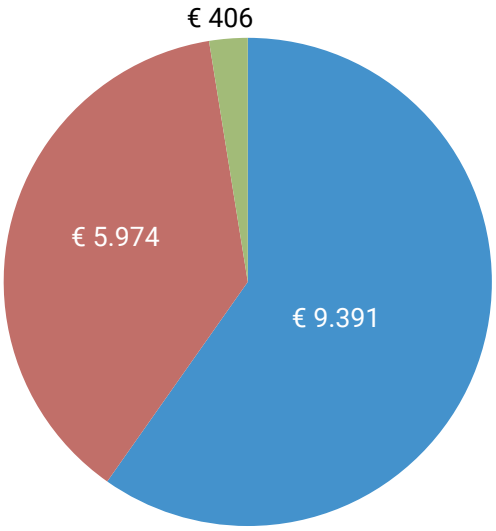
LASTEN EN BATEN 2023

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 16.089

BATEN € 15.771

OVERZICHT TAAKVELDEN

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023 Lasten	Baten	Saldo
7.2 Riolering	8.330	-9.391	-1.062
7.3 Afval	4.838	-5.974	-1.136
7.4 Milieubeheer	2.922	-406	2.516
Saldo baten en lasten	**16.089**	**-15.771**	**318**
0.10 Mutaties reserves	0	-24	-24
Resultaat na bestemming	**16.089**	**-15.795**	**294**

OVERZICHT PROGRAMMA 1

Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil realisatie en begr. na wijz.
(Cijfers x € 1.000) (-/- is voordelig)				
Totaal Lasten	15.323	16.972	16.089	-883
Totaal Baten	-14.900	-16.219	-15.771	445
Resultaat voor bestemming	**423**	**757**	**318**	**-438**
Storting in reserves				
Onttrekking aan reserves		-26	-24	2
Resultaat na bestemming	**423**	**731**	**294**	**-436**

Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk

Wonen in een fijne omgeving die prettig en veilig voelt is een belangrijke pijler van het dagelijks welzijn. Met elf woonkernen is daar binnen de gemeente dan ook dagelijks aandacht voor. Met de juiste woningen, beschikbare voorzieningen, een goede bereikbaarheid, een gevoel van veiligheid en gezondheid en een aangename sociale omgeving.

In de openbare ruimte hebben we in 2023 net als voorgaande jaren weer veel werk verzet om te zorgen voor een prettige woonomgeving voor onze inwoners. Omdat we daar trots op zijn hebben we dat actief uitgedragen door middel van een artikel in de bode.

Het jaar 2023 kende daarbij voor het gemeentelijk asset-management een bijzondere mijlpaal. We hebben sinds 2023 alle beheerplannen op orde voor de beheerelementen die een substantieel (financieel) risico kunnen vormen. Daarmee is een groot deel van de risico's goed in beeld en beheerst. Met een cyclus van inspecties, evaluaties en actualisaties, acteren we op nieuwe en/of onverwachte situaties. In gemeentelijk Nederland is dit een best een unieke prestatie.

Zoals gebruikelijk worden niet alle resultaten op ons beheer in deze programmatekst verantwoord. Daarvoor verwijzen we u naar de paragraaf kapitaalgoederen.

THEMA WONEN

Strategisch doel

- Tijdig voldoende woningen bouwen en de bestaande woningvoorraad verbeteren om in de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte van huidige en nieuwe inwoners te voorzien.

Mijlpalen

Grote stappen gezet in de woningbouwopgave

In het kader van de (versnelling van de) woningbouwopgave is in 2023 een behoorlijk aantal besluiten genomen door de gemeenteraad, waaronder:

- Vaststelling bestemmingsplan Den Bels Moerdijk
- Start / versnelling planologie Zevenbergen Oost
- Vaststelling ontwerpbestemmingsplan Woningbouw Julianastraat Moerdijk
- Vaststelling ontwerpbestemmingsplan Woningbouw Koning Haakonstraat Moerdijk
- Vaststelling afwegingskader instrumenten betaalbare woningen
- Vaststelling startdocument Koning Haakonstraat Moerdijk
- Vervolg deelprojecten gebiedsontwikkeling Zevenbergen Oost
- Vaststelling optimalisaties woningbouwontwikkeling Westschans

Actieve grondstrategie werpt vruchten af

We willen op ondernemende wijze regie voeren op de woningbouwopgave. Meer dan in het verleden verwerven we actief grondposities. We zetten vaker het beschikbare instrumentarium grondbeleid in, waaronder de vestiging van het voorkeursrecht gemeenten en indien nodig zijn we bereid tot onteigening over te gaan. Deze ondernemende aanpak leidde in 2023 bijvoorbeeld tot het verwerven van significante delen van het projectgebied Westschans. We hebben daarnaast grootschalige strategische posities aangekocht in Zevenbergen Oost, in het plandeel Markvelden en in het stationsgebied. Ook in het kader van de bedrijventerreinontwikkeling Zevenbergen Noord en de centrumontwikkelingen onder het programma Vitale Centra zetten we ons grondinstrumentarium actief in. Aanvullend proberen we agrarische ruilgronden in de grondportefeuille toe te voegen, zodat we meer mogelijkheden hebben om tot minnelijke overeenstemming te komen in verwervingstrajecten.

238 nieuwbouwwoningen opgeleverd

Om de vastgestelde groeidoelstelling te realiseren zetten we al enige tijd stevig in op de verhoging van de jaarlijkse woningbouwproductie. In 2023 was een mooi jaar. We leverden 238 nieuwbouwwoningen op in o.a. de projecten Waterwijk Fijnaart en Bosselaar Zuid Zevenbergen.

Aantal verleende vergunningen

In 2023 is vergunning verleend voor de nieuwbouw van 173 woningen. Aan Woonkwartier is vergunning verleend voor de renovatie en woningverbetering van 171 woningen in de bestaande voorraad.

Diverse raadsinformatiebijeenkomsten georganiseerd

In 2023 zijn diverse raadsinformatiebijeenkomst georganiseerd gerelateerd aan wonen:

- Volkshuisvestelijk instrumentarium
- Projectentour

Extra formatie voor wonen

De gemeenteraad heeft in 2023 besloten budget beschikbaar te stellen voor een extra fte op het gebied van wonen. Op 1 maart 2024 is de tweede adviseur volkshuisvesting gestart. Hierdoor ontstaat de noodzakelijke ruimte voor het ontwikkelen van beleid en sturingsinstrumentarium, monitoring en het behartigen van de Moerdijkse belangen in de regio (afstemming woningbouwprogramma).

Regionale woondeal

Op 9 maart 2023 is de Regionale woondeal West-Brabant West; afspraken woningbouw 2022-2030 ondertekend. In de woondeal zijn onder andere afspraken gemaakt over de woningbouwopgave, versnelling, betaalbaarheid, aandachtsgroepen en verduurzaming.

Partnerschap Woonkwartier

Omdat Woonkwartier voor Moerdijk een belangrijke partner op de woningmarkt is, hebben we de afgelopen jaren geïnvesteerd in het intensiveren van het partnerschap. In 2023 hebben we onder andere

de integraliteit van onze opgaven geborgd door het fysieke domein en het sociale domein in onder andere bestuurlijk overleggen te verbinden, zijn we gestart met de verkenning om in gezamenlijkheid het woonprogramma vorm te geven en is een aantal themasessies georganiseerd om een goed beeld te krijgen van elkaars opgaven, de belemmeringen in die opgaven en de mogelijkheden om in die opgaven gezamenlijk op te trekken.

Prestatieafspraken gemaakt met Woonkwartier – HV Fijn Wonen – gemeente Halderberge
Woonkwartier is voor Moerdijk een belangrijke partner op de woningmarkt. Daarom stellen wij één keer in de vier jaar samen met Huurdersvereniging Fijn Wonen en Gemeente Halderberge kaderafspraken op en worden jaarlijks tussen de vier partijen afspraken gemaakt. Op 17 juli 2021 zijn de Kaderafspraken 2021-2024 ondertekend. In 2023 heeft de besluitvorming over de jaarschijfafspraken 2023 en 2024 plaatsgevonden. Deze jaarschijfafspraken zijn respectievelijk op 16 juli 2023 en 31 januari 2024 ondertekend. Het betreft afspraken over samenwerking en organisatie, beschikbaarheid en de gewenste ontwikkeling van de sociale woningvoorraad, betaalbaarheid, sociaal-maatschappelijke opgaven en zorg, kwaliteit en duurzaamheid van de woningvoorraad en de woonomgeving, inzet in kernen, wijken en buurten.

Huisvesting nieuwkomers
In 2023 is aan de Schansdijk in Zevenbergen huisvesting voor de opvang van Oekraïners gerealiseerd. Ondanks alle inspanningen is de taakstelling huisvesting statushouders over 2023 niet volledig gerealiseerd. Dit betekent dat in 2024 de achterstand in de huisvesting van statushouders ingelopen moet worden. Zie ook programma 4.

Ontwikkelingen
Het Rijk heeft in 2022 de Nationale woon- en bouwagenda vastgesteld. Daaronder hangt een zestal programma's. De Nationale woon- en bouwagenda inclusief de zes programma's is vertaald in afspraken tussen Rijk en corporaties en in afspraken tussen Rijk en provincies. Dit alles is vertaald in regionale woondeals. In 2023 heeft het Rijk aan de Wet versterking regie op de volkshuisvesting gewerkt. Deze wet heeft als doel het juridisch instrumentarium van gemeenten, provincies en het rijk te versterken, omdat de actuele opgave groot is en er gecoördineerde en sturende inspanning van alle overheden nodig is. Deze wet zal naar verwachting in 2024 in werking treden.

Dit alles leidt ertoe dat er meer taken naar de gemeente komen (waaronder het 5-jaarlijks vaststellen van een volkshuisvestingsprogramma en het vaststellen van een huisvestingsverordening (vooralsnog elke vier jaar). Dit vraagt extra capaciteit danwel het inhuren van externe expertise.

Effecten
Aantal inwoners 01-01-2023: 37.711
Aantal inwoners 31-12-2023: 38.071
==> Toename van inwoners: +360

Ontwikkeling woningvoorraad:
netto woningtoevoeging 214

Aantal verstrekte startersleningen: 54

Aantal verstrekte stimuleringsleningen: 36

Risico's
- Demografische ontwikkelingen vragen om een scherp kwalitatief woningbouwprogramma;
- De opgave om 2/3 deel van de woningbouwopgave als betaalbare woning (huur en koop) te bouwen staat in veel projecten op gespannen voet met gestelde kwaliteitseisen en financiële haalbaarheid;
- In algemene zin geldt dat de beoogde versnelling ook een voortvarend verloop van ruimtelijke procedures vergt. Zienswijzen en met name beroepsprocedures bij de Raad van State vanuit omwonenden en overige belanghebbenden kunnen van negatieve invloed zijn op doorlooptijden;
- Macro economische ontwikkelingen, met name prijsstijgingen, oplopende levertijden en stijging woningprijzen, hebben een behoorlijke impact op zowel vraag als aanbod op de woningmarkt. Dit - in combinatie met de ontwikkelingen op het gebied van stikstof en ecologie en beroepsprocedures - zet de woningbouwproductie voor de komende jaren onder druk.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Woonprogramma Moerdijk gereed				
• Prestatieafspraken met Woonkwartier, huurdersvereniging Fijn Wonen en Gemeente Halderberge				
• Oplevering woningen Bosselaar Zuid				
• Afronding initiatieffase van grote woningbouwontwikkelingen Zevenbergen Oost en Willemstad Oost, besluitvorming raad				
• Prestatieafspraken met Woonkwartier, huurdersvereniging Fijn Wonen en Gemeente Halderberge (2024-2026) Vanaf 2024 zullen naar verwachting ook zorg- en welzijnsorganisaties onderdeel uitmaken van de prestatieafspraken				
• Om de ambities op het gebied van wonen waar te maken, wordt in alle kernen aan woningbouwprojecten gewerkt. Voor de grotere projecten verwachten wij als eerstvolgende mijlpaal:				
• Afronding Waterwijk Fijnaart				
• Afronding Bosselaar Zuid Zevenbergen				
• Vaststellen omgevingsplan Westschans Klundert				

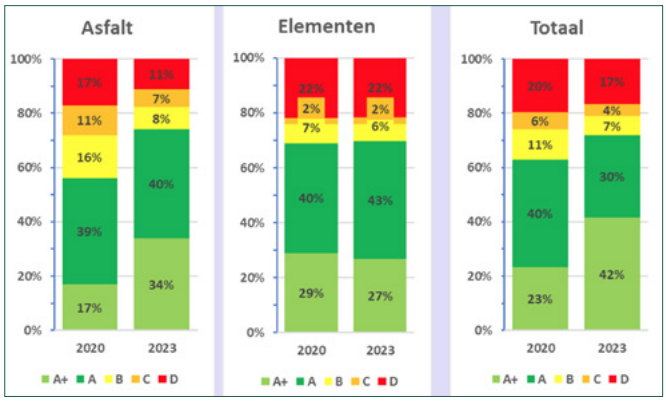
THEMA BEREIKBAARHEID EN VERKEERSVEILIGHEID

Strategisch doel

- Verkeersveiligheid en bereikbaarheid in een groeiend en verduurzamend Moerdijk waarborgen en duidelijke kaders bieden voor de implementatie van de Omgevingswet.
- Woningen en (noodzakelijke) voorzieningen zijn goed en veilig bereikbaar
- Werklocaties zijn goed en veilig bereikbaar voor zowel personen als goederen

Mijlpalen

Nieuwe ontwikkelingen bij wegbeheer. In januari 2024 is de gemeenteraad geïnformeerd over de ontwikkelingen in wegbeheer. Hierbij zijn tevens extra middelen aangevraagd voor onderhoud wegen aan Oude Heijningsedijk, Blaaksedijk en Postbaan.

Op basis van de risicoanalyse wordt bijdrage aangevraagd via het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) en het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP).

Beheerplan waterbouwkundige objecten

Het beheerplan waterbouwkundige objecten is in december aangeboden aan de gemeenteraad. Er zijn nu middelen gereserveerd voor jaarlijks groot onderhoud voor steigers, kademuren en damwanden en inspectie duikers.

Beleidsplan Openbare Verlichting

Het beleidsplan openbare verlichting is in mei 2023 vastgesteld door de gemeenteraad met daarin de keuze voor het scenario 'vervangen op basis van afschrijving'. De opgave verduurzaming door de omvorming naar LED verlichting is hierin opgenomen voor de komende 10 jaar.

Beheerplan Bruggen

Realisatie van het vervangen van 5 fiets- en voetgangersbruggen in Willemstad en Klundert waardoor deze weer 50 jaar mee kunnen. Renovatie Markbrug Standdaarbuiten is gereed. Hierbij is de levensduur met 30 jaar verlengd in plaats van sloop. Deze duurzame aanpak voorkwam 150.000 kilo CO2 uitstoot en het bouwteam won hierbij de Cobouw Infra Award.

Ontwikkelingen

Fietsverbinding Moerdijk-Zevenbergen

De realisatie van de fietsverbinding Moerdijk-Zevenbergen draagt bij aan de fietsveiligheid tussen de kern Moerdijk en Zevenbergen. Gezien de uitbreidingen zoals LPM maar ook Zevenbergen Noord (Koekoek II) is een veilige fietsverbinding welkom. Momenteel is het ingenieursbureau bezig met het uitwerken van het schetsontwerp op basis van de scopewijzing die in juli 2023 is vastgesteld door de raad. Op basis van het schetsontwerp wordt het ruimtebeslag bepaald en wordt duidelijk welke onderzoeken en vergunningen noodzakelijk zijn en hoeveel m² grond aangekocht moet worden.

Randweg Klundert

Voor de Randweg Klundert ligt het bestemmingsplan momenteel ter behandeling bij de Raad van State. Er is nog geen datum wanneer de zitting plaatsvindt. Momenteel wordt al wel gewerkt aan de verwerving van de gronden. De voorkeur is dit te verrichten middels een minnelijke verwerving. Indien minnelijk verwerving geen kansrijke wijze meer is kan de gemeente kiezen voor een onteigening.

Herziening van de laadvisie

De herziening van de laadvisie (visie op het laden van elektrische auto's) staat in de planning voor 2024, na aanbesteding van een nieuwe leverancier. Eind 2023 is gekozen om als gemeente deel te nemen aan de laadconcessie vanuit de provincie en vanuit deze concessie wordt de nieuwe leverancier gekozen.

Start opstellen Moerdijks Mobiliteitsverhaal

In 2023 is een start gemaakt om te komen tot een Moerdijks mobiliteitsverhaal. Er zijn gesprekken gevoerd met diverse stakeholders om inzichtelijk

te maken waar specifiek behoefte aan is in het mobiliteitsverhaal en er is geschreven aan een eerste concept. Na een tussenevaluatie is echter besloten om het gekozen traject te beëindigen. Het in 2023 doorlopen proces heeft geen bruikbaar product opgeleverd. In 2024 wordt met een herziene opdracht en met gebruikmaking van de opbrengst van het doorlopen proces gestart met het schrijven van een Moerdijks mobiliteitsprogramma.

Doeslief geannuleerd

De wens bestond om aan de hand van klachten en meldingen over verkeersgedrag in het centrum van Zevenbergen en het 'shared space' inrichtingsprincipe mensgerichte acties uit te voeren. Deze acties waren bedoeld om gebruikers meer begrip voor elkaar te laten opbrengen en te zorgen dat zij rekening houden met elkaar. Hiervoor was bedacht de actie 'Doeslief' uit te voeren in het centrum. Bij nader inzien is besloten hier géén aparte campagne voor op te zetten, maar klachten en meldingen onderdeel te maken van het centrum-evaluatie en de toekomstige centrumvisie voor het centrum Zevenbergen. Aan de hand van deze evaluatie en visie wordt bekeken welke maatregelen kunnen worden uitgevoerd om de verkeerssituatie in het centrum waar mogelijk en wenselijk te verhelderen/verbeteren.

Ontwikkelingen ten aanzien van parkeren (afwijkbesluit/parkeerbeleid)

Door de noodzakelijke prioriteringen op werkzaamheden bij cluster verkeer en de complexiteit van het vraagstuk in combinatie met de mogelijke impact op de omgeving (en juridisch) is het niet gelukt om in 2023 een afwegingskader op te leveren om in voorkomende gevallen af te wijken van beleid. Wel zijn de benodigde voorbereidende onderzoeken en analyses opgestart. Naar verwachting kan het college 2e kwartaal 2024 het beoogde beleid vaststellen.

Grote onderhoudswerken

Ook in 2023 is hard gewerkt aan groot onderhoud van onze wegen. Zo zijn in 2023 startnotities opgesteld voor een aantal onderhoudsprojecten openbare ruimte. De conditionerende onderzoeken zijn hiervoor gestart en er is overleg (participatie) geweest met de bewoners over deze onderhoudswerkzaamheden. De volgende stap is aanbestedingen en daarna de uitvoering van onder meer:

- Neerhofstraat (Zevenbergen),
- de Wieken (Standdaarbuiten),
- Zeestraat/Willem-Alexanderstraat (Zevenbergen),
- Predikenherenstraat, van Glymestraat en Kreekdijk/Weeldijk/Oudendijk (Standdaarbuiten).

Startnotities die in 2024 worden opgepakt zijn Molenstraat/Doelstraat (Zevenbergen), Steenweg 3e fase (Moerdijk), Noordhoek St. Jozefstraat (Noordhoek), Grintweg (Moerdijk).

Effecten

In 2022 waren er 14 mensen verkeersslachtoffer op gemeentelijke wegen. In 2023 waren er 15 verkeersslachtoffers. Er waren in 2022 en 2023 geen verkeersdoden op gemeentelijke wegen (bron: ViaStat). De ongelukken op rijkswegen en provinciale wegen hebben we niet meegerekend, omdat we daar minder invloed op hebben.

Het aantal meldingen over onveilige verkeerssituaties is toegenomen van 237 tot 278. Dat heeft een relatie met de afsluiting van de Haringvlietbrug in 2023. We zien in de overige meldingen geen duidelijke lijn terug in het type meldingen, behalve dat een groot aandeel van de meldingen betrekking heeft op het gedrag van verkeersdeelnemers onder diverse omstandigheden.

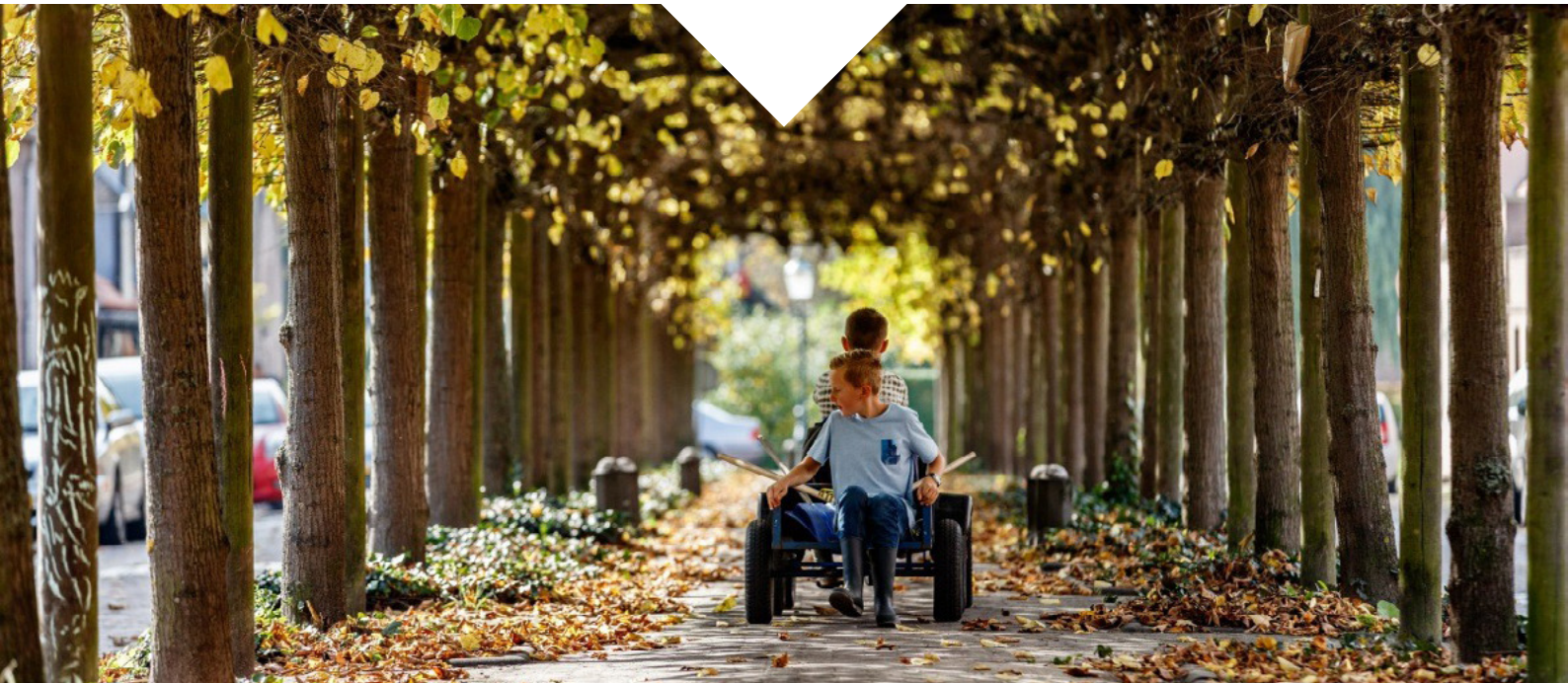
Uitgevoerd onderzoek toont aan dat de benodigde onderhoudsmaatregelen zwaarder en uitgebreider zijn dan aanvankelijk was gedacht. De oorzaak dat nu een zwaardere onderhoudsmaatregel nodig is, komt onder andere door schade aan de ondergrond door uitdroging (kleidijken) en intensiever gebruik van de weg dan waar bij aanleg van uitgegaan is.

Risico's

Nog niet alle onderzoeken zijn uitgevoerd, de uitslagen van deze onderzoeken kan leiden tot extra kosten.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Raadsbesluit haalbaarheid gebiedsontwikkeling Zevenbergen Oost (inclusief rondweg en tunnelverbindingen)				
• Fietsverbinding Moerdijk-Zevenbergen: Raadsbesluit; Inkoop ingenieursbureau, ontwerpen en voorbereiden, verwerven gronden en afstemmen stakeholders.				
• Randweg Klundert: Onherroepelijk bestemmingsplan en het verwerven van de gronden en wellicht start aanbesteding (onder voorbehoud van bezwaar/ beroepsprocedures)				
• Uitvoeren onderhoud Neerhofstraat Zevenbergen				
• Kadevernieuwing Waterfront Moerdijk				
• Vaststellen laadvisie				
• We starten met het schrijven het Moerdijks mobiliteitsverhaal				
• Campagne opzetten om aantal klachten en meldingen met een gedragscomponent te laten dalen (Doeslief)				
• Startnotitie gereed voor onderhoud en herinrichting Doelstraat en Molenstraat te Zevenbergen.				
• Uitvoeren				
• Onderhoud Zeestraat/Willem-Alexanderlaan/ Dr Ariënslaan in Zevenbergen				
• Onderhoud Frederik hereenstraat Standaardbuiten eo				
• Onderhoud Buitengebied Oudendijk, Kreekdijk en Weeldijk tussen Standaarbuiten en Noordhoek				
• Omlegging Noordelijke randweg Zevenbergen				
• Afschaling N285, inclusief brug over Roode Vaart met inlaatvoorziening				
• Wegonderhoud en verkeersmaatregelen worden aan elkaar gekoppeld door middel van risicoanalyses verkeersveiligheid.				
• Op basis van de risicoanalyse wordt bijdrage aangevraagd via het landelijke en regionale SPV en RMP.				

THEMA VEILIGE BUURT

Strategisch doel

- We hebben veilige kernen met een sterke sociale structuur
- De buurt is goed ingericht, schoon en heel
- Het verbeterde beheer Openbare Ruimte is zichtbaar voor bewoners

Mijlpalen

Eigen verantwoordelijkheid van inwoners voor openbare ruimte wordt gestimuleerd door de publiekscampagne openbare ruimte voort te zetten (2023-2024).

De publiekscampagne openbare ruimte die in 2021 is gestart, heeft ook in 2023 plaatsgevonden op diverse onderwerpen. Zoals zwerfafval en het schoonhouden van de eigen stoep. Onze inwoners worden door middel van de campagne gestimuleerd om zelf een steentje bij te dragen aan het schoonhouden van de openbare ruimte. De publiekscampagne heeft ook een eigen website: www.zodoenwedat.nl waarop informatie wordt gedeeld over de verschillende onderwerpen van de campagne.

We hebben een (Europese) aanbesteding ingenieursdiensten afgerond, hierdoor kunnen we sneller werkvoorbereiding oppakken van de diverse openbare ruimte projecten en dragen we bij aan de versnelling van de woningbouwopgave.

Ontwikkelingen

Versterking BOA-team

Op 11 mei 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de structurele uitbreiding van de BOA-capaciteit. De tweede helft van 2023 heeft in het teken gestaan van werving. Ondanks stevige concurrentie van collega-gemeenten en marktpartijen is het gelukt om een groot deel van de vacatures in te vullen, inclusief de benoeming van een senior-BOA. Naar verwachting is het cluster in de eerste helft van 2024 compleet. Hiermee is het team compleet. In 2024 wordt ingezet op de ontwikkeling van het team en het invullen van de randvoorwaarden om het handhavingscluster te ondersteunen, onder andere voertuigen en administratieve en juridische ondersteuning.

Evenementen

In 2023 is gestart met het actualiseren van het gehele proces rond evenementen. Dit omvat de nieuwe beleidsregels voor evenementen, nadere uitwerking toetsings- en toezichtstrategie, digitaal werkproces en realisatie nieuw webformulier We streven ernaar de nieuwe beleidsregels in het derde kwartaal van 2024 vast te stellen.

Gerealiseerde wegreconstructies

Ook in 2023 is er flink doorgewerkt aan wegenonderhoud. Zo is in 2022 en 2023 in totaal 17,5% van het asfaltareaal aangepakt. Dat is 386.000 m², oftewel 66 kilometer asfalt. In 2023 is 5% van het areaal aan elementenverhardingen aangepakt, in totaal 88.000 m².

Er is een forse slag gemaakt met grootonderhoud aan wegen, onder meer:

- Rotonde aan de Markweg (Standdaarbuiten)
- Asfaltonderhoud Appelaarsedijk (Fijnaart) incl. verkeersmaatregelen
- Grootonderhoud asfalt Tonsedijk en de Zwingelspaansedijk. (Buitengebied)
- Grootonderhoud asfalt industriegebied Zwanengat in Zevenbergen
- Herstraten Poststraat in Klundert
- Herstraten Ringweg in Langeweg
- Herstraten Bisschop Hopmansstraat in Noordhoek
- Herstraten Arkelhof
- Asfalt onderhoud Oude Heijiningseweg (pilot koud asfalt)
- Asfalt onderhoud Blokdijk, harsfalt (Buitengebied)
- Asfalt onderhoud Hogeweg Willemstad
- Asfalt onderhoud Prins Hendrikstraat (Zevenbergen)

Planmatige aanpak Essentaksterfte (ETS)

De ETS locaties uit 2023 bevinden zich hoofdzakelijk in integrale projecten in de openbare ruimte, de zogenaamde grote onderhoudswerken. Voorbeelden hiervan zijn Kreekdijk- Weeldijk – Oudendijk en De Wieken. Deze projecten zijn nog in voorbereiding en daarom zijn de werkzaamheden voor de ETS, het verwijderen en vervangen van Essen in 2023 nog niet uitgevoerd. De onderhoudswerkzaamheden vanuit de 2-jaarlijkse ETS boomcontrole zijn wel uitgevoerd.

Actualiseren groenbeleidsplan en groenbeheerplan
Het huidige groenbeleidsplan en groenbeheerplan staan op de planning om herzien te worden. Het opstellen van de vergroeningsplannen gaan echter een groot effect hebben op onze nieuwe toekomstig groenstructuur en ook op het beheer. Er is dan ook voor gekozen om eerste de eerste vergroeningsplannen af te wachten en om daarna te starten met de herziening van het groenbeleidsplan en beheerplan. In het najaar van 2023 is gestart met de eerste vergroeningsplannen.

Om onderhoud op straatniveau goed te kunnen aanpakken waren we voornemens om een projectmatige aanpak voor overhangend particulier groen uit te voeren. Door gebrek aan capaciteit is dit helaas niet gelukt. Omdat ook vanuit gesprekken in het kader van inclusie het overhangend groen als knelpunt is aangegeven onderzoeken we hoe we in 2024 hiervoor capaciteit kunnen vinden.

Effecten

Meldingen Openbare Ruimte
We hadden in 2023 bijna 19.000 meldingen openbare ruimte. In 2022 waren dat nog 17.500 meldingen. Dat is een stijging van bijna 10%. We zien geen categorieën die eruit springen en specifiek de oorzaak zijn voor de stijging. Ook kunnen we de stijging niet herleiden tot een specifieke kern. Hoewel op enkele categorieën iets minder gemeld is, kan over het algemeen gesteld worden dat er op de meeste categorieën iets meer gemeld is dan het jaar daarvoor. Een derde van de stijging wordt veroorzaakt vanuit service (bijvoorbeeld een aanvraag van een nieuwe container voor een nieuwbouwwoning (125 meer) en omdat inwoners een afvalpas zijn kwijt geraakt (300 meer)). Onze doorlooptijd van afhandeling is wederom iets teruggebracht en de klanttevredenheid is gestegen van een 5,8 in 2022 naar een 6,0 in 2023.

Wegbeheer
Voet- en fietspaden krijgen prioriteit in de risico gestuurde aanpak van het onderhoud. Ondanks de vele werkzaamheden door nutspartijen, is de kwaliteit van fietspaden met 2% verbeterd t.o.v. 2020.
Door het uitvoeren functioneel, levensduurverlengend onderhoud in het buitengebied is het gelukt de stijgende lijn van oplopende achterstanden te doorbreken, en zo verdere kapitaalvernietiging te beperken.

Risico's

Om onze eigendommen goed te beheren maken we gebruik van een beheersysteem. Het systeem dat we in 2020 hebben aangeschaft bleek onvoldoende geschikt om effectief en efficiënt te beheren. We onderzoeken in 2024 hoe we tot een oplossing kunnen komen.

Het algemene risico van de krappe arbeidsmarkt geldt ook voor beheer. En doordat gelijktijdig met het ontwikkelen van nieuwe woongebieden het regulier beheer doorloopt is de druk op de formatie hoog.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Raadsvoorstel Versterking gemeentelijk toezicht/handhaving				
• Nieuwe beleidsregel evenementen, inclusief toezichtstrategie				
• Een gedigitaliseerd APV-vergunningverleningsproces, waardoor de dienstverlening aan burgers en bedrijven sneller en efficiënter kan verlopen				
• Uitvoering werken die zijn opgenomen in de paragraaf kapitaalgoederen				
• Om onderhoud op straatniveau goed te kunnen aanpakken wordt een projectmatige aanpak voor overhangend particulier groen uitgewerkt en uitgevoerd				
• Eigen verantwoordelijkheid van inwoners voor openbare ruimte wordt gestimuleerd door de publiekscampagne openbare ruimte voort te zetten				
• Nu de eerste urgente gevallen van essentaksterfte zijn aangepakt, volgt een planmatige aanpak essentaksterfte nadat een dialoog met belangrijke stakeholders is uitgevoerd				
• Actualiseren van het groenbeleid en het groenbeheerplan				
• Opstellen nieuwe nota districtelijke integrale veiligheid				

THEMA ACCOMMODATIES EN VOORZIENINGEN

Strategisch doel

- We faciliteren accommodaties en voorzieningen op basis van behoefte, draagvlak, kwaliteit en maatwerk
- We bieden accommodaties en voorzieningen aan op kansrijke en aantrekkelijke plekken waar duurzame en veilige instandhouding en exploitatie mogelijk is
- Er is in de accommodaties een samenhangend, zoveel mogelijk geclusterd aanbod van onderwijs, sport, cultuur en ontmoeting
- We stimuleren eigen verantwoordelijkheid van gebruikers voor instandhouding en exploitatie van sociaal-maatschappelijke voorzieningen

Mijlpalen

In september is het beleidskader 'Gemeenschaps-huizen, ontmoetingsfunctie in de kernen' vastgesteld. De functies van gemeenschapshuizen en het belang van deze voorziening voor de participatie en zelfredzaamheid van (kwetsbare) inwoners en voor de sociale infrastructuur van de kernen zijn hierin vastgelegd. Er is capaciteit beschikbaar gesteld om invulling te geven aan het uitvoeringsplan, dat fasegewijs wordt opgepakt in een periode van 3 jaar.

In 2023 is beleid vastgesteld voor een nieuw digitaal sleutelsysteem van gebouwen. De proefimplementatie is gestart.

Zwembaden

December 2023 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over de toekomst van de zwembaden. Voor zwembad de Niervaert is besloten tot nieuwbouw. Voor de andere drie zwembaden is besloten te gaan verduurzamen.

Gymaccommodatie Zevenbergen

1e fase (sporthal): Op 2 maart 2023 heeft de gemeenteraad besloten in te stemmen met de hoofdopzet voor de nieuwe sporthal bij zwembad de Bosselaar en deze te laten uitwerken tot een ontwerp bouwplan incl. inrichting openbare ruimte en vervolgens in uitvoering te nemen. Hiervoor is krediet beschikbaar gesteld. In 2023 is de aanbesteding opgestart. Begin 2024 heeft Wind Design+Build de opdracht gekregen en wordt in 2024 het ontwerp uitgewerkt en vergunning aangevraagd.

2e fase (gymzaal): Op 19 januari 2023 heeft de gemeenteraad besloten in te stemmen met de realisatie van een gymzaal bij basisschool de Regenboog en een gymzaal op een nader te bepalen locatie. Onderzoek naar haalbaarheid en mogelijke opties (met al dan niet een turnzaal) is in 2023 opgestart. In 2024 vindt uitwerking plaats van een door de raad gekozen optie en volgt een kredietaanvraag.

Fort Sabina

De gevelrestauratie van Fort Sabina is gestart in 2023 en we zijn nu vol in de uitvoering.

MFA Willemstad

Het eerste deel van 2023 is besteed aan de haalbaarheid van het plan, deze bevindingen zijn met een raadsvoorstel in de raadsvergadering op 13 juli 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd. Om verdere stappen in het project te zetten is middels dit raadsvoorstel ook een voorbereidingskrediet aangevraagd voor o.a. het ontwerpteam. Na goedkeuring zijn we door gegaan met de voorbereidingen van deze aanbesteding.

(Rijks)monumentale objecten

In 2023 is de basis gelegd om het algehele beheer te professionaliseren. Voor cultuurhistorische en objecten is een raadsvoorstel vastgesteld waarmee de financiële risico's zijn weggenomen voor het beheer.

In 2023 hebben we de technische staat en de te verwachten onderhouds-/instandhoudingskosten van onze (Rijks)monumentale objecten in beeld gebracht. Het gaat hier om bouwwerken in de openbare ruimte met een officiële monumentale status. Dit betreffen veelal objecten die deel uit maken van een vestingwerk en in dit verband veelal een verdedigings- en/of waterkerende functie hadden. Het gaat om objecten als kademuren, sluizen, dammen, forten, bunkers/schuilplaatsen, kruithuizen, maar ook herdenkingsmonumenten. Het gaat nadrukkelijk niet om functionele civiele kunstwerken en functionele waterbouwkundige objecten waarvoor het team Openbare Ruimte separate beheerplannen opstelt.

Het is van belang dat we beschikken over voldoende middelen om de (Rijks)monumentale objecten

structureel te beheren en onderhouden. Dit hebben we bereikt door eind 2023 een beheerplan inclusief bijbehorende onderhoudsplannen vast te stellen en een separate voorziening in te stellen. Als eigenaar hebben wij een wettelijke taak om deze monumenten in stand te houden.

De uitvoering van de werkzaamheden/maatregelen voortkomend uit het beheerplan en onderhoudsplannen moeten uiteindelijk leiden tot meer grip op het proces van beheer en onderhoud van de bedoelde objecten. Hiermee borgen we niet alleen het behoud van ons erfgoed, maar vergroten we ook de cultuurhistorische en toeristische waarde ervan.

Ontwikkelingen

In september 2023 zijn de uitgangspunten voor het beleidskader toekomstbestendige buitensportaccommodaties gedeeld met de gemeenteraad. Vervolgens zijn deze in een drietal bijeenkomsten met de buitensportverenigingen besproken. Er is een financiële doorrekening gemaakt van de keuzes. Besluitvorming over dit beleidskader is voorzien aan het eind van het tweede kwartaal 2024.

De verwachting was dat meer onderhoud en middelen nodig waren voor het beheer van vastgoed omdat een aantal MFA's nog niet is opgeleverd.

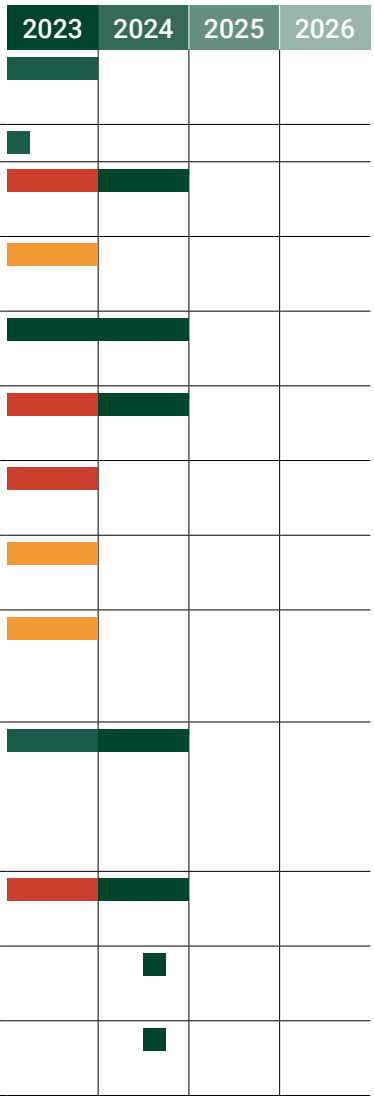
Basis op orde van beheer leidt ertoe dat we het risicoprofiel verlagen. Belangrijk is dat de beheerorganisatie inzicht heeft in de meerjareninvesteringen en de reële beheer en onderhoudsopgave om enerzijds te voldoen aan de landelijke normen en adequaat speelcomfort, anderzijds om kapitaalvernietiging te voorkomen (goed asset management).

Risico's

- Stijgende investeringskosten voor nieuwbouw van accommodaties. Deze stijging werkt ook door naar de exploitatiekosten. De huidige exploitatiebudgetten zijn wellicht niet toereikend.
- Hogere bouw- en exploitatiekosten kunnen bij maatschappelijke accommodaties mogelijk leiden tot uitstel van besluitvorming. Waarmee de leefbaarheid in de kernen verder onder druk komt te staan.
- Onvoldoende personele capaciteit als gevolg van een krappe arbeidsmarkt.

Prestaties

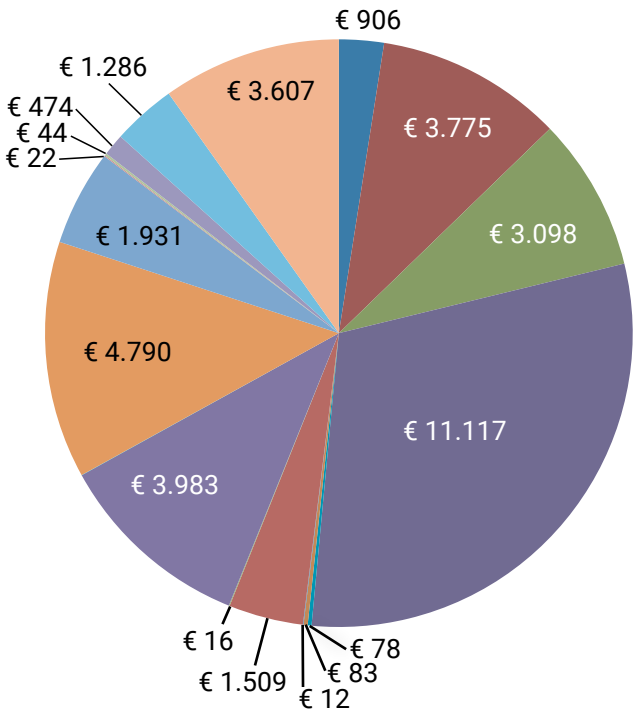

- Vaststellen beleid multifunctionele accommodaties (mfa's/ gemeenschapshuizen) en starten van de implementatiefase
- Brandveiligheid fase 2 gemeentelijke accommodaties afgerond
- Nieuw digitaal sleutelsysteem gemeentelijke accommodaties geïmplementeerd
- Vaststellen beleid buitensport accommodaties en starten van de implementatiefase
- Nieuwbouw sporthal en zwembad De Niervaert
  - Besluitvorming over definitief ontwerp met kredietaanvraag
- Scholenontwikkeling Klundert
  - Opstellen afwegingsdocument en besluitvorming over voorkeurslocatie
- Scholenontwikkeling Fijnaart
  - Opstarten Initiatieffase
- MFA Zevenbergschen Hoek
  - Besluitvorming definitief en technisch ontwerp met kredietaanvraag
- Gymaccommodaties Zevenbergen (Sporthal 1e fase en gymzalen 2e fase)
  - 1e fase: Aanbesteding en opstellen definitief + technisch ontwerp
  - 2e fase: Besluitvorming haalbaarheidsonderzoek met kredietaanvraag
- MFA Willemstad (incl. verplaatsing VV Kogelvangers)
  - Kredietaanvraag bouw clubgebouw VV Kogelvangers
  - Raadsvoorstel haalbaarheidsonderzoek MFA Willemstad inclusief kredietaanvraag
- MFA D'Ouwe School Noordhoek
  - Realisatie grootschalig onderhoud dorpshuis
- Maatschappelijke voorzieningen/MFA nieuwbouwwijk Zevenbergen-Oost
  - Besluitvorming startdocument
- Brandweerkazerne Willemstad
  - Besluitvorming startdocument

LASTEN EN BATEN 2023

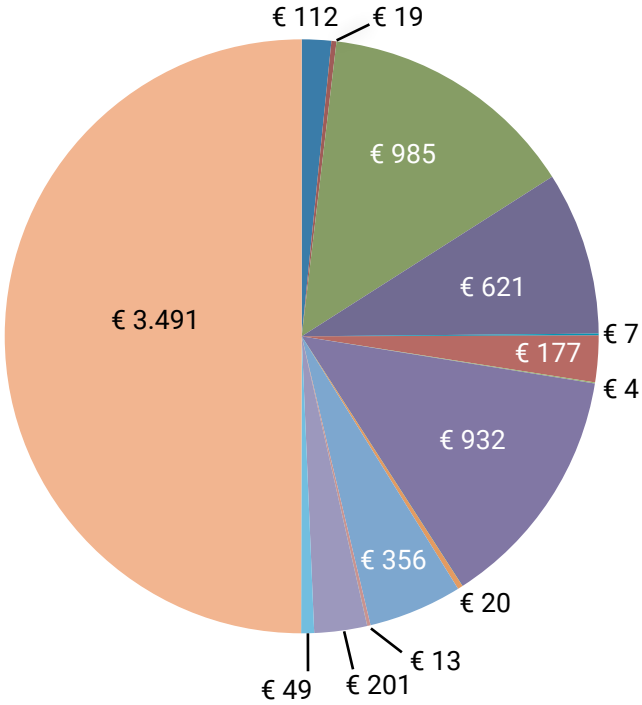
bedragen x € 1.000

LASTEN: € 36.736

- 0.3 Beheer overige gebouw. en grond.
- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.5 Openbaar vervoer
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

BATEN € 6.633

- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, prod., particip.
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recrea
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8.1 Ruimte en leefomgeving
- 8.3 Wonen en bouwen

OVERZICHT TAAKVELDEN

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023 Lasten	Baten	Saldo
0.3 Beheer overige gebouw. en grond.	906	-112	794
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.775	-19	3.756
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.098	-985	2.113
2.1 Verkeer en vervoer	11.117	-621	10.496
2.2 Parkeren	78	-7	71
2.5 Openbaar vervoer	83	-0	83
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	12	0	12
4.2 Onderwijshuisvesting	1.509	177	1.686
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	16	-4	12
5.2 Sportaccommodaties	3.983	-932	3.051
5.3 Cultuurpresentatie, prod., particip.	6	0	6
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recrea	4.790	-20	4.770
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.931	-356	1.575
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	22	-13	9
7.4 Milieubeheer	44	0	44
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	474	-201	274
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.286	-49	1.237
8.3 Wonen en bouwen	3.607	-3.491	116
Saldo baten en lasten	**36.736**	**-6.633**	**30.104**
0.10 Mutaties reserves	3.708	-5.353	-1.645
Resultaat na bestemming	**40.445**	**-11.986**	**28.459**

OVERZICHT PROGRAMMA 2

Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil realisatie en begr. na wijz.
(Cijfers x € 1.000) (-/- is voordelig)				
Totaal lasten	30.418	35.926	36.736	810
Totaal baten	-3.663	-6.061	-6.633	-571
Saldo van baten en lasten	**26.755**	**29.865**	**30.104**	**239**
Storting in reserves	1.622	3.542	3.708	166
Onttrekking aan reserves	-2.090	-5.444	-5.353	91
Resultaat na bestemming	**26.287**	**27.962**	**28.459**	**496**

Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk

Onze gemeente heeft een sterke economische functie van regionale en nationale betekenis. Hierdoor ontstaat zowel werkgelegenheid voor onze eigen inwoners als voor de regio. De economische doorontwikkeling biedt kansen voor een inclusieve arbeidsmarkt en het aantrekken van nieuwe inwoners om de leefbaarheid te versterken en onze voorzieningen op peil te houden.

De economische positie van de gemeente wordt verder uitgebouwd door economische kansen te benutten. Daarbij streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. We kijken naar wat economische ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het realiseren van doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, klimaat, leefbaarheid en bereikbaarheid.

We kunnen de economische kracht van het haven- en industrieterrein waar mogelijk koppelen aan andere lokale en regionale opgaven. Er liggen kansen om de spin-off vanuit de industrie richting lokale bedrijvigheid te vergroten.

De aanwezigheid van de zeehaven van Moerdijk en ons uitgestrekte buitengebied met agrarische bebouwing en recreatieterreinen hebben helaas een aantrekkingskracht op de georganiseerde criminaliteit. Dit kan ondermijnende effecten hebben op onze samenleving. In 2023 is een basis gelegd voor een steviger inzet op het thema veiligheid de komende jaren. Zo is werk gemaakt van het werven van extra BOA's en de voorbereiding van het programma veiligheid. Gezien het hoge veiligheidsrisicoprofiel is extra inzet en aandacht nodig om te zorgen dat het in gemeente Moerdijk prettig wonen en ondernemen blijft.

THEMA HAVEN- EN INDUSTRIETERREIN

Strategisch doel

- Het Haven- en Industrieterrein ontwikkelt zich in balans met haar omgeving (People, Planet, Profit). We benutten de economische kracht door ruimtelijk-economische ontwikkelingen bij te laten dragen aan onze doelstellingen op gebied van klimaat, duurzaamheid en leefbaarheid.

Mijlpalen

- Ontwikkeling LPM vordert: na DSV heeft inmiddels ook Lidl getekend waarmee circa de helft van LPM (het deel van het havenbedrijf) is uitgegeven. In 2023 is tevens de interne baan opgeleverd die LPM verbindt met het Haven en Industrieterrein.
- Op 6 april 2023 hebben ZLTO, Havenbedrijf Moerdijk en gemeente Moerdijk de Intentieverklaring Carbon Farming Moerdijk getekend. Inmiddels hebben drie bedrijven op het HiM met lokale boeren de afspraak gemaakt om carbon credits af te nemen. Op deze manier wordt CO2 uitstoot van de industrie lokaal gecompenseerd doordat boeren CO2 vastleggen in de bodem, waarmee tevens de bodemvruchtbaarheid verbeterd.
- In april is het bestemmingsplan voor de woningbouw en de horecafunctie binnen het project Waterfront Moerdijk is in april onherroepelijk geworden.
- Juni 2023 hebben Rijk, provincie en regio afgesproken om de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk te starten. Borging van leefbaarheid en brede welvaart zijn uitgangspunt.
- In dec 2023 is de omgevingsvisie vastgesteld met hierin de gemeentelijke positie bepaling ten aanzien van de rijks-energieinfrastructuur projecten. De toenemende druk op de ruimte en de leefomgeving leidt tot zorgen. Met de vaststelling van de Omgevingsvisie is de uitbreidingslocatie Roode Vaart Reserve opnieuw bekrachtigd, onder voorwaarde dat ontwikkeling meerwaarde genereerd.

Ontwikkelingen

Ontwerptafel Powerport

Zie ook Programma 1 onder energietransitie. Begin 2024 is een voortgangsbericht naar de gemeenteraad gestuurd. Deze is te vinden via: Link naar RIB.

Havenstrategie

De stuurgroep havenstrategie heeft geconstateerd dat de Havenstrategie 2030 toe is aan herijking. De huidige havenstrategie biedt onvoldoende houvast op het thema's zoals energie, mobiliteit en arbeidsmarkt. Daarnaast vormt de toenemende druk op de ruimte aanleiding om naar het profiel van het terrein te kijken: waar zet je schaarse ruimte voor in? Het vraagstuk rond ruimtedruk komt aan de orde op de Ontwerptafel Powerport. Parallel hieraan is het havenbedrijf gestart met het herijken van haar Corporate Strategy. Beide thema's vormen input voor de actualisatie van de Havenstrategie. Voor de periode t/m 2025 blijft de huidige uitvoeringsagenda havenstrategie van kracht. Deze agenda richt zich op de thema's bereikbaarheid OV, arbeidsmarkt & onderwijs, energie, stikstof en innovatie. Betrokkenheid van bedrijven bij gezamenlijke opgaven blijft een aandachtspunt. Om te investeren in onderlinge relaties en gezamenlijk te verdiepen op de thema's bereikbaarheid OV en energiehubs is in november een diner pensant gehouden met de bedrijven van 100+ werknemers. Dit initiatief is goed ontvangen en krijgt in 2024 vervolg. Mede als uitvloeisel van deze bijeenkomst verkent het havenbedrijf momenteel een initiatief met een aantal ondernemers rondom slim omgaan met vraag en aanbod van elektriciteit.

Zoals eerder gemeld in de Berap is er geen gemeentelijk havenkompas opgesteld. De gemeentelijke visie op dit gebied is opgenomen in de omgevingsvisie.

Verstedelijking

In 2023 zijn er weer een aantal belangrijke stappen gezet op gebied van de NOVEX-verstedelijkingsaanpak. Het provinciale Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant 2040 en de Ontwikkelstrategie Stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT) zijn opgesteld en voor reactie voorgelegd aan college en raad. Het college heeft met inachtneming van aandachtspunten ingestemd met de stukken. De raad is hierover geïnformeerd en heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om hier wensen en bedenkingen bij uit te spreken. De belangen van Moerdijk zijn in de stukken geborgd. In 2024 worden zowel vanuit de SRBT als vanuit de Stedelijke regio West-Brabant West een voorstel verwacht voor de governance en de financiering van de

projectorganisatie. Dit zal worden voorgelegd aan de raad.

Ruimtelijk Voorstel

Eind december heeft de provincie het Ruimtelijk Voorstel ingediend bij het Rijk. Het Ruimtelijk Voorstel is gebaseerd op de optelsom van de energie opgaven (MIEK en RES), de processen rondom NOVEX Stedelijk Brabant en het Brabants Programma Landelijk Gebied. Het Ruimtelijk Voorstel heeft geen juridische status, maar vormt input vormt voor verschillende beleidsdocumenten zoals de Nota Ruimte van het Rijk en de herijking van de provinciale omgevingsvisie. Ook vormt het de basis om tot afspraken te komen tussen Rijk en provincie over de aanpak van de geagendeerde opgaven. De Moerdijkse opgaven, waaronder de Ontwerptafel Powerport, staan goed gepositioneerd in het Ruimtelijk Voorstel. Aandachtspunt vormt de aanduiding van Haven en Industriegebied Moerdijk als focusgebied voor circulaire economie. Het is onduidelijk of deze aanduiding wat de provincie betreft zou moeten resulteren in een extra ruimtevraag. Het ministerie van EZK voert in 2024 een onderzoek uit naar de verwachte ruimtevraag op gebied van circulaire economie en wat dit betekent voor de haven en industrieclusters in Nederland. De kabinetsformatie bemoeilijkt het traject om met het rijks tot afspraken te komen over het Ruimtelijk Voorstel.

Moerdijk Meer Mogelijk projecten

Realisatie van het project Waterfront Moerdijk heeft circa een jaar vertraging opgelopen als gevolg van de te verwachten stikstofdepositie in de Biesbosch. Uiteindelijk heeft een alsnog sluitende AERIUS berekening ervoor gezorgd dat het project begin 2024 weer is losgetrokken. Het projectonderdeel dijkaanpak had niet te maken met stikstofproblematiek. De vergunningsaanvraag ligt bij het waterschap. Uitvoering wordt voor de zomer beoogd. Haveninrichting wordt beoogd in 2025-2026. Woningbouw westzijde in 2026-2027.

Voor wat betreft randweg Zevenbergen heeft in 2023 definitieve gunning aan de aannemer plaatsgevonden. De voorbereidingen voor realisatie zijn gestart, waaronder verdere uitwerking van het ontwerp. Oplevering Noordelijke randweg Zevenbergen staat gepland in juli 2027.

Effecten

In 2023 is de wereldwijde economie bekoeld en zijn de consumenten uitgaven gedaald. Dit werkt door in de chemie, industrie en de logistiek. Omdat er minder geproduceerd is, daalt ook de containeroverslag. Dit geldt ook voor Port of Moerdijk. Dat is terug te zien in de cijfers. De werkgelegenheid is wel toegenomen.

Overslag	2022	2023
Tonnage	17,1 miljoen ton	15,6 miljoen ton

Overslag	2022	2023
Zeeschepen	2.070	1.877
Binnenvaart schepen	11.419	10.867
Treinen	2.900	2.400

Werkgelegenheid	2022	2023
Directe werkgelegenheid	10.293	10.600
Indirecte werkgelegenheid	8.993	9.330

Woonplaats medewerkers	Aantal	Percentage
Moerdijk	1.982	18,7%
Regio West-Brabant	2.233	30,5%
Overig Brabant	1.855	17,5%
Drechtsteden	1.325	12,5%
Rijnmond	965	9,1%
Overig Nederland	1.240	11,7%

Voor de havenstrategie wordt jaarlijks een monitor opgesteld en gedeeld met de raad. Het eindrapport voor de strategische monitor Havenstrategie 2022 vindt u hier.

Risico's

Toenemende ruimtedruk

Zowel vanuit energie infrastructuur, (circulaire) economie en afgeleide economische activiteiten (truckparking, huisvesting arbeidsmigranten) ontstaat toenemende druk op de leefbaarheid en de schaarse ruimte. Keuzen zijn noodzakelijk.

Verschillende snelheden

Er staat grote druk op een spoedige locatiekeuze voor het 380 KV station, zowel voor de verduurzaming van de industrie als voor de versterking van het elektriciteitsnet in algemeenheid. Het risico bestaat dat de locatiekeuze voor het 380 KV station uit de integrale

afweging wordt getrokken en wordt gemaakt op basis van mogelijkheid tot snelle realisatie. Aangezien een 380 KV station vaak wordt gekoppeld aan aanvullende energie infrastructuur zoals een converterstation of een electrolyser kan dit tot grote ruimtelijke impact leiden op een plek die je vanuit een integrale afweging onwenselijk is.

Spanningsveld tempo energieprojecten versus realisatie lokale projecten

De druk op snelle realisatie van de energie infrastructuur projecten is hoog. Tegelijkertijd merken we dat lokale projecten die van belang zijn voor de leefbaarheid in de kernen rond het haven en industrieterrein vertraging oplopen. Dank aan woningbouw in Moerdijk, het fietspad, Moerdijk Zevenbergen en de dorpsmolen voor Klundert. Dit leidt tot zorgen bij onze inwoners.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Vastgestelde nieuwe uitvoeringsagenda Havenstrategie				
• Perspectief op ontwikkeling haven- en industrieterrein als onderdeel van de omgevingsvisie				
• Gemeentelijk havenkompas				
• Moerdijks belang borgen in uitvoeringsafspraken over verstedelijkingsstrategie Breda-Tilburg en West-Brabant West (WBW)				
• Waterfront Moerdijk (project uit flankerend pakket Moerdijk MeerMogelijk-MMM): start realisatie havenontwikkeling + onherroepelijk bestemmingsplan woningbouw westzijde				
• LPM fase 1 operationeel, interne baan operationeel				
• Evaluatie kredietovereenkomst GR Havenschap Moerdijk				
• Oplevering MMM-project Noordelijke randweg Zevenbergen				
• Oplevering havenontwikkeling Waterfront Moerdijk en start woningbouw				
• LPM fase 2 operationeel (2025), fase 3 operationeel				

THEMA VITALE CENTRA

Strategisch doel

- Zevenbergen, Fijnaart, Klundert en Willemstad hebben een bereikbaar, compact winkelhart dat uitnodigt als ontmoetingsplaats, met een aantrekkelijk aanbod van detailhandel, horeca, culturele en recreatieve functies en evenementen

Mijlpalen

Programma aanpak vitale centra.
Raadsinformatiebrief update vitale centra Q3 2023.

Fijnaart

Rho adviseurs heeft de eerste ontwikkelingsvisie opgesteld. Parallel is een verkeersvisie uitgewerkt omdat het realiseren van een supermarkt aan de kop van de Voorstraat - Molenstraat met een levendig dijkplein gevolgen heeft voor de afwikkeling van het verkeer binnen de kern Fijnaart. Partijen onderstrepen de ontwikkelingsvisie en onderzoeken verder de financiële, ruimtelijke en maatschappelijk haalbaarheid van deze visie. Door een addendum op de intentieovereenkomst vast te stellen hebben zij dit bekrachtigd. Gemeente Moerdijk Vitale Centra Fijnaart - YouTube

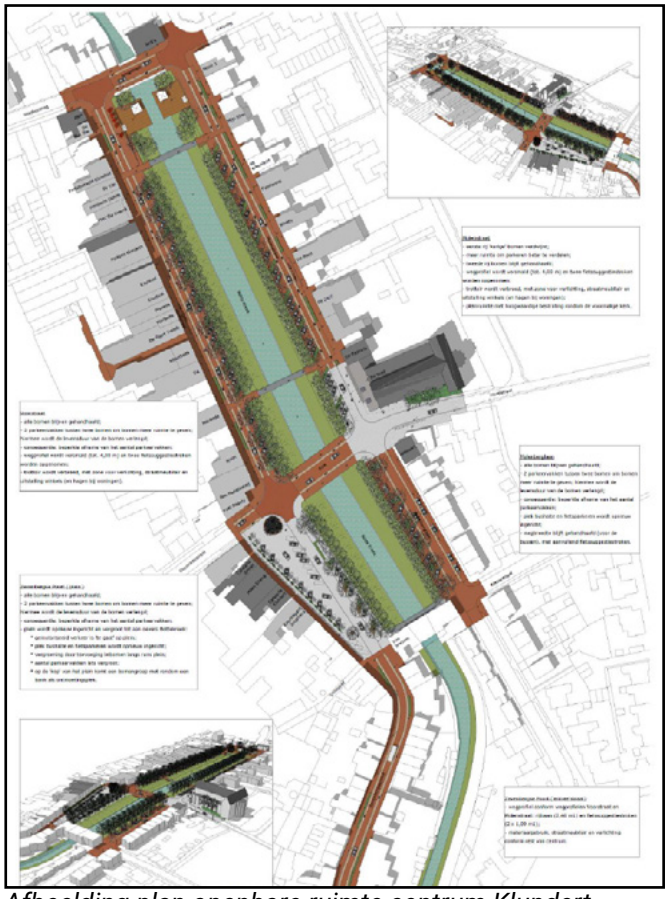
Er heeft een breed participatietraject met het dorp plaatsgevonden waarbij aan de inwoners gevraagd wat de mogelijke verkeerskundige gevolgen kunnen zijn van een autovrij plein dat ter hoogte van de ontwikkeling ontstaat. Samen met de klankbordgroep is in het voorjaar van 2023 de ontwikkelingsvisie dorpsbreed gepresenteerd. De visie is door de 4 partijen bekrachtigd door een addendum op de intentieovereenkomst te ondertekenen. Daarna is de visie door de partijen verder onderzocht op de financiële, ruimtelijke en maatschappelijke haalbaarheid waarna er enkele aanpassingen zijn doorgevoerd. Deze aanpassingen zijn wederom besproken met de klankbordgroep en zijn in januari 2024 gedeeld een drukbezochte informatieavond in Fijnaart. De besluitvorming verwachten we in Q3 van 2024 middels een akkoord op hoofdlijnen.

Klundert

Op 18 juni 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met het raadsvoorstel “Voteren extra krediet voor centrumontwikkeling Klundert fase 2 & krediet opstellen centrumvisie vitale centra Klundert”. Hierdoor is het oorspronkelijke projectgebied van centrumontwikkeling Klundert fase 2 (herinrichting van de Voorstraat, Molenstraat en Zevenbergsepoort) uitgebreid met de Kaai, de Brugstraat, de Molenberglaan en de Zevenbergsepoort tot en met het kruispunt met het Walletje. Dit was op verzoek van de bewoners, waardoor het totale centrum wordt

opgeknapt en niet twee losse straten en een plein. Dit totaalplan komt de aantrekkelijkheid van het centrum ten goede.

Afbeelding plan openbare ruimte centrum Klundert.

Willemstad

Het college heeft op 8 maart 2022 het Uitvoeringsprogramma vitaal centrum Willemstad vastgesteld. Er is toen besloten om het project 211 Bastion Groningen en de verbinding aan de Oostbeer in 2023 op te pakken.

Het startdocument is eind 2023 aangeboden aan de raad en in de raadsvergadering van 1 februari 2024 goedgekeurd.

Documentaire jonge ondernemers

Één van deze onderwerpen is het groeiende aantal jonge ondernemers in onze vitale centra. Op dinsdag 10 oktober 2023 is de documentaire in première gegaan en wordt er samen met het Markland College een vervolg gegeven aan het stimuleren van jong ondernemerschap. Bekijk hier de documentaire: Docu jonge ondernemers Gemeente Moerdijk

Ontwikkelingen

Klundert

Fase 3 is de aanpak van De Doorsteek, de Westerstraat en de uitbreiding van de supermarkt. Deze fase is complexer en in samenhang met externe partijen. Gezien de complexiteit en belangen met externe partijen ontwikkelen we parallel aan de derde fase een centrumvisie, waarbij de volledige scope van het centrum wordt meegenomen. Gemeente Moerdijk start in samenwerking met advies- en ontwerpbureau Kuijper Compagnons en Ginder (bureau voor vrijetijdseconomie die werkt aan de stad van morgen) met het opstellen van een ‘Centrumvisie Klundert’. De visie moet leiden tot één of meerdere ontwikkelscenario’s. De planning is om halverwege 2024 de centrumvisie door de gemeenteraad vast te laten stellen. Voor de start van de ontwikkeling van deze centrumvisie is er met een aantal sleutelfiguren in beeld gebracht wat het centrum van Klundert nodig heeft om een vitaal centrum te worden: Gemeente Moerdijk - Centrumontwikkeling Klundert - YouTube

Fijnaart

De klankbordgroep voor het Centrumplan is voor het uitvoeringsprogramma Vitaal Centrum Fijnaart uitgebreid met vertegenwoordigers van de lokale horeca, stichting evenementen Fijnaart en het kerkbestuur van de Dorpskerk. Zo heeft de klankbordgroep inmiddels een hele brede vertegenwoordiging uit Fijnaart. Vanuit de gemeente is de klankbordgroep gevraagd mee te denken over een realistisch uitvoeringsprogramma. Dit programma beschrijft de concrete projecten die worden gedragen door inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden in het centrum van Fijnaart. Het is een realistisch plan waarin planning en budgetten zo slim mogelijk worden gecombineerd.

Willemstad

Het Waterschap voert in de periode 2023-2026 een verkenningsonderzoek uit om te bepalen hoe om te gaan met de dijkverbeteringen die impact hebben op de ontwikkelingen rondom de Oostbeer. Vervolgens geeft het Waterschap de volgende grove planning af; 2026-2028 planuitwerking en 2028-2031 realisatie. Hierdoor wordt de uitvoering van de Oostbeer pas in een latere fase opgepakt. Vanwege de integraliteit van de gebiedsontwikkeling wordt er in de initiatieffase wel de verbinding met de Oostbeer meegenomen. Daarom wordt in de verdere projectfases deze twee projecten losgekoppeld.

Zevenbergen

Voor het centrum van Zevenbergen lopen op dit moment de voorbereidingen van de evaluatie van de centrumvisie. In deze evaluatie worden de uitgangspunten van de vastgesteld centrumvisie uit 2009 geëvalueerd:

Principe 1: Een compacte winkelstructuur.
Principe 2: Ruim baan voor horeca, recreatie en sport/ cultuur.
Principe 3: Meervoudig ruimtegebruik en het belang van wonen.
Principe 4: Een bereikbaar centrum.
Principe 5: Het centrum als verblijfs- en ontmoetingsplek van Zevenbergen.

De uitkomsten van deze evaluatie zullen worden verwerkt in een nieuw uitvoeringsprogramma voor vitaal centrum Zevenbergen. We verwachten dit medio 2024 op te leveren.

Effecten

Leegstand naar centrumgebied

Ondanks alle trends en ontwikkelingen is de leegstand vrijwel stabiel gebleven in de vitale centra van de gemeente Moerdijk. In Zevenbergen is zelfs een afname waarneembaar. Dit heeft te maken met enkele transformaties van winkelruimte naar wonen.

omvang leegstand	2022	2023	verandering in aantal
Centrum Fijnaart	2	3	+1
Centrum Klundert	5	7	+2
Centrum Willemstad	2	2	0
Centrum Zevenbergen	26	23	-3
totaal vitale centra	**35**	**35**	**0**

Ontwikkeling commercieel aanbod per centrumgebied (vkp)

Als wordt gekeken naar de ontwikkeling van het winkelaanbod in de vitale centra dan is het aanbod licht afgenomen met B4 winkels. De afname ligt in lijn met de landelijke trends en ontwikkelingen waaruit blijkt dat er minder behoefte is aan fysieke winkels.

omvang winkelaanbod	2022	2023	verandering in aantal
Centrum Fijnaart	10	10	0
Centrum Klundert	26	23	-3
Centrum Willemstad	9	8	-1
Centrum Zevenbergen	58	52	-6
totaal vitale centra	**103**	**93**	**-10**

omvang horeca aanbod	2022	2023	verandering in aantal
Centrum Fijnaart	8	8	0
Centrum Klundert	9	10	+1
Centrum Willemstad	13	14	+1
Centrum Zevenbergen	29	30	+1
totaal vitale centra	**59**	**62**	**+3**

Monitoring programma aanpak

Aanvullend op de fysieke ingrepen in de 4 centra - in de programma aanpak werken aan overkoepelende zaken, zoals onderzoek, communicatie en promotie van de vitale centra.

Peiling vitale centra.

In 2018 is er voor het eerst een inwonerspeiling gehouden over de vitale centra. Deze peiling is in september 2023 herhaald om te onderzoeken waar de veranderingen hebben plaatsgevonden (zie voor resultaten de factsheet inwonerspeiling vanuit het onderzoek- en adviesbureau Moventem). In totaal hebben 787 panelleden de vragenlijst volledig ingevuld. Een respons-rate van 43%.

Passantentellingen.

In september 2023 is een passantentelling uitgevoerd in de centra van Fijnaart, Klundert, Willemstad en Zevenbergen. Deze passantentellingen zijn fysieke tellingen en zijn gemeten door tellers in het betreffende winkelgebied. Het geeft inzicht in de druktepatronen, loopstromen van een winkelgebied en de populariteit van een winkelgebied. Informatie die onmisbaar is bij locatie beslissingen, marktanalyses, taxaties en het monitoren van een winkelgebied (zie voor de resultaten de factsheet passantentellingen).

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Beleidsprogramma vitale centra met hierin detailhandelsbeleid, horecabeleid en afbakening van de centrumgebieden	■			
• Start realisatie deelgebied Stoofstraat Zevenbergen	■			
• Evaluatie Ondernemersfondsen en besluit over vervolg	■	■		
• Herinrichting openbare ruimte centrum Klundert (fase 2 centrumplan)	■	■	■	
• Vaststellen startdocument centrumplan Klundert fase 3 (Doorsteek/ Westerstraat e.o.)	■			
• Start realisatie uitvoeringsprogramma vitaal centrum Willemstad	■			
• Afronding haalbaarheidsstudie verplaatsing supermarkt Fijnaart	■			
• Definitie deelprojecten centrumvisie Fijnaart	■	■		
• Haalbaarheidsstudie fase 3 centrumplan Klundert		■		
• Realisatie deelprojecten centrumvisie Fijnaart		■	■	■
• Realisatie uitvoeringsprogramma vitaal centrum Willemstad		■	■	■
• Opzetten centrummanagement Zevenbergen		■		

THEMA TOERISME

Strategisch doel

- Het gemeentelijk aandeel in het toeristisch product Moerdijk is en blijft op orde.
- Ondernemers versterken en dragen bij aan de doorontwikkeling van het toeristisch product Moerdijk.
- We brengen samen met ondernemers het toeristisch product Moerdijk op een effectieve en inspirerende manier onder de aandacht van inwoners en bezoekers.

Mijlpalen

400 jaar Mauritshuis

In 2023 is een veelheid aan activiteiten georganiseerd om dit feestelijke jaar te vieren. Een recordaantal bezoekers (en inwoners) hebben genoten van de diversiteit aan activiteiten. Daarnaast hebben vele Willemstadters zich vrijwillig ingezet om alle activiteiten mogelijk te maken. Met een afsluitende bedankavond is aandacht voor deze inzet geweest, wat zeer werd gewaardeerd.

Cultuur- en erfgoednota vastgesteld

In december is de gemeenteraad akkoord gegaan met de cultuur- en erfgoednota. In 2024 wordt uitvoering aan deze nota gegeven.

Ontwikkelingen

Vaarverbindingen

In 2023 zijn wij opnieuw onaangenaam verrast door het niet nakomen van de afspraken van het bedrijf AquaSwets BV. Hierdoor heeft de Expeditie Haringvliet niet gevaren. Het is ook niet gelukt om een alternatieve verbinding aan de oostkant van het Haringvliet te realiseren. Vanuit een evaluatie over de afgelopen jaren bepalen we de koers voor 2024 en verder. De overeenkomst met AquaSwets BV is ontbonden en de samenwerking is beëindigd.

Fort de Hel

In 2023 is de exploitatie uitgevoerd door ‘Kleine Linda’. Dit seizoen is naar tevredenheid verlopen. De contractant heeft vanwege verschillende redenen besloten de overeenkomst niet te verlengen. Voor 2024 wordt opnieuw gekeken naar een invulling van het fort. Daarnaast staat de bespreking van het ontwikkeltraject met de raad gepland voor het eerste kwartaal 2024. Besluitvorming en vervolgstappen volgen daarna.

Marketingstrategie

In het najaar is de aanbesteding voor de marketingstrategie uitgezet. Het bureau Every Day gaat ons ondersteunen bij het opstellen van een merkstrategie en campagnes. We verwachten hier in 2024 al resultaten mee te behalen.

Waterpoort samenwerking

In december is de nieuwe samenwerkings-overeenkomst Waterpoort ondertekend. Hierbij is een nieuwe focus aangebracht binnen de samenwerking. Hiermee richt de samenwerking zich op de thema's water en brede welvaart waarbij het inzetten van het netwerk en het uitvoeren van de Waterpoort Academy de belangrijkste activiteiten zijn om deze thema's inhoud te geven.

Strategie ondernemers

In 2023 is de nieuwe werkwijze om ondernemers te betrekken bij het toeristisch product succesvol ingezet. Meerdere bijeenkomsten zijn goed bezocht. Daarnaast zijn ook verschillende ondernemersinitiatieven opgestart. In 2024 wordt deze werkwijze doorgezet en geëvalueerd.

Stenen Poppen

In 2023 heeft de raad extra krediet beschikbaar gesteld om het plan rondom de Stenen Poppen uit te kunnen voeren. Uitvoering is voorzien in kwartaal twee en drie van 2024.

Archeologiekaart

Op 13 juli 2023 is de beleidskaart vastgesteld door de raad. Er wordt alleen mee gewerkt als deze vrijstellingsgrenzen ruimer zijn dan de vrijstellingsgrenzen uit de vigerende bestemmingsplannen. De kaart moet nu worden opgenomen in het omgevingsplan.

Effecten

Visit Moerdijk

WEBSITE	2021	2022	2023
Page views	94.184	68.855	89.000
visits	56.786	38.626	39.000
Unique visitors	49.424	21.982	31.000
Returning visitors	6.172	15.990	7.100

SOCIAL MEDIA	2021	2022	2023
Facebook acties	3.656	941	475*
Facebook bereik	47.996	21.492	9.264
Facebook volgers	484	727	741
Instagram bereik	5.068	6.755	769
Instagram volgers	373	433	475

*Dit zijn de facebook en instagram acties gezamenlijk

Passagiers veerverbindingen

Verbinding	Passagiers 2021	Passagiers 2022	Passagiers 2023
Expeditie Haringvliet	1350	Niet gevaren	Niet gevaren*
W'stad-Numansdorp	2179	Niet gevaren	1807
Moerdijk-Strijensas	1725	2265	2058
Waterpoortpont	290**	1949	2025

* In 2023 was Willemstad geen halte in de Expeditie Haringvliet.
** De Waterpoortpont heeft vanwege corona een alternatieve dienstregeling gevaren in 2021.

Bezoekers Mauritshuis

In 2022 hebben in totaal 15.833 mensen het Mauritshuis bezocht. Sinds de heropening in juli 2021 is het vernieuwde Mauritshuis nu door 8.585 + 15.833 = 24.418 mensen bezocht.

In 2023 heeft opnieuw een recordaantal bezoekers het Mauritshuis bezocht. We hebben 18.538 bezoekers mogen verwelkomen. De activiteiten rondom 400 jaar Mauritshuis hebben hier ook zeker aan bijgedragen.

JAAR	AANTAL BEZOEKERS
2021 (vanaf juli)	8.585
2022	15.833
2023	18.538

Archeologische onderzoeken

Er zijn in 2022 in totaal 26 onderzoeken opgevraagd en getoetst. Daarnaast zijn ook 8 algemene vragen beantwoord (meestal of onderzoek nodig is).
In 2023 zijn in totaal 39 onderzoeken opgevraagd en getoetst en 15 algemene vragen (voornamelijk advies) beantwoord.

Risico's

Net als in 2022 is de krapte op de arbeidsmarkt een risico gebleken bij het (laten) uitvoeren van activiteiten om onze doelstellingen te behalen. Op dit moment is er nog geen reden om aan te nemen dat dit in de toeristisch recreatieve sector in 2024 anders zal zijn. Dit blijft dus een factor om rekening mee te houden.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Toeristische monitor is uitgevoerd.				
• Het openbaar gebied rondom de Stenen Poppen in Klundert is ingericht.				
• Ondernemers en gemeente trekken samen op in de promotie van toeristisch product Moerdijk.				
• Ontwikkelplan Fort de Hel is opgesteld.				
• Er is een goed nachtregister ontwikkeld.				
• Het ontwikkelde nachtregister is geïmplementeerd				
• De aanbesteding voor een nieuwe exploitant Fort de Hel is opgestart				
• Cultureel beleid, inclusief monumentaal erfgoed, is vastgesteld				
• Verkenning doortrekken Roode Vaart				

THEMA ARBEIDSMARKT

Strategisch doel

- Er is voldoende en goed gekwalificeerd personeel voor nieuwe en bestaande bedrijven

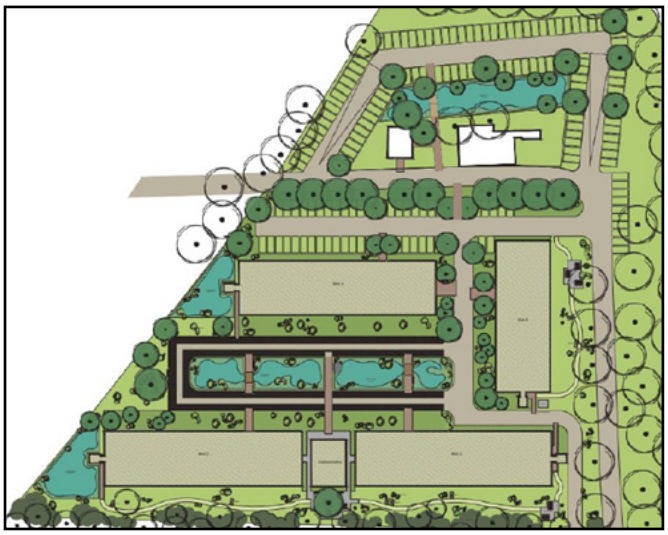
Mijlpalen

Werkbezoek van de Koning en de Minister van Sociale Zaken

In oktober 2023 heeft de Minister van Sociale Zaken met de Koning een werkbezoek gebracht aan onze gemeente om te spreken met arbeidsmigranten uit onze gemeente, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers en vertegenwoordigers van dorpstafel Moerdijk. De koning liet zich informeren over de wijze waarop de arbeidsmigranten ondersteund worden op sociaal-maatschappelijk vlak (zie ook programma 4).

Aanvraag omgevingsvergunning initiatief huisvesting 450 arbeidsmigranten Blokdijk 1 Moerdijk is in december 2023 ingediend

Het kansrijke initiatief aan de Blokdijk 1 Moerdijk voor de huisvesting van 450 arbeidsmigranten heeft als eerste initiatief in december 2023 de aanvraag omgevingsvergunning ingediend.

Situatietekening ingediende aanvraag omgevingsvergunning voor de huisvesting van 450 arbeidsmigranten aan de Blokdijk 1 in Moerdijk

Businessplan Hybride leeromgeving
De eerste fase van het businessplan voor hybride leren is een feit. In Triple Helix verband werd een app. ontwikkeld onder de naam NXT Moerdijk waar arbeidspotentieel inzicht krijgt in carrièremogelijkheden op het HiM. Inmiddels zijn er 14 bedrijven op het HiM actief op dit platform. Ze tonen bedrijfsinformatie, innovatie, banen, stages en carrièremogelijkheden. Naast de verschillende games waarmee logistieke competenties ontwikkeld kunnen worden, tonen Curio en Associate Degrees Academie informatie over opleidingen in de logistieke sector. De komende jaren hopen we de NXT Moerdijk app uit te breiden met meer bedrijven op het HiM, zodat de app gebruikt kan worden om studenten en arbeidspotentieel uit de regio te boeien en binden middels opleidingen.

NXT Moerdijk fase 2
Vanuit het online platform willen we graag de samenwerking in Triple Helix verband verstevigen. Terwijl fase 1 zich verder ontwikkeld starten we fase 2 op. Samen met 10 bedrijven gevestigd op het HiM, VNO-NCW, PoM, Curio en AD ontwikkelen we een NXT Moerdijk activiteiten kalender welke hopelijk in Q3 van 2024 tot uitvoering kan komen. De activiteiten kalender omvangt terugkerende evenementen, pilots en sub projecten waarbij samenwerking cruciaal is. Het doel is om uiteindelijk via deze weg tot fysieke hybride leeromgevingen te komen en daarmee een wendbare, toekomstbestendige arbeidsmarkt te creëren op het HiM.

Ontwikkelingen

Voortgang JTF West-Noord-Brabant
Het Just Transitie Fund (JTF) werd in 2023 opengesteld en omvat een middelenpakket t.w.v. € 58,5 miljoen voor projecten in de regio West-Brabant op het gebied van Innovatie, Infrastructuur en Arbeidsmarkt die bijdragen aan de transitie naar een groene economie. In onze regio is er in totaal voor 14 projecten een positief advies of een beschikking afgegeven. Een van de bedrijven ligt in Moerdijk (SNB) en 2 projecten hebben betrekking op arbeidsmarkt & onderwijs voor de regio, zie ook Projecten - Just Transition Fund (stimulus.nl). Er resteert momenteel nog 25,5 miljoen euro. Van 1 april tot 30 september 2024 kunnen opnieuw projecten worden ingediend. Er wordt opnieuw een poging gedaan om met Moerdijkse bedrijven te komen tot een gezamenlijk arbeidsmarkt project. Of dat lukt is onzeker. De subsidieregeling kent strikte voorwaarden t.a.v. cofinanciering en drempelwaarden, waardoor het complex is om voor de beoogde doelgroep(en), waaronder MKB-bedrijven en onderwijsinstellingen, om tot een goede aanvraag te komen. Daarnaast staat samenwerking op arbeidsmarkt & onderwijsopgaven nog in de kinderschoenen.

Onderwijsinstellingen Curio en Associate Degree Academie, Port of Moerdijk, VNO-NCW en de gemeente Moerdijk trekken gezamenlijk op om van het haven-/ industriegebied een toekomstbestendig gebied te maken qua arbeidsmarkt.

Ecosysteem HiM
Samenwerking tussen deze partijen en de bedrijven/ ondernemers op HiM en uiteindelijk de samenwerking tussen bedrijven onderling is essentieel om dit project te laten slagen. Het vastleggen van taken/acties en verantwoordelijkheden bleek van groot belang. Op het thema arbeidsmarkt werkten zowel de diverse partners onderling als de bedrijven onderling op het HiM helaas (nog) onvoldoende samen. Hierin moeten nog slagen worden gerealiseerd.

Het toekomstbestendig worden van de arbeidsmarkt moest in 2023 al diverse fasen doorlopen hebben. Begin 2023/medio 2023 lag de nadruk met name op het faciliterende en organiserende deel van het project, waarin vooral de gemeente het voortouw heeft genomen. Dit is ook de fase geweest waarin de app van NXTMoerdijk is ontwikkeld en uitgerold. Sinds medio/eind 2023 is een nieuwe fase van het project gestart waarbij de nadruk meer op het starten met de uitvoering kwam te liggen en waarbij onderwijs en bedrijven een veel prominentere rol hadden moeten pakken. Door diverse redenen zoals personele wisseling en de krapte op de arbeidsmarkt lopen plannen rondom Hybride leren uit. Waar we in 2023 met NXT Moerdijk events, pilots en sub projecten hadden willen organiseren in Triple Helix verband, loopt dit vertraging op en verschuiven we deze naar 2024.

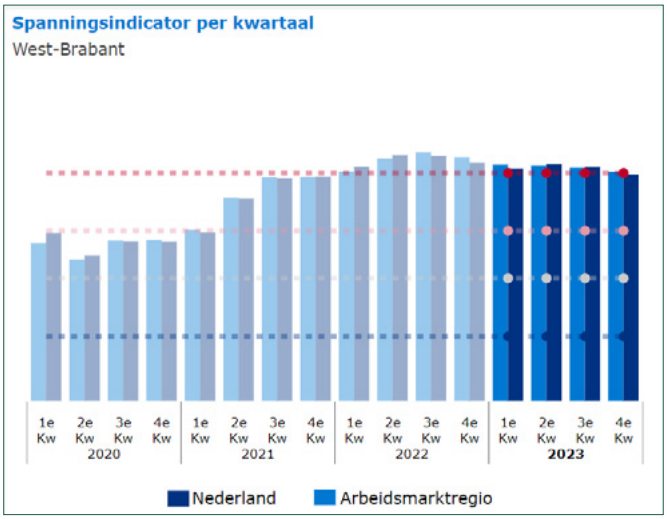
Grootschalige huisvesting arbeidsmigranten
In 2023 zijn de 5 kansrijke initiatieven voor de grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten verder uitgewerkt. Het initiatief aan de Blokdijk 1 Moerdijk voor de huisvesting van 450 arbeidsmigranten heeft als eerste in december 2023 de aanvraag omgevingsvergunning ingediend. Het initiatief in Fijnaart voor de huisvesting van 320 arbeidsmigranten

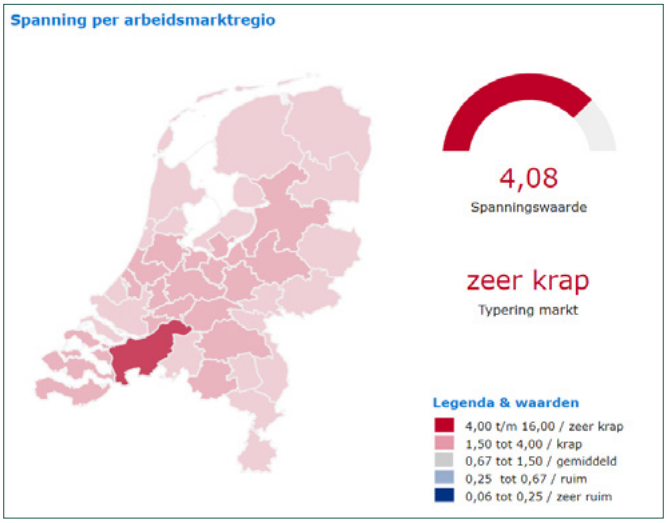
zal naar verwachting in de eerste maanden van 2024 het principe verzoek indienen. Het principe verzoek van de Zwaluwsedijk in Moerdijk voor de huisvesting van 112 arbeidsmigranten wordt in de loop van 2024 verwacht.

Voor alle 5 kansrijke initiatieven geldt dat er vanuit de omgeving weerstand is tegen de grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten. Voor de uitwerking zijn klankbordgroepen met omwonenden en belangstellenden opgericht om te proberen zo goed mogelijk rekening te houden met de zorgen en wensen van omwonenden. Verwacht wordt dat bezwaren ingediend zullen worden tegen de omgevingsvergunningen, zodat realisatie vertraagd zal worden.

Effecten

Uit de spanningsindicator van UWV blijkt dat de druk op de arbeidsmarkt van West-Brabant in heel 2023 hoog was. Met een gemiddelde waarde van 4.4 kreeg de regio het gehele jaar de indicatie 'zeer krap'. Met lichte verschillen per kwartaal was de krapte op de arbeidsmarkt hiermee in 2023 het gehele jaar op of boven het landelijke gemiddelde.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Ontwikkelen van projectportfolio arbeidsmarkt (inclusief de ontwikkeling van een hybride leeromgeving logistiek, de sustainable learning community met Avans en ontwikkelprojecten op gebied van robotisering & digitalisering)	■			
• Opstellen jaarprogramma arbeidsmarkt met terugkerende evenementen waardoor de structurele relatie tussen onderwijs en bedrijfsleven geborgd wordt en het HiM meer zichtbaar wordt als aantrekkelijke werklocatie.	■			
• Realisatie van een aantal grootschalige huisvestingscomplexen voor arbeidsmigranten.	■			
• Continuering van inzet gemeentelijke contactpersoon arbeidsmigranten om integratie en zelfredzaamheid te stimuleren. Het budget hiervoor is opgenomen in deze begroting.	■			
• Doorontwikkeling nachtregister waarin bezoekers en arbeidsmigranten die korter dan 4 maanden in de gemeente verblijven worden geregistreerd. Dit register vormt de grondslag voor het innen van toeristenbelasting van personen die in de gemeente verblijven en niet staan ingeschreven in de BRP.	■			
• Realisatie portfolio arbeidsmarkt		■	■	■
• 2e fase Hybride Leeromgeving (HLO)		■		
• Duurzame relatie bedrijfsleven en onderwijs		■	■	■
• Arbeidsmigratie: handhaving op illegale huisvestingssituaties met LSI-project		■	■	

THEMA VESTIGINGSKLIMAAT

Strategisch doel

- We beschikken over schone, veilige en duurzame bedrijventerreinen met voldoende ruimte voor ontwikkeling
- Onze bedrijventerreinen zijn goed en op een duurzame wijze te bereiken voor zowel het personenvervoer (fiets, deelmobiliteit en auto) als het goederenvervoer (spoor, buis, water en weg)
- We faciliteren ondernemers in aansluiting op hun behoeften en stimuleren het realiseren van economische en maatschappelijke meerwaarde en samenwerking tussen ondernemers onderling

Mijlpalen

Realisatie pendelvervoer De Banaan-Willemstad en vice versa tijdens afsluiting Haringvlietbrug

Rijkswaterstaat (RWS) had een veerverbinding tussen Numansdorp en De Banaan, parallel aan de brug, gerealiseerd. Echter, richting Willemstad was niets gerealiseerd om de mobiliteitsketen sluitend te maken. De gemeente heeft hierom het initiatief genomen om (deels) op eigen kosten dagelijks minimaal ieder uur pendelbussen te regelen tussen De Banaan en Willemstad. Dit bleek een groot succes te zijn, waar meer dan verwacht gebruik van is gemaakt, zowel recreatief als werk gerelateerd. Als gemeente zijnde hebben we hier veel lof over ontvangen.

Ontwikkelingen

Vaststelling bedrijventerreinprogramma

Het opstellen van het bedrijventerreinenprogramma is in 2023 gestart en zal naar verwachting in 2024 worden afgerond. De planning is een externe partij (STEC) aanvullend onderzoek te laten verrichten en hierop een uitvoerige visie te schrijven. Opdrachtverstrekking hiertoe verloopt middels een raadsbesluit. In het vierde kwartaal van 2023 is hiervoor een voorstel voorgelegd.

Haalbaarheid bedrijventerrein Zevenbergen-Noord

Er is een haalbaarheidsonderzoek verricht naar de actuele vraag naar uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijven, in combinatie met het vervaardigen van een stedenbouwkundig plan. Deze zijn op 1 februari 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd en vastgesteld. Op 11 december 2023 vond er een informatieavond plaats, waarin zowel het stedenbouwkundig plan is toegelicht als de vervolgstappen in het proces.

Deelmobiliteit Zevenbergen NS

Het was de hoop dat de afsluiting van de Haringvlietbrug zou kunnen fungeren als een aanjager van deelmobiliteit op de verbinding station Zevenbergen met het haven- en industrieterrein. Nu dit niet het geval bleek, koppelen we de ontwikkeling van deelmobiliteit aan de ontwikkeling van het station Zevenbergen, de tweezijdige oriëntatie en de hier aan gekoppelde woningbouwontwikkeling Zevenbergen Oost.

Pilot deelmobiliteit vanaf station Zevenbergen en/of station Lage Zwaluwe (Smartwayz)

Gemeente Moerdijk heeft, mede namens de partners van de Havenstrategie, subsidie aangevraagd bij Smartwayz voor de hierboven genoemde inzet op deelmobiliteit voornamelijk t.g.v. de afsluiting van de Haringvlietbrug. Als cofinanciering is het incidentele gemeentelijke budget van € 50.000 opgevoerd. De programmaraad Smartwayz heeft positief gereageerd op de subsidie aanvraag.

Vooruitlopend op afgifte van de beschikking en in afstemming met subsidieverlener heeft de gemeente het subsidiebedrag al wel uitgegeven ten behoeve van de hierboven genoemde inzet t.a.v. de Haringvlietbrug en deelmobiliteit. Dat kwam vooral omdat de subsidieverlener in gebreke bleef wat betreft het uitkeren van de subsidiebeschikking en in tijd en urgentie kon de gemeente hier niet op wachten. Na diverse reminders richting Smartwayz, maar zonder succes, heeft de gemeente de RWB verantwoordelijk gehouden voor het uitkeren van de subsidiebeschikking conform afspraak. Eind 2023 is de subsidiebeschikking uitgekeerd.

Landbouwtransitie

In de Omgevingsvisie Moerdijk 2040 heeft de gemeente aangegeven “in te willen zetten op een herkenbaar buitengebied met landbouw als drager, maar enkel toekomstgericht. Daarbij geven we als gemeente agrariërs de ruimte om invulling te geven aan duurzame, innovatieve en klimaat robuuste landbouw.

We denken graag mee met agrariërs die ideeën hebben die bijdragen aan een toekomstbestendig en leefbaar buitengebied.” Ondanks alle onzekerheden zal de sector deze uitdaging aan moeten gaan; waar nodig en mogelijk kan en zal de gemeente hen bijstaan in het bereiken van deze doelstelling.

Het programma landelijk gebied, dat in 2024 het licht zal zien, zal het raamwerk vormen waarbinnen en waarmee de transitie van het landelijk gebied vanuit de gemeente begeleid gaat worden. Het programma biedt daartoe niet alleen praktische handvatten maar zal onder meer ook inzicht geven in de diverse rollen die de gemeente in het transitieproces in zal nemen. Het programma draagt daarmee bij in het scheppen van duidelijkheid in de richting van de agrarische sector.

Spooremplacement Roosendaal

Roosendaal wil graag woningbouw realiseren in haar spoorzone. Hiervoor is uitplaatsing van het spooremplacement noodzakelijk. Roosendaal is in overleg met het Rijk over de uitvoering van een verkenning naar mogelijk alternatieve locaties. Moerdijk is een van de locaties die zal worden meegenomen in de verkenning. Vooruitlopend hierop wordt het emplacement in de Ontwerptafel Powerport (zie thema haven- en industrieterrein) meegenomen als een van de mogelijke ruimte vragende opgaven in het gebied.

Bereikbaarheid door werkzaamheden Haringvlietbrug

De afsluiting van de Haringvlietbrug in de periode 9 juni t/m 4 augustus heeft veel impact gehad op onze ondernemers en inwoners. Om tot alternatieve bereikbaarheidsoplossingen te komen en de communicatie met Rijkswaterstaat (RWS) te stroomlijnen hebben we in 2023 tijdelijk € 50.000 geïnvesteerd in extra gemeentelijke capaciteit en extra verkeersmaatregelen. Door wat intensievere inzet op verkeersmaatregelen, is daar meer aan gespendeerd dan initieel was begroot. De inzet m.b.t. bereikbaarheid was tweeledig: het bereikbaar houden van zowel het Haven en Industriegebied als Willemstad.

Haven-/industriegebied

Op het Haven- en Industriegebied hebben we ingezet op een werkgeversaanpak gericht op gebruik van fiets en deelmobiliteit vanaf stations (= gerelateerd aan bovenstaande ontwikkeling ‘pilot deelmobiliteit vanaf station ZVB en/of LZ’). Bij de voorverkenning was er (veel) interesse bij bedrijven om mee te doen, maar uiteindelijk bleek (nagenoeg) geen enkel bedrijf mee te willen doen. Dit had drie voorname redenen:

1. het probleem leek toch niet groot genoeg voor bedrijven om actie te moeten ondernemen;
2. het probleem werd erkend, maar bedrijven wisten niet hoe ze dit zelf of collectief moesten organiseren;
3. het probleem werd erkend, maar het is een probleem dat door een ander (veelal de overheid) opgelost dient te worden.

Wij als gemeente signaleren dat bereidheid van het havenbedrijfsleven om zelf initiatief te nemen in oplossingen of samen te werken aan collectieve oplossingen ook op breder vlak (bijvoorbeeld arbeidsmarkt) moeizaam van de grond komt. In het kader van de uitvoeringsagenda van de Havenstrategie proberen we samen met het havenbedrijf, VNO-NCW en de provincie hier aandacht voor te blijven vragen en naast uitvoering ook nadrukkelijk in te zetten op gedragsverandering bij bedrijven.

Willemstad

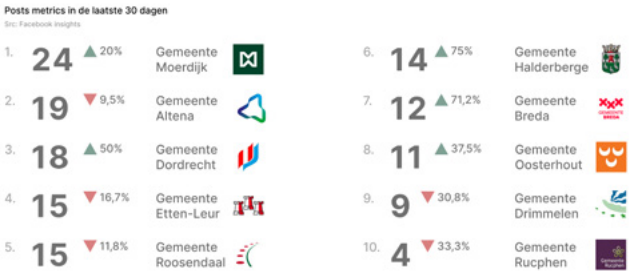
Vanuit Willemstad was er een zorg over de bereikbaarheid en leefbaarheid ten tijde van de afsluiting HVB. RWS had veerverbindingen gerealiseerd tussen Numansdorp en de Banaan, maar geen aanvullende initiatieven vanaf De Banaan richting Willemstad en/of vice versa.

Hierom is door de gemeente besloten om pendelbussen in te zetten voor tussen de Banaan-Willemstad en andersom. Hiervoor is €75.000 begroot en uiteindelijk heeft dit een kleine €50.000 gekost. Hiervoor zouden we voor €25.000 gecompenseerd worden vanuit RWS, maar uiteindelijk zijn we voor het totale bedrag, gerelateerd aan de pendelbussen, gecompenseerd.

Social media

Gedurende het jaar 2023 hebben in elk kwartaal zowel op Facebook als op LinkedIn diverse campagnes & advertenties gelopen. Hierbij lag de nadruk en focus op LinkedIn, omdat de ondernemer daar het beste te bereiken is. Maar Facebook heeft als voordeel dat het adverteren daar ongeveer een factor 2 goedkoper is en er dus voor minder budget, meer bereik te genereren is.

Wij hebben in 2023 drie online campagnes georganiseerd rondom het thema vestigingsklimaat: Vitaal Moerdijk, Bereikbaarheid en Toerisme.
Gemeente Moerdijk scoort zeer goed ten opzichte van omliggende gemeenten. Ook het aantal volgers op Facebook en LinkedIn is wederom toegenomen.
Op alle vlakken is de best presterende post die van de terugblik op het infomarkt event, met een Click-Through-Rate (CTR) van 40.32%. De aankondiging van samenwerking met ingenieursbureaus en de terugblik op het ondernemersontbijt deden het ook goed met een CTR van 25.26% en 23.47%.

Afbeelding Post metrics: De post metrics laat zien hoeveel er is gepost op LinkedIn vergeleken met andere omliggende gemeentes.

Afbeelding Engagement metrics:
De engagement metrics van LinkedIn betrekt het aantal opmerkingen, likes en gedeelde posts bij de hoeveelheid geplaatste content, in vergelijking met andere omliggende gemeenten.

Effectindicatoren

- Uitgegeven hectares bedrijventerrein (meerjarig perspectief).
  - Het aantal uitgegeven hectares bedrijventerrein binnen de gemeente moerdijk was in 2023 0 ha.
- Nog uitgeefbare hectares bedrijventerrein
  - Het aantal nog uitgeefbare hectares bedrijventerrein binnen de gemeente Moerdijk was in 2023 0 ha.
- Ontwikkelingen aantal bedrijfsvestigingen
  - Het aantal bedrijfsvestigingen is in 2023 met 129 gegroeid binnen gemeente Moerdijk
- Ontwikkeling van het aantal volgers Facebook – LinkedIn-gemeente
  - 675+ groei
- Ontwikkeling online bereik van de doelgroep lokale ondernemers
  - 675+ groei

Risico's

De schaarste op het elektriciteitsnet en de stikstofproblematiek vormen een belemmering voor de nieuwvestiging van bedrijven en de doorontwikkeling en verduurzaming van zittende bedrijven. De constatering dat bereikbaarheid op het haventerrein, om diverse redenen, een complexe opgave is, kan invloed hebben op het vestigingsklimaat van bedrijven in dit gebied.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Vastelling bedrijventerreinenprogramma.				
• Pilot deelmobiliteit vanaf station Zevenbergen				
• Mobiliteitsmaatregelen werkgevers gekoppeld aan werkzaamheden Haringvlietbrug en Heinenoordtunnel.				
• Regionale verkenning mogelijkheden uitplaatsen spooremplacement Roosendaal				
• Drie online campagnes rond drie verschillende aspecten van het thema vestigingsklimaat				
• Tijdelijke inhuur van een gemeentelijk aanspreekpunt Haringvlietbrug die vragen vanuit ondernemers en inwoners doorgeleidt richting RWS en afwikkeling bewaakt				
• Afspraken met Provincie over opwaardering buslijn 119 Breda-Zevenbergen tot HOV-verbinding				
• Start uitgifte fase 1 bedrijventerreinen ontwikkeling Zvb Noord				
• Start uitgifte bedrijventerrein Bedrijvenpoort West-Brabant (nabij station Lage Zwaluwe)				

THEMA VEILIGHEID

Strategisch doel

- We bestrijden integraal veiligheidsrisico's en georganiseerde criminaliteit.

Mijlpalen

ARBO aanpassingen brandweerkazernes

In 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met het onderhoudsbudget voor noodzakelijke aanpassingen conform de arbeidsomstandighedenwet en grootonderhoud van brandweerkazernes. De uitvoering hiervan zal in 2024 plaatsvinden.

Raadsvoorstel Aanpak Ondermijning

In het districtelijk Integraal Veiligheidsplan De Markiezaten is opgenomen dat we de samenwerking met ketenpartners intensiveren omtrent de breedschaligheid van veiligheidsproblematiek binnen het havengebied. Op basis van de Mainportgelden is er voor 2023 in totaal € 795.000,- gereserveerd voor zowel het uitvoeren van pilotprojecten als structurele maatregelen op het gebied van ondermijning en fysieke veiligheidsmaatregelen.

In samenspraak met de ketenpartners (zowel publiek als privaat) is hier invulling aan gegeven en zijn de volgende genoemde (pilot)projecten in uitvoering:

- Hekwerken & Poorten (€330.000)
- Cameranetwerk Openbare Ruimten (€255.000)
- Beveiligingsproject Drone (€125.000)
- Informatiegestuurd optreden (€85.000)

Afronding van deze projecten zal naar verwachting in het eerste kwartaal 2024 plaatsvinden, waarna vanaf 2024, vanuit het Mainportprogramma, invulling gaat worden gegeven aan de structureel ter beschikking gestelde gelden vanuit het Ministerie van Justitie & Veiligheid.

Extra inzet veiligheidsproblematiek havengebied

Vanuit de Mainport Zeeland-/ West Brabant zijn we in december 2023 positief verrast. De voor 2023 éénmalig doorbeschikte regionale versterkingsgelden vanuit het RIEC hebben we voor een deel weten aan te wenden voor extra maatregelen in het havengebied van Moerdijk. Hiermee hebben we een investering van € 150.000 voor fysieke beveiligingsmaatregelen (cameratoezicht) in het openbare gebied van het Logistiek Park Moerdijk gerealiseerd.

Bekijk ook deze video waarin meer wordt verteld over het cameraplan in het geheel van de safety & security ambitie van Port of Moerdijk.

Actualisatie beleidsregel Bibob

De wet Bibob helpt om het witwassen van crimineel geld tegen te gaan en om te voorkomen dat besluiten van de overheid misbruikt worden voor strafbare feiten. Hiervoor is de geactualiseerde beleidsregel Bibob in 2023 vastgesteld. Om te voorkomen dat criminelen hun activiteiten verplaatsen naar buurgemeenten, zijn afspraken gemaakt over dezelfde werkwijze met zes omliggende gemeenten en het RIEC.

Havenverordening haven- en industrieterrein Moerdijk

In december is de nieuwe Havenverordening van haven- en industrieterrein Moerdijk vastgesteld. Met deze nieuwe verordening kan het veilig en ordelijk gebruik van het haven- en industrieterrein beter gewaarborgd worden. Bij de herijking is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de Havenverordening van Rotterdam en Amsterdam. Hiermee wordt uniformiteit tussen de havenverordeningen van de zeehavens bevorderd, zoals in het landelijk havenoverleg is afgesproken.

Ontwikkelingen

Spoor Zevenbergen

In 2023 stonden twee grote werken op het spoor op de planning. De sanering van wissels en wachtspoor nabij station Zevenbergen (in juli) en het complete baanverbetering traject in het centrum van Zevenbergen inclusief station (in oktober). In voorbereiding op het laatste project vond constructief overleg plaats tussen ProRail, aannemer, gemeente en de klankbordgroep van bewoners.

ProRail heeft moeten besluiten de planning te wijzigen en werd mede als gevolg daarvan genoodzaakt om langere dichtligtijden te hanteren en tijdelijk niet te stoppen op station Zevenbergen. Dit heeft geleid tot veel overlast voor treinreizigers en overige weggebruikers. Het belang van het borgen van de veiligheid op met name de overwegen was hierin leidend. Om dit te waarborgen heeft ProRail aanvullende beheersmaatregelen doorgevoerd.

De uitvoering van het baanverbeteringstraject is nu gepland voor het najaar van 2024. Met ProRail zijn afspraken gemaakt omtrent het nemen van veiligheidsmaatregelen in de tussenliggende periode.

Het bestemmingsplan waarin de risicocontour van het Basisnetspoor wordt verankerd, is in december in procedure gegaan.

Risico's

Ontwikkeling programma Veiligheid

Met de invulling van vacante posities op fysieke veiligheid en ondermijning in het tweede kwartaal van 2023 en het nieuw 'Integraal Veiligheidsplan District de Markiezaten '23-'26 is in het tweede deel van het jaar toegewerkt naar een nieuw programma Veiligheid. In dit programma, werken we jaarplannen uit op basis van het Integraal Veiligheidsplan en worden realistische en meerjarige prestaties geprogrammeerd. Het programma heeft inzicht gegeven in zowel wetmatige als beloofde werkzaamheden en ambities op veiligheidsgebied, waaruit blijkt dat de huidige formatie ontoereikend is. Het programma zal dan ook een formatieclaim gaan opleveren.

In algemene zin is de krapte op de arbeidsmarkt een risico als het gaat om het hebben of verkrijgen van voldoende capaciteit in geval van langdurige ziekte of vacatures. Daarnaast is werkdruk door de tegenomen complexiteit en hoeveelheid casuïstiek een aandachtspunt, dit heeft mogelijk gevolgen voor de capaciteit.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Raadsvoorstel Aanpak Ondermijning				
• Integraal Veiligheidsbeleid Markiezaten met addendum gemeente				
• Aanleg WAS-sirenes Logistiek Park Moerdijk en Industrial Park Moerdijk				

Aanleg WAS-sirenes LPM en IPM

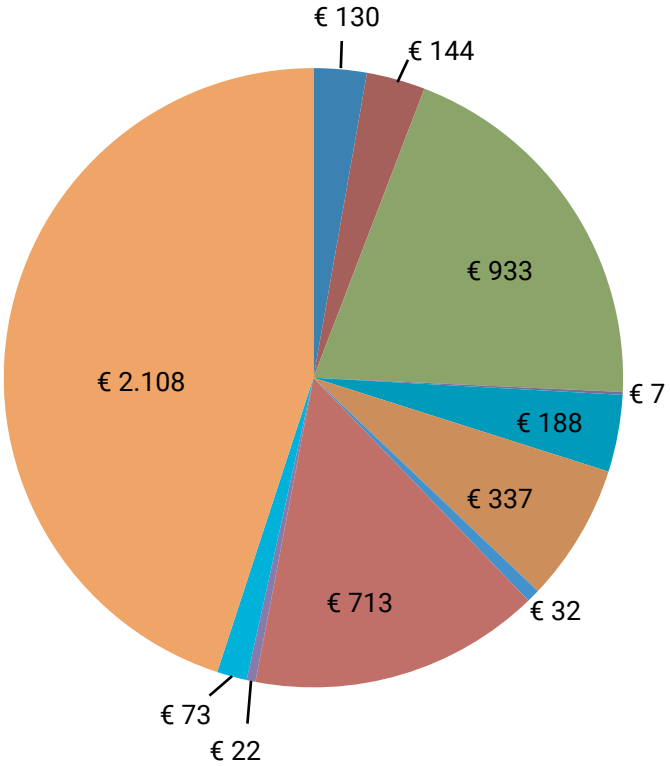
De beoogde WAS-sirenes voor het Logistiek Park Moerdijk en het Industrial Park Moerdijk worden niet gerealiseerd. Dit naar aanleiding van een landelijk besluit dat de Veiligheidsregio's deze WAS-sirenes gaan uitfaseren. Vanzelfsprekend zal de landelijke discussie omtrent deze uitfasering nauwlettend gevolgd blijven worden. Om de zelfredzaamheid op het Haven- en industrieterrein, en hiermee ook LPM en IPM, wel blijvend te bevorderen is in samenwerking met het havenbedrijf de doorontwikkeling van een alerteringssysteem in gang gezet. Naar verwachting zal dit medio 2024 operationeel zijn.

LASTEN EN BATEN 2023

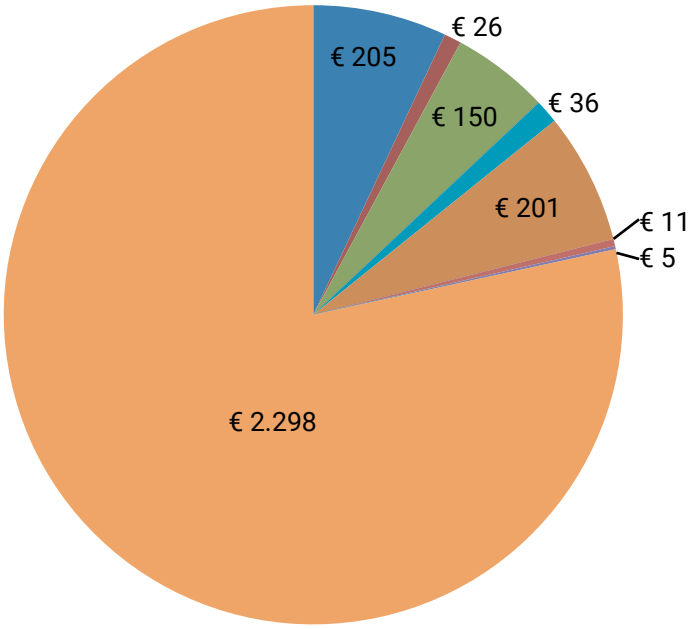
bedragen x € 1.000

LASTEN: € 4.687

- 2.3 Recreatieve havens
- 2.4 Economische havens en waterwegen
- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

BATEN € 2.931

- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureelerfgoed
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recrea
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerr)

OVERZICHT TAAKVELDEN

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023 Lasten	Baten	Saldo
2.3 Recreatieve havens	130	-205	-75
2.4 Economische havens en waterwegen	144	-26	117
3.1 Economische ontwikkeling	933	-150	783
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7	0	7
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	188	-36	152
3.4 Economische promotie	337	-201	137
5.4 Musea	32	0	32
5.5 Cultureelerfgoed	713	-11	702
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recrea	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	22	-5	17
6.5 Arbeidsparticipatie	73	0	73
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerr)	2.108	-2.298	-191
Saldo baten en lasten	**4.687**	**-2.931**	**1.755**
0.10 Mutaties reserves	2.499	-954	1.545
Resultaat na bestemming	**7.186**	**-3.886**	**3.300**

OVERZICHT PROGRAMMA 3

Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil realisatie en begr. na wijz.
(Cijfers x € 1.000) (-/- is voordelig)				
Totaal lasten	4.724	22.373	4.687	-17.686
Totaal baten	-3.696	-20.896	-2.931	17.964
Saldo van baten en lasten	**1.029**	**1.478**	**1.755**	**278**
Storting in reserves	774	3.251	2.499	-751
Onttrekking aan reserves	-92	-1.384	-954	430
Resultaat na bestemming	**1.711**	**3.344**	**3.300**	**-43**

Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben

Algemeen beeld 2023: Cultuurnota en armoedebeleid ontwikkeld, hulpvragen worden steeds complexer

Het jaar 2023 kenmerkte zich in het algemeen door veel aandacht voor de opvang en integratie van nieuwkomers, de focus op armoede, bestaanszekerheid en preventie en het opstellen van de cultuur- en erfgoednota.

In Moerdijk werd de locatie aan de Schansdijk geopend waar bijna 300 ontheemden uit de Oekraïne een nieuw (tijdelijk) leven konden starten. De raad stemde in met een opvanglocatie voor 200 asielzoekers, eveneens aan de Schansdijk. Alle opgaven rondom nieuwkomers zijn samengebracht onder één paraplu: het programma Nieuwkomers.

De versteviging van schuldhulpverlening is opgepakt en er is een nieuwe Armoedenota vastgesteld waarin de nadruk ligt op de communicatie en voorlichting van alle mogelijke ondersteuningsmogelijkheden.

De landelijke afspraken (Integraal Zorg Akkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord) waren nieuw in 2023 en zijn doorvertaald om de beschikbare gelden te kunnen ontvangen voor acties op het gebied van preventie en gezondheid. Die gelden zijn zeker gesteld.

Er is een integrale cultuur- erfgoednota vastgesteld waarmee de sector zich verder kan ontwikkelen. Dankzij onze steun in coronatijd is het cultuurveld overeind gebleven.

We zien dat de hulp vanuit de Wmo voorspoedig liep. De afgesloten contracten met zorgaanbieders in 2023 wierpen hun vruchten af. Passende hulp kan worden geboden. De wettelijke doorlooptijden zijn het hele jaar door gehaald binnen de voorziene budgetten. De pilot met de inzet van de wijk-ggz heeft in korte tijd de meerwaarde bewezen. Inwoners met psychische kwetsbaarheden (‘onbegrepen gedrag’) worden sneller geholpen waardoor escalaties, overlast en crisissituaties worden voorkomen.

Bij het Centrum Jeugd en Gezin binnen de gemeente is de bezetting van het team weer op orde. Hier waren wel wachttijden voor de hulpvragers. De kosten zijn fors hoger dan geraamd. We zien een toename van mentale problematiek bij jongeren en door de financiële problemen bij een aantal zorgaanbieders moest gekozen worden voor duurdere vormen van maatwerk.

Thema's sociaal domein breed / organisatie breed

Inclusief beleid

In 2023 is gestart met een (nader) onderzoek naar de fysieke toegankelijkheid in onze gemeente. Ook wordt een analyse gemaakt van de mate van bewustwording van dit thema intern de organisatie. Is het voldoende onderdeel van het dagelijks werk. In 2024 wordt de rapportage opgeleverd voorzien van advies voor de uitvoering.

Programma Nieuwkomers

Gemeente Moerdijk zet zich sinds begin 2022 proactief in voor Nieuwkomers, te weten arbeidsmigranten, ontheemden uit de Oekraïne, asielzoekers met vergunning (statushouders) en asielzoekers (nog) zonder vergunning. In 2023 zijn de opgaven onder één noemer gebracht: het programma Nieuwkomers. Ondanks verschillende rechten en plichten van de doelgroepen en variërende verantwoordelijkheden van de instanties zijn er veel overeenkomsten als het gaat om huisvesting, sociale participatie en ondersteuning. Een korte samenvatting van de inspanningen in 2023 waarbij altijd veel aandacht is voor communicatie naar de omwonenden.

- *Doelgroep asielzoekers: besluit over realisatie opvanglocatie*
  De gemeenteraad heeft in juli 2023 besloten asielopvang met 200 plekken aan de Schansdijk mogelijk te maken. Afspraken met het COA over

beheer, veiligheid, communicatie en participatie hebben geresulteerd in een Bestuursovereenkomst en bijbehorende Aanvullende Werkafspraken, die eind 2023 zijn ondertekend. Eind 2023 heeft het COA de vergunningaanvraag ingediend, gericht op realisatie van de locatie eind 2024.

- *Doelgroep statushouders: huisvesting minderjarige statushouders*
  Binnen de totale taakstelling (ongeveer 100 mensen per jaar), moet elke gemeente ook een aantal minderjarige statushouders huisvesting bieden. Dit gebeurt onder voogdijschap van het Nidos. Eind 2023 hebben 8 jongeren hun intrek in twee woningen genomen.

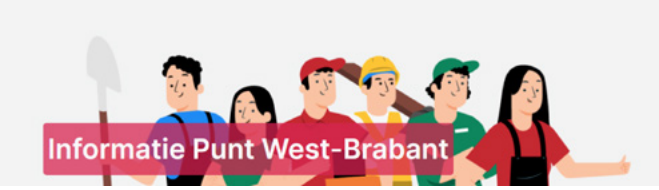
- *Uitvoering Wet Inburgering in 2023 echt gestart*
  In 2022 vielen nog veel inburgeraars onder de oude wet. De regievoerders van het Werkplein voeren de intake- en voortgangsgesprekken op het gemeentehuis en er is een snelle koppeling naar wmo- of jeugdprofessionals mogelijk. In 2023 ontving een15-tal inburgeraars de participatieverklaringen tijdens een bijeenkomst waar ze ook werden voorgelicht over deelname aan de Moerdijkse samenleving. Op dit moment volgen de meeste inburgeraars nog taalonderwijs, (vrijwilligers)werk of meedoen wordt de komende periode meer actueel.

Doelgroep arbeidsmigranten: geïnvesteerd in ondersteuning

- *Wegwijzer en handreiking zorg en welzijn*
  In samenwerking met Pharos en de VNG is deze handreiking ontwikkeld om gemeenten meer achtergrondinformatie te bieden over zorg en welzijn voor arbeidsmigranten en het verminderen van de kwetsbare positie van hen. De Moerdijkse bijdrage aan wegwijzer en handreiking was aanzienlijk en trok landelijk aandacht.

- *Checklist Gezonde woon- en leefomgeving*
  De 16 gemeenten in West-Brabant hebben samen met de GGD een gespreksleidraad ontwikkeld over een gezonde werk- en leefomgeving in West-Brabant. Deze wordt gebruikt in gesprek met initiatiefnemers voor huisvesting van arbeidsmigranten.

- *Brabants Migratie Informatiepunt*
  Het informatiepunt is een fysiek, mobiel loket voor onze regio waar meertalige informatie en advies over wonen, werken en leven in West-Brabant en Nederland wordt aangeboden. Per 1 januari 2024 is het als pilot gestart. Ook is het een meldpunt voor misstanden over loon en arbeid, huisvesting en zorg en welzijn en wordt er ondersteund bij het aanvragen van zaken als Digid.

- *Expertise geleverd voor certificering uitzendbureaus (wijzigingen wet Waadi)*
  De inzet van uitzenders om arbeidsmigranten te bewegen tot inschrijven én het doorgeven van wijzigingen (verhuizing) is een essentiële schakel om de kwaliteit van de BRP te verhogen.

- *Arbeidsmigrantenpanel opgericht*
  Er is een arbeidsmigrantenpanel opgericht om de stem van arbeidsmigranten te laten horen. Hiervoor zijn communicatiemiddelen in zeven talen verspreid voor een peiling over het goed werkgeverschap onder arbeidsmigranten en hun toekomstplannen.

- *Bezoek van Koning en minister:*
  Zie Programma 3

Doelgroep: Oekraïense ontheemden

- *Locatie Schansdijk in gebruik genomen*
  Met de nieuwe locatie steeg het aantal beschikbare bedden van 132 naar 286. De stroom vluchtelingen uit Oekraïne naar Nederland bleef ook in 2023 stabiel met tussen de 200 à 500 per week. De nieuwe gemeentelijke locatie was dan ook binnen afzienbare tijd gevuld. Vanaf het 4e kwartaal 2023 is onze locatie, afgezien van incidentele verhuizingen, geheel bezet. Op basis van inwonersaantal biedt Moerdijk ongeveer 40% meer plekken aan dan omliggende gemeenten.

  Met het verhuizen naar deze centrale locatie is er meer tijd en ruimte gekomen voor maatschappelijke en sociale vraagstukken. We stimuleren en ondersteunen Oekraïners om zelf activiteiten te organiseren en deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer van Moerdijk. Dat begint klein maar is steeds meer zichtbaar binnen Zevenbergen.

- *Huisartsenzorg*
  Om de huisartsenzorg te ontlasten zijn afspraken gemaakt met de lokale huisartsen en de digitale dienst Arene. Eind 2023 was twee derde van de Oekraïners in Moerdijk aangesloten op de digitale Arene huisartsenzorg.

- *Taallessen*
  Na de zomer is gestart met het geven van taallessen aan volwassenen waar ongeveer de helft van de bewoners actief aan meedoet. De taallessen worden gegeven tot en met het taalniveau A2. (Iemand met dit niveau begrijpt de boodschap van korte, eenvoudige teksten).

  Met het verhuizen van de Oekraïense ontheemden naar de centrale locatie op de Schansdijk nam het aantal basisschoolleerlingen toe in Zevenbergen. De eerder geografische spreiding kwam hiermee te vervallen. Naast de 30 beschikbare plaatsen op basisschool De Toren is in samenwerking met basisschool de Boemerang een aanvullende klas geopend in het Trefpunt in Zevenbergen.

De beoogde prestaties sociaal domein voor 2023 zijn grotendeels behaald. De visie op één adviesraad sociaal domein wordt in 2024 opgesteld. De Scan Mens en Maatschappij is met het derde en laatste deel inhoudelijk afgerond. Er resteerde nog een klein deel van de taakstelling € 171.000. Die wordt in 2024 behaald.

Beoogd resultaat inzet ergotherapeut behaald
Een van de maatregelen in de Scan was het inzetten van een ergotherapeut bij de Wmo huishoudelijke ondersteuning. Dit in het kader van re-ablement: aanleren wat iemand nog zelf kan en daardoor mogelijk lichtere hulp nodig is.

In december 2023 is het 30e en laatste traject met de ergotherapeut gestart. Uit de evaluatie van 28 trajecten bleek dat het beoogde doel – 33% van de inwoners zou geen aanvraag meer doen voor een Wmo maatwerkvoorziening – ruim behaald is. Van de 28 inwoners hebben 16 inwoners geen aanvraag gedaan (57%).

Prestaties Mens & Maatschappij breed

	2023	2024	2025	2026
• Basisdienstverlening aan inwoners op peil houden				
• Evaluatie en monitoring van de in 2022 genomen maatregelen in relatie tot de Scan Mens en Maatschappij.				
• Uitvoeren van de door de raad vastgestelde maatregelen Scan Mens en Maatschappij voor 2023				
• Derde en laatste inhoudelijk deel Scan Mens en Maatschappij en voorstellen voor taakstelling voor 2024 aanbieden aan de gemeenteraad				
• Een visie op de wenselijkheid en haalbaarheid van een adviesraad sociaal domein				
• Evaluatie en monitoring van de in 2022 en 2023 genomen maatregelen in relatie tot de Scan Mens en Maatschappij				
• Uitvoeren van de door de raad vastgestelde maatregelen Scan Mens en Maatschappij 2024				
• We hebben geïnvesteerd in de samenwerking met de maatschappelijke partners en zorgaanbieders om vanuit dezelfde visie en uitgangspunten te werken.				

THEMA MEEDOEN EN PREVENTIE

Strategisch doel

- We hebben in de omgeving van onze inwoners een stevige sociale structuur, met een stevig goed samenwerkend netwerk van ondersteuners en basisvoorzieningen,
- De jeugdige groeit op in een veilige opvoedsituatie waarin hij zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen.
- De volwassenen krijgen steun zodat ze zoveel mogelijk zelfredzaam zijn en kunnen participeren in de samenleving.
- Signalen worden vroegtijdig opgepakt om tijdig te kunnen anticiperen, bijsturen en waar nodig ondersteunen.

Mijlpalen

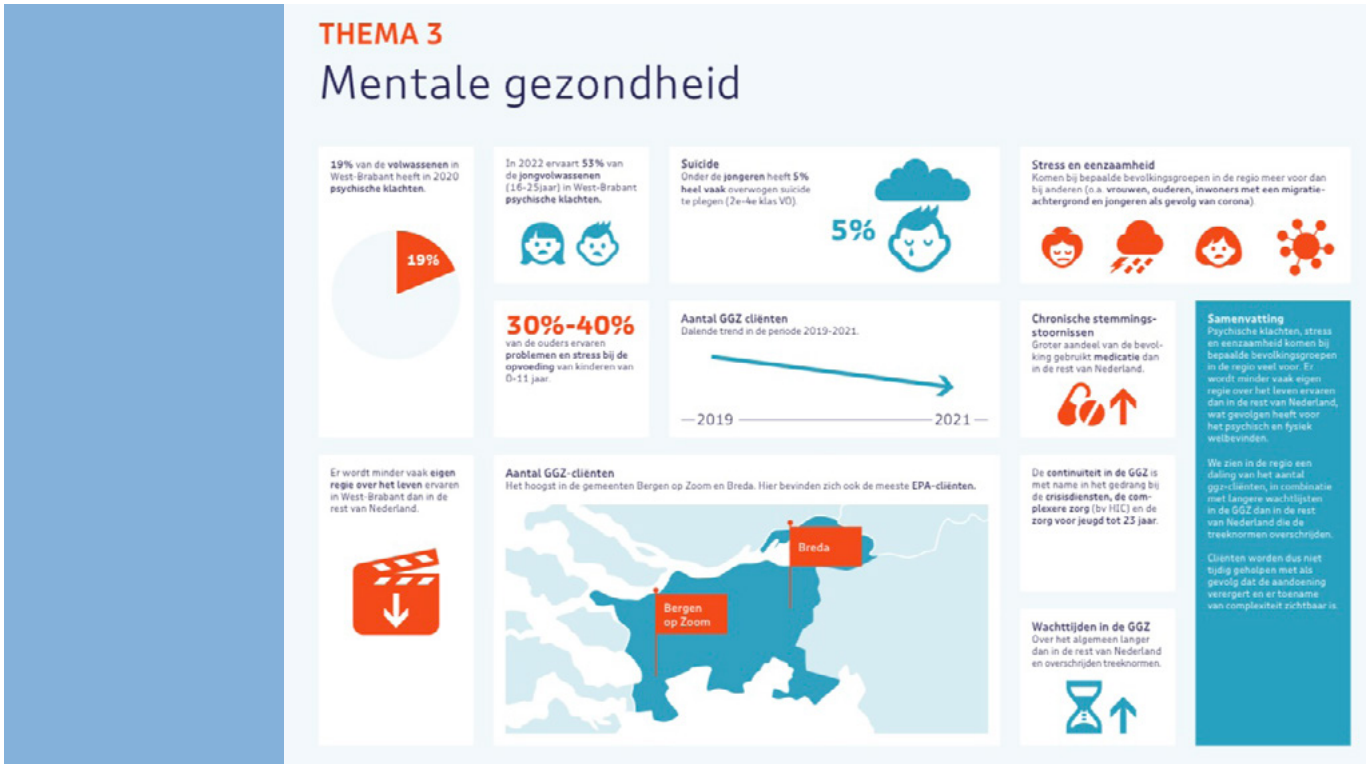
Plan voor IZA en GALA uitgewerkt, gericht op preventie,

Het Integraal Zorgakkoord (IZA) richt zich in hoofdzaak op de houdbaarheid van het Zorgstelsel, met als invalshoek de Zorgverzekeringswet. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) richt zich op een gerichte aanpak op het gebied van preventie waarin een gezonde samenleving centraal staat. Vanuit het IZA wordt dit als voorwaarde gezien voor de beweging naar de voorkant waar gemeenten een belangrijke rol in spelen.

Het vereiste plan voor GALA en de bijhorende Specifieke Uitkering (SPUK) is voor 1 oktober ingediend bij het ministerie, de uitkeringen zijn toegekend. Voor het IZA moesten de zorgaanbieders, zorgverzekeraar CZ (tevens zorgkantoor) welzijnsorganisaties en de 16 gemeenten (GR GGD West-Brabant) een regiobeeld en regioplan indienen voor 31 december 2023. Ook dat is gebeurd. Het regioplan West-Brabant bestaat uit twee delen. De gemeente Moerdijk is actief betrokken bij het plan van West-Brabant-West, zonder de plannen binnen West-Brabant-Oost uit het oog te verliezen.

Deze nieuwe akkoorden waren niet voorzien voor 2023.

Door de grote overlap tussen GALA en IZA was en is het noodzakelijk om op veel tafels aangesloten te blijven op gebied van preventie in relatie tot gezondheid. Beide plannen maken het noodzakelijk om op kern/wijkniveau, niveau van de gehele gemeente en niveau van de regio samen te werken met partners en inwoners om de ambities en doelen voor 2027 (SPUK periode), 2030 (IZA doel) en 2040 (GALA doel: gezonde generatie) te realiseren.

Het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Wat en hoe?
De focus van IZA in West-Brabant en Moerdijk op basis van het gemaakte 'Regiobeeld'.

Thema's die aandacht vragen:
- Kwetsbare ouderen nu en in de toekomst
- Tekort aan zorgprofessionals en mantelzorgers
- Mentale gezondheid
- Leefstijl en leefomgeving gerelateerde ziekten
- Kansenongelijkheid en kansrijke start
- Druk op eerste lijn

De focus van GALA in Moerdijk:
- De landelijke thema's: sport, bewegen en cultuur en gezondheid en sociale basis
- De lokale thema's:
  - mentale gezondheid van jongeren
  - gezond en vitaal ouder worden
  - terugdringen gezondheidsachterstanden
  - bevorderen van gezonde leefstijl

Hoe doen we dit?
- We stellen gebiedsgericht werken centraal
- Sport vormt een rode draad in het preventie- en gezondheidsbeleid
- We stemmen zorg en preventie direct(er) op elkaar af
- We leggen de nadruk op samenwerking met en tussen onze maatschappelijke partners
- We experimenteren met integrale pilots

De inhoud is onderdeel van het Programma Mens en Maatschappij waar de focus ligt op enerzijds preventie/lichte hulp en anders op complexe casuïstiek

Leefgebied opvoeden en opgroeien

Preventief aanbod voor jeugd
- *Werkbezoek als voorbereiding op Nederlandse variant IJslands Model*
  In Q4 heeft er een interessant werkbezoek plaatsgevonden over Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) bij de gemeente Goeree-Overflakkee. De aanpak OKO is niet eenvoudig te realiseren, vraagt veel inzet daarom gaan we in 2024 verder met de verkenning van deze aanpak en gaan we onder andere in gesprek met het Trimbos-Instituut.
- *'Klaar voor het Middelbaar' geëvalueerd*
  Het project 'Klaar voor het Middelbaar' (voorheen Doe Effe Normaal) is in 2023 geëvalueerd en in een nieuw jasje gestoken. De nieuwe insteek van het project is efficiënter en ook is er nog eens kritisch gekeken naar de inhoud van de preventielessen die gegeven worden.
- *Jongerenontmoetingsplekken onderdeel van beleid maatschappelijke accommodaties*
  Dit beleid krijgt in 2024 vorm.

Zichtbaarheid CJG is geoptimaliseerd
Het CJG draagt via social media (instagram) uit waarvoor jongeren/ouders terecht kunnen bij het CJG.

Leefgebied gezondheid

Kansrijke Start: stevige samenwerking tussen medisch en sociaal domein
In november 2023 vond de kick-off bijeenkomst Kansrijke Start plaats. Een kerngroep is concreet aan de slag zodat (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie beter ondersteund worden bij het ouderschap.

Evaluatie sociale benadering naar 2024
Deze evaluatie is doorgeschoven naar het nieuwe jaar.

Leefgebied Onderwijs

Overdracht basisschool 't Kompas ondersteund
De schoolbesturen Stichting De Waarden en Abbo Kindcentra zijn ondersteund met een meerjaren onderhoudsplanning en een rapport over duurzaamheidsmaatregelen voor het schoolgebouw van basisschool 't Kompas in Heijningen. Tevens is positief geadviseerd over de overdracht van de school van Stichting De Waarden aan Abbo Kindcentra. De overdracht heeft plaatsgevonden op 1 januari 2024.

Burgerinitiatief Langeweg: geen vervoer maar verkeersveiligere situatie
Een aantal ouders uit Langeweg diende een burgerinitiatief in na de sluiting van de Mariaschool. Er werd een vervoersvorm van Langeweg naar

basisschool De Hoeksteen in Zevenbergschen Hoek gevraagd, vanwege zorgen over de veiligheid van deze route. Er is niet gekozen voor het organiseren van vervoer maar in overleg met de dorpstafel in Zevenbergschen Hoek zijn maatregelen genomen om het sluipverkeer in Zevenbergschen Hoek tegen te gaan en de verkeersveiligheid te verbeteren (zie ook programma 2 verkeersveiligheid).

Regionaal Bureau Leren (leerplicht)

- *Kosten hoger dan begroot*
  De hogere kosten werden met name veroorzaakt door vervanging langdurig zieken, inhuur voor audit Wet politiegegevens, professionalisering van het JeugdVolgSysteem, verlenging van de pilot het Thuiszitterspact en de invoering van de landelijk ontwikkelde Methodische Aanpak Schoolverzuim. Met de 1e en 2e begrotingswijziging zijn extra gelden beschikbaar gesteld aan het RBL ook met het oog op de doorontwikkeling van het RBL.
- *Doorontwikkeling organisatie met als doel verandering rol*
  Het doel is om gezamenlijk te komen tot een toekomstbestendige organisatie waarin de rol van leerplichtambtenaar zich ontwikkelt naar 'ambassadeur van het recht op ontwikkeling'. De gemeenteraad zal in 2024 hierover besluiten.

Visie IKC afgerond in 2024

In 2023 is voorbereidend werk verricht voor de visie Integrale Kind Centra. Deze wordt in 2024 afgerond.

Leefgebied algemeen dagelijks leven

Plan ter ondersteuning mantelzorg

Mantelzorgondersteuning is binnen het GALA onderdeel geworden van een visie op de sociale basis, die in 2024 moet worden vastgesteld. Het beoogde plan voor 2023 krijgt hierin een plaats.

Leefgebied Sociale Participatie

Cultuur- en erfgoednota vastgesteld

De nadruk van deze nota ligt op cultuur en erfgoed als verbindende factor binnen de gemeenschap en het beleven en behouden van cultuur en erfgoed. Moerdijk heeft in tegenstelling tot veel andere gemeenten, cultuur en erfgoed als integrale opgave opgenomen in hetzelfde beleidsplan.

Cultuursector opgeveerd

De cultuursector lijkt zich grotendeels hersteld te hebben na de coronacrisis. Mede dankzij steun vanuit de gemeente zijn – voor zover bekend – geen cultuur- en erfgoedorganisaties opgeheven en de bezoekers- en ledenaantallen lijken weer redelijk op het peil van voor corona te zijn.

Leefgebied financiële zorgen

Nota Armoedebeleid vastgesteld

Op 13 juli 2023 is de nota bestaanszekerheid – lokale aanpak armoede 2023-2026 vastgesteld door de gemeenteraad die daarmee 150.000 euro per jaar beschikbaar stelt voor de bestrijding van armoede. Toegankelijkheid van de armoedevoorzieningen is een van de speerpunten. Daarnaast zijn diverse armoedevoorzieningen onder de loep genomen. De voorstellen hiervoor worden in 2024 voorgelegd voor besluitvorming.

Voorbereidingen voorzieningenwijzer afgerond

De voorbereidingen voor de Voorzieningenwijzer - een instrument om inwoners snel een compleet inzicht te geven in welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn, zowel gemeentelijk als landelijk - zijn in 2023 zo goed als afgerond. In 2024 wordt het instrument daadwerkelijk gebruikt.

Kinderopvangtoeslagaffaire: hulp gericht op nieuwe start
Binnen de gemeente is een steunpunt ingericht voor ouders en kinderen die gedupeerde zijn van de toeslagenaffaire. De huidige ontwikkelingen zorgen ervoor dat de ondersteuning van gemeenten langer duurt dan in september 2020 verwacht. De bedoeling is dat betrokkenen brede ondersteuning krijgen om een nieuwe start te kunnen maken op de terreinen; financiën, wonen, zorg, gezin en werk.

Samenwerking in het Sociaal Domein met het Werkplein Hart van West-Brabant
Het afgelopen jaar is er veel ingezet door de medewerkers van het Werkplein op het lokaal werken. Zo zijn er voor Moerdijk vast medewerkers ingedeeld in ons gebied. De insteek is dat ze inwoners ontvangen in ons gemeentehuis en nauw samenwerken met de collega's van het sociaal domein.

Diverse aanvullingen op inkomensondersteuning door energie- en inflatiearmoede
- *Verruiming inkomensgrens door Stichting Leergeld*
  Vanaf 2023 en verder geldt voor een toekenning van de Stichting Leergeld een inkomensgrens van 130% van het sociaal minimum. Deze lag op 120%. In aanvulling hierop vergoedt Stichting Leergeld vanuit donaties ook kosten aan inwoners met een inkomen tot 140% van het sociaal minimum.
- *Samenwerking met Stichting Babyspullen*
  Sinds 1 juli 2023 is gemeente Moerdijk een officiële samenwerking aangegaan met Stichting Babyspullen. Stichting Babyspullen levert babystartpakketten aan kwetsbare (aanstaande) ouders met een laag inkomen.
- *Meedoen regeling Maatschappelijke Participatie*
  Per 1 januari 2023 is de nieuwe beleidsregel Maatschappelijke participatie en tijdschriftenregeling in werking getreden, waarin de inkomensgrens is verhoogd van 110% van het sociaal minimum naar 130%.

Risico's

Stijging kosten leerlingenvervoer
In de vervoersovereenkomsten met de drie vervoerders is overeengekomen de jaarlijkse tarieven te indexeren op grond van NEA-index van de vervoersbranche. Rekening was gehouden met 3,5% indexering in de begroting. Echter de definitieve NEA-index voor 2023 was 13,7% als gevolg van met name stijging van brandstofprijzen en CAO.
Verhoging van het budget was daardoor noodzakelijk.

Hogere kosten armoedebeleid

De verwachting is dat de kosten voor de bestrijding van armoede in de toekomst verder zullen toenemen met het oog op alle wijzigingen van de inkomensgrenzen en toetsingscriteria van verschillende armoedevoorzieningen. Daarnaast belemmert ook diverse wet- en regelgeving de mogelijkheden om bepaalde risicogroepen, zoals de pensioengerechtigden, op een logische en nuttige wijze tegemoet te komen. Bovendien betekent het extra tegemoetkomen van deze doelgroep ook een grote stijging in de kosten, die in combinatie met de druk op te begroting vanaf 2026 wellicht in de toekomst niet haalbaar blijkt.

Taakstelling huisvesting statushouders niet behaald

Taakstelling 2023	1e helft 2023: 45	2e helft 2023: 37	Restant 2022: 1	Totaal: 83
Gerealiseerd 2023	1e helft 2023: 34	2e helft 2023: 28		Totaal: 62
Taakstelling 2024	1e helft 2024: 40	2e helft 2024: 36	Restant 2023: 21	Totaal: 97

De officiële achterstand bedroeg op 31 december 21. Vanwege een administratieve vertraging bedroeg de werkelijke achterstand echter 13. Dit betekent dat de gemeente het toezichtsoordeel ‘voldoet niet’ heeft gekregen en de achterstand zo snel mogelijk in moet halen.

Om de nieuwe taakstelling voor 2024 te kunnen realiseren is een pakket aan maatregelen nodig in afstemming met Woonkwartier. Maar ook een hotel- en accommodatieregeling wordt verwacht waardoor statushouders tijdelijk in de gemeente worden opgevangen voorafgaand aan structurele huisvesting. Als de gemeente herhaaldelijk de taakstelling niet behaalt, moet een plan van aanpak worden opgesteld. Door verschillende afspraken te maken over het inlopen op de achterstand, verwachten we dit te kunnen voorkomen.

Wet- en regelgeving belemmert nog geclusterde armoedeaanvragen

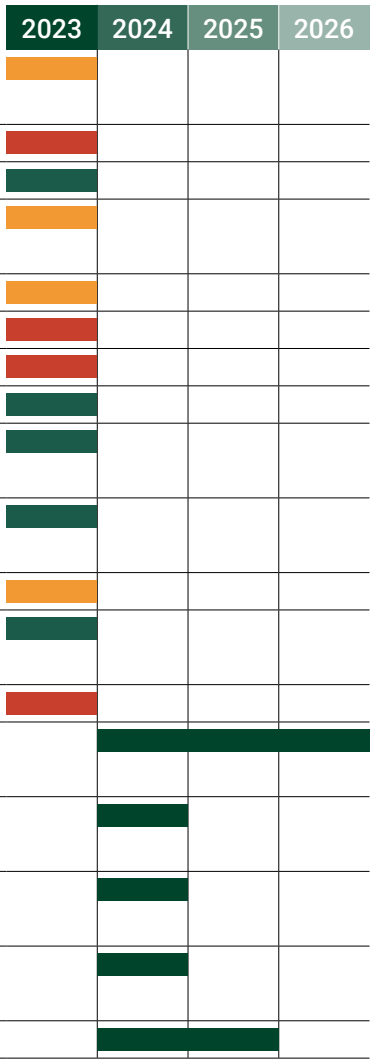
Door de complexiteit van de Wet- en regelgeving is het nog steeds niet mogelijk om in één keer alle aanvragen (armoedevoorzieningen) aan te vragen. Na het afnemen van de Voorzieningenwijzer dienen de aanvragen alsnog individueel bij de betreffende partij te worden aangevraagd.

Effecten

Stijgende cijfers schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten

- In Moerdijk was het verzuimpercentage 5,45% in het schooljaar 2022-2023. In schooljaar 2021-2022 was dit 4,1%.
- In Moerdijk waren er 68 nieuwe vsv-ers in het schooljaar 2022-2023. Dit waren er 44 in het schooljaar 2021-2022.

Prestaties

2023
2024
2025
2026
• Er is onderzoek gedaan naar passende modellen en methoden voor verbreding en verdieping van het preventief aanbod specifiek voor de jeugdigen
• Er ligt een vastgesteld plan ter ondersteuning van mantelzorgers
• Het nieuwe armoedebeleid is vastgesteld
• De voorzieningenwijzer met de regelingen voor inkomensondersteuning is in gebruik genomen.
• Het beleid voor jongerenontmoetingsplekken is vastgesteld
• De visie integrale kindcentra is vastgesteld
• Signaleringsfunctie door het onderwijs is versterkt.
• De zichtbaarheid van het CJG is geoptimaliseerd via social media.
• Er is passend aanbod van Nederlands als 2e taal aan jeugdige nieuwkomers, geografisch verspreid over de gemeente.
• Er is een cultuurnota opgesteld in samenhang met toerisme, recreatie en monumentenbeleid.
• Er is een plan van aanpak voor inclusief beleid vastgesteld.
• Er is besluitvorming over de samenwerkingsvorm met Meer Moerdijk voor de periode vanaf 2024.
• Het project Sociale Benadering Dementie is geëvalueerd.
• De sociale basis in de kernen is op orde: samenwerkingspartners en gemeente werken vanuit gedeelde uitgangspunten en een gezamenlijke visie
• Voor inwoners is het netwerk van ondersteuners in de omgeving zichtbaar en vindbaar.
• Onderzoek naar het ontwikkelen van één toegang voor volwassenenondersteuning is gestart
• Het actieplan preventief aanbod voor jeugdige volwassenen wordt uitgevoerd
• Uitvoering geven aan Lokaal Preventie Akkoord jeugd en volwassenen.

THEMA LICHTE ONDERSTEUNING WAAR MOGELIJK

Strategisch doel

- Inwoners weten de weg naar de lichte ondersteuning en samenwerkingspartners hanteren ook de visie ‘lichte ondersteuning waar mogelijk’. Zorg en welzijn werken nauw samen.

Mijlpalen

Leefgebied Gezondheid

Lokaal preventieakkoord opgenomen in GALA-plan

Het lokaal preventieakkoord heeft een plek gekregen in het plan Gezond en Actief Leven Akkoord.

Welzijn op recept

Welzijn op Recept (doorverwijzing van de huisarts naar vrij toegankelijke voorzieningen in plaats van een medicijn voor te schrijven) is een onderdeel van GALA en IZA. De gemeente heeft beperkte middelen om een pilot te starten in 2024. Binnen IZA is het doel dat voor 2027 alle huisartsenpraktijken zijn aangesloten op Welzijn op Recept.

Leefgebied financiële zorgen

Ondernemersplatform in 2024 actief

Deze tool is een middel om de ondernemer te bereiken die een financiële hulpvraag heeft. In Deze site is in D6 verband ontwikkeld. De voorbereidingen en communicatie kostten meer tijd dan voorzien. Het digitale ondernemersplatform is afgerond in 2023 en wordt in 2024 actief ingezet.

Leefgebied Sociale Participatie

Lokaal Plan Laaggeletterdheid

- *Taalhuis in Moerdijk bovengemiddeld gekwalificeerd*
  Het Taalhuis in Moerdijk - dat wordt gefinancierd vanuit de gemeente - heeft in het voorjaar een kwaliteitskeurmerk ontvangen. De certificering kwam boven het gemiddelde uit van andere Taalhuizen in de regio. Het Taalhuis zet zich met vele partners in om laaggeletterdheid in onze gemeente terug te dringen.
- *Diverse activiteiten rondom laaggeletterdheid*
  Er is een oefengroep actief in bibliotheek Zevenbergen en vanaf november is een taaloefengroep op verschillende taalniveaus

opgestart bij Fort Sabina (Heijningen).
In de week van Lezen en Schrijven was er volop aandacht voor laaggeletterdheid voor medewerkers en inwoners.
Inloopspreekuren voor ondersteuning zijn er wekelijks in de bibliotheek in Zevenbergen en maandelijks in De Blokhut in Helwijk.

Buurtkamer Serena geopend
In oktober is de tweede buurtkamer in de kern Zevenbergen feestelijk geopend.
In Zevenbergen zijn de bestaande twee dagdelen nu verspreid over locatie De Donk en locatie Serena met als doel meer bereik te realiseren.

Leefgebied Wonen
Gemengd wonen in De Boezem
Een community builder werkt aan het realiseren van deze zorgzame gemeenschap. Dit is in 2023 mede mogelijk gemaakt door een eenmalige bijdrage van de gemeente. In het kader van de ambulantiseringsregeling van de regio Beschermd Wonen Breda is subsidie toegekend voor drie jaar voor de Boezem. Deze regeling stimuleert dat mensen met een (psychische) kwetsbaarheid zoveel mogelijk kunnen deelnemen en wonen in de maatschappij.

Effecten

Buurtkamers geëvalueerd en ingezet op structureel vervolg
De inzet van buurtkamers is voortgekomen uit de maatregelen 2022 van de Scan Mens en Maatschappij. Deze vorm van indicatieloze dagbesteding moet voorkomen dat mensen vroegtijdig naar de geindiceerde dagbesteding worden doorverwezen en toch hulp krijgen. Mogelijk kan het zelfs helemaal worden voorkomen. In de beleidsbegroting is de effectindicator opgenomen dat inzet van de buurtkamers leiden tot gelijke cijfers van bepaalde indicaties. Dit is echter in de kernen Willemstad en Zevenbergen (nog) niet het geval. In de grotere kernen m.u.v. Klundert zien we een lichte stijging hoewel het gebruik niet erg hoog is. Niet meetbaar is of de inzet van de buurtkamers deze stijging heeft gedempt en/of de stijging een gevolg is van autonome bevolkingsgroei en vergrijzing in deze kernen.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Verder vormgeven van en invulling geven aan het Lokaal Preventieakkoord				
• Het ondernemersplatform ter ondersteuning bij financiële zorgen wordt intensiever gebruikt.				
• Passende inzet van het ontvangen rijksbudget voor herstel van mogelijk opgelopen schade bij de jeugd in de coronaperiode. In 2023 een plan van aanpak opstellen waarin zowel de ontwikkelingen Scan Mens en Maatschappij, het Bestuursakkoord als de adviezen van de Commissie van Wijzen een plaats krijgen.				
• Samen met onze partners is verkend of een pilot ‘welzijn op recept’ in Moerdijk mogelijk is				
• De Buurtkamers (indicatieloze dagbesteding) zijn geëvalueerd en worden afhankelijk van de evaluatie voortgezet in 2024.				
• Lokaal plan Laaggeletterdheid is uitgevoerd				

THEMA GESPECIALISEERDE, INDIVIDUELE HULP WAAR NODIG

Strategisch doel

- Gemeente, zorgaanbieders en maatschappelijke partners ondersteunen jeugd en volwassenen volgens de uitgangspunten: normaliseren, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid, normeren/ begrenzen, re-ablement en één gezin, één plan. Hulp en ondersteuning wordt zo dicht mogelijk bij de inwoners zelf georganiseerd.
- We verzachten waar mogelijk de negatieve effecten van armoede door verbetering van kwaliteit van leven of verbetering van inkomenspositie. Inwoners met schulden zijn zo snel mogelijk schuldenvrij (<3jaar).

Mijlpalen

Leefgebied Opvoeden en Opgroeien

CJG - team weer op orde

Het team Jeugdprofessionals is weer op orde, na vele wisselingen in de perioden daarvoor.

- *Het zogenaamde 'scheidingsteam is opnieuw gevormd en efficiënter ingericht*
  De jongeren en de gezinnen krijgen daardoor sneller hulp aangeboden.
- *Verdeling CJG- team over alle scholen in Moerdijk*
  Er zijn per school twee jeugdprofessionals aanspreekpunt.
- *Vier jeugdprofessionals vormen het subteam Toeleiden en Volgen*
  Zij verwerken de korte doorverwijzingen direct zodat de kleine hulpvragen snel de juiste hulp ontvangen. Ook onderhoudt TenV de contacten met de zorgaanbieders rondom het opstellen van de arrangementen zodat deze processen efficiënt verlopen. Deze werkwijze wordt in de regio als voorbeeld benoemd. Ook tot tevredenheid van de zorgaanbieders.

Af- en ombouw Jeugdzorgplus (vorm van gesloten jeugdhulp)

Vanuit de kernwaarde 'ieder kind verdient een thuis' sturen we op dat kinderen hulp ontvangen die zo dicht als mogelijk bij het eigen thuis wordt ingezet. Als een kind niet langer thuis kan blijven, moet verblijf zoveel als mogelijk op de reguliere gezinssituatie lijken en zo tijdelijk mogelijk. Met drie regio's geven we invulling aan de opdracht voor de om- en afbouw van gesloten jeugdhulp. Er wordt toegewerkt naar zo kleinschalig mogelijk en zo min mogelijk gesloten plaatsingen.

Voor 2024 en 2025 is door middel van inkoop de continuïteit van de JeugdzorgPlus gewaarborgd. Het afbouwen van de JeugdzorgPlus kan niet zonder opbouw van geschikte en passende alternatieven. De komende jaren zal de regio hierop beleidsinhoudelijk en financieel moeten investeren.

Kosten Jeugdhulp flink gestegen

De uitgaven voor jeugd laten een flinke stijging zien, met name in de niet-vrij toegankelijke ofwel specialistische zorg. Extra uitgaven voor landelijke transitiearrangementen, gesloten plaatsing, jeugd en veiligheid laten een totale overschrijding zien van 1.5 miljoen euro.

Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 vastgesteld

In juni 2023 is de Landelijke Hervormingsagenda jeugd 2023-2028 definitief vastgesteld. Doel van de maatregelen: betere en tijdige zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezin, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Het pakket aan maatregelen moet leiden tot lagere uitgaven (landelijk 1 miljard structureel vanaf 2027). Binnen de regionale samenwerking jeugd zijn we op verschillende onderdelen in het jeugdstelsel al op het niveau van de doelen die de Hervormingsagenda stelt, op andere onderdelen gaan we hierop anticiperen.

Normaliseren (jeugd)

In de jeugdhulp West Brabant West krijgt het normaliseren binnen het jeugdstelsel een belangrijke plek. We zien de afgelopen jaren het beroep op jeugdhulp stijgen. Inmiddels heeft 1 op de 7 kinderen een vorm van jeugdhulp. In West Brabant West zijn we in 2023 op 'expeditie' gegaan met ouders en jeugdigen, met jeugdzorgpartners, met het onderwijs en het voorliggende veld. Door middel van verschillende bijeenkomsten hebben we samen invulling gegeven aan het begrip normaliseren en wat er nodig is om de balans terug te vinden. We gaan verder met concrete acties om deze cultuuromslag binnen de jeugdhulpverlening te realiseren.

Leefgebied (mentale) gezondheid

Inzet wijk GGZ voorkomt escalatie bij 59 casussen

In september 2023 is de evaluatie van het eerste jaar van de pilot wijk GGZ aangeboden aan Zon MW om de van hen ontvangen subsidie te verantwoorden. Zowel onze partners (Woonkwartier, politie) als de gemeente zijn erg tevreden over de inzet van de Wijk GGZ.

Reactie ZonMW op verantwoording subsidie:
'De Wijk-GGZ'er speelt een belangrijke rol bij de verschillende zorg- en veiligheidspartners en heeft de samenwerking tussen betrokken partijen verder versterkt. Door de Wijk-GGZ slim in te zetten kan er worden bijgedragen aan de hulp rondom personen met onbegrepen gedrag en kan preventief worden opgetreden en kan verdere escalatie worden voorkomen. Tijdens de looptijd van uw project heeft u met hulp van de inzet van de Wijk-GGZ 59 unieke casussen opgepakt en daarbij escalatie voorkomen. De politie is hiermee ontlast en de samenwerking met andere ketenpartners verloopt voorspoedig. Al met al heeft u een erg mooi project neergezet waarmee veel mensen in de gemeente Moerdijk geholpen zijn.'

Leefgebied Veiligheid

Aanpak ouderenmishandeling

De focus lag dit jaar op signaleren en bespreekbaar maken. In het voorjaar zijn via een interactieve voorstelling professionals en vrijwilligersorganisaties getraind om ouderenmishandeling te signaleren en bespreekbaar te maken. Niet alle onderdelen van het plan van aanpak zijn afgerond. Met de komst van het toekomstscenario Kind en gezinsbescherming wordt het aanpakken van onveiligheid van 0 tot 100 jaar integraal opgepakt.

Verwerking meldingen Veilig Thuis

Er is geanalyseerd hoe de gemeente de meldingen van Veilig Thuis verwerkt. Dit aan de hand van tien kwaliteitsstandaarden waar de professionals aan moeten voldoen. De bedoeling is om te komen tot een integraal meldpunt voor het oppakken van meldingen vanuit Veilig Thuis, op zowel volwassenen ondersteuning als jeugdzorg.

Nadrukkelijke aandacht voor mensenhandel

In 2023 is actief bijgedragen aan de bewustwording over mensenhandel. Verschillende medewerkers zijn door Comensha (Expertisecentrum Mensenhandel) voorgelicht om signalen van mensenhandel beter te kunnen herkennen. Door de campagne 'Beroofd van je vrijheid' is aandacht gevraagd voor dit thema, via posters in de verschillende kernen van Moerdijk maar ook via indringende filmpjes die we deelden op onze social media.

Medewerkers van de diverse Oekraïne opvanglocaties in de regio gaven in Moerdijk een train de trainer sessie. Deze training leverde een waardevolle basis voor het tegengaan van arbeidsuitbuiting van de Oekraïense ontheemden.

Ontwikkelingen

	Aantal 01/01/2023	Beoogd aantal 31/12/2023	Werkelijk aantal 31/12/2023
Aantal Wmo indicaties huishoudelijke ondersteuning 2023	932	1000	984
Aantal Wmo indicaties begeleiding 2023	352	372	371

Groei Wmo-huishoudelijke ondersteuning lager dan verwacht

Op 1 januari 2023 bestond de groep HO-cliënten uit 932 cliënten. Uiteindelijk waren er eind 2023 984 HO-cliënten in plaats van de beoogde 1000. In 2023 was er een stijging van in totaal 52 ten opzichte van de verwachting van 68 extra cliënten. Het verschil hiertussen kan mogelijk verklaard worden door de positieve gevolgen van de inzet van reablement, waardoor veel HO-aanvragen zonder of met een lichtere Wmo-indicatie opgelost konden worden. De stijging in HO cliënten vond vooral plaats in de groep van HO-light, in plaats van de verwachte groep van HO-stabilisatie.

Groei Wmo-begeleiding conform verwachting

Begin 2023 daalde het aantal indicaties voor Wmo begeleiding. Vanaf mei steeg het aantal echter weer. Uiteindelijk groeide het aantal indicaties in 2023 van 352 naar 371, zoals begin van het jaar werd verwacht. Qua budget sloten we het jaar dan ook neutraal af. Overigens zat de stijging in de laagste categorie van individuele begeleiding.

Nieuwe partner voor het klanttevredenheidsonderzoek-hulpmiddelen

Klanttevredenheid is de belangrijkste indicatie voor een succesvolle dienstverlening van de Wmo-hulpmiddelen. De klanttevredenheid wordt getoetst door middel van een klanttevredenheidsonderzoek (KTO) dat vanaf 04 oktober 2023 door het onafhankelijk bureau Zorgfocus wordt uitgevoerd. Het totaalcijfer van het klanttevredenheidsonderzoek moet per kwartaal een 7.0 zijn. Bij een afwijkend cijfer treedt een bonus-malussysteem in werking. Leveranciers hebben dus veel belang bij cliënttevredenheid.

Aanbesteding deeltaxi uitgesteld

Door de nodige stappen in de afwikkeling van de aanbesteding is de overeenkomst met de nieuwe aanbieder met een jaar uitgesteld naar januari 2025. De continuïteit van het vervoer is in 2024 gewaarborgd door het vervoerscontract met de huidige leverancier, PZN, met een jaar te verlengen tot en met 31-12-2024.

Beschermd wonen

De begroting voor beschermd wonen sluit over 2023 af met een positief saldo van 45.000 euro. Dit is een aanvulling op het positieve resultaat wat gedurende het jaar 2023 al is teruggevloeid naar Moerdijk uit de begroting beschermd wonen van de regio Breda. Het resultaat wordt veroorzaakt doordat de omvang van de landelijke uitkering beschermd wonen in 2023 tweemaal in omvang is gestegen door loon- en prijsbestelling en de volume-indexatie. Bij de vaststelling van de begroting 2023 is rekening gehouden met een indexering van 10% terwijl de index werkelijk 6% was. 2023 was het eerste jaar dat de subsidieregeling regionale ambulantsering regio Breda, van kracht was. In deze regeling is 1 miljoen euro per jaar beschikbaar. In dit eerste jaar is het aantal aanvragen voor deze regeling behoorlijk achtergebleven waardoor veel budget overbleef. Tot slot zijn het aantal clienten beschermd wonen afgenomen terwijl in de begroting 2023 rekening was gehouden met een lichte stijging dan wel stabilisatie.

Effecten

Effectindicator Wijk GGZ: Herhaalde E33 meldingen (overlast personen met verward gedrag) bij de politie nemen af

Als we inzoomen op de periode dat de Wijk GGZ als pilot in Moerdijk actief was (medio 2022 tot eind 2023) zien we een afname van de E33 meldingen:

- Juni t/m december 2022 173 meldingen. Dit is een periode van 7 maanden, gemiddeld 25 meldingen per maand.
- Januari t/m juni 2023 124 meldingen. Dit is een periode van 6 maanden, gemiddeld 21 meldingen per maand.
- Juli t/m december 2023: 91 stuks, dit is een periode van 6 maanden, gemiddeld 15 meldingen per maand.

Prestaties

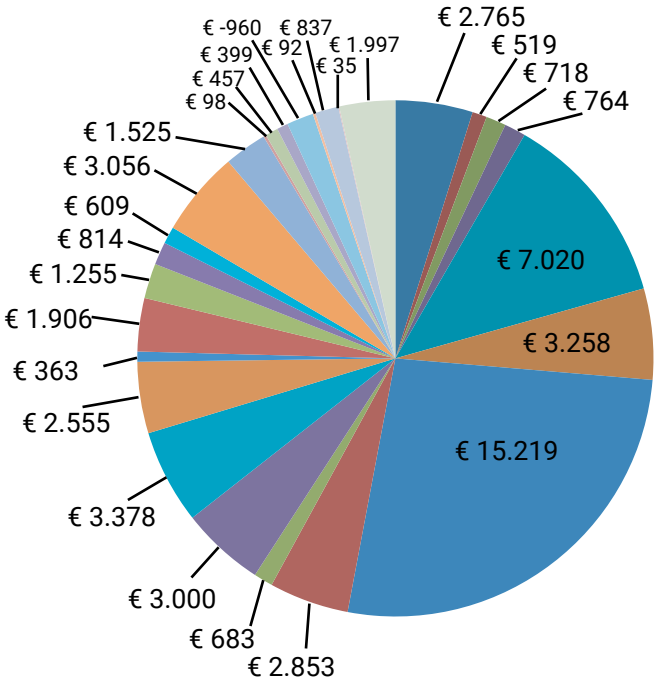
	2023	2024	2025	2026
• Huisartsen: het CJG is aangesloten op het zorgdomein van de huisartsen om verwijzing naar CJG te vereenvoudigen. Alle huisartsen hebben een vast contactpersoon Jeugd. Er vindt een jaarlijks relatiegesprek plaats met huisartsen.				
• Jeugdvisie Wonen' is uitgevoerd: samen met jeugdhulpaanbieders toewerken naar zo veel mogelijk thuis opgroeien. Het kind volgt niet de zorg, maar de zorg volgt de woonplek van het kind				
• Opzet van een integraal en centraal meldpunt binnen de gemeente voor meldingen voor Veilig Thuis, om vanuit brede blik meteen de juiste ondersteuning in te zetten.				
• Uitvoeren beleidsplan mensenhandel en faciliteren zorgcoördinator mensenhandel				
• Uitvoeren plan van aanpak ouderenmishandeling				
• Uitvoeren lokale verbeterplan Werken aan Veiligheid (Geweld hoort nergens thuis)				
• Bijdragen aan nieuw beleidsplan Maatschappelijke opvang (wordt vastgesteld door centrumgemeente Breda)				
• Cliënttevredenheidsonderzoek Wmo is geactualiseerd				
• Doorstroom van specifieke casuïstiek naar passende zorg en/of overgang naar ander wettelijk kader (voorbeeld: Wmo-cliënten waarvoor toeleiding naar de Wet Langdurige zorg van toepassing is)				
• Visie ontwikkeld voor "nieuwkomers" (asielzoekers, huwelijks- en gezinsmigranten, arbeidsmigranten, statushouders en alle andere nieuwkomers).				
• Nieuwe aanbesteding hulpmiddelen Wmo				
• Inzet Wijk GGZ'-er is geëvalueerd.				

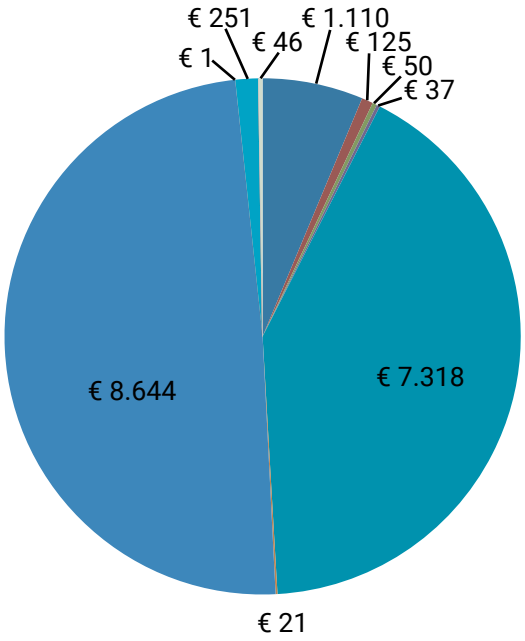
LASTEN EN BATEN 2023

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 55.214

BATEN € 17.603

- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.3 Cultuurpresentatie, prod., particip.
- 5.6 Media
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 WSW en beschut werk
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71A Huishoudelijke hulp (WMO)
- 6.71B Begeleiding (WMO)
- 6.72A Jeugdhulp begeleiding
- 6.72B Jeugdhulp behandeling
- 6.72C Jeugdhulp dagbesteding
- 6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
- 6.73A Pleegzorg
- 6.73B Gezinsgericht
- 6.73C Jeugdhulp met verblijf overig
- 6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf
- 6.74B Jeugdhulp crisis/ LTA/GGZ verblijf
- 6.74C Gesloten plaatsing
- 6.81A Beschermd wonen (WMO)
- 6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
- 6.82A Jeugdbescherming
- 6.82B Jeugdreclassering
- 7.1 Volksgezondheid

OVERZICHT TAAKVELDEN

	Realisatie 2023		
Onderdeel (bedragen x € 1.000)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.765	-1.110	1.655
5.1 Sportbeleid en activering	519	-125	394
5.3 Cultuurpresentatie, prod., particip.	718	-50	669
5.6 Media	764	-37	728
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.020	-7.318	-298
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.258	-21	3.237
6.3 Inkomensregelingen	15.219	-8.644	6.575
6.4 WSW en beschut werk	2.853	0	2.853
6.5 Arbeidsparticipatie	683	-0	683
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.000	-1	2.999
6.71A Huishoudelijke hulp (WMO)	3.378	-251	3.127
6.71B Begeleiding (WMO)	2.555	0	2.555
6.72A Jeugdhulp begeleiding	363	0	363
6.72B Jeugdhulp behandeling	1.906	0	1.906
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	1.255	0	1.255
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	814	0	814
6.73A Pleegzorg	609	0	609
6.73B Gezinsgericht	3.056	0	3.056
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	1.525	0	1.525
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	98	0	98
6.74B Jeugdhulp crisis/ LTA/GGZ verblijf	457	0	457
6.74C Gesloten plaatsing	399	0	399
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-960	0	-960
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	92	0	92
6.82A Jeugdbescherming	837	0	837
6.82B Jeugdreclassering	35	0	35
7.1 Volksgezondheid	1.997	-46	1.951
Saldo baten en lasten	**55.214**	**-17.603**	**37.612**
0.10 Mutaties reserves	2.594	-1.879	715
Resultaat na bestemming	**57.808**	**-19.482**	**38.326**

OVERZICHT PROGRAMMA 4

Ondersteuning voor mensen die het nodig hebben	**Begroting 2023 voor wijziging**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil realisatie en begr. na wijz.**
(Cijfers x € 1.000) (-/- is voordelig)				
Totaal lasten	44.069	54.686	55.214	529
Totaal baten	-9.218	-17.521	-17.603	-81
Saldo van baten en lasten	**34.851**	**37.165**	**37.612**	**447**
Storting in reserves	58	1.488	2.594	1.105
Onttrekking aan reserves	-407	-1.912	-1.879	33
Resultaat na bestemming	**34.502**	**36.741**	**38.326**	**1.585**

Partnerschap in een veranderende samenleving

We streven naar een samenleving die zo is ingericht dat inwoners zich comfortabel, prettig en veilig voelen. We werken daarbij steeds meer en hechter samen met inwoners, partijen en ondernemers.

Wij geloven dat samenwerken door participatie en gebiedsgericht werken bijdraagt aan betere democratische besluitvorming. Moerdijk wil een luisterende, aanspreekbare, responsieve en samenwerkende gemeente zijn. Dit vraagt om een blijvende investering en om hierbij steeds de juiste vorm te kiezen.

Bij alles wat we doen, hebben we extra aandacht voor dienstverlening en digitalisering & informatisering. De manier waarop we invulling geven aan deze onderwerpen bepaalt voor een belangrijk deel hoe onze inwoners naar de gemeente kijken.

THEMA REGIONALE SAMENWERKING

Strategisch doel

- Effectief vormgeven en professionaliseren van de regionale samenwerking om onze maatschappelijke opgaven en ambities te realiseren.
- Een goede implementatie van de WGR.
- We hebben grip op onze samenwerkingsverbanden.

Mijlpalen

In 2023 zijn de zienswijze procedures rond de nieuwe nota verbonden partijen en de gewijzigde gemeenschappelijke regelingen op basis van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen doorlopen. Conform de planning worden de definitieve versies medio 2024 vastgesteld.

Alhoewel het niet objectief meetbaar is, stelt het college dat de gemeente Moerdijk, daar waar haar belangen liggen, meepraat en sturing geeft aan de inhoud en de processen rond regionale samenwerking.

Ontwikkelingen

In 2023 is in regionaal verband gesproken over de rol en taak van de Regio West-Brabant (RWB) ende relatie tussen taken van de RWB die logischerwijs worden over gedragen aan de stedelijke regio's SRBT (Breda/Tilburg) en SRWBW (West-Brabant West). Gelijktijdig wordt er binnen SRBT en SRWBW nagedacht over passende vormen van samenwerken en een bijbehorende governance. Voor Moerdijk zijn dit relevantie ontwikkelingen, omdat wij van oudsher een tweezijdige oriëntatie hebben op de SRBT en SRWBW.

De aanpassingen aan de Wet gemeenschappelijke regelingen hebben meer tijd gevraagd dan verwacht waardoor het resultaat ten aanzien van de regionale samenwerkingskalender in 2023 niet is opgesteld.

Effecten

Door de wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen en de ontwikkelingen binnen de SRBT en SRWBW mede in relatie tot de taken van de RWB is er in 2023 vooral veel gesproken over de samenwerking en governance. Deze gesprekken zouden in 2024 moeten leiden tot meer duidelijkheid en goede afspraken waarbinnen Moerdijk haar belangen kan behartigen.

Risico's

De gesprekken over samenwerking voeren we met veel gemeenten tegelijk. Dit brengt het risico van stroperigheid met zich mee, mede gevoed door (soms) tegengestelde belangen en verschil in beleving van urgentie.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Vaststellen van visie, agenda en handboek regionaal samenwerken.				
• Implementatie van de WGR.				
• Aanpassing van de regionale nota verbonden partijen aan de gewijzigde WGR.				

THEMA PARTICIPATIE

Strategisch doel

- Participatie is verankerd in de werkwijze van de gemeente door het uitvoeren van het 'Actieplan samenwerken en participatie'.
- We werken gebiedsgericht samen aan vragen en opgaven. We kennen de gebieden, de netwerken daar en de behoeften van onze inwoners.
- Participatie en samenwerking leidt tot democratische legitimering, draagvlak en uiteindelijk een prettige en fijne woonomgeving voor de inwoners van Moerdijk.

Dit doel wordt mede ondersteund door de invoering van de Omgevingswet en de omgevingsdialoog zoals beschreven in programma 2.

Mijlpalen

Gestructureerd overleg voorzitters gebiedstafels en collegeleden

Vanaf april/mei 2023 is er een structureel overleg opgestart met alle voorzitters van de gebiedstafels, een aantal collegeleden, de directeur domein Mens&Maatschappij, de gebiedscoördinatoren en participatieadviseur. Doel van deze gesprekken is om constructief over een aantal onderwerpen te spreken, maar ook de onderlinge samenwerking tussen gebiedstafels en gebiedstafels en gemeente te verstevigen.

Leergang: "Zo werkt Moerdijk: samen"

In 2023 hebben twee groepen medewerkers de leergang doorlopen. Uit één van deze groepen is zelfs een intervisie groep gestart. In totaal hebben nu vijf groepen de leergang doorlopen. Dit jaar heeft ook het college kennis gemaakt met de inhoud van de training.

Kernkaarten digitaal

De kernkaarten zijn sinds de zomer 2023 omgezet naar een digitaal informatiemiddel. Hiermee kunnen inwoners en andere stakeholders gemakkelijk zien waar er in welke kern (fysieke) plannen en ontwikkelingen zijn en in welke fase plannen en ontwikkelingen zich bevinden. De ontwikkeling van de kernkaarten gaf ook informatie die gebruikt kan worden voor de aanbesteding om (datagerichte) informatievoorziening over Moerdijk door te ontwikkelen. Bovendien is ook een slag gemaakt in de sociale informatievoorziening.

Via de website www.moerdijk.nl kan doorgelinkt worden naar de sites van Surplus en Meer Moerdijk. Dit helpt inwoners aan informatie over sociale voorzieningen in Moerdijk. De huidige kernkaarten zijn te vinden op de website.

Stimuleren inwonersinitiatieven

In 2023 zijn al diverse inwonersinitiatieven opgepakt. Duidelijk is geworden dat het digitale loket voor initiatieven nog te gebruiksonvriendelijk is. Bovendien zijn we ons nog bewuster geworden van het feit dat initiatieven via meerdere kanalen bij ons binnenkomen. Daarom wordt er gekeken naar het vereenvoudigen en aantrekkelijker maken van het loket. Dit moet bijdragen aan een betere stroomlijning van de initiatieven en kanaalbeheersing. We verwachten in 2024 de nieuwe inzichten te implementeren.

Ontwikkelingen

Draaiboek gebiedstafels

Op verzoek van de voorzitters van de gebiedstafels zijn we in 2023 gestart met de ontwikkeling van een 'handboek' gebiedsgericht werken in Moerdijk. Het doel is opnieuw basisafspraken in beeld brengen en vaststellen. Dit draagt bij aan meer verbinding en goede samenwerking. Ook zijn de rollen, taken en verantwoordelijkheden in beeld gebracht. In 2024 zal het handboek afgerond zijn.

Effecten

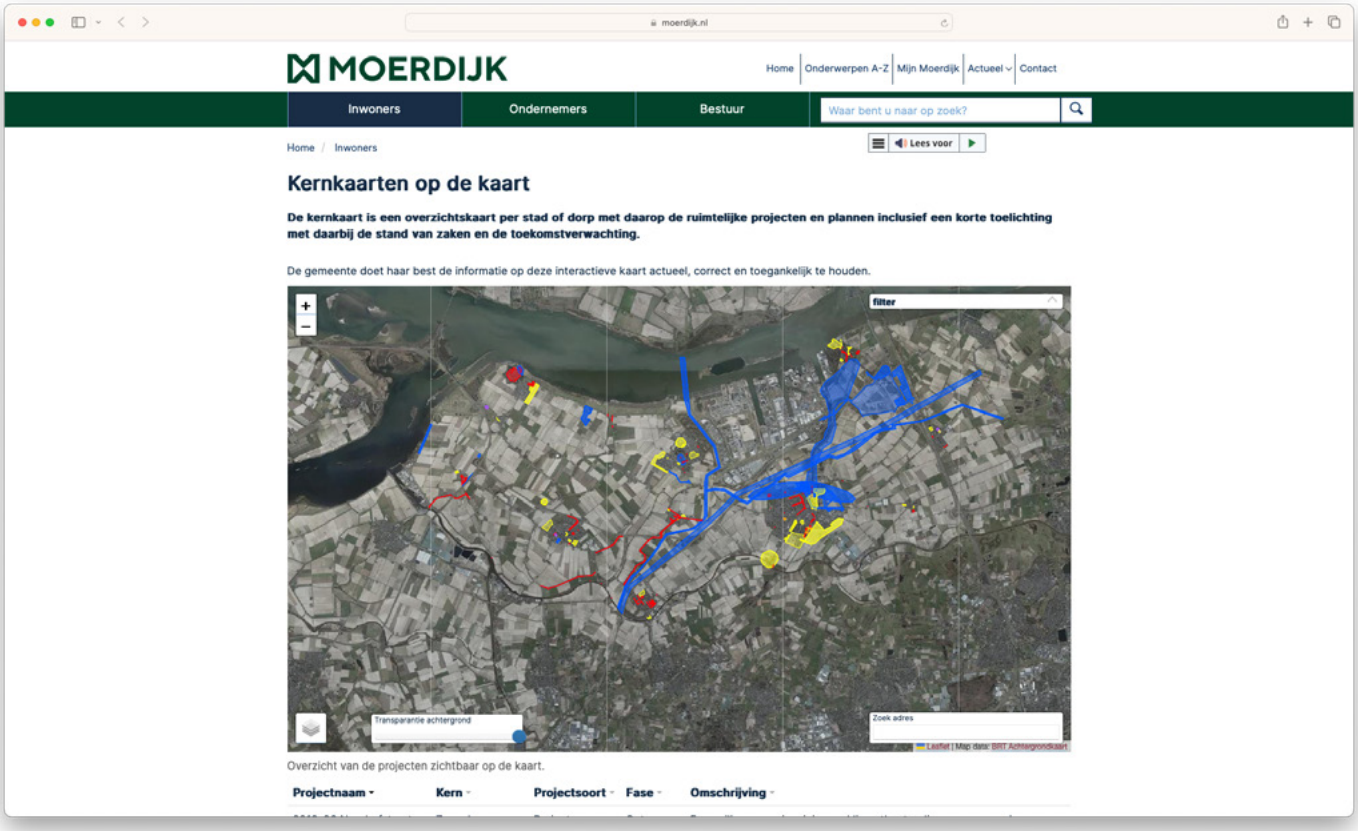
- Meer inzicht in behoefte gebiedstafels
- Versteviging/verbinding gebiedstafels – gemeente en gebiedstafels onderling
- Meer inzicht, processturing en uitdaaggedrag voor het ontplooien van initiatieven door de omgeving.
- Verbeterde informatievoorzieningen.

Risico's

In 2023 was er sprake van een tijdelijke personele onderbezetting. Hierdoor is een aantal zaken vertraagd. Onder andere het opstellen van betrokkenheidsprofielen is hier een voorbeeld van.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Inbedden en bewustwording van participatie en gebiedsgericht werken in de werkwijze van de gemeente door middel van trainingen en opleidingen				
• Doorontwikkeling van de stads- en dorpstafels				
• Stimuleren van inwonersinitiatieven				
• Versteviging en verduidelijking rollen stads- en dorpstafels en gebiedscoördinatoren				
• Doorontwikkeling van kernkaarten				
• In kaart brengen van verschillende betrokkenheidsprofielen binnen Moerdijk				
• Duidelijke visie ten aanzien van betrekken/samenwerken van (vaste) partners van de gemeente ten aanzien van samenwerken en participatie				
• Evaluatie kernbudget				
• Goed inrichten van de bij Indicatoren genoemde evaluaties				

THEMA INFORMATISERING

Strategisch doel

- We werken toe naar een goed (digitaal) informatiebeheer.
- Er wordt meer ingezet op het verbeteren van de regionale samenwerking op het gebied van informatisering en automatisering met ICTWBW.
- We bouwen het datacluster verder uit als centraal punt voor de vertaling van beleidsvragen naar datavragen.
- We (her)gebruiken data voor bestuurlijke en beleidsmatige keuzes zodat er efficiënter en effectiever gewerkt kan worden.
- Door middel van risicoafweging zoeken we steeds de balans tussen informatieveiligheid en privacy enerzijds en het doel van ons handelen anderzijds.
- We werken toe naar digitale toegankelijkheid van de gemeentelijke websites en mobiele apps.

Mijlpalen

Datagedreven werken

Het datacluster wordt steeds beter gevonden binnen de organisatie. Zo zijn er het afgelopen jaar verschillende projecten opgezet en uitgevoerd om vanuit de vraag naar informatie een dashboard te maken. Het doel hiervan is om effectiever en/of efficiënter te worden. In deze projecten zijn verschillende databronnen gebruikt om de benodigde informatie duidelijk te presenteren en op een zodanige manier dat ze, over het algemeen, automatisch ververst worden:

- Zo heeft het team Veiligheid Vergunningen Toezicht en Handhaving nu elke dag nieuwe informatie over het aantal en het soort vergunningen dat is afgegeven en daarnaast wat de gemiddelde afhandeltijd is. Hierdoor hoeft niet één keer per maand een rapportage samengesteld te worden (tijdsbesparing) en is de informatie ook altijd actueel.
- Ook voor de Wet open overheid is er een dashboard opgesteld met daarin het aantal verzoeken dat we binnen krijgen, voor welke afdelingen deze bestemd zijn, hoelang het duurt dat we ze afhandelen en of de verzoeken van inwoners komen of van buiten de gemeente komen.
- Voor team financiën is er een dashboard gemaakt om onze betaaltermijn beter te kunnen monitoren zodat hier meer op gestuurd kan worden.
- Met team Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling zijn de kernkaarten digitaal i.p.v. analoog gemaakt
- Voor het team veiligheid is een 0-meting gedaan op het gebied van ondermijning waarbij aanbevelingen zijn gedaan om verbeteringen door te voeren. Deze worden in 2024 verder opgepakt

Om het gebruik van data en dashboards verder te professionaliseren zijn er verschillende stappen gezet:

- Het applicatielandschap is in kaart gebracht. Naast dat dit noodzakelijk is voor applicatiebeheer is dit ook een eerste stap bij het starten van het in kaart brengen van datastromen.
- Verder hebben we stappen genomen om een datawarehouse te realiseren. Gemeente Etten-Leur heeft dit recent ook gerealiseerd. Er is dan ook nauw contact om te leren van dit proces zodat wij hier ook op de korte termijn mee aan de slag kunnen.

Informatisering en gegevensbescherming

De eerste stappen voor een regionale samenwerking op informatiebeheer en automatisering zijn gezet. Om de regionale ICT kosten en capaciteit inzichtelijk te maken is een ICT-benchmark uitgevoerd. De uitkomsten van deze nulmeting helpen bij het verder bepalen van wat nodig is voor de toekomst. Een koers naar een efficiëntere bedrijfsvoering, verbeterde dienstverlening en vermindering van de kwetsbaarheden en risico's. Eén van de eerste gezamenlijke projecten is een regionale oplossing voor telefonie en KCC. In samenwerking met de regio heeft er een aanbesteding voor de telefonie met een KCC-oplossing plaatsgevonden.

Voor een optimalisering van informatie- en applicatiebeheer zijn verschillende trajecten gestart. Dit zijn meerjarige trajecten waaronder de transitie van lokaal digitaal werken naar werken in de cloud en het beheer op applicaties. Complexe trajecten waarvoor een andere manier van werken wordt gevraagd van de medewerkers. Dit vraagt om een zorgvuldige aanpak. Inmiddels zijn veel afdelingen overgezet van lokale servers naar de Microsoft omgeving. Tevens is de voorbereiding opgestart voor het nieuwe intranet en sharepoint binnen onze Microsoft omgeving.

Voor de verbetering van de kwaliteit van informatiebeheer en aansluiting op regionale en landelijke platformen zijn diverse projecten gestart. Zo

is een meerjarig informatieverbeterplan opgesteld en goedgekeurd door het West-Brabants Archief. In het Zaaksysteem zijn aanpassingen gedaan waarmee beter inzichtelijk is wanneer welke informatie gearchiveerd of vernietigd moet worden.

Ontwikkelingen

Informatieveiligheid

Het afgelopen jaar bleek het lastig om de taken op het gebied van informatieveiligheid als gewenst uit te voeren. Met name door het niet kunnen vinden van een vaste invulling voor de functie Chief Information Security Officer (CISO) konden niet alle plannen zoals de uitvoering van de BIO nulmeting worden uitgevoerd. Inmiddels zijn we erin geslaagd om de gegevensbescherming driehoek op orde te krijgen met de aanstellingen van een Privacy Officer, CISO en Functionaris Gegevensbescherming in eigen dienstverband. Informatieveiligheid is afhankelijk van drie factoren: bedrijfsvoering, techniek en personeel. Met het gebruik van Arda als bewustwordingstool is het informatiebeveiligings- en privacy bewustzijn van de medewerkers significant verbeterd. In 2023 waren 79% van de Arda gebruikers actief en hebben ze gezamenlijk 90% van de aangeboden modules afgerond.

Wet open overheid

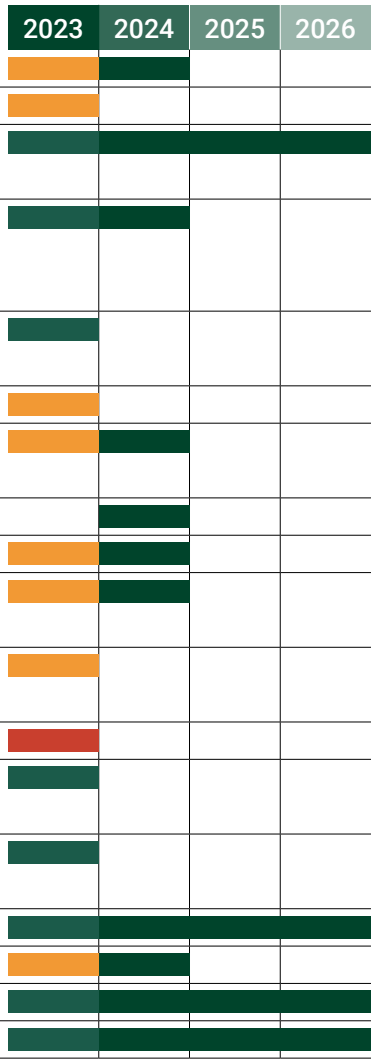
De ontwikkeling van Plooi, het landelijk publicatieplatform voor de Woo, is stopgezet. De minister van BZK heeft eind 2022 gekozen voor een eenvoudiger en sneller te realiseren oplossing: een verwijsindex (de 'Woo-index') met zoekfunctie. Moerdijk is sinds medio 2023 aangesloten op de Woo-index. Geleidelijk vullen we hier de publicatielocaties in van de documenten uit de Woo-informatiecategorieën, waarbij we aansluiten bij de wettelijke fasering. Nu de Woo-index beschikbaar is zal de wettelijke verplichting voor actieve openbaarmaking gefaseerd – per informatiecategorie – worden ingevoerd.
De zoekfunctie in de Woo-index, waarmee gebruikers binnen deze documentcollecties kunnen zoeken, is nog in ontwikkeling en komt pas later beschikbaar. Dan is ook pas bekend aan welke technische vereisten de publicatielocaties moeten voldoen om de zoekfunctionaliteit goed te laten functioneren.
In verband met de wisseling van de Woo-contactpersoon en het vertraagd tempo van openbaarmaking is de doorontwikkeling van deze functie pas in 2024 aan de orde.

Digitale toegankelijkheid

Het afgelopen jaar is er actief uitvoering geven aan digitale toegankelijkheid door de campagne 'Samen werken aan digitale toegankelijkheid'. Deze campagne is erop gericht om de organisatie stap voor stap mee te nemen in het waarom en hoe van het verbeteren van de digitale toegankelijkheid van documenten, websites en applicaties. Naast het creëren van (meer) bewustzijn wordt ook ingezet op het faciliteren van de organisatie, zoals het organiseren van trainingen om documenten meer toegankelijk te maken.

In 2023 zijn voor 5 websites een (verplicht) toegankelijkheidsonderzoek uitgevoerd om te bezien in hoeverre de betreffende websites nu al voldoen aan de digitale toegankelijkheidseisen en wat de overgebleven toegankelijkheidsissues zijn. De resultaten van de toegankelijkheidsonderzoeken zijn terug te vinden op de website https://www.moerdijk.nl/toegankelijkheid. De komende jaren zullen al onze websites/apps - gefaseerd - aan een onderzoek worden onderworpen.

Prestaties

- Inrichten van coördinatie op applicatiebeheer
- Transitie netwerkschijven naar online opslag en toegang
- Doorontwikkeling digitaal werken, inzet samenwerkplatform en verhogen digitale vaardigheden
- Pilot bellen met het Microsoft platform (2023) als voorbereiding op volledige migratie en integratie van interne en externe (KCC) telefonie binnen het Microsoft platform
- Opstellen van een aanpak voor informatiehuishouding op orde om inzicht te hebben in wetten, opgaven en ontwikkelingen op dit gebied
- Inzetten op kwaliteit van informatie en dit inrichten in een kwaliteitssysteem
- In beeld hebben en houden van (archief)informatie in applicaties en platformen
- Inzetten op archive by design
- Doorontwikkeling duurzame opslag en toegankelijkheid in het e-depot
- Aanpassen en verbeteren van de systemen voor aansluiting op Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI)
- In gebruik nemen van nieuwe tools voor meer inzicht en beveiliging van software
- Uitvoering van de resultaten uit de BIO-nulmeting
- Het voortzetten en verder uitbouwen projecten datagedreven werken (o.a. dashboards jeugd, meldingen openbare ruimte, fysieke veiligheid, wonen)
- Stappen zetten om dataopslag en verwerking ook voor de toekomst optimaal te laten werken (bijvoorbeeld een datawarehouse)
- Uitbreiding informatiecategorieën m.b.t. actieve openbaarmaking (Woo)
- Doorontwikkeling functie Woo-contactpersoon
- Opstellen toegankelijkheidsverklaringen
- Uitvoeren maatregelen ter verbetering van de digitale toegankelijkheid

THEMA TOEKOMSTBESTENDIGE ORGANISATIE

Strategisch doel

- Onze gemeentelijke organisatie is een flexibele organisatie die adequaat anticipeert op ontwikkelingen en reageert op initiatieven en regie vanuit de samenleving.

Mijlpalen

Arbeidsmarktstrategie

- De arbeidsmarkt is krap. Ook voor de gemeente Moerdijk wordt het steeds lastiger in deze arbeidsmarkt geschikte medewerkers te vinden. Om nu en in de toekomst in staat te blijven juiste kandidaten aan ons te binden, zijn we in 2023 gestart met een arbeidsmarktcampagne met de slogan “Wij houden hier wel van een uitdaging”. We hebben onze EVP (employer value proposition) vastgesteld, met andere woorden wat ons als werkgever bijzonder maakt. Op basis daarvan is een campagne in samenwerking met The Addstore (bureau uit Zevenbergen) ontwikkeld met in de hoofdrol eigen medewerkers. Hierbij vestigen we de aandacht op Moerdijk als werkgever. In een tweede fase (2024) wordt deze campagne verder uitgewerkt richting concrete opgaven dan wel doelgroepen. De campagne is zowel online (Facebook, Instagram) als offline (cityborden, Digitaal bord A16) gevoerd. Daarnaast is de eigen website ‘werkenvoormoerdijk.nl’ gelanceerd.
- Om ons werving en selectieproces verder te professionaliseren en optimaliseren is eind 2023 als pilot een tijdelijke recruiter aangesteld. Ook de vacatureteksten zijn in de lijn van de campagne vernieuwd.
- Onderdeel van onze arbeidsmarktstrategie is zicht hebben op de behoefte aan toekomstig personeel, kwantitatief én kwalitatief. Hiervoor hebben we een SPP (strategische personeelsplanning) proces voor Moerdijk ingericht. Een kick-off met het management heeft hiervoor plaatsgevonden zodat we met commitment en een Moerdijkse aanpak in 2024 zicht krijgen op toekomstige behoefte aan personeel en mogelijk knelpunten. Op basis hiervan kunnen interventies worden vastgesteld.

Medewerkerstevredenheid

Niet alleen het aantrekken van nieuwe collega’s, ook het zicht hebben op de tevredenheid van onze huidige medewerkers is een belangrijk onderdeel van onze arbeidsmarktstrategie. In 2023 zijn twee

medewerkersonderzoeken uitgevoerd. In het voorjaar is een breed onderzoek uitgezet waarin onder andere tevredenheid tav onder andere inhoud werk, het management, onderlinge samenwerking, hybride werken, werkdruk zijn uitgevraagd. Nav de uitkomsten van het eerste onderzoek heeft eind 2024 een verdiepend vervolgonderzoek plaatsgevonden om meer duiding te krijgen rondom het thema 'herstelbehoefte'. De uitkomsten hiervan zijn eind 2023 beschikbaar gekomen. In 2024 worden binnen de teams gesprekken gevoerd over de resultaten om tot gerichte afspraken te komen. Beiden onderzoeken kenden een hoog responscijfer (81% en 84%).

Leren en ontwikkelen

In 2023 waren er 481 inschrijvingen van medewerkers verdeeld over 30 opleidingen (een aantal opleidingen worden meerdere keren per jaar aangeboden). Het stijgende aantal inschrijvingen hangt samen met de ontwikkeling dat alle activiteiten op het gebied van leren en ontwikkelen samenkomen in onze Moerdijk Academie. Naast de organisatiebrede opleidingen wordt steeds meer maatwerk aangeboden naar de desbetreffende teams en domeinen. Dit kan zijn op inhoudelijke scholing maar ook steeds vaker op teamontwikkeling. De verwachting is dat deze ontwikkeling zich doorzet in 2024.

Onboarding

Een goede onboarding is van groot belang in de huidige arbeidsmarkt en helpt ook om medewerkers snel productief te krijgen voor gemeente Moerdijk. Met onze onboardingstool en de gesprekken met nieuwe medewerkers over hun ervaringen zetten we goede stappen. In 2023 is de eerste aanzet gedaan om te gaan werken met leerpaden per functiegroep. Deze ontwikkeling wordt in 2024 verder uitgerold. Mooi om te vermelden dat Moerdijk bij het A&O-fonds in de top 10 (4e) staat als goed voorbeeld van onboarden.

Integriteit

Ook in 2023 hebben we mooie stappen gezet op het gebied van integriteit. Het jaar 2023 heeft met name in het teken gestaan van een vernieuwde gedragscode voor zowel de ambtelijke als de bestuurlijke organisatie. Daarnaast is 2023 het jaar waarin drie interne vertrouwenspersonen zijn gestart.

Het goede gesprek

Afgelopen jaar hebben medewerkers en leidinggevende het goede gesprek gevoerd volgens de nieuwe gesprekscyclus. Hierbij is gebruik gemaakt van de toolbox als inspiratie voor onderwerpen om het gesprek te voeren. De gesprekken en bijbehorende afspraken worden vastgelegd in de nieuwe online portal via de Moerdijk Academie. In 2024 vindt de evaluatie van deze nieuwe gesprekscyclus plaats op procesniveau.

Procesgericht werken

In 2023 zijn we organisatie breed aan de slag gegaan met processen en heeft het verbeteren van processen en het procesgericht werken. De eerste stap was het opstellen van een procesarchitectuur, een totaaloverzicht van alle processen binnen onze

organisatie. Vervolgens hebben we het vervolgtraject uitgewerkt in de “opdracht procesgericht werken”. Immers, door in te zetten op procesmanagement voorkomen we verspilling, zorgen we voor meer duidelijkheid en zetten we stappen in het verbeteren van ons werk en de dienstverlening naar onze inwoners, kortom een hogere kwaliteit.

De opdracht procesgericht werken bestaat uit 3 sporen:

Spoor 1 – Organisatie van procesgericht werken: duidelijkheid in rollen en werkwijzen
Spoor 1 is gericht op het zorgen voor een goede verankering van procesgericht werken in onze organisatie.

Spoor 2 - Leren & Ontwikkelen: zorgen voor de juiste kennis en vaardigheden
Spoor 2 richt zich op de totstandkoming van een Moerdijks opleidingsprogramma procesgericht werken.

Spoor 3 - Verbeteren van processen: organisatiebreed aan de slag met de (in de inventarisatie) benoemde knelpunten
Spoor 3 richt zich op de organisatie en het beheer van de optimaliseringsslag ten aanzien van processen. Zo is in 2023 in beeld gebracht welke processen prioriteit hebben om in 2024 beschreven en/of geoptimaliseerd te worden. Hiermee gaan we in 2024 collectief aan de slag.

De planning is erop gericht de “opdracht procesgericht werken” eind 2024 af te ronden. Hiermee wordt de basis gelegd voor de borging van procesgericht werken binnen de organisatie. Aan de hand hiervan kunnen we ervoor zorgen dat procesgericht werken een vanzelfsprekendheid wordt hetgeen de dienstverlening naar onze inwoners ten goede komt.

Jaarrekening 2022

Bij de jaarrekening 2022 heeft de accountant een goedkeurende verklaring afgegeven voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. Net als in 2021 hebben we het boekjaar 2022 gebruikt om te proefdraaien met het opstellen van een rechtmatigheidsverantwoording door het college. Vanaf het boekjaar 2023 is deze verplicht. De verklaring die het college voorafgaand aan de accountantscontrole heeft gedaan kwam overeen met de bevindingen van de accountant. Een geslaagde proef dus.
De jaarrekening 2022 had een positief resultaat van € 8,2 miljoen. Voor het afronden in 2023 van een aantal specifieke onderwerpen (gestart in 2022) is bij de resultaatbestemming een bedrag van € 2,4 miljoen beschikbaar gesteld. Het restant van € 5,8 miljoen is toegevoegd aan de algemene reserve.

Sinds een aantal jaar worden er strengere eisen gesteld aan de accountantscontrole. Bij de interim-controle 2023 werd duidelijk dat dit ook gevolgen heeft voor de controles die de gemeente zelf moet verrichten. Het zal ook zijn effect hebben op het traject van de accountantscontrole op de jaarrekening 2023.

Meerjarenbegroting 2024-2027

Op 9 november 2023 is de meerjarenbegroting 2024-2027 vastgesteld. Voor de jaren 2024, 2025 en 2026 is de begroting structureel sluitend. Voor de jaren 2024 en 2025 wordt zelfs een ruim positief saldo verwacht. Voor 2027 is er sprake van een structureel tekort.
De provincie heeft aan de begroting het repressieve toezichtsregime toegekend. Dit betekent dat in 2024 wijzigingen op de begroting slechts ter kennisname aan de provincie hoeven te worden verstrekt. Het onderzoek van de begroting door de provincie vindt jaarlijks plaats. Eens in de 4 jaar, zo ook dit jaar, is dit onderzoek uitgebreider. Dit heeft geen aanvullende opmerkingen opgeleverd.

Actualisatie financiële beleidsstukken

Wij hebben op 17 juli 2023 een nieuw treasury-statuut vastgesteld. Hierin is o.a. invulling gegeven aan de geactualiseerde wet- en regelgeving, de Wet Fido (Wet Financiering decentrale overheden) en de Financiële Verordening. Ook is het begrip ‘publieke taak’ nader geduid en zijn de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de diverse ‘spelers’ binnen dit statuut specifiek benoemd. Uw raad is via een raadsinformatiebrief over dit nieuwe statuut geïnformeerd.

Eind 2023 zijn de notitie waarderings- en afschrijvingsbeleid 2024 en de nota reserves en voorzieningen 2024 opgesteld. Beide notities bevatten enkele aanvullingen of verduidelijkingen t.o.v. de vorige notities, maar geen grote wijzigingen. De vaststelling vond plaats in de raadsvergadering van 1 februari 2024.

Eind 2023 is de financiële verordening aangepast als gevolg van de wettelijke wijziging met betrekking tot de rechtmatigheidsverantwoording door het college.

Ontwikkelingen

Uitkering gemeentefonds

Op basis van de decembercirculaire 2023 valt de uitkering uit het gemeentefonds (ten opzichte van de 2e bestuursrapportage 2023) per saldo ca. € 0,5 miljoen hoger uit.

In de decembercirculaire zijn in totaal ca. € 0,9 miljoen (extra) middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van o.a. de energietoelage (€ 0,5 miljoen) en invoeringskosten omgevingswet (€ 0,3 miljoen). Omdat de uitgaven voor deze taken deels in 2024 zullen plaatsvinden wordt bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat voorgesteld om deze middelen deels over te hevelen naar 2024.

Tegenover deze extra opbrengsten staat dat in de decembercirculaire 2023 een actualisatie heeft plaatsgevonden van de maatstaf huishoudens met een laag inkomen. Het budget van de algemene uitkering van het gemeentefonds wordt over de gemeenten verdeeld via een systeem van verdeelmaatstaven (o.a. aantal inwoners, aantal woningen, etc). Door een actualisatie van de verdeelmaatstaf huishoudens met een laag inkomen is er een nadeel van ruim € 400.000 ontstaan. Landelijk is het aantal huishoudens met lage inkomens gestegen, terwijl dit aantal in de gemeente Moerdijk gelijk is gebleven. Op zich is dit een positieve ontwikkeling. Echter omdat de omvang van de algemene uitkering niet is toegenomen is het bedrag wat gemeenten per huishouden ontvangen afgenomen. Hierdoor ontvangt Moerdijk een lager bedrag.

Ontwikkelingen gemeentefonds

Voor 2026 en verder heerst veel onzekerheid over de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Onder andere een gewijzigde (landelijke) systematiek waarop de algemene uitkering wordt geïndexeerd voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen en grote onzekerheid over de opschalingskorting (die tot en met 2025 was geschrapt, maar voor de jaren vanaf 2026 nog was gehandhaafd), leidde tot een forse daling van het gemeentefonds vanaf 2026. Als gevolg hiervan is berekend dat gemeenten hierdoor gezamenlijk geconfronteerd werden met een korting op het budget uit het gemeentefonds van ongeveer € 3 miljard in 2026 (ook wel het "ravijnjaar" genoemd), wat in de jaren daarna met ca. 0,7 miljard per jaar toenam. Dit heeft tot gevolg dat begrotingen van gemeenten onder druk zijn komen te staan. Voor de gemeente Moerdijk ging het om een bedrag van ca. € 5,5 miljoen in 2026 dat opliep tot een bedrag van 9,5 miljoen in 2029.

In juli 2023 zijn deze ontwikkelingen voor de VNG aanleiding geweest om voor het eerst in haar bestaan met een begrotingsadvies te komen voor het opstellen van de begroting 2024-2027. Daarbij is geadviseerd om de lasten in de meerjarenbegroting zo realistisch mogelijk in beeld te brengen en eventuele tekorten zichtbaar te maken zonder daar als gemeente ook al acties / maatregelen voor te nemen. Ook wij als gemeente Moerdijk hebben dat advies opgevolgd in de begroting 2024-2027 die in november 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Inmiddels is er vanuit het Rijk met het uitkomen van de voorjaarsnota 2024 wat meer duidelijkheid en middelen beschikbaar gekomen (waarbij o.a. de opschalingskorting is geschrapt). Desondanks is het landelijke financiële probleem van gemeenten hiermee nog niet opgelost. De lopende kabinetsformatie en de demissionaire status sinds de val van het kabinet in juli 2023, maken het lastig om een inschatting te maken op welk moment exact meer duidelijkheid is te verachten. We blijven de ontwikkelingen nauwgezet volgen en zullen daarover rapporteren in de toekomstige P&C documenten (kadernota, begroting, bestuursrapportages).

P-budget

In de 2e bestuursrapportage 2023 is de verwachting uitgesproken dat de werkelijke loonkosten 2023 (inclusief inhuur bij vacatures) binnen het beschikbare P-budget zouden uitkomen. Bij het opmaken van de jaarrekening blijkt nu een overschrijding van het begrote P-budget (totaal € 23 miljoen) met € 430.000. Hiervan is € 150.000 gedekt uit van het Rijk ontvangen middelen voor versterking van de dienstverlening. De per saldo resterende overschrijding van € 280.000 is veroorzaakt door enerzijds meer en duurdere inhuur bij vacatures (€ 315.000 nadelig t.o.v. het overschot op de loonkosten) en anderzijds hogere terug ontvangsten voor uitgeleend personeel (€ 35.000 voordelig). De hogere inhuurkosten zijn mede veroorzaakt door een stijging van de inhuurtarieven, door zowel de inflatie als de krapte op de arbeidsmarkt. Dit zien we ook bij de kosten van inhuur bij ziekte.

Inhuur bij ziekte

Op basis van de verwachting in de 2e bestuursrapportage 2023 is het budget voor inhuur bij ziekte tussentijds opgehoogd met € 550.000 tot € 800.000 (inclusief € 100.000 aan WAZO- en ziekte-uitkeringen). Uiteindelijk is dit budget niet volledig nodig gebleken; er resteert een overschot van € 45.000. De totale uitgaven zijn hiermee uitgekomen op afgerond € 750.000. Dit is in vergelijking met vorige jaren erg hoog. In 2023 was sprake van een aantal langdurig zieke medewerkers en hadden we te maken met oplopende inhuurtarieven.

Rechtmatigheidsverklaring

Vanaf boekjaar 2023 is de rechtmatigheidsverklaring door het college in de jaarrekening verplicht. De gemeentewet is hier al op aangepast. De benodigde aanpassing van BBV en BADO waren in het najaar van 2023 voorzien. De algemene rekenkamer heeft echter fundamentele bezwaren geuit, waardoor deze aanpassing vertraging kan oplopen. Wat de consequenties hiervan zijn voor de accountantscontrole over de jaarrekening 2023 is op het moment van schrijven nog niet duidelijk. Vooralsnog gaan wij uit van het opstellen van een rechtmatigheidsverklaring door het college. Hiermee volgen wij tevens het advies van de VNG.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• vernieuwd werving en selectiebeleid, waaronder aanpak arbeidsmarktcommunicatie				
• actualisering waarderings- en afschrijvingsbeleid				
• actualisering beleid reserves en voorzieningen				
• actualisering Financiële Verordening				
• arbeidsmarktstrategie vormgegeven				
• invulling van het vernieuwde werkplekconcept				
• integriteitsbewustzijn vergroot				
• continu investeren in een lerende cultuur en organisatie				

THEMA DIENSTVERLENING

Strategisch doel

- Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties voelen zich op een prettige manier door ons gefaciliteerd en ondersteund.

Mijlpalen

Presentatie over Meldingen Openbare Ruimte aan gebiedstafels

Om onze inwoners beter inzicht te geven in de hoeveelheid meldingen, hoe we deze afhandelen en hoe we deze monitoren is in maart 2023 gestart met een toelichting aan de gebiedstafels. De adviseur dienstverlening heeft samen met de coördinator van het serviceteam van Openbare Ruimte de gebiedstafels bezocht. Een inkijkje in Power BI, uitleg over het proces en het beantwoorden van vragen gaf meer duidelijkheid voor de inwoners. Ook is gegeven over de werking van de BuitenBeterApp.

Evaluatie terugbelverzoeken

In 2023 is gestart met een evaluatie van de terugbelverzoeken. Volgens de servicenormen bellen we binnen twee werkdagen terug. Maar hoe vaak bellen we echt onze inwoners volgens deze normen terug? Het aantal ingekomen telefoontjes daalt met de jaren, maar de terugbelverzoeken stijgen. In 2024 wordt de evaluatie afgerond en volgen er aanbevelingen.

Beleid huwelijkvoltrekkingen & geregistreerd partnerschap vastgesteld

Voor de dienstverlening bij een huwelijk of geregistreerd partnerschap is het reglement burgerlijke stand getoetst aan landelijk beleid en landelijke tendensen over wensen van (bruids) paren, zoals alternatieve locaties en benoeming van (eenmalige) babsen. Tot vorig jaar had de gemeente geen duidelijke visie op de dienstverlening bij een huwelijk of geregistreerd partnerschap. In 2023 is deze opdracht opgepakt. De centrale vraag was: 'Wat voor trouwgemeente wil Moerdijk zijn?'. Doelstelling was om duidelijkheid aan bruidsparen en geregistreerd partners te scheppen over de dienstverlening die de gemeente biedt bij de voltrekking. Het beleid waarbij aan de behoefte van inwoners is tegemoetgekomen, is opgenomen in het reglement burgerlijke stand, dat op 28 november 2023 is vastgesteld. De gemeente biedt per 1 januari 2024 de drie soorten voltrekkingen aan (zie kader).

Drie opties voor huwelijksvoltrekkingen en geregistreerd partnerschap

1. Een gratis (kosteloze) ceremonie: alleen voor de wettelijke formaliteit zonder gasten
2. Een eenvoudige ceremonie met een korte persoonlijke speech met een kleine groep gasten
3. De reguliere (betaalde) ceremonie waarin keus is in de trouwlocatie, de buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand en het tijdstip.

Inschrijving in BRP voor nieuwkomers gedigitaliseerd
Nieuwkomers willen zich vestigen in de gemeente Moerdijk en laten zich inschrijven in de BRP. In 2023 is het proces van inschrijven van deze groep inwoners volledig gedigitaliseerd en vereenvoudigd voor de inwoners.

Het gedigitaliseerde proces is bovendien toepasbaar voor andere groepen nieuwkomers, zoals de Oekraïense vluchtelingen.

Nieuwe huisstijl
In juni lanceerden we de nieuwe huisstijl. De oude huisstijl dateerde van de gemeentelijke herindeling in 1997. Die huisstijl werd ontworpen voor gebruik op papier. Tegenwoordig communiceren we vooral digitaal. Daarvoor was de oude huisstijl niet geschikt. Hij voldeed bovendien niet aan de toegankelijkheidsrichtlijnen. De nieuwe huisstijl wordt geleidelijk doorgevoerd en zal op steeds meer plekken zichtbaar zijn.

Ontwikkelingen

Telefonische bereikbaarheid tijdelijk teruggeschroefd
De publieksdienstverlening vanuit het Klantcontactcentrum stond onder druk door vakantie, ziekte, een structureel krappe bezetting en het feit dat nieuwe medewerkers nog niet volledig waren ingewerkt. Het gevolg hiervan wat dat:
- er te weinig balies open konden om de servicenormen te halen;
- er te weinig mensen zijn om de telefoontjes te beantwoorden;
- whatsapp- en chatberichten onvoldoende kunnen worden beantwoord.

In de zomer is besloten de telefonische bereikbaarheid te beperken tot de ochtenden, zodat in de middag de andere kanalen konden worden bediend. In de middag werden telefoontjes doorgeschakeld naar het externe callcenter. Het totaal aantal telefoontjes in de middag bleef gelijk. Wel was een stijging te zien in het whatsapp gebruik en het websitebezoek. Een stijging was te zien op de pagina's rijbewijs, paspoort en verhuizing. In 2024 wordt na een uitgebreidere analyse besloten over de telefonische bereikbaarheid.

Toegevoegde waarde Nieuwskamer onvoldoende
In het voorjaar gingen we formeel van start met een fysieke plek waar medewerkers van verschillende afdelingen samenwerkten om het nieuws, de actualiteit en alle vragen die binnen komen te analyseren en om te zetten in communicatie-acties. Tegen het eind van het jaar concludeerden we dat ondanks alle inzet van de deelnemers de zogenaamde Nieuwskamer onvoldoende toegevoegde waarde leverde. Daarom zijn we gestopt met de Nieuwskamer en de dagstarts. Het omgevingsbeeld blijft wel twee keer per week op intranet verschijnen.

Onderzoek nieuwe website
Met het oog op de invoering van de nieuwe website in 2024, stond voor 2023 onderzoek gepland naar de nieuwe site. Dat is eind 2023 opgestart en wordt in 2024 afgerond.

Reisdocumentenpiek vroegtijdig gecommuniceerd
In 2014 is de geldigheid van een paspoort of identiteitskaart aangepast naar 10 jaar in plaats van 5 jaar. Veel mensen hebben toen gewacht met hun verlenging zodat ze dit nieuwe document konden aanvragen. Vanaf 2024 stijgt daarom het aantal aanvragen voor paspoorten en identiteitskaarten. Hierdoor wordt het druk aan de balies voor zowel het aanvragen als het afhalen van deze documenten.

Er is vroegtijdig gecommuniceerd naar onze inwoners over deze reisdocumentenpiek. Inwoners waarvan hun document het eerste half jaar van 2024 gaat verlopen, zijn in het laatste kwartaal van 2023 aangeschreven. Het verzoek is om tijdig (4 weken voor verloopdatum)

een afspraak vast te leggen. Aan het eind van 2023 merkten we dat er al gehoor aan werd gegeven en de agenda's liepen goed vol.

De extra formatie die is toegekend, is ingezet. We zetten de baliewerkplekken zo effectief mogelijk in.

Prestaties

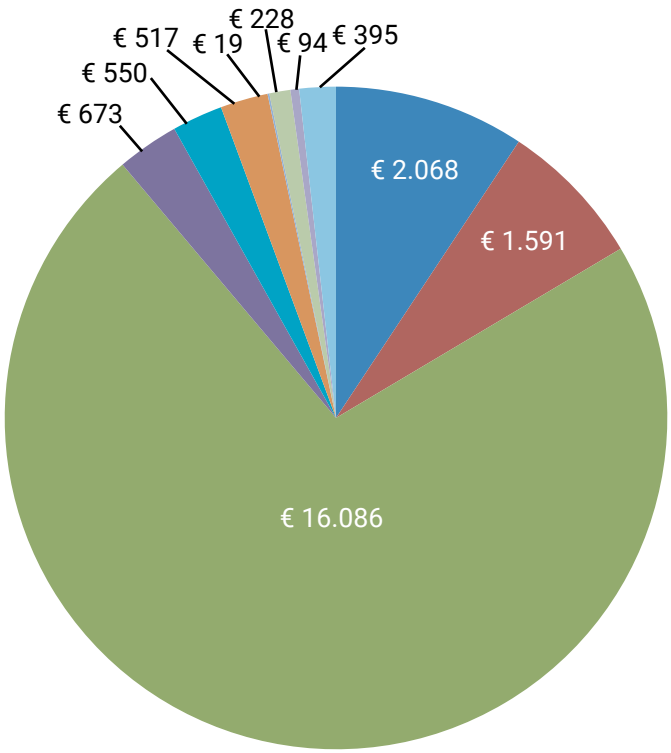
	2023	2024	2025	2026
• Bewustwording: Interne bewustwording voor het belang van onze dienstverlening vergroten. Onder de aandacht brengen van onze dienstverleningsprincipes. - dienstverlening onderdeel van onboardingprogramma nieuwe medewerkers - gedurende 2023 diverse communicatie-uitingen over de dienstverleningsprincipes zodat nieuwe en bestaande medewerkers het belang van dienstverlening beter inzien				
• Dienstverleningsprincipes “duidelijk” en “betrouwbaar” zijn geïmplementeerd - meldingen openbare ruimte - duidelijke taal (aanbod taaltrainingen, herschrijven standaardbrieven) - klanttevredenheidsonderzoeken - terugbelverzoeken				
• Dienstverleningsprincipes “persoonlijk” en “meedenkend” zijn geïmplementeerd				
• Dienstverleningsprincipe “volledig antwoord” is geïmplementeerd. Vermindering van regels en verantwoordingsdruk: “De stofkam halen door de APV”; met de raad bekijken of overbodige regelgeving kan worden geschrapt, verduidelijkt of vereenvoudigd.				
• Onderzoek naar nieuwe website				
• Implementatie Nieuwskamer				
• Implementatie nieuwe huisstijl				
• Implementatie nieuwe website				

LASTEN EN BATEN 2023

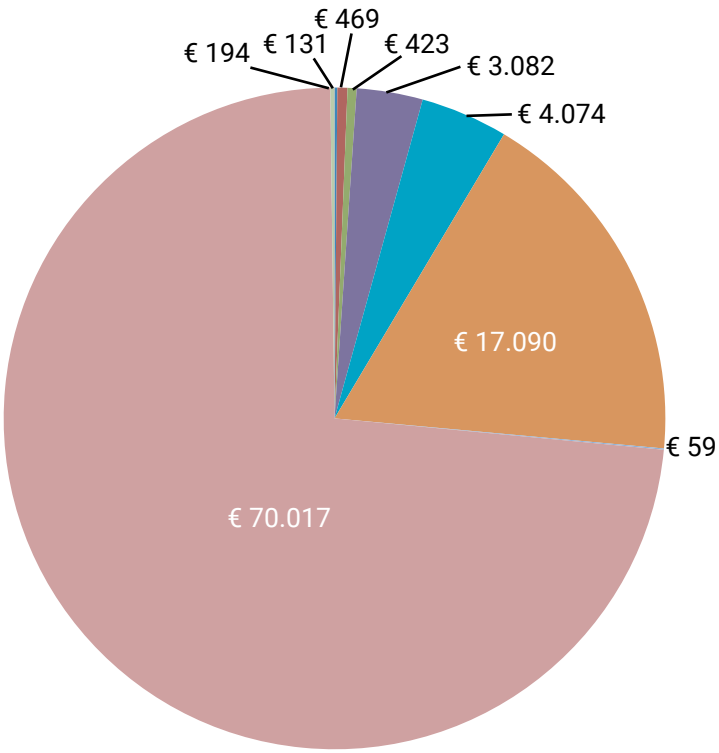
bedragen x € 1.000

LASTEN: € 22.222

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.4 Overhead
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB woningen
- 0.62 OZB niet-woningen

BATEN € 95.540

- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Alg.uitk. en overig uitk.gem.fnd.
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

OVERZICHT TAAKVELDEN

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023 Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	2.068	-131	1.937
0.2 Burgerzaken	1.591	-469	1.122
0.4 Overhead	16.086	-423	15.663
0.5 Treasury	673	-3.082	-2.410
0.61 OZB woningen	550	-4.074	-3.524
0.62 OZB niet-woningen	517	-17.090	-16.573
0.64 Belastingen overig	19	-59	-40
0.7 Alg.uitk. en overig uitk.gem.fnd.	0	-70.017	-70.017
0.8 Overige baten en lasten	228	-194	34
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	94	-0	94
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	395	-0	395
Saldo baten en lasten	**22.222**	**-95.540**	**-73.318**
0.10 Mutaties reserves	148	-672	-524
Resultaat na bestemming	**22.370**	**-96.212**	**-73.842**

OVERZICHT PROGRAMMA 5

Partnerschap in een veranderende samenleving	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil realisatie en begr. na wijz.
(Cijfers x € 1.000) (-/- is voordelig)				
Totaal lasten	27.434	22.311	22.222	30
Totaal baten	-89.561	-93.894	-95.540	-1.765
Saldo van baten en lasten	**-62.127**	**-71.583**	**-73.318**	**-1.736**
Storting in reserves		5.840	148	-5.692
Onttrekking aan reserves	-268	-6.557	-672	5.885
Resultaat na bestemming	**-62.395**	**-72.300**	**-73.842**	**-1.542**

OVERIGE ONDERDELEN

In de staat van baten en lasten is het onderdeel overige opgenomen. Onderstaand wordt een toelichting en inzicht gegeven op de onderdelen.

Programma / onderdeel	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Verschil realisatie en begr. na wijz.		
(cijfers x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Overige onderdelen												
Algemene dekkingsmiddelen	-87.173	23	-87.150	-91.975	87	-91.887	-93.389	99	-93.290	-1.414	12	-1.403
Overhead	-385	13.941	13.556	-405	15.853	15.449	-423	16.086	15.663	-18	233	215
Heffing vennootschapsbelasting	0	60	60	0	65	65	0	69	69	0	4	4
Bedrag onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Algemene dekkingsmiddelen

De gemeente kent een aantal algemene dekkingsmiddelen die ingezet kunnen worden op diverse beleidsterreinen. De gemeente mag die middelen naar eigen inzicht besteden. Voor een deel zijn de algemene dekkingsmiddelen niet beïnvloedbaar. Gedacht kan worden aan de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Voor een deel kan de gemeente de omvang van haar algemene dekkingsmiddelen zelf bepalen. Dit gedeelte wordt afgebakend door het eigen belastinggebied. In de gemeentewet is bepaald welke belastingen de gemeente mag heffen. Wij heffen van onze inwoners en bedrijven onder meer onroerende zaakbelastingen (OZB). Daarnaast heffen wij ook nog toeristenbelasting die juridisch als algemeen dekkingsmiddel kan worden aangemerkt.

De gemeentelijke belastingen kennen in tegenstelling tot de retributies, zoals het rioolrecht en de afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen worden, net als de ontvangsten van de specifieke uitkeringen, onder de baten van de betreffende producten verantwoord, waarvan ze geheel of voor een deel de kosten dekken.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving (bedragen x €1.000)	Begroting na wijziging 2023	Rekening 2023
Belastingen (OZB en toeristenbel.)	20.954	21.139
Algemene uitkeringen vanuit het Rijk	68.805	70.017
Dividenden / winstuitkeringen	62	68
Saldo financieringsfunctie	2.067	2.067
Totaal algemene dekkingsmiddelen	91.887	93.290

Toelichting overzicht algemene dekkingsmiddelen

Belastingen

De OZB en toeristenbelasting hebben geen specifiek bestedingsdoel en worden zodoende aangemerkt als algemene dekkingsmiddelen. Een nadere toelichting over deze belastingen is opgenomen in het jaarverslag (paragraaf Lokale heffingen).

Algemene uitkering vanuit het Rijk

Vanuit het Rijk worden diverse uitkeringen verstrekt. Voornamelijk de algemene uitkering geldt als belangrijk algemeen dekkingsmiddel voor de gemeente.

Dividenden/winstuitkeringen

De gemeente Moerdijk heeft in 2021 € 68.000 dividend ontvangen van de Bank Nederlandse Gemeenten m.b.t. het aandelenbezit.

Saldo financieringsfunctie

Bij de berekening van het omslagpercentage wordt de rente over eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) meegenomen. Voor de berekening van de bespaarde rente is uitgegaan van een rentepercentage van 1,68% (2022: 1,8%). De bespaarde rente in 2023 van € 2.066.864 (2022 € 2.336.475) is volledig verantwoord in de exploitatie. Dit bedrag is meegenomen in het saldo financieringsfunctie. Een nadere toelichting is opgenomen in het jaarverslag (paragraaf Financiering).

Overhead

Voor de indirecte kosten is een specifiek taakveld in het leven geroepen t.w. “Overhead” (taakveld 0.4). Het totaal aan overheadkosten in 2023 is als volgt opgebouwd:

Kosten	Bedrag
Personeelskosten	€ 9.466.000
Huisvestingskosten	- 1.539.000
Overige kosten	- 4.658.000
Totaal	**€15.663.000**

De verhouding tussen indirecte en directe kosten bedraagt afgerond: 42% - 58%. De opslag voor overheadkosten bedraagt 73,25% (in 2022 was dit 70,37%).

Vennootschapsbelasting (VPB)

Het belastbaar bedrag voor 2023 bedraagt € 118.310. Het bedrag van de aanslag bedraagt € 22.478. Dit betreft een voorlopige aanslag.

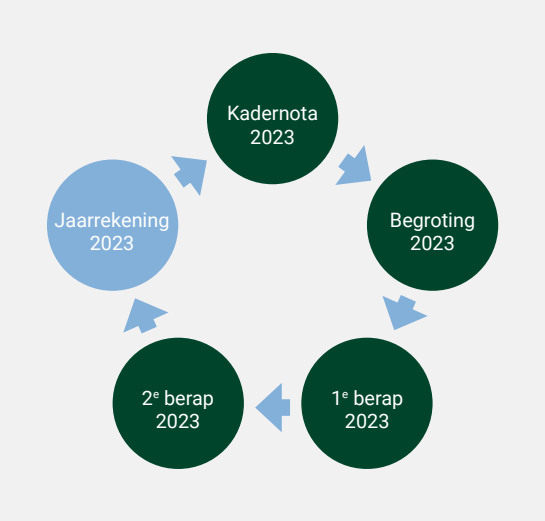
Onvoorzien

Het BBV schrijft een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien in de jaarrekening voor. Binnen de begroting is echter geen aparte raming opgenomen voor onvoorziene uitgaven. Ook in de realisatie komt deze niet terug.

Financiële paragraaf

Algemeen

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn het sluitstuk van de Planning en Control (P&C) cyclus 2023. In de begroting zijn de kaders en prioriteiten gesteld, de beoogde effecten aangegeven en heeft op programmaniveau autorisatie plaatsgevonden van budgetten. Via het jaarverslag en de jaarrekening legt het college verantwoording af. Tussentijds is over de voortgang gerapporteerd via de bestuursrapportages.

De jaarrekening 2023 sluit aan bij de voorschriften met betrekking tot de gemeentelijke begroting en jaarrekening, de zogenaamde BBV-regels (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten).

In deze paragraaf worden de belangrijkste financiële inzichten samengevat.

Resultaat

De jaarrekening 2023 sluit met een resultaat vóór bestemming van € 3,5 mln. voordelig. Dit is het resultaat zonder rekening te houden met de reservemutaties.

Ook wanneer rekening wordt gehouden met alle reservemutaties bedraagt het resultaat ca. € 3,5 mln. voordelig. Dit komt doordat er in 2023 ongeveer net zoveel is onttrokken als gestort in de diverse reserves. Het gerealiseerde resultaat komt neer op ca. 2,3% van de totale omvang van de begroting. Het gerealiseerde resultaat ligt in lijn met de prognose die hierover is gegeven in de 2e bestuursrapportage 2023, waarin reeds een voordelig resultaat werd verwacht van € 3,5 mln.

Het voordelig resultaat van € 3,5 mln. is afzonderlijk op de balans opgenomen onder het eigen vermogen. Gelijktijdig met een voorstel tot vaststelling van de jaarrekening 2023 zal aan de gemeenteraad een voorstel worden voorgelegd om dit voordelig resultaat te bestemmen.

Baten en Lasten 2023 (Cijfers x € 1.000)	**Begroting 2023 voor wijziging**	**Begroting 2023 na wijziging**	**Realisatie 2023**	**Verschil realisatie en begr. na wijz.**
Totaal lasten	121.968	152.269	134.949	-17.320
Totaal baten	-121.038	-154.588	-138.478	16.111
Resultaat voor bestemming	**931**	**-2.320**	**-3.529**	**-1.209**
Storting in reserves	2.454	14.121	8.949	-5.172
Onttrekking aan reserves	-2.857	-15.324	-8.883	6.441
Resultaat na bestemming	**528**	**-3.522**	**-3.462**	**61**

Analyse resultaat

Op basis van de aangepaste begroting 2023 werd reeds een voordelig resultaat verwacht van € 3,5 mln. Het gerealiseerde resultaat voor 2023 komt daarmee overeen.

Verschillen t.o.v. begroting na wijziging

Hoewel op totaalniveau gesteld kan worden dat de uitkomsten in lijn liggen met de 2e bestuursrapportage is er wel sprake van diverse voor- en nadelen die elkaar (deels) opheffen. In de tabel hieronder zijn de grootste voor- en nadelen samengevat. In het document "jaarrekening 2023" (onderdeel "programmarekening") zijn per programma alle verschillen >€ 50.000 nader toegelicht.

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)		Prog
Uitkeringen gemeentefonds	458	V	5
Watertaken	320	V	2
Maatschappij	269	V	4
OZB niet-woningen	243	V	5
Overige voor- en nadelen	706	V	div.
Totaal	**1.996**	**V**	

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)		Prog
Jeugdhulp	1.474	N	4
Urentoerekening investeringen	303	N	2
Personeelsbudget	280	N	div.
Totaal	**2.057**	**N**	
Totaal saldo	**61**	**N**	

Nadere duiding totale resultaat (t.o.v. oorspronkelijke begroting)

In de jaarrekening worden (cf. wetgeving) de verschillen ten opzichte van de actuele begroting (na wijziging) toegelicht. Dat zijn immers de budgetten zoals de gemeenteraad die (incl. bijstelling) beschikbaar heeft gesteld.

Hoewel dat geen onderdeel uitmaakt van de jaarrekening, is het interessant om ook een beeld te krijgen bij de ontwikkeling van het totale jaarrekening resultaat. In onderstaande grafiek zijn de gerealiseerde resultaten van de afgelopen jaren weergegeven (groene lijn). Daarbij is ook in beeld gebracht hoe deze zich verhouden tot de resultaten zoals die in de oorspronkelijke begrotingen van de betreffende jaren werden verwacht (blauwe lijn). Tot slot is de relatieve omvang (%) van het gerealiseerde resultaat in verhouding tot de totale begrotingsomvang in beeld gebracht.

Figuur 1 Ontwikkeling resultaat (* Primitieve begroting incl. 1e begrotingswijziging)

In de grafiek is te zien dat het verwachte resultaat in de begroting (blauwe lijn) doorgaans licht positief is. Dat komt logischerwijs voort uit het feit dat de gemeente jaarlijks een sluitende begroting moet opstellen waarin de structurele uitgaven moeten worden gedekt door even zo grote structurele inkomsten. In de oorspronkelijke begroting 2023 (november 2022) werd in de aanbiedingsnota een voordelig resultaat verwacht van ca. € 0,3 miljoen.

Voor de uiteindelijke gerealiseerde resultaten (groene lijn) geldt dat deze in de periode 2014-2019 gemiddeld ca. € 2 mln. hoger lagen dan oorspronkelijk was begroot. Daarnaast is te zien dat de gerealiseerde resultaten in 2020 (€ 5,6 mln.), 2021 (€ 8,6 mln.) en 2022 (€ 7,8 mln.) fors hoger waren. Zoals vorig jaar bij de jaarrekening 2022 is toegelicht werd het voordelige resultaat dat jaar sterk beïnvloed door tussentijdse (opwaartse) bijstellingen vanuit het Rijk m.b.t. de uitkering uit het gemeentefonds. Met een gerealiseerd resultaat van € 3,5 miljoen, ligt 2023 weer meer in lijn met de periode voor 2020.

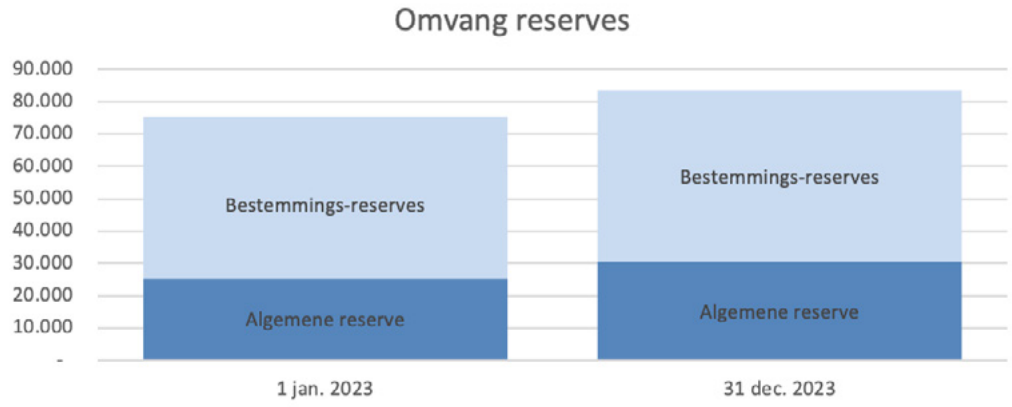
Reserves

De reserves vormen het eigen vermogen van de gemeente. De reserves vormen daarmee een belangrijk aspect bij de beoordeling van de financiële positie van een gemeente.

Van het verloop van de reserves over 2023 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Stand reserves per 1-1-2023 (bedragen x € 1.000)	**75.365**
Mutaties 2023:	
-bij: stortingen 2023	14.699
-af: onttrekkingen 2023	6.442
Stand reserves per 31-12-2023	**83.622**

Het totaal van de reserves per 31-12-2023 bedraagt € 83,6 mln. Dit bedrag bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Algemene reserve

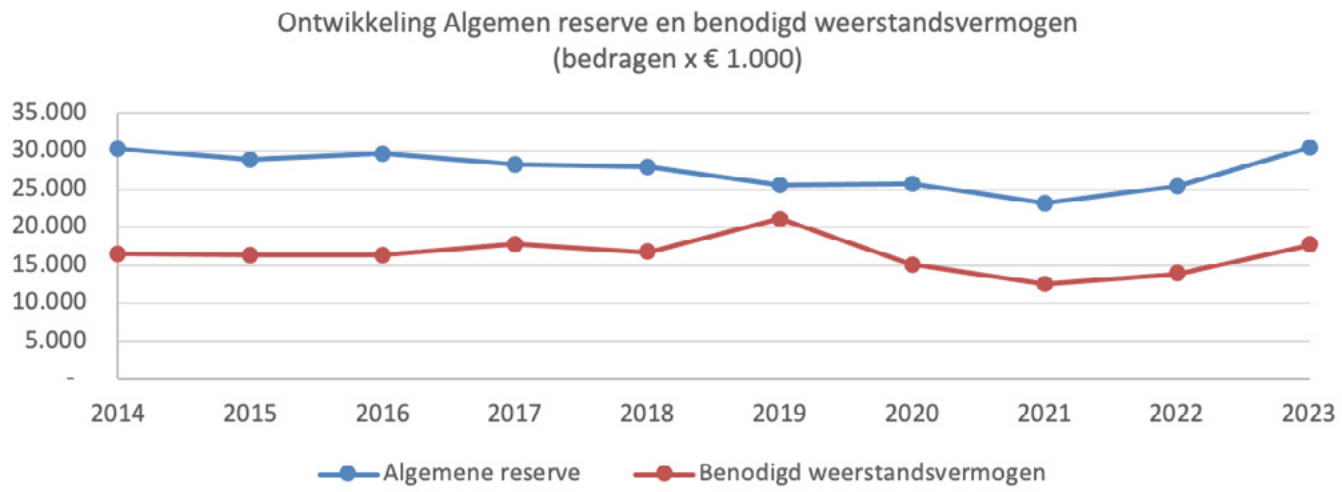
De omvang van de algemene reserve bedraagt per 31 december 2023 € 30,4 mln. (2022: 25,4 mln.) De stijging wordt veroorzaakt door het (deels) toevoegen van het jaarrekeningresultaat 2022 aan de algemene reserve.

Om een goed beeld te geven van de (toekomstige) vrije ruimte binnen de algemene reserve dient tevens rekening gehouden te worden met in 2024 genomen besluiten en eerdere aangegeven claims ten laste van deze vrije ruimte. Door middel van een raadsinformatiebrief wordt de gemeenteraad periodiek geïnformeerd over de stand van de algemene reserve. Rekening houdend met de besluiten die door de gemeenteraad zijn genomen (tot en met 10 april 2024), resteert een algemene reserve van afgerond € 30,4 mln.

Van dit bedrag moet €17,7 mln. worden afgezonderd voor het aan te houden weerstandsvermogen. De algemene reserve heeft namelijk een belangrijke functie als algemeen weerstandsvermogen en buffer tegen niet gecalculeerde risico's. Dit is nader toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De 'vrije ruimte' in de algemene reserve bedraagt hierdoor € 12,7 mln.

Het jaarrekeningresultaat 2023 (€ 3,5 mln. voordelig) is hier nog niet in verwerkt. Bij het voorstel tot vaststelling van de jaarrekening zal voorgesteld worden dit overschot deels in te zetten voor een aantal activiteiten die in 2023 zijn gestart, maar nog doorlopen in 2024. Voor het restant zal worden voorgesteld om dit ten gunste van de algemene reserve te brengen.

Meerjarige ontwikkeling
In onderstaande grafiek is de meerjarige ontwikkeling van de omvang van de algemene reserve en het benodigde weerstandsvermogen weergegeven.

De omvang van beide onderdelen is de afgelopen 10 jaar redelijk constant gebleven. De omvang van de algemene reserve bedroeg de afgelopen jaren gemiddeld ruim € 25 mln. De benodigde weerstandscapaciteit bedroeg gemiddeld genomen ca. € 16 mln. De "vrije ruimte" in de algemene reserve bedroeg daarmee gemiddeld € 9 mln. De uitkomsten per 31-12-2023 laten een lichte stijging zien met de ontwikkeling van de afgelopen 10 jaar.

Bestemmingsreserves
De omvang van de bestemmingsreserves bedraagt per 31 december 2023 € 53 mln. (2022: € 50 mln.). De bestemmingsreserves worden aangehouden voor door de gemeenteraad specifiek benoemde bestemmingen. Deze middelen zijn daarom afgezonderd van de algemene reserve.
In de jaarrekening zijn alle reservemutaties die in 2023 zijn gedaan nader toegelicht.

Voorzieningen

Op 31 december 2023 bedraagt de stand van de voorzieningen € 48,1 mln. (2022: € 48 mln.). Omdat hier verplichtingen voor de toekomst aan ten grondslag liggen, zijn voorzieningen niet vrij besteedbaar.

Het verloop van de voorzieningen 2023 ten opzichte van 2022 zijn vrij constant gebleven. Er zijn nagenoeg even veel stortingen als onttrekkingen uit de voorzieningen gedaan. Dit zorgt voor een lichte stijging van de stand per 31 december 2023.

In het document "jaarrekening 2023" zijn alle andere mutaties die in 2023 zijn gedaan nader toegelicht.

Paragrafen

Jaarverslag 2023

MOERDIJK

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen en rechten. Naast de onroerende-zaakbelastingen (OZB) zijn de afvalstoffenheffing, de reinigingsrechten en de rioolrechten van groot belang voor het totaalbeeld van de lokale lasten. Hieronder wordt een beeld gegeven van de geraamde en werkelijke opbrengsten 2023 van de diverse gemeentelijke belastingen en rechten.

Overzicht lokale heffingen

(Bedragen x € 1.000)	Begroting	Rekening	Mutatie nominaal	Mutatie in %
Product	**2023**	**2023**		
Onroerende-zaakbelastingen (OZB)	20.747	20.971	224	1,08%
Toeristenbelasting	207	169	-38	-18,36%
Afvalstoffenheffing/ reinigingsrecht	5.108	5.151	43	0,84%
Rioolheffing Moerdijk	4.546	4.546	-	0,00%
Rioolheffing Havenbedrijf	1.694	1.669	-25	-1,48%
Leges	3.175	3.365	190	5,98%
Marktgelden	25	31	6	24,00%
Begraaf- en onderhoudsrechten	145	156	11	7,59%
Reclamebelasting	62	57	-5	-8,06%
Totaal lokale heffingen	**35.709**	**36.115**	**406**	**1,14%**

Tariefbeleid

De algemene uitgangspunten voor de belastingen en retributies voor 2023 waren als volgt:
- toepassing prijsindexcijfer 7,6%;
- kostendekkendheid (max 100% overhead m.u.v. lijkbezorgingsrechten);
- er is rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals nieuwbouw en verbouw.

TOELICHTING PER HEFFING

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Beleid onroerende-zaakbelastingen

De opbrengsten m.b.t. onroerende-zaakbelastingen gelden als een algemeen dekkingsmiddel. Als zodanig zou de OZB gebruikt kunnen worden als sluitpost van de begroting. Het beleid is dat de gemeentelijke belastingen in principe jaarlijks mogen stijgen met het prijsindexcijfer.

Met ingang van het belastingjaar 2023 golden weer nieuwe vastgestelde taxatiewaarden naar een waardepeildatum van 1 januari 2022. Voor 2023 is uitgegaan van een stijging van de tarieven met 7,6 % (prijsindexcijfer).

De OZB-tarieven voor 2023 zijn definitief vastgesteld in de belastingverordeningen die de raad in december 2022 zijn aangeboden. In deze voorstellen is uitgegaan van de nieuwe taxatiewaarden. Uitgangspunt hierbij was dat bij een stijging van de totale economische waarden de tarieven zullen dalen, terwijl bij een daling van de waarden de tarieven stijgen.

Bij de berekening van de tarieven 2023 voor de OZB is rekening gehouden met:
- Nieuwe taxatie-uitkomsten;
- Toepassing van prijsindexcijfer (7,6%);
- Autonome ontwikkelingen (nieuwbouw/verbouw/objecten in aanbouw)
- Kwijtschelding en oninbaar

De tarieven, geraamde opbrengst en daadwerkelijke opbrengst (x € 1.000) over 2023 bedragen:

	Tarieven	Opbrengst begroting na wijziging	Opbrengst Rekening
Omschrijving	**2023**	**2023**	**2023**
Eigenaar woningen	0,0726%	€ 3.999	€ 4.004
Eigenaar Niet-Woningen	0,3201%	€ 9.920	€ 9.943
Gebruik Niet-Woningen	0,2570%	€ 6.828	€ 7.024
Totaal OZB	0,6497%	€ 20.747	€ 20.971

Relatie OZB met de algemene uitkering

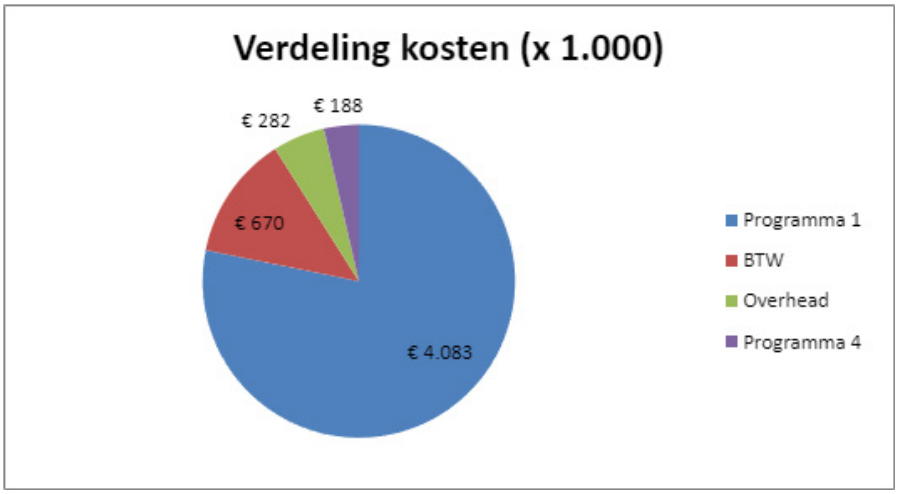
Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. De algemene uitkering wordt verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die de verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook de verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de totale waarde van alle onroerende zaken binnen de gemeente. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend, van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop worden zogenaamde rekentarieven toegepast (0,0857% van 80% van de totale WOZ-waarden voor eigenaren woningen, 0,2127% van 70% van de totale WOZ-waarden voor gebruikers niet-woningen en 0,2796% voor eigenaren niet-woningen). De uitkomsten hiervan worden gekort op de algemene uitkering. De aftrek in de algemene uitkering 2023 bedraagt voor eigenaren woningen € 3.803.000, voor gebruikers niet-woningen € 1.965.000 en voor eigenaren niet-woningen € 2.583.000; totaal is dit € 8.351.000.
Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert heeft geen enkel effect op de aftrekpost in de algemene uitkering. Alleen de WOZ-waarden hebben invloed op de algemene uitkering.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht

Uitgangspunt is dat de totale kosten van afvalverwijdering worden gedekt door de afvalstoffenheffing/ reinigingsrechten. Het tarief afvalstoffenheffing voor 2023 voor alleenstaanden was € 254,06 en voor meerpersoons-huishoudens € 338,74.

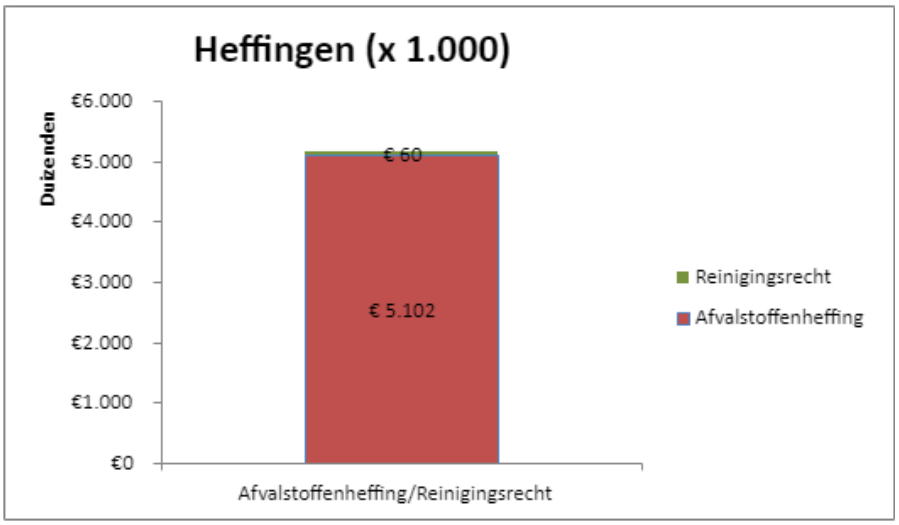
Werkelijke kosten:

De gemeente heeft een wettelijke inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Daarnaast biedt de gemeente aan kleine ondernemers de mogelijkheid hun bedrijfsafval af te voeren. In het afgelopen jaar heeft de gemeente hiervoor € 5,3 miljoen aan kosten gemaakt. Uit onderstaande grafiek blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van programma 1 (€ 4,1 miljoen). Deze kosten zitten vooral in inzameling en verwerken van bedrijf- en huishoudelijk afval. Daarnaast zijn binnen programma 4 € 188.000 aan kosten gemaakt voor kwijtschelding en binnen programma 5 € 670.000 aan BTW en € 282.000 aan overhead.

Werkelijke inkomsten:

De werkelijke inkomsten bestaan uit Heffingen: Afvalstoffenheffing € 5.102.000, Reinigingsrecht € 60.000.

In onderstaande tabel is de berekening van de kostendekkendheid op basis van nacalculatie weergegeven.

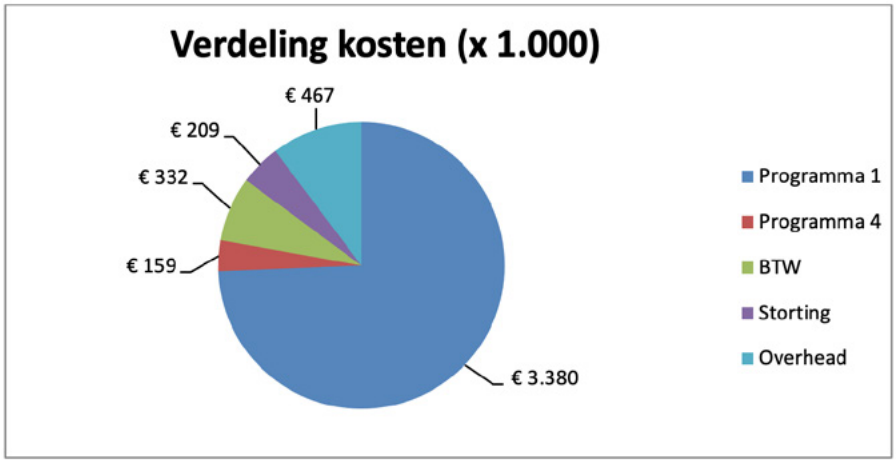
Berekening Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing/Reinigingsrecht		
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	4.887
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€	-749
Netto kosten taakveld	€	4.137
Toe te rekenen kosten	€	188
Overhead incl. (omslag) rente	€	282
BTW	€	670
Totale kosten	€	5.277
Opbrengst heffingen	€	5.161
Dekkingspercentage		97,81%

Rioolheffing

Rioolheffing is een heffing die wordt geheven van gebruikers van onroerende zaken die direct of indirect op de gemeentelijke riolering lozen.
De tarieven voor 2023 waren € 216,38 voor alleenstaanden en € 288,51 voor meerpersoonshuishoudens.

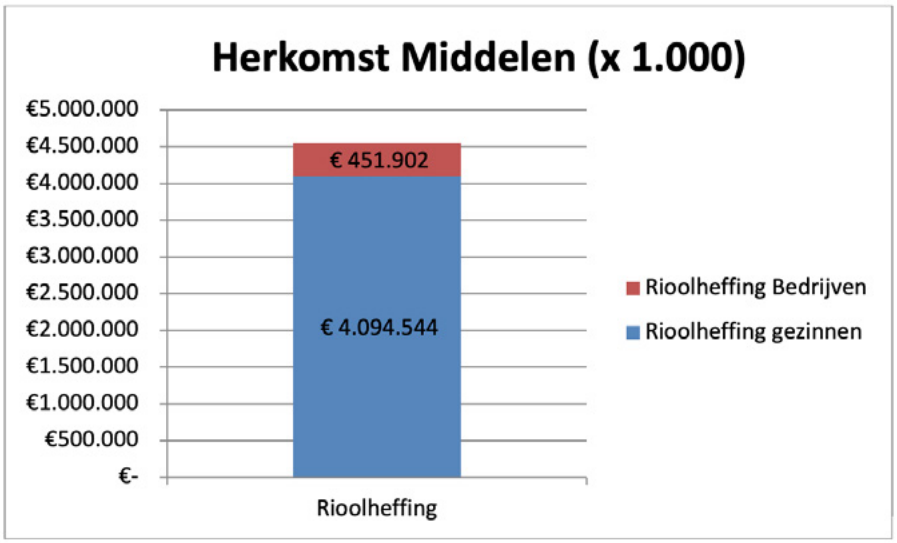
Werkelijke kosten:

De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Uit onderstaande grafiek blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van programma 1 (€ 3,4 miljoen). Daarnaast zijn binnen programma 4 € 159.000 aan kosten gemaakt voor kwijtschelding en € 332.000 aan BTW. De overhead bedraagt € 467.000.

Werkelijke inkomsten:

De werkelijke inkomsten bestaan uit Heffingen: Rioolheffing Gezin € 4.095.000, Rioolheffing Bedrijf € 452.000.

In onderstaande tabel is de berekening van de kostendekkendheid op basis van nacalculatie weergegeven.

Berekening Kostendekkendheid Rioolheffing		
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	3.589
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€	-18
Netto kosten taakveld	€	3.571
Toe te rekenen kosten	€	177
Overhead incl. (omslag) rente	€	467
BTW	€	332
Totale kosten	€	4.546
Opbrengst heffingen	€	4.546
Dekkingspercentage		100%

Het saldo van baten en lasten van € 209.000 is gestort in de Voorziening riolering.

Rioolheffing Havenschap

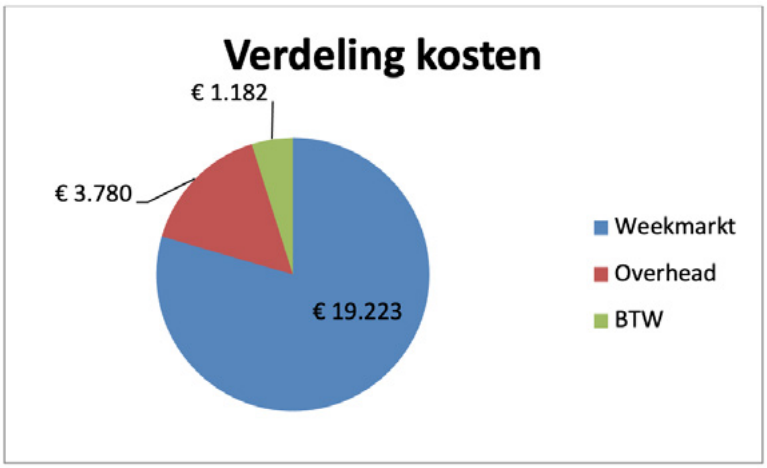
De geraamde opbrengst voor 2023 was € 1.694,000. De feitelijke opbrengst voor 2023 was € 1.669.000. De totale kosten bedroegen in 2023 € 1.673.000. Het verschil tussen werkelijke opbrengst en werkelijke kosten is verrekend met de Voorziening tariefegalisatie Havenbedrijf.

Marktgelden

Binnen de kernen Zevenbergen, Klundert, Willemstad en Fijnaart worden wekelijks markten gehouden. De gemeente heeft de mogelijkheid om op grond van artikel 229, eerste lid onderdelen a en b van de Gemeentewet marktgeld te heffen van degene aan wie een standplaats wordt toegewezen.

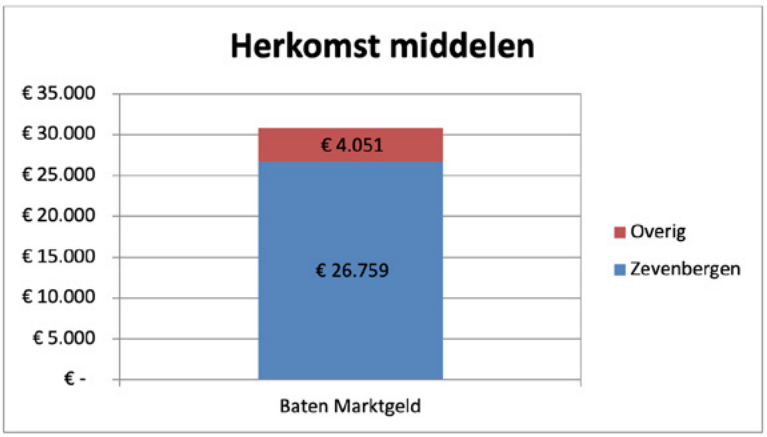
Werkelijke kosten:

In onderstaande grafiek zijn de kosten van de markten, de overhead en de kostencomponent BTW weergegeven.

Werkelijke inkomsten:

In onderstaande grafiek zijn de werkelijke inkomsten (excl. doorberekende elektra) van de markten weergegeven. De in rekening gebrachte elektra is privaatrechtelijk in rekening gebracht en is geen onderdeel van de marktgelden.

In onderstaande tabel is de berekening van de kostendekkendheid op basis van nacalculatie weergegeven.

Berekening Kostendekkendheid Marktgeld		
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	19
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	19
Toe te rekenen kosten		
Overhead incl. (omslag) rente	€	4
BTW	€	1
Totale kosten	€	24
Opbrengst heffingen	€	31
Dekkingspercentage		127%

Leges

Er worden leges geheven voor onder andere bouw- en sloopvergunningen, reisdocumenten, burgerlijke stand en APV.

In onderstaand overzicht zijn de werkelijke kosten en werkelijke opbrengsten voor 2023 opgenomen met daarbij het % kostendekkendheid.

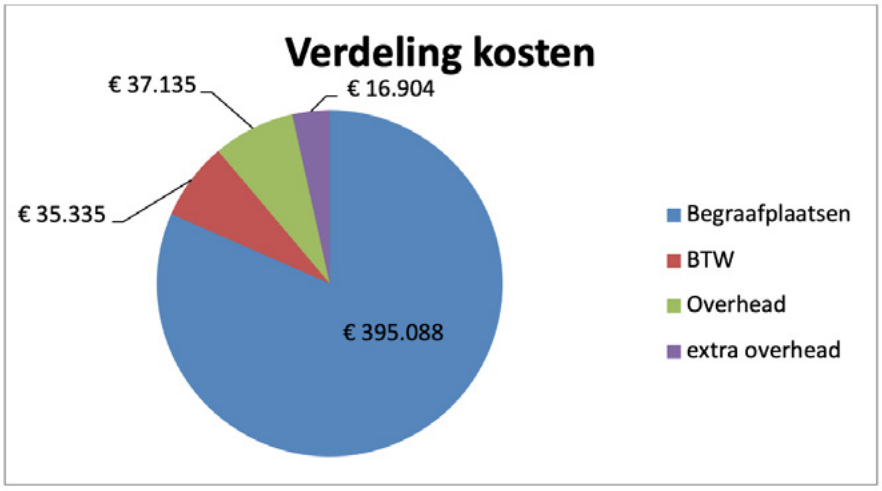
	Lasten 2023			**Baten 2023**			***Kosten-dekking***
1.	Algemene dienstverlening	€	2.328.438	1.	Algemene dienstverlening	€ 641.828	27,56%
2.	Omgevingsvergunningen	€	1.720.404	2.	Omgevingsvergunningen	€ 2.685.615	156,10%
3.	Europese dienstenrichtlijn:	€	811.398	3.	Europese dienstenrichtlijn:	€ 38.041	4,69%
	Totaal	**€**	**4.860.240**		**Totaal**	**€ 3.365.484**	**69,25%**

Lijkbezorgingsrechten

De Wet op de lijkbezorging geeft regels voor een zorgvuldige omgang met het stoffelijk overschot tot en met de begrafenis of crematie, voor de asbestemming en voor het ruimen van graven. De kosten die hiermee verband houden kunnen op grond van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b van de Gemeentewet worden verhaald.

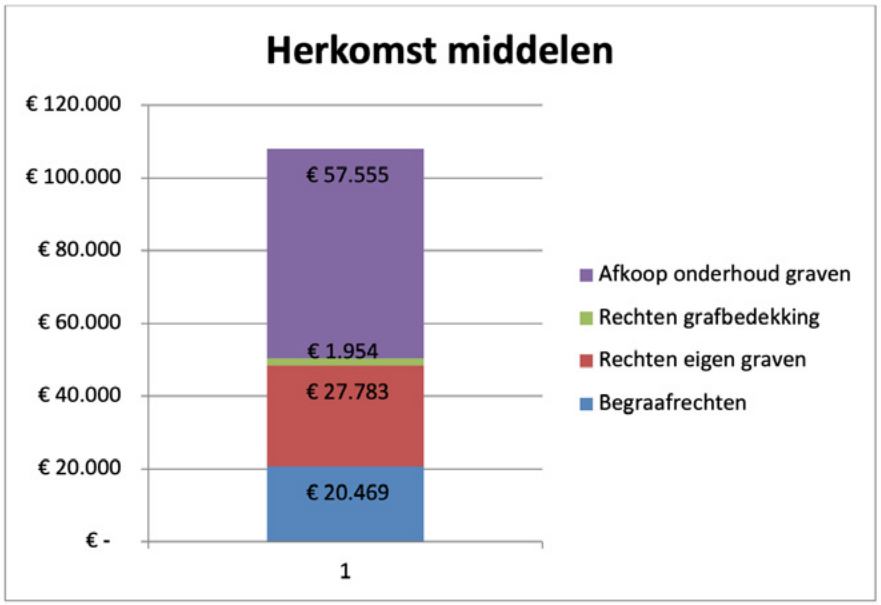
Werkelijke kosten:

De kosten zijn verdeeld in, Begraafplaatsen, BTW, Overhead en extra Overhead. In onderstaande grafiek zijn de werkelijke kosten weergegeven.

Werkelijke inkomsten:

De werkelijke inkomsten bestaan uit heffingen van Lijkbezorgingsrechten. In onderstaande grafiek zijn de inkomsten per onderdeel weergegeven.

In onderstaande tabel is de berekening van de kostendekkendheid op basis van nacalculatie weergegeven.

Berekening Kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten		
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	395
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	395
Toe te rekenen kosten	€	-
Overhead incl. (omslag) rente	€	54
BTW	€	35
Totale kosten	€	484
Opbrengst heffingen	€	108
Dekkingspercentage		22,24%

Toeristenbelasting

Deze belasting geldt als een algemeen dekkingsmiddel en wordt geheven van degene die gelegenheid biedt tot verblijf met overnachten binnen de gemeente.
Het tarief voor 2023 bedroeg per persoon, per overnachting € 1,38. De oorspronkelijk geraamde opbrengst bedroeg voor 2023 € 207.000; De werkelijke opbrengst voor 2023 is € 169.000.

Reclamebelasting

Vanaf 2020 is er voor de kernen Zevenbergen, Fijnaart en Klundert een reclamebelasting geïntroduceerd om te komen tot een ondernemersfonds. De ondernemersverenigingen zien de oprichting van een ondernemersfonds als een manier om tot meer gezamenlijke investeringen in de centra te komen en om de onderlinge samenhang tussen ondernemers te versterken.
De werkelijke opbrengst voor 2023 is € 57.000.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Kwijtschelding kan in principe voor elke gemeentelijke belasting worden verleend. Uitgangspunt bij het verlenen van kwijtschelding is het ontbreken van draagkracht. Die draagkracht moet steeds individueel worden beoordeeld. Bij de beoordeling van de draagkracht kan worden aangesloten bij het rijksbeleid (95% bijstandsnorm). Gemeenten kunnen ervoor kiezen die kwijtscheldingsnorm te verruimen tot maximaal 100% van de bijstandsnorm.

In de gemeente Moerdijk wordt met ingang van 2005 kwijtschelding verleend voor de onroerendezaakbelastingen (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing, met toepassing van de maximale 100% van de bijstandsnorm. In 2007 is gestart met het verstrekken van automatische kwijtschelding aan bijstandsgerechtigden.
Vanaf 2013 is het ook mogelijk voor natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig een beroep uitoefenen kwijtschelding toe te passen voor hun privé-belastingen. Ook worden met ingang van 2013 de netto kosten van kinderopvang als uitgaven bij de berekening van het netto besteedbaar inkomen meegenomen. De norm voor de kosten van bestaan voor 65-plussers is verhoogd tot de maximaal toegestane 100% van de toepasselijke netto AOW bedragen.

In 2023 zijn 893 kwijtscheldingsverzoeken ontvangen. In de begroting 2023 is rekening gehouden met een kwijtscheldingsraming van € 304.000. Daadwerkelijk is een bedrag van € 347.000 kwijtgescholden (Afvalstoffenheffing € 188.000, Rioolheffing € 159.000).

Lokale lastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) van de Rijksuniversiteit van Groningen brengt jaarlijks het niveau en de ontwikkeling van de lokale lasten in beeld. Bij het vergelijken van de woonlasten wordt er onder andere gekeken naar de OZB, afvalstoffenheffingen rioolbelasting. Het Coelo brengt hierover jaarlijks de ‘Atlas van lokale lasten’ uit, met daarin informatie over alle gemeenten in Nederland.

Uit deze atlas blijkt dat de gemeente Moerdijk landelijk gezien is gedaald op de ranglijst van de 119e plaats in 2022 naar positie 133 in 2023 (nummer 1 heeft de laagste en 352 de hoogste woonlasten voor eigenaar-bewoners).

Gemeente	Bruto woonlasten Meerpersoons-huishouden	COELO-positie 2022	COELO-positie 2023
Breda	833	109	58
Drimmelen	865	40	78
Etten-Leur	778	58	21
Halderberge	900	131	129
Moerdijk	908	119	133
Steenbergen	913	157	140

Paragraaf Financiering

Kaders en beleid

De paragraaf Financiering geeft aan hoe invulling is gegeven aan het treasurybeleid van de gemeente Moerdijk, zoals dat is vastgelegd in het Treasurystatuut. De kader stellende uitgangspunten van het Treasurystatuut zijn vastgelegd in de financiële verordening (Artikel 212 Gemeentewet). Dit is gebaseerd op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). De intentie van de wet is gericht op het bevorderen van de kredietwaardigheid en transparantie van het financieringsbeleid. Voor de beheersing daarvan is een aantal instrumenten geformuleerd zoals:

- Het stellen van een kwantitatieve kasgeldlimiet en renterisiconorm voor de begroting;
- Het verplichten van een Treasurystatuut, met onder meer het stellen van kwalitatieve en duurzame uitgangspunten voor uitzettingen en rente-instrumenten.

De Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen zowel voort uit de financieringsbehoefte als uit de wijzigingen in de bestaande leningenportefeuilles, onder meer door vervroegde aflossingen, herfinanciering, herbeleggingen en renteaanpassingen. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de organisatie financierbaar blijft. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders. In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn;
- bewerkstelligen van passende financieringslasten;
- beheersen van wettelijke en feitelijke rente- en of financieringsrisico's;
- risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties;
- zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer;
- actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Expliciet zijn de doelstellingen gericht op het versterken van de financierings- en vermogenspositie. Door de te betalen rente op de opgenomen leningen terug te dringen, trachten wij de rentekosten van de totale portefeuille te minimaliseren. Hierbij mag de renterisiconorm niet worden overschreden, wordt het gebruik van kortlopende leningen beperkt tot de kasgeldnorm en moet de match tussen opgenomen gelden (o/g) en uitgezette gelden (u/g) niet in gevaar worden gebracht. De genoemde doelstellingen wijken niet af van vorige jaren.

Rentebeleid

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er derhalve toe geleid dat in het wijzigingsbesluit BBV is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van de renteomslag.

Onderstaand de belangrijkste uitgangspunten die gehanteerd zijn met betrekking tot het rentebeleid van de gemeente Moerdijk:

1. In de berekening van de totale rentekosten wordt rekening gehouden met het berekenen van zgn. bespaarde rente over de reserves en voorzieningen. Het percentage bedraagt 1,68%. Dit is het gemiddelde percentage van de rente in verhouding tot de restant hoofdsommen van de aangegane langlopende leningen.
2. Ingevolge de afspraken in het kader van het zgn. Schatkistbankieren moeten de overtollige middelen aangehouden worden in de rijkskas. Hierover wordt geen rentevergoeding ontvangen.
3. De rentetoerekening aan de complexen van de grondexploitatie (bouwgrond in exploitatie) is conform

de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen.

4. De Moerdijkregeling wordt beschouwd als een project en derhalve worden de spelregels met betrekking tot projectfinanciering toegepast. In dit kader is van de provincie een bedrag ontvangen van € 10 miljoen, waarover een vergoeding wordt verstrekt van 2,5% tot en met 2020 en vanaf 1 januari 2021 0,52%. Voor de boekwaarde van de regeling boven de € 10 miljoen voorziet de gemeente Moerdijk in de financiering. Ook aan dit bedrag wordt een vaste vergoeding verstrekt van 2,5% tot en met 2020 en vanaf 1 januari 2021 0,52%

Renteschema en renteresultaat

Conform het advies van de commissie BBV is een overzicht opgenomen waarmee we transparant inzicht bieden in de rentelasten en -baten en de wijze van rentetoerekening aan grondexploitaties, projectfinanciering en taakvelden (programma's). De rentetoerekening moet worden toegerekend met behulp van een rente-omslagpercentage.

Renteschema

	Renteschema	
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	200.733
	Rentelasten verwacht financieringstekort	0
b.	De externe rentebaten	907.373
	Saldo rentelasten en rentebaten	**-706.640**
c1.	De rente die aan de grondexploitatie **moet** worden doorberekend	43.297
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	0
	Aan taakvelden toe te rekenen rente	**-749.937**
d1.	Rente over eigen vermogen	1.262.478
d2.	Rente over voorzieningen	804.386
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**1.316.927**
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.639.812
f.	**Resultaat op taakveld treasury**	**322.885**
g.	Boekwaarde vaste activa waarover rente wordt berekend	109.320.846
	Omslagrente	
	Berekende omslagrente 2023 (afgerond)	**1,50%**

Het rente-omslagpercentage voor 2023 komt uit op 1,50% (begroting 2023: 2,00%). De renteomslag wordt conform de financiële verordening artikel 12 lid 4 berekend en wordt als volgt toegelicht. Het percentage van de omslagrente voor de toerekening van rente voor de financiering van de in gebruik zijnde activa, bedoeld in het eerste lid, wordt jaarlijks met de begroting vastgesteld. Het percentage van deze omslagrente wordt bepaald uit het gewogen gemiddelde van het bij de begroting geraamde rentepercentage van de rentekosten op de opgenomen langlopende en kortlopende geldleningen en het rentepercentage van de rentevergoeding over de reserves en voorzieningen. De uitkomst van dit percentage van de omslagrente wordt op een half procent afgerond.

Indien de werkelijke rentelasten die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten die op basis van de voor gecalculeerde renteomslag zijn toegerekend, dan kan de gemeente

besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%. De afwijking tussen de werkelijke rentelasten € 1.316.927 en de toegerekende rentelasten € 1.639.812, bedraagt € 322.885. Deze afwijking bedraagt 24,62% van de werkelijke rentelasten. De gemeente mag overgaan tot correctie op basis van deze nacalculatie, maar is hiertoe niet verplicht omdat de afwijking kleiner is dan 25%.

Rente grondexploitatie

Het rentetarief voor de grondexploitatie komt uit op 0,76% (begroting 2023: 0,67%). Onderstaand de berekening:

Rente grondexploitatie	
rentelast geldleningen	176.000
totaal leningen	11.602.028
gemiddeld percentage	1,5170%
VV per 1 januari 2023	81.104.598
EV per 1 januari 2023	83.553.000
	164.657.598
percentage VV	50,26%
Rentetarief grondexploitatie	**0,76%**

De rentetoerekening aan de complexen van de grondexploitatie (bouwgronden in exploitatie) is conform de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Om te voorkomen dat deze renteparameters ook in de meerjarenprognose van de grondexploitatiebegroting elk jaar fluctueert, is het mogelijk om als gemeente te kiezen voor het rekenen met een stabiel rentepercentage in de meerjarenprognose. Dit betreft dan het rentepercentage zoals berekend in het jaar van vaststellen van de grondexploitatiebegroting en kan alleen gehanteerd blijven indien de werkelijke rente niet meer afwijkt dan 0,5% boven of onder het initieel vastgestelde rentepercentage.

Renterisico

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag waarmee een financieringstekort met een kortlopende lening gefinancierd mag worden. De omvang van de kasgeldlimiet is bepaald in de Wet fido en wordt via ministeriële regeling vastgesteld. Op dit moment is de limiet vastgesteld op 8,5% van het totaal van de begroting van de programma's. In absolute zin komt dit voor 2023 neer op een bedrag van afgerond € 11,4 miljoen (zie onderstaand). In 2023 zijn geen kasgeldleningen afgesloten.

Realisatie kasgeldlimiet per kwartaal 2023 (bedragen x € 1.000)				
	1e kwartaal	**2e kwartaal**	**3e kwartaal**	**4e kwartaal**
Omvang begroting per 1 januari 2023 (lasten excl. reserves)	121.968	121.968	121.968	121.968
1) Toegestane kasgeldlimiet				
- in procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
- in bedrag	10.367	10.367	10.367	10.367
2) Omvang vlottende korte schuld	8.130	7.518	6.719	8.128
3) Omvang vlottende middelen	47.988	52.900	48.721	40.383
4) Toets kasgeldlimiet				
Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-39.858	-45.382	-42.002	-32.255
Toegestane kasgeldlimiet (1)	10.367	10.367	10.367	10.367
Ruimte (+) / overschrijding (-); (1-4)	**50.225**	**55.749**	**52.369**	**42.622**

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een bepaald jaar moet worden aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De jaarlijkse aflossingen en wijzigingen in de rente (bijvoorbeeld bij een rentevast periode) mogen niet meer dan 20% van het begrotingstotaal zijn. Onderstaande tabel geeft de renterisiconorm voor 2023 weer.

Renterisiconorm	2023
jaarrekeningtotaal voor reserves	134.949.000
renterisiconorm 20%	**24.393.600**
Berekening renterisico	
renteherzieningen	0
aflossingen	1.031.154
renterisico	**1.031.154**
ruimte onder renterisiconorm	**23.362.446**

De gemeente Moerdijk heeft naar verhouding weinig leningen Overschrijding van de renterisiconorm is niet aan de orde. Bij de genoemde leningen is geen sprake van een renteherziening gedurende de looptijd van de leningen. Het renterisico is derhalve beperkt.

Vaste schuld

De gemeente heeft op dit moment 4 vaste geldleningen om in de financieringsbehoefte te voorzien. Als ondersteunende maatregel om de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren is er in 2015 een waarborgregeling “Moerdijkregeling” tot stand gebracht, hiervoor is een bedrag ad € 10 miljoen geleend van de provincie Noord-Brabant. Volgens het afsprakenkader tussen gemeente, provincie en Havenbedrijf dekt het Havenbedrijf het financiële resultaat van de Moerdijkregeling in 2030.

Opgenomen langlopende geldleningen							
Omschrijving	Geldgever	Saldo 01-01-2023	opname 2023	aflossingen 2023	Saldo 31-12-2023	rente-percentage	laaste jaar aflossing
400.088.112	BNG	453.780	0	453.780	0	5,440	2023
40.109.450	BNG	5.448.248	0	277.374	5.170.874	1,775	2039
164.412	AG Insurance	5.700.000	0	300.000	5.400.000	1,280	2041
		11.602.028	0	1.031.154	10.570.874		
Moerdijkregeling	Provincie N-B	6.400.000	0	0	6.400.000		2030
		18.002.028	0	1.031.154	16.970.874		

Ontwikkelingen

De ECB beïnvloedt de inflatie door middel van haar beleidsrente. Dit is de rente die banken vergoed krijgen als ze geld bij de ECB aanhouden. De beleidsrente van de ECB lag lange tijd op een historisch laag niveau van -0,5%, maar is in reactie op de hard gestegen inflatie verhoogd naar het huidige niveau van 4%. Een aanpassing van de beleidsrente werkt door in de rest van de economie.
De verwachting op basis van ECB-voorspellingen is dat de inflatie in de loop van 2025 terugkeert naar 2%. Naarmate de inflatie meer in lijn is met de doelstelling, neemt de noodzaak om verkrappend beleid te voeren af. Het is immers niet wenselijk dat de inflatie daalt tot onder de 2%. Of de markten het bij het rechte eind hebben hangt af van de verdere ontwikkeling van de inflatie.
Voor wat betreft de economische ontwikkeling en rentevisie worden door ons gehaald uit de publicaties van diverse grote banken en financiële instellingen. Maandelijks worden deze ontwikkelingen gevolgd. Voorts worden wij door onze contactpersonen regelmatig op de hoogte gehouden van actuele belangrijke ontwikkelingen. Overigens is het niveau van de rente voor kort geld nagenoeg gelijk als voor lang geld. In 2023 is er geen nieuwe lening aangetrokken op de geldmarkt.

Financieringsbehoefte

De gemeente Moerdijk kent diverse inkomstenbronnen om uitgaven te financieringen. De belangrijkste inkomstenbronnen op een rij:

- Uitkeringen uit het gemeentefonds (algemene uitkering, integratie- en decentralisatie uitkeringen);
- Gemeentelijke heffingen (belastingen);
- Specifieke uitkeringen van het Rijk en andere overheden (provincies).

Met deze zogeheten lopende (= jaarlijkse terugkerende) inkomsten kunnen niet alle uitgaven gedaan worden. De lopende inkomsten dienen in beginsel de lopende uitgaven te dekken. Omdat het tijdstip waarop inkomsten worden ontvangen niet altijd gelijk loop het tijdstip waarop de uitgaven worden gedaan, ontstaat er behoefte aan financieringsmiddelen. Een andere oorzaak voor het ontstaan van financieringsbehoefte zijn (grote) investeringen en rente- en aflossingsverplichtingen van al opgenomen geldleningen.

Regelmatig kijken we – binnen de wettelijke kaders – naar de optimale verhouding tussen lang- en kortlopende leningen. Gelet op de ambities en de hieraan gekoppelde investeringsverwachtingen in de komende jaren zal op enig moment een beroep moeten worden gedaan om kapitaalmarkt om geldlening(en) aan te trekken.

EMU-Saldo

Het EMU-saldo heeft betrekking op het vorderingensaldo van gemeente op transactiebasis. Het geeft het saldo weer van de inkomsten en uitgaven op de lopende rekening en kapitaalrekening. De veranderingen in de vorderingen en schulden op de financiële balans van de gemeente geven inzicht in de wijze waarop de gemeente (per saldo) hun tekort hebben gefinancierd. Hieronder de berekening van het EMU-saldo van de jaarrekening 2022, het begrotingsjaar 2023 en de jaarrekening 2023.

Omschrijving	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-14.736	-931	3.529
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-13.595	-6.756	16.216
3. Mutatie voorzieningen	3.720	-4.404	-2.904
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-3.631	1.959	3.437
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**6.210**	**-538**	**-19.028**

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht is het EMU-saldo sterk afhankelijk van de omvang van de investeringen in enig jaar en de mutatie op de bouwgronden in exploitatie. De berekende saldi zijn zodanig van omvang dat van enige beïnvloeding op nationaal niveau geen sprake is.

Schatkistbankieren

Sinds eind 2013 is het Schatkistbankieren voor decentrale overheden verplicht. Gemeenten hebben allemaal een rekening courant verhouding met het Rijk gekregen en dienen daar de overtollige middelen te stallen. Om het cashmanagement van een gemeente niet al te veel te verstoren heeft het Rijk bepaalde middelen uitgezonderd, waaronder het drempelbedrag. Dit drempelbedrag bedraagt 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000. In de volgende tabel treft u de berekening van het drempelbedrag aan. Voor de middelen die moeten worden aangehouden bij het Rijk wordt een rentevergoeding ontvangen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	2.439			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	303	256	192	204
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	2.136	2.183	2.247	2.235
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	121.969			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	121.969			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 1 milj.	Drempelbedrag	2.439			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	27.273	23.298	17.709	18.781
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	303	256	192	204

Zoals uit de bovenstaande tabel blijkt, heeft de gemeente Moerdijk in 2023 geen enkele maal het drempelbedrag overschreden.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Om dat te kunnen beoordelen is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de aanwezige risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Het doel van risicomanagement is drieledig:

1. Het maken van verantwoorde keuzes t.a.v. het al dan niet aanvaarden van risico's;
2. Ervoor zorgen, dat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de te behalen (beleids)doelen en de voorzieningen;
3. Het minimaliseren van financiële, juridische, imago-en vertragingsgevolgen van ontstane risico's.

In het kader van het risicomanagement worden periodiek de belangrijkste risico's geïnventariseerd.

We zijn voortdurend bezig om het risicomanagement in de organisatie verder te optimaliseren. Stappen die daarin al zijn ondernomen betreffen het duidelijker beleggen van de verantwoordelijkheid van goed risicomanagement bij het management en het vergroten van de kennis op het gebied van risicomanagement bij de teamleiders en medewerkers.

Weerstandsvermogen en weerstandsratio

Het weerstandsvermogen van de gemeente Moerdijk is de mate waarin de gemeente in staat is niet begrote, substantiële financiële tegenvallers op te vangen met het doel de gemeentelijke taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen geeft de robuustheid van de financiële huishouding weer.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de berekende benodigde weerstandscapaciteit. Deze verhouding wordt uitgedrukt in de zogenaamde weerstandsratio, die door de gemeenteraad wordt vastgesteld. De weerstandsratio is de factor hoeveel keer de risico's financieel zijn afgedekt in het weerstandsvermogen.

De raad heeft aangegeven dat de weerstandsratio **minimaal 1,0** moet bedragen. Het bedrag van het benodigde weerstandsvermogen wordt binnen de algemene reserve afgezonderd, zodat dit derhalve niet vrij meer inzetbaar is voor andere investeringen e.d..

Benodigde weerstandscapaciteit

De geïnventariseerde risico's met daarbij het ingeschatte maximum schadebedrag en de inschatting van de kans dat het risico zich zal voordoen, leveren tezamen de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit op. Het totaal van de geïnventariseerde risico's bedraagt ca € 30 miljoen, maar rekening houdend met de kans dat de risico's zich gaan voordoen komt de benodigde weerstandscapaciteit uit op € 17.700.000.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit komt overeen met de verwachte stand van de algemene reserve per 31-12-2023 van € 30.400.000.

Berekening weerstandsratio

De ratio van het weerstandsvermogen = de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit = € 30.400.000 : € 17.700.000 = **1,7** (1,0 is voldoende en 2,0 is uitstekend). De weerstandsratio dient volgens het gemeentelijk beleid minimaal 1,0 te zijn.

Ontwikkeling weerstandsvermogen	Rekening 2023	Begroting 2022	Rekening 2022
Benodigd weerstandsvermogen	€ 17.700.000	€ 13.200.000	€ 13.900.000
Beschikbaar weerstandsvermogen (algemene reserve)	€ 30.400.000	€ 29.300.000	€ 25.400.000
Weerstandsratio	1,7	2,2	1,8

De weerstandsratio is gedaald ten opzichte van de begroting 2024. Dit komt grotendeels doordat de risico's met betrekking tot projecten hoger worden ingeschat. Het betreft met name de grootschalige gebiedsontwikkeling Zevenbergen-Oost, zoals vermeld in de Aanbiedingsnota bij de begroting 2024, en de ontwikkeling van het bedrijventerrein Zevenbergen-Noord (raadsbesluit 1 februari 2024).

Top 10 risico's

De belangrijkste risico's en de daaraan gerelateerde bedragen in het weerstandsvermogen zijn:

	Raads-progr.	Risicogebied	Risicobedrag rekening 2023	Risicobedrag begroting 2024	Risicobedrag rekening 2022
1	alg.	Kostenstijgingen (incidenteel/structureel)	€ 400.000	€ 400.000	€ 800.000
2	3-4	Opvang vluchtelingen (incidenteel)	€ 600.000	€ 600.000	€ 1.000.000
3	2	Kapitaalgoederen (incidenteel/structureel)	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
4	3	Projecten (incidenteel)	€ 9.500.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000
5	3	Externe veiligheid (incidenteel)	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
6	3-4	Sociaal domein (incidenteel/structureel)	€ 800.000	€ 700.000	€ 700.000
7	5	Algemene uitkering (incidenteel/structureel)	€ 1.300.000	€ 1.300.000	€ 1.200.000
8	5	Bedrijfsvoering (incidenteel/structureel)	€ 1.800.000	€ 1.800.000	€ 1.800.000
9	5	Juridische claims (incidenteel)	€ 1.700.000	€ 1.700.000	€ 1.700.000
10	5	Samenwerkingsverbanden (inc./structureel)	€ 200.000	€ 300.000	€ 300.000
		Overige risico's (incidenteel/structureel)	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
		Totaal	**€ 17.700.000**	**€ 13.200.000**	**€ 13.900.000**

Incidentele risico's zijn eenmaal meegerekend in het weerstandsvermogen, structurele risico's tweemaal. De gedachte hierachter is dat de gemeente in staat moet worden geacht om structurele risico's in twee jaar tijd in een sluitende meerjarenbegroting te kunnen verwerken.

1. *Kostenstijgingen (incidenteel/structureel)*
   Als gevolg van de diverse crises, zoals de oorlog in Oekraïne en schaarste van grondstoffen en krapte op de arbeidsmarkt zijn de prijzen van energie, brandstoffen, grondstoffen en lonen de afgelopen jaren sterk gestegen. Het ergste lijkt achter de rug en in de begroting wordt al rekening gehouden met hogere prijsindices. De reële prijsontwikkelingen in de markt gaan echter zo snel dat het risico van budgetoverschrijdingen in de exploitatiebegroting en bij (voorgenomen) investeringen nog steeds aanwezig is. Gemeenten worden via de algemene uitkering in principe gecompenseerd voor loon- en prijsontwikkelingen. Deze compensatie hoeft echter geen gelijke pas te lopen met de werkelijke kostenstijging van onze gemeente.

Het risico van budgetoverschrijdingen wordt verder verhoogd, doordat er vanaf de begroting 2023 scherper wordt geraamd om zo lucht die in de begroting zat en de afgelopen jaren bijdroeg tot de rekeningoverschotten eruit te halen.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 400.000 meegenomen.

2. *Opvang vluchtelingen (incidenteel)*
De gemeente voorziet in de opvang van Oekraïense vluchtelingen door een semi-permanente huisvesting op de locatie Schansdijk te Zevenbergen. De opvangkosten worden in principe volledig gecompenseerd door het rijk. Voor het tevens realiseren van COA-huisvesting voor asielzoekers op een ander deel van de locatie Schansdijk worden voorbereidingen getroffen. Het COA is verantwoordelijk voor de huur van het terrein en is als huurder ook volledig verantwoordelijk voor realisatie/bouw en exploitatie van de accommodatie. Naar verwachting zal de COA-accommodatie 2024/2025 operationeel zijn. Vanaf dat moment is de gemeente als locatie van vestiging medeverantwoordelijk voor het bieden van een aantal randfaciliteiten, zoals onder andere het bieden van onderwijsvoorzieningen aan de kinderen uit aanwezige gezinnen. De toename van zorg – en ondersteuningsvragen heeft impact op de diverse gemeentelijke voorzieningen en daarmee mogelijk een toename van kosten. Gelet op de fase van voorbereiding bestaat er nog geen duidelijk beeld van de kosten en de wijze waarop het rijk kosten vergoedt.

   In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 600.000 meegenomen.

3. *Kapitaalgoederen (incidenteel/structureel)*
De gemeente Moerdijk heeft diverse kapitaalgoederen, waaronder een groot areaal aan wegen, openbare verlichting, openbaar groen, rioleringen, civiele objecten en verschillende soorten vastgoedobjecten. De aanleg, het beheer en het onderhoud van deze kapitaalgoederen maken een groot onderdeel uit van onze gemeentebegroting. De wettelijke verplichtingen die uit onze rol als beheerder voortkomen zijn aanzienlijk. (Letsel)schade en kapitaalvernietiging, veroorzaakt door achterstallig onderhoud moeten altijd voorkomen worden. Voor de kapitaalintensieve en/of risicovolle onderdelen van de kapitaalgoederen worden daarom meerjarige beheerplannen opgesteld. Deze zijn financieel vertaald naar de meerjarenbegroting. We houden terugkerende inspecties om de onderhoudsstaat te controleren en passen zo nodig de meerjarenplannen en de meerjarenbegroting daarop aan.

   Met de vaststelling van de beheerplannen rioleringen (2023), wegen (2021), civiele kunstwerken onderdeel bruggen (2020), openbare verlichting en het beheerplan civiele kunstwerken, waterbouwkundige objecten (2023) hebben we de risico's in de openbare ruimte voor een groot deel beheerst, in ieder geval voor hetgeen waar we zelf invloed op hebben.

   In 2022 hebben we echter voor het eerst een nieuw fenomeen waargenomen. Namelijk dat door de droogte verschillende kleidijken in die mate zijn ingeklonken, dat we in 2024 veel zwaardere en duurdere maatregelen moeten treffen om deze veilig te houden. Dit effect van klimaatverandering is, voor zover we dit in konden schatten, opgenomen in deze begroting, maar er is nog te weinig ervaring met deze extreme droogte of andere klimatologische omstandigheden, om een goede inschatting te kunnen maken van kosten.

   De financiële risico's voor de nog te actualiseren beheerplannen zijn in het weerstandsvermogen zo goed mogelijk ingeschat. Binnen het vakgebied stedelijk water is de onduidelijkheid over de staat van riolering onder particuliere percelen en opstallen een risico dat we steeds beter in beeld krijgen. Daar kunnen onverwachte kosten uit voortkomen. Stedelijk water (rioolbeheer) heeft een gesloten financiering en daarom blijft het risico voor de meerjarenbegroting laag. Het beheerplan Groen was voldoende actueel om deze met twee jaar te verlengen. In 2024 wordt dit geactualiseerd. Ook het beheerplan buitensportaccommodaties zal ter besluitvorming worden voorgelegd in 2024

In 2023 hebben we een helaas een nieuw uitvoeringsrisico moeten vaststellen. Nutspartijen kampen met grote opgaven. Enerzijds op het gebied van grootschalige renovaties van netwerken die aan het einde van de levensduur zijn en anderzijds is er een grote opgave op het gebied van de energietransitie, dat een verzwaring van het huidige elektriciteitsnet met zich meebrengt in heel Nederland en dus ook in onze gemeente. De schaarste van het personeel dat de nutspartijen kunnen inzetten zal mogelijk in grote mate bepalend worden voor onze uitvoeringsplanning. In welke mate dat precies is onderzoeken we in 2024. Uitstel van ons werk kan bijvoorbeeld tot gevolg hebben dat onze beheerkosten voor (klein) onderhoud oplopen vanwege uitstel van renovaties. Ook zal het toezicht op kabels en leidingen geïntensiveerd moeten worden, omdat er grootschaliger gewerkt gaat worden, in combinatie met een hoge tijdsdruk en met schaarse menskracht en middelen.

Verder is er in de openbare ruimte altijd een risico aanwezig op onvoorziene zaken zoals o.a. bodemverontreiniging, archeologie, niet gesprongen explosieven, niet ontplofte oorlogsresten, onbekende objecten, onbekende kabels en leidingen, calamiteiten et cetera.

Naast de openbare ruimte heeft de gemeente veel verschillende soorten vastgoed in bezit om zowel haar strategische positie te behouden of te verstevigen als om beleidsdoelen te realiseren. Binnen het gemeentelijk vastgoed worden diverse risico's onderkend, zoals hogere exploitatiekosten of hoge onderhouds- en vervangingskosten van bijvoorbeeld vestingwerken.

In 2023 is het beheerplan gemeentelijk vastgoed inclusief de bijbehorende onderhoudsplannen vastgesteld. Het risico wordt verder verkleind door het uitvoeren van driejaarlijkse inspecties van al onze panden. Daarnaast wordt jaarlijks een indexatie toegepast om o.a. de stijging van de bouwkosten en personeelskosten op te vangen.

Vervolgens vormt de wijze van het realiseren van beleidsdoelen door middel van het beschikbaar stellen van vastgoed een potentieel financieel risico. Het bezit en onderhoud van vastgoed betekent dat moet worden voldaan aan toenemende wettelijke eisen, zoals brandveiligheid, asbestverwijdering en het duurzaam maken en houden van het vastgoed. Door middel van het project verduurzaming is dit risico deels ondervangen. Om het risico verder te verkleinen is de afgelopen periode het deel van het gemeentelijk vastgoed waar personen verblijven geïnspecteerd op brandveiligheid en de oudere gebouwen ook op de aanwezigheid van asbest. Naar aanleiding van deze inspecties zijn er bouwkundige aanpassingen gedaan en voldoen al deze gebouwen nu aan de brandveiligheidseisen. Ook is er op diverse plaatsen asbest gesaneerd zodat ook dat risico kleiner is geworden. Er bevinden zich in de strategische portefeuille nog een aantal gebouwen met asbest daken maar deze zijn bij het cluster Vastgoed in beeld. Er wordt nu bekeken of deze daken al dan niet moeten worden gesaneerd.
Een bijzondere categorie panden en objecten binnen het gemeentelijk vastgoed betreft de gemeentelijke monumenten, zoals het Mauritshuis, het stadhuis Klundert en de vestingwerken in Willemstad en Klundert. Dit zijn kwetsbare gebouwen/objecten die hoge onderhoudslasten met zich meebrengen.

Het zelf beheren van vastgoed ten behoeve van beleidsdoelen vraagt extra ambtelijke capaciteit (die weer schaars aan het worden is). Het op andere wijze realiseren van beleidsdoelen door het beschikbaar stellen van subsidies aan maatschappelijke instanties in plaats van het beschikbaar stellen van vastgoed kunnen de (financiële) risico's worden gereduceerd en de politieke sturingskracht van de gemeentelijke organisatie worden bevorderd. Om dit te bereiken is een herstructurering van de vastgoedportefeuille noodzakelijk. Vanwege de beperkte financiële middelen in de begroting is in eerste instantie gefocust op de twee groepen waarbij we het meeste financiële risico lopen, namelijk de zwembaden en multifunctionele accommodaties.
De gemeente Moerdijk heeft een groot scala aan maatschappelijke accommodaties waar zij middelen aan besteden. De afgelopen jaren hebben diverse ontwikkelingen plaatsgevonden die impact hebben (gehad) op deze accommodaties, zoals o.a. verduurzamingseisen. Hierdoor is de behoefte toegenomen naar visie en

kaders hoe Moerdijk in de toekomst wil omgaan met deze accommodaties. Deze visie en kaders worden vastgelegd in het maatschappelijk accommodatiebeleid. Als er nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden, zoals een vraag vanuit de samenleving of nieuwbouw van een accommodatie, kan dit in de toekomst getoetst worden aan de visie en kaders beschreven in het maatschappelijk accommodatiebeleid. De verwachting is dat het beleid in 2025 ter besluitvorming kan worden voorgelegd aan de gemeenteraad.
Tenslotte wordt begin 2024 de gehele vastgoedportefeuille getaxeerd voor de opstalverzekering. Hierbij wordt de herbouwwaarde van de gebouwen -en waar van toepassing de waarde van de inventaris- vastgesteld. Op deze manier verlagen we eventuele risico van onderverzekering.

Ten aanzien van het in stand houden van de diverse kapitaalgoederen worden de schaarste aan grondstoffen, energie en personeel en daarmee sterk stijgende kosten in de markt een steeds groter risico. Nieuwe aanbestedingen, die periodiek plaatsvinden, leiden zeer waarschijnlijk tot hogere kosten. De sterk fluctuerende energieprijzen hebben met name impact op openbare verlichting, vastgoed en mechanische riolering.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 400.000 meegenomen (risico kostenstijging is meegenomen bij onderdeel 1).

4. *Ruimtelijke projecten / grondexploitaties (incidenteel)*
Algemeen
In 2023 bleven de woningprijzen redelijk stabiel, wat voornamelijk het gevolg was van een stijgende hypotheekrente. De betaalbaarheid van woningen kwam dit echter niet ten goede, aangezien de woonlasten daardoor significant stegen. Dit gold zeker voor de nieuwbouwsector, aangezien de prijzen daar meebewegen met de toenemende bouwkosten door o.a. steeds uitgebreidere eisen.

Ontwikkelaars zien deze trend als een significante dreiging. Bij blijvend hoge of zelfs verder stijgende woonlasten kan dit een vertraging veroorzaken in nieuwbouwontwikkelingen, wat ook aanzienlijke risico's meebrengt voor de opgave die de gemeente Moerdijk in de komende jaren voorziet. Dit risico vertaalt zich ook op financieel vlak door, aangezien de gemeente in hogere mate inzet op actieve rolneming in gebiedsontwikkelingen. Deze actievere rol is echter noodzakelijk om de woningbouwproductie te stimuleren.

Door de ontwikkelingen op de markt en in de economie als geheel, is blijvende aandacht vereist voor gronden die voor relatief hoge prijzen in de boeken staan of nog aangekocht dienen te worden. Op dit moment zien we al dat dit bij sommige ontwikkelaars een pijnpunt is geworden, omdat zij gronden in hoogconjunctuur hebben aangekocht en die investeringen nu niet terug kunnen verdienen. Ondanks dat de gemeente hier uiteraard rekening mee houdt en conservatiever is als het gaat om verwervingsstrategie, blijft er een risico bestaan op de waardedaling van grond mocht de economie en/of huizenmarkt in een dal terechtkomen.

Gronden voormalig Caldic-terrein
Op 30 september 2020 heeft de Raad van State eindelijk groen licht gegeven inzake het Planologische Inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk (LPM). Een jarenlang fors beslag op het weerstandsvermogen ten behoeve van grondverwerving en de voorfinancieringslast i.v.m. de uitplaatsing van het bedrijf Caldic is toen komen te vervallen. Een bedrag van € 5 miljoen gerelateerd aan de uitplaatsing van Caldic blijft vooralsnog gereserveerd in verband met het risico van afwaardering van deze locatie.

Haven Zevenbergen
De werkzaamheden aan de haven in Zevenbergen zijn fysiek gereed, het water stroomt vanaf eind 2020 door de haven. Er zijn nog een aantal issues met de Bouwcombinatie. Totale afronding hangt af van de resultaten van de procedure bij de Raad van Arbitrage in het 4de kwartaal van 2024. Inmiddels is een deel van het vonnis van de Raad van Arbitrage beschikbaar. In de actuele scenario's zijn er binnen het project onvoldoende middelen beschikbaar om de kosten en tegenvallers te dekken. Voor het aspect planschade, wat een volledig

gemeentelijke risicopost is, is een bedrag meegenomen in de risicoberekening bij het onderdeel juridische claims. Dit zal nog enkele jaren als reservering moeten worden gehandhaafd.

Diverse projecten
Ten behoeve van een aantal projecten is er bewust voor gekozen om als gemeente zelf actief de grondexploitatie uit te voeren. Hier zitten ook de grootste risico's aan verbonden. Projecten waar de gemeente primair voor aan de lat staat zijn bijvoorbeeld het Waterfront in de kern Moerdijk, de Stoofstraat in Zevenbergen, de bedrijventerreinontwikkeling in Zevenbergen Noord en de Westschans in Klundert. In deze projecten is er sprake van allerhande soorten risico's die lopende de verschillende fases van een project voor tegenvallers kunnen zorgen. Risicofactoren waaraan kan worden gedacht zijn in het bijzonder de verwervingsrisico's, bodemrisico's en afzetrisico's. Herkennen en beheersen hiervan is cruciaal.

Zevenbergen Oost
Het betreft hier een omvangrijke gebiedsontwikkeling met een voor Moerdijkse begrippen zeer grootschalige woningbouwopgave (ca. 1.000 woningen) alsmede een forse infrastructurele opgave waaronder een gebiedsontsluitingsweg en 2 spoortunnels. De ontwikkeling zal geschieden in meerdere fases en de gemeente acteert hier vanuit verschillende rollen zowel faciliterend als actief. De 1e fase (ca. 450 woningen, vanaf 2023) Hier is sprake van een faciliterende rol voor de realisatie van 350 woningen, waarbij de gemeente aan de lat staat voor de planologie en de ontwikkelaar zowel de grondexploitatie voert als de verdere ontwikkel- en afzetrisico's op zich neemt. Voor ca. 100 woningen (binnen datzelfde Bestemmingsplan) heeft de gemeente medio 2023 (strategisch) grond aangekocht en zal deze waarschijnlijk middels een tender gaan vermarkten of wellicht zelf de grondexploitatie voeren (bouw en woonrijp maken).

De gecontracteerde, maar bovenal toekomstig geraamde afdrachten (inkomsten/dekking voor de gemeente) van de nu nog niet concrete vervolgfases (Markvelden Zuid, Zwaneveld en De Hil) zijn een risico. Immers daar zit een marktonzekerheid. Het gaat hierbij dan in totaal om 550 woningen met een gedachte afdracht per te realiseren wooneenheid over de jaren vanaf 2027. Daarentegen biedt het projectgebied ruimte voor de ontwikkeling van meer dan 1.000 woningen waar vooralsnog geen rekening mee is gehouden.

Verder zijn de spoortunnels (met name De Verlengde Zuidrandtunnel en in deze fase in mindere mate de Stationstunnel) qua kostenomvang een risico. Een kleine stijging van kosten heeft grote effecten. Echter deze onzekerheden zijn al meegenomen in de externe kostenramingen en voorziene kostenstijgingen in het krediet dat op 28 september 2023 hiervoor beschikbaar is gesteld. Het gaat te ver om hier nu nog aanvullend bedrag weerstandsvermogen voor op te nemen. Mocht er desondanks op enig moment toch sprake zijn van forse afwijkingen naar boven ontstaat er een nieuw afwegingsmoment. Hetzelfde geldt voor de toegekende subsidies. De WBI (5e tranche) voorziet in een forse bijdrage. Dit is echter toegekend op basis van de huidige plannen en inzichten. Projectontwikkeling is dynamisch en dat kan betekenen dat plannen wijzigen. Dit heeft dan mogelijk ook gevolgen voor de toegekende subsidie.

Moerdijkregeling
Als ondersteunende maatregel om de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren is er een waarborgregeling tot stand gebracht met als doel een deel van de (financiële) onzekerheid over de consequenties van de havenstrategie bij inwoners met een eigen woning weg te nemen. In totaal gaat het hierbij om circa 300 woningen. Volgens het afsprakenkader tussen gemeente, provincie en Havenbedrijf dekt het Havenbedrijf het financiële resultaat van de Moerdijkregeling af in 2030, zodat er voor de gemeente geen direct financieel risico aan de regeling is verbonden. Er zijn bij de start van de regeling 3 scenario's in beeld gebracht, te weten een best case, base case en worst case, waarvan de prognoses uiteenliepen van € 1 miljoen negatief tot € 19 miljoen negatief in 2030. De resultaten uit 2023 en de nieuwe prognoses voor 2024 en verder zorgen voor een lichte verslechtering van de voorspelde eindwaarde van de base case van -€ 6,4 miljoen naar -€ 6,8 miljoen, prijspeil 2030. Dit kan binnen het weerstandsvermogen van het Havenbedrijf worden afgedekt. Jaarlijks wordt

dit bij de jaarrekening van het Havenbedrijf beoordeeld. Om de werking en de financiële gevolgen van de regeling te monitoren is een administratiemodel opgezet dat is beoordeeld door de accountant. Jaarlijks wordt op basis van dit model geëvalueerd en gerapporteerd.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 9.500.000 meegenomen (risico kostenstijging is meegenomen bij onderdeel 1).

5. *Externe veiligheid (incidenteel)*
   De branden bij Chemie-Pack en de asbestbrand aan de Huizersdijk hebben laten zien dat het risico van grootschalige incidenten en rampen voor de gemeente Moerdijk niet denkbeeldig is en de financiële gevolgen hoog kunnen zijn. De financiële impact van het risico wordt ingeschat op
   € 5 miljoen. De kans op een incident met een dergelijke impact wordt ingeschat op eens in de 10 jaar.

   In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 500.000 meegenomen.

6. *Sociaal domein (incidenteel/structureel)*
   De kosten van jeugdhulp en Wmo zijn de afgelopen jaren flink gestegen. Vrijwel alle gemeenten in Nederland kampen met een tekort op het sociaal domein.

   Jeugdzorg
   Binnen de gemeentelijke organisatie wordt met behulp van de extra beschikbaar gestelde rijksmiddelen ingezet op een nieuwe werkwijze ten behoeve van vroegtijdige ondersteuning en kostenreductie. Het relatief grote aandeel aan intensieve en hoogcomplexe jeugdzorg is teruggedrongen. Ook in de aankomende jaren blijft hier de focus op liggen (Programma M&M). Dit draagt bij aan het beheersbaar krijgen/houden van de uitgaven op dit terrein. Vanwege de verzwaring in casuïstiek en vertraagde doorstroom (wachtlijstproblematiek toegang, zorgaanbieders en jeugdbeschermingsketen) staat de inzet op lichte hulp onder druk. We zien de hoog complexe zorg en (duurdere maatwerkvoorzieningen (oa woonzorg) weer toenemen, deze ontwikkeling is inhoudelijk in lijn van zwaar naar licht volgt, maar brengt financieel hogere kosten met zich mee.

   De verwijzingen via de huisarts, kinderarts, specialisten en gecertificeerde instelling is een recht in Nederland. Dit geldt dus ook in de Jeugdwet. Ouders kunnen een verwijzing krijgen via artsen/specialisten. De gemeente is echter wel de betaler van deze hulp. Er is maar beperkt invloed op deze instroom. Verstevigen van de afspraken en samenwerking met huisartsen en specialisten blijft nodig, willen we op de inzet naar specialistische zorg zelf meer regie hebben. In 2024 starten we met een koppeling aan zorgdomein (huisarts-sociaal domein), een voorzieningenwijzer (armoede/shv) en welzijn op recept (huisarts-voorliggend veld). Allen interventies om de inwoners zo vroeg mogelijk bij de juiste ondersteuning te krijgen en tevens de druk op de huisartsen te verminderen.

   Moerdijk neemt deel aan een van de landelijke proeftuinen voor kind- en gezinsbescherming die worden gefinancierd door het rijk. Door de val van het kabinet is de continuïteit van deze rijksmiddelen niet meer gegarandeerd.

   Wmo
   De inzet van niet vrij toegankelijke ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en PGB's) vanuit de Wmo is de afgelopen jaren gegroeid. Bij de huishoudelijke ondersteuning zagen we de groei in aantallen doorzetten, zij het met een kleine demping op de eerder verwachte groei. Bij begeleiding zien we een stabilisatie van de aantallen. Deze ontwikkeling, mede ten gevolge van de nieuwe overeenkomsten die zijn gesloten, en de maatregelen vanuit de scan, hebben we echter nog maar voor een te korte periode kunnen volgen. Daardoor hebben we nog geen zekerheid of dit een structurele ontwikkeling is of een tijdelijke ontwikkeling. Wel zien we de complexiteit van de cliënten die begeleiding ontvangen toenemen. Door deze complexiteit kan het nodig zijn om meer en

duurdere ondersteuning in te zetten. De toekenningen van voorzieningen op grond van de Wmo is een open-einde-regeling. Het risico is mede dat de komende jaren de vraag om individuele voorzieningen blijft toenemen door:

a. De vergrijzing van de inwoners in Moerdijk
b. Het landelijk afbouwbeleid van intramurale zorg
c. De doordecentralisatie beschermd wonen en
d. Het bestuurlijk akkoord 'Wonen Eerst' waarin is afgesproken dakloosheid tegen te gaan en in te zetten op zo min mogelijk opvang en waar mogelijk zelfstandig (blijven) wonen.

Door al deze ontwikkelingen blijven inwoners langer thuis wonen of komen weer (terug) in de wijk wonen. Daarnaast hebben we ten aanzien van de tarieven aan de aanbieders te maken met de AMvB reële kostprijs Wmo, die gemeente verplicht de CAO-ontwikkelingen te volgen. Deze CAO-ontwikkelingen zijn op dit moment heel grillig en leiden vaak tot hoge indexaties.
Tenslotte is de uitdaging om de ondersteuning voor de cliënten die het echt nodig hebben in stand te houden in tijden van krapte op de arbeidsmarkt. Dit vereist meer inzet op preventie en investeringen ten aanzien van de vrij toegankelijke voorzieningen.

Participatie/Werk en Inkomen
In de macro-economische verkenningen voor 2024 komt het CPB tot een stijging van het bijstandsbestand naar 346.000 in 2024 (eind 2023: 339.000).
De risico's voor de gemeente zijn vooral verbonden aan de grilligheid van de economische ontwikkeling en het uitkeringsgerechtigdenbestand alsmede de ontwikkelingen met betrekking tot het BUIG-budget (rijksbudget). Bij negatieve ontwikkelingen kan gebruik gemaakt worden van bestaande maatregelen, zoals de Vangnetregeling.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 800.000 meegenomen ten aanzien van het sociaal domein.

7. *Algemene uitkering Gemeentefonds (incidenteel/structureel)*
Gemeenten zijn in grote mate afhankelijk van de inkomsten van het rijk. De belangrijkste inkomstenstroom is de algemene uitkering, die vaak een grillig verloop kent met soms forse bijstellingen achteraf.

Voor 2026 en verder heerst veel onzekerheid over de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Onder andere een gewijzigde (landelijke) systematiek waarop de algemene uitkering wordt geïndexeerd voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen en grote onzekerheid over de opschalingskorting (die tot en met 2025 was geschrapt, maar voor de jaren vanaf 2026 nog was gehandhaafd), leidde tot een forse daling van het gemeentefonds vanaf 2026. Als gevolg hiervan is berekend dat gemeenten hierdoor gezamenlijk geconfronteerd werden met een korting op het budget uit het gemeentefonds van ongeveer € 3 miljard in 2026 (ook wel het "ravijnjaar" genoemd), wat in de jaren daarna met ca. 0,7 miljard per jaar toenam. Dit heeft tot gevolg dat begrotingen van gemeenten onder druk zijn komen te staan. Voor de gemeente Moerdijk ging het om een bedrag van ca. € 5,5 miljoen in 2026 dat opliep tot een bedrag van 9,5 miljoen in 2029.

In juli 2023 zijn deze ontwikkelingen voor de VNG aanleiding geweest om voor het eerst in haar bestaan met een begrotingsadvies te komen voor het opstellen van de begroting 2024-2027. Daarbij is geadviseerd om de lasten in de meerjarenbegroting zo realistisch mogelijk in beeld te brengen en eventuele tekorten zichtbaar te maken zonder daar als gemeente ook al acties / maatregelen voor te nemen. Ook wij als gemeente Moerdijk hebben dat advies opgevolgd in de begroting 2024-2027 die in november 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Inmiddels is er vanuit het Rijk met het uitkomen van de voorjaarsnota 2024 wat meer duidelijkheid en middelen beschikbaar gekomen (waarbij o.a. de opschalingskorting is geschrapt). Desondanks is het landelijke financiële probleem van gemeenten hiermee nog niet opgelost. De lopende kabinetsformatie en de demissionaire status

sinds de val van het kabinet in juli 2023, maken het lastig om een inschatting te maken op welk moment exact meer duidelijkheid is te verachten. We blijven de ontwikkelingen nauwgezet volgen en zullen daarover rapporteren in de toekomstige P&C documenten (kadernota, begroting, bestuursrapportages).

Vanwege de grilligheid van de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, zoals positieve of negatieve bijstellingen achteraf, is in het weerstandsvermogen een bedrag meegenomen van € 1.300.000.

8. *Bedrijfsvoeringsrisico's (incidenteel/structureel)*
Binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering wordt een aantal risico's onderkend op het gebied van ICT, personeel, financiën, inkoop en aanbesteding, huisvesting, fiscaliteit, het betalingsverkeer en rentekosten. Voor zover deze risico's niet zijn te vermijden, te mitigeren of te verzekeren zijn ze meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Krapte arbeidsmarkt
Een belangrijk risico dat zich de afgelopen jaren steeds sterker is gaan manifesteren is de krapte op de arbeidsmarkt. Dit heeft een stevige impact op de gemeentelijke organisatie en het tijdig en binnen de kostenramingen kunnen realiseren van de gemeentelijke doelen. Het is daarbij niet alleen een kwestie van geld. De krapte op de arbeidsmarkt heeft ook gevolgen voor de mogelijkheden om tijdelijk personeel in te kunnen huren. Het vacaturerisico stijgt naarmate er taken en ambities bijkomen.

Digitale veiligheid & weerbaarheid
Digitalisering is een van de motoren waarop de samenleving draait. De digitalisering in de samenleving zet door. Niet alleen het dagelijkse werk wordt in hoge mate ondersteund door ICT, steeds vaker nemen slimme applicaties, algoritmes en innovaties werk van mensen over. Daarmee nemen ook de risico's ten aanzien van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie toe. Bij gemeenten bestaat het toenemende bewustzijn dat zij aan inwoners, ondernemers en ketenpartners (waaronder partijen in het verlengd lokaal bestuur) verplicht zijn hun verantwoordelijkheid te nemen in de digitale samenleving. Bestuurders streven naar een verdere verhoging van de digitale weerbaarheid in brede zin: in de eigen organisatie, bij ketenpartners en voor inwoners en ondernemers. Dat betekent dat permanent aandacht besteed wordt aan digitale veiligheid bij bestuur, gemeenteraadsleden, management en ambtenaren, zoals online-trainingen en het nemen van eigenaarschap van informatieveiligheid binnen de eigen processen.

Ondanks alle maatregelen en inspanningen blijft het mogelijk dat we getroffen worden door (grote) incidenten,100% veiligheid bestaat immers niet. De gevolgen kunnen variëren van het volledig stil komen te liggen van de organisatie tot het niet kunnen werken van een individuele medewerker. De bedrijfsrisico's, die hiermee samenhangen, laten zich moeilijk kwantificeren. De extra kosten bestaan niet alleen uit eigen uren, een lagere productie en een slechtere dienstverlening, maar ook het inhuren van externe expertise voor forensisch onderzoek, herstel- en vervangingskosten en imagoschade.

Gegevensbescherming
De gemeente moet zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens en (vertrouwelijke) informatie. De gemeente verwerkt bij de uitoefening van haar taken veel informatie, zoals persoonlijke informatie van eigen inwoners en van andere burgers, medewerkers, externen en zakenrelaties.
Onze inwoners moeten en mogen ervanuit gaan dat hun gegevens bij ons veilig en vertrouwd worden verwerkt. Daarom zetten we in op informatieveiligheid op onze systemen en leren we onze medewerkers om bewust, veilig en zorgvuldig met (persoons)-gegevens om te gaan. Hierdoor wordt de kans op een inbreuk op gegevens- en informatieverwerkingen verkleind, toch blijft de kans op een inbreuk, zoals een datalek, aanwezig. De impact van een inbreuk kan zowel voor de personen die het betreft als voor de gemeente heel hoog zijn, omdat wij als gemeente veel van de meest gevoelige gegevens van personen verwerken, zoals financiële gegevens, BSN, gezondheidsgegevens en andere bijzondere en/of gevoelige persoonsgegevens.

Daarnaast kan het niet naleven van de voorgeschreven wettelijke kaders resulteren in juridische sancties, zoals boetes en financieel verantwoordelijk zijn voor de kosten en mogelijke compensatie aan getroffen personen.

In het weerstandsvermogen is voor de diverse bedrijfsvoeringsrisico's een bedrag meegenomen van € 1.800.000.

9. *Juridische claims (incidenteel)*
   Het maximaal verzekerde bedrag inzake juridische claims bedraagt € 2,5 miljoen. Eventuele juridische kosten vallen niet onder de verzekering. Er is een risico van (plan)schadeclaims met betrekking tot het project centrumplan Zevenbergen en wijziging van bestemmingsplannen.
   In het weerstandsvermogen is voor bovenstaande juridische risico's een bedrag meegenomen van € 1.700.000.

10. *Samenwerkingsverbanden (incidenteel/structureel)*
    Gemeenten bevinden zich in een voortdurend veranderende omgeving. Daarom wordt steeds gezocht naar een meer efficiënte en effectievere uitvoering van taken en activiteiten. Daar waar mogelijk wordt hierbij ingezet op samenwerking met andere gemeenten en private partijen. In de praktijk blijkt de kaderstelling en de controle ten aanzien van verbonden partijen en in het verlengde hiervan risicobeheersing complex te zijn. Met het oog op het versterken van de grip op verbonden partijen is in regionaal verband een zestal richtlijnen vastgesteld ten aanzien van onder andere de kaderstelling door de raden en de wijze van verantwoording door de verbonden partijen. Naast het toezien op het toepassen van deze richtlijnen wordt daarbij ingezet op het maken van duidelijke prestatieafspraken (bijvoorbeeld door middel van dienstverlenings-overeenkomsten) en het goed monitoren van de uitvoering hiervan. Tot slot is in de regio een quickscan ontwikkeld gericht op een zevental risicovolle regelingen (o.a. BWB, OMWB, Veiligheidsregio, RWB en GGD). Op basis van deze scan kan besloten worden om een diepgaandere evaluatie uit te voeren.
    Een aantal gemeenschappelijke regelingen, zoals bijvoorbeeld de Veiligheidsregio en het Werkvoorzieningsschap (WVS), houdt op basis van besluiten van het algemeen bestuur zelf geen of een beperkt weerstandsvermogen aan. Dat betekent dat de samenwerkende gemeenten het resterende risico dragen. In die gevallen zullen de deelnemende gemeenten zelf dienen zorg te dragen voor voldoende weerstandsvermogen.
    Jaarlijks neemt de gemeentelijke bijdrage per geplaatste deelnemer (SW-er) bij de WVS toe. Ieder jaar worden er voorspellingen gedaan over de uitstroom uit de Sociale Werkvoorziening, die bepalen wat de rijksbijdrage per SW wordt. De afgelopen jaren bleek de uitstroom telkens hoger dan voorspeld, wat betekent dat de WVS een hogere bijdrage per SW-er ontvangt dan geraamd. Dit leidt tot een positiever exploitatieresultaat. In de toekomst bestaat het risico dat de uitstroom uit de SW achterblijft op de prognoses vanuit het rijk, waardoor de gemeentelijke bijdrage voor de deelnemende gemeenten toeneemt.

    In het weerstandsvermogen is derhalve een bedrag van € 200.000 meegenomen.

Kengetallen weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het Besluit Begroting en Verantwoording gemeente en provincies (BBV) is bepaald dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf kengetallen worden opgenomen.
Deze kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie.
De kengetallen hebben geen functie als normeringsinstrument, maar zijn juist bedoeld om de gemeentelijke financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken en de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten.

Signaleringswaarde

Er zijn geen wettelijke normen vastgelegd voor de kengetallen. Wel zijn er een aantal signaleringswaarden geformuleerd die kunnen helpen bij de beoordeling van de kengetallen.
In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest risicovol.

	Kengetal		Categorie A (goed)	Categorie B (middelmatig)	Categorie C (slecht)
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
		b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
2.	Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50 %	< 20 %
3.	Grondexploitatie		< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
4.	Structurele exploitatieruimte		Begroting > 0%	Begroting 0%	Begroting < 0%
5.	Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105 %	> 105 %

Kengetallen 2023

De volgende tabel laat de kengetallen zien voor het jaar 2023 (inclusief het verloop ten opzichte van de jaarrekening 2022 en de begroting 2023).

	Kengetal		Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	-1%	20%	13%
		b. met correctie doorgeleende gelden	-11%	9%	3%
2.	Solvabiliteitsratio		51%	60%	47%
3.	Grondexploitatie		-2%	11%	-1%
4.	Structurele exploitatieruimte		4%	4%	3%
5.	Belastingcapaciteit		92%	96%	92%

Toelichting per kengetal

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe kleiner de schulden. De netto schuldquote bedraagt in 2023 13%, de netto schuldquote met correctie doorgeleende gelden bedraagt 3%. Hoewel vanuit de wetgeving geen externe normen zijn vastgelegd, wordt in de praktijk de netto schuldquote als "goed" gezien als deze onder de 90% uitkomt. Het kengetal van de gemeente Moerdijk valt daar dus ruimschoots binnen.

Solvabiliteitsratio
Het kengetal solvabiliteitsrisico geeft inzicht het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen van de gemeente. Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserves als de bestemmingsreserves). In de praktijk wordt het solvabiliteitsratio als "slecht" gezien als deze onder de 20% ligt. De solvabiliteitsratio van de gemeente Moerdijk bedraagt in 2023 47% en zit dus ruim boven die grens, wat betekent dat de gemeente over relatief veel eigen vermogen beschikt.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). In de praktijk wordt dit kengetal als risicovol aangemerkt als deze boven de 35% ligt. Het kengetal grondexploitatie bedraagt in 2023 -1%. Dit lage percentage geeft aan dat er relatief weinig risico wordt gelopen.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft informatie over de mate waarin de structurele lasten worden afgedekt met structurele baten. Vanuit het BBV is de norm, dat de structurele exploitatieruimte in evenwicht dan wel positief is. Dit kengetal is voornamelijk van belang in de meerjarenbegroting. Die moet structureel en reëel in evenwicht zijn, waarbij meerjarig wordt beoordeeld in hoeverre de structurele lasten gedekt kunnen worden uit structurele opbrengsten. De structurele exploitatieruimte bedraagt in 2023 3%. In het document "jaarrekening" is in het overzicht "incidentele baten en lasten" nader inzicht gegeven in de incidentele baten en lasten over 2023.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Moerdijk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde.

In de praktijk wordt dit kengetal als slecht gezien als deze boven de 105% ligt, aangezien er dan relatief weinig ruimte is om de belastingen indien nodig te verhogen. Het kengetal belastingcapaciteit bedraagt in 2023 92%, waardoor deze als goed is aan te merken.

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen i.r.t. financiële positie
Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie.

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat de kengetallen 2023 van de gemeente Moerdijk als "goed" zijn aan te merken.

Het kengetal solvabiliteit geeft aan dat de gemeente relatief veel eigen vermogen heeft. In 2023 is dit eigen vermogen (deels) ingezet om o.a. investeringen te kunnen doen. Hierdoor komt het kengetal in categorie B uit.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De paragraaf kapitaalgoederen is voor de gemeenteraad hét instrument om op een eenduidige manier overzicht te hebben in hoe we omgaan met onze kapitaalgoederen (assets). Het Besluit Begroting en Verantwoording biedt ons een rapportagevorm waarmee gemeenten eenduidig rapporteren. Per soort kapitaalgoed staan we stil bij het onderliggende beleid, de geplande investeringen voor het volgende jaar en de financiële vertaling daarvan. Bij de jaarrekening verantwoorden we de eventuele achterstanden en geven we aan hoe we met deze eventuele achterstanden omgaan.

De onderhoudsstaat van onze gemeentelijke kapitaalgoederen is al enige jaren een actueel onderwerp in de besluitvormingscyclus. Eind 2023 wordt het laatste grote onderdeel van het beheerplan civieltechnische kunstwerken geagendeerd voor besluitvorming. Met de afronding van dat beheerplan zijn we op orde met de beheerplannen voor de belangrijkste en meest kapitaalintensieve eigendommen en zitten we in een adequate beheercyclus.

Overzicht beheerplannen

	Vastgesteld door de raad	Volgende actualisatie
Groen	2017	2024
Buitensportaccommodaties	2013	2024
Civiele kunstwerken, (onderdeel stalen, betonnen en houten bruggen)	2020	2025
Wegen	2021	2025
Riolering en water	2024	2027
Civiele kunstwerken, (Waterbouwkundige Objecten)	2023	2028
Gemeentelijk Vastgoed & monumentale objecten	2023	2028
Openbare verlichting	2022	2032
Gebouwen	2017	2024

Overzicht kengetallen

Kengetallen	
km gem. wegen	478
ha asfalt	166
ha klinkers en tegels	180
km vrijverval en mechanische riolering	314
aantal rioolgemalen inclusief randvoorzieningen	82
aantal minigemalen (drukriool/installaties)	487
aantal kolken	16.842
ha beplanting	69
ha gazon	90
ha bermen	274
aantal bomen	26.045
aantal locaties speelvoorzieningen	110
aantal bruggen	96
aantal lichtpunten openbare verlichting	8.787

Wegen

Beleid, beheer en kwaliteit

Het beleid is vastgelegd in het 'Beleidskader beeldkwaliteit, effect gestuurd beheer' (2017); de zorgplicht gemeenten uit de Wegenwet 1930, Woningwet 1991 en het Burgerlijk Wetboek deel 6 en de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten).

In 2021 is de notitie "Wegbeheer Moerdijk 2021-2025" vastgesteld. Door middel van functioneel beheer en risico gestuurd onderhoud wordt de onderhoudsachterstand gefaseerd ingelopen. In 2021 werd een start gemaakt met het inlopen van de achterstanden, waarbij de prioriteit ligt op de risico locaties (voetpaden, fietspaden en gebiedsontsluitingswegen) en daarnaast op het voorkomen van kapitaalvernietiging op asfaltwegen.

Uitgevoerde werkzaamheden

In 2023 zijn meerdere projecten uitgevoerd volgens het vastgestelde beheersplan. De belangrijkste zijn:

- Renovatie rotonde Markweg Standdaarbuiten
- Reconstructie Appelaarsedijk Fijnaart
- Reconstructie Tonsedijk / Zwingelspaansedijk
- Renovatie industrieterrein Zwanengat Zevenbergen
- Voorbereiding integrale aanpak Predikherenstraat-Vijverstraat Standdaarbuiten
- Voorbereiding Kreekdijk- Weeldijk - Oudendijk

Achterstallig onderhoud

De gemeente Moerdijk had een flinke achterstand opgelopen ten aanzien van het wegbeheer. In het Wegenbeheerplan (2021) is door de raad een plan vastgesteld om binnen vijf jaar op een minimaal niveau te komen om vanuit die situatie toe te groeien naar de vastgestelde beeldkwaliteit. Hiervoor zijn voldoende middelen beschikbaar gesteld. Om het achterstallig onderhoud te kunnen wegwerken is een voorziening gevormd van € 6.900.000.
In 2023 is met het aanbrengen van 66 km (386.000 m²) slijtlagen fase 2 van het contract 'bulkwegen asfaltonderhoud' afgerond. Daarnaast zijn er diverse voet- en fietspaden hersteld, en is groot onderhoud uitgevoerd in de Ringweg te Langeweg, Poststraat Klundert en de Hogeweg in Willemstad

Financiële consequenties

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Wegen	onderhoudsuitgaven	€ 883.000
	voorziening groot onderhoud	€ 2.876.000
	vervangingsinvesteringen	€ 4.592.000

Riolering

Beleid, beheer en kwaliteit

In gezamenlijkheid met de Water en Klimaatkring West Brabant (SWWB) is een nieuw gemeentelijk waterprogramma (GWP) opgesteld. Als gemeente Moerdijk hebben we ervoor gekozen om aan dit technische document extra focus en duiding te geven en heeft uw raad ingestemd met het focusdocument 'Samen naar een groene, klimaat robuuste leefomgeving in 2050', om de in 2021 vastgestelde Klimaatstrategie gemeente Moerdijk te kunnen realiseren aan de hand van concrete maatregelen en uitwerkingsprincipes:

- Tegengaan van wateroverlast, maar water hoort op straat bij het nieuwe klimaat
- Hemelwater gaan we eerst hergebruiken voordat we het bergen en laten infiltreren of afvoeren.
- Extra vergroening waarbij we uitgaan van de 3-30-300 regel en de maatlat groene klimaat adaptieve gebouwde omgeving. Zie ook vergroeningsplannen

Parallel ana het opstellen van het nieuwe GWP is regulier rioleringsprojecten opgepakt. De belangrijkste zijn:

- Renovatie riolering Stationsstraat Zevenbergen
- Voorbereiding integrale aanpak Dr. Poelstraat, Predikherenstraat, Markiezenlaan, Vijverstraat
- Voorbereiding integrale aanpak Zeestraat/Willem Alexanderlaan
- Voorbereiding integrale aanpak ondergrondse infra Willemstad
- Voorbereiding aanbesteding Vervanging en verbetering van ca. 52 schakelkasten ten behoeve van de waarborging van de bedrijfszekerheid van de drukriolering.

Financiële consequenties

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten		budget 2023
Riolering	onderhoudsuitgaven	€	1.099.000
	vervangingsinvesteringen	€	494.000

Water

Beleid, beheer en kwaliteit

Onder het beleidskader water vallen de thema's bruggen en steigers en baggerwerken.
Deze zijn vastgelegd in het 'Beleidskader Beeldkwaliteit, Effect gestuurd beheer' (2017); de Zorgplicht gemeenten uit de Wegenwet 1930, Woningwet 1991 en het Burgerlijk Wetboek deel 6; het BBV (Besluit Begroting van Verantwoording provincies en gemeenten) en de Waterwet: wetgeving rondom de ontvangstplicht baggerspecie is geregeld in de Waterwet (art. 5.23).

Civiele kunstwerken
Het beheerplan Civiele Kunstwerken is aangevuld met het beheer van betonnen duikers, damwanden en keermuren. Objecten met een monumentale en cultuurhistorische waarde worden zijn vanuit het beheer van cluster vastgoed beheerd.

Baggerwerken
Het waterschap heeft in 2023 de eerste fase van de inhaalslag op het baggeren afgerond. Daarnaast is gestart met de voorbereidingen voor de volgende en laatste fase van de inhaalslag, baggerwerkzaamheden 2023-2024 waarbij ook een ontvangstplicht geldt. In deze fase vallen ook watergangen binnen de gemeente Moerdijk. Na een aanbestedingsprocedure is de opdracht in het voorjaar van 2023 gegund. De aannemer is gestart met baggeren van de watergangen in Breda. De watergangen in onze gemeente komen binnen de opdracht helaas pas in 2024 aan de beurt. Dit was niet eerder bekend en hierdoor moet het budget overgeheveld worden naar 2024.

Financiële consequenties

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Civiele Kunstwerken	onderhoudsuitgaven	€ 296.000
	vervangingsinvesteringen	€ 1.105.000
Baggerwerken	onderhoudsuitgaven	€ 5.000

Groen

Beleid, beheer en kwaliteit

Voor de investeringen in het groen geldt ook het 'Beleidskader beeldkwaliteit, effect gestuurd beheer (2017). Binnen dat kader zijn in 2017 het Groenstructuurplan, het Boombeheerplan en het Groenbeheerplan vastgesteld. In 2022 is gestart met het herzien van de opzet van de drie plannen. De verdere actualisatie en vaststelling gaat plaatsvinden in 2024. Beoogde vaststelling in 2023 was door tekorten op personeel vlak helaas niet mogelijk. Tot vaststelling in 2024 zijn voornoemde plannen actueel en vigerend.
In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen om te starten met het opstellen van de vergroeningsplannen in nauwe samenwerking met onze bewoners. Een adviesbureau is in de hand genomen om dit proces te begeleiden.
De implementatie van de wet Natuurbescherming wordt (in lijn met de Klimaatstrategie) verder vormgegeven door het vaststellen van het soortenmanagementplan (SMP).
In december 2021 is het plan van aanpak Essentaksterfte (ETS) vastgesteld. In 2023 is hieraan een vervolg gegeven door de samenhang te zoeken met andere uitvoeringsprojecten om zodoende werk met werk te maken, overlast voor bewoners te beperken en zo min mogelijk verstoringen voor de natuur te veroorzaken. Ook op het gebied van de aanpak van essentaksterfte is vertraging opgestreden door tekorten op personeel vlak.
In 2023 zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Vervanging van solitaire essen, voortkomend uit de extra boomcontrole ETS 2022, niet in plangebieden waar werk met werk gemaakt kan worden;
- Voorbereiding vervanging essen zwembad Bosselaer;
- Aanpak plantvakken vanuit het Groenstructuurplan, zogenaamde omvormingen op diverse locaties;
- Aanpak van plantvakken met wortelonkruiden op diverse locaties;
- Voorbereiding reconstructie Kreekdijk-Weeldijk-Oudendijk.
- Voorbereiding diverse integrale projecten

Financiële consequenties

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten		budget 2023
Groen	onderhoudsuitgaven	€	4.274.000
	vervangingsinvesteringen	€	259.000

Gemeentelijk vastgoed

Beleid, beheer en kwaliteit

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 114 gebouwen waarvan er 35 in de kernportefeuille vallen. Het vastgoed bestaat uit zeer verschillende panden, zowel qua functie als materialisatie.

Categorie	Aantal gebouwen
Kernportefeuille	35
Bijzonder bezit	43
Dispositie/afstoot	14
Strategisch bezit	22
TOTAAL	**114**

Het gemeentelijk vastgoed wordt op een niveau in stand gehouden dat vergelijkbaar is met conditiescore 3 (redelijk) volgens NEN 2767. Bij deze conditiescore wordt de functievervulling en de kwaliteit van het pand gewaarborgd. Het beschouwingsniveau van de inventarisatie en inspectie betreft de visueel waarneembare en fysiek bereikbare onderdelen van het totale pand. Voor het gemeentehuis in Zevenbergen, het Mauritshuis in Willemstad en het voormalige stadhuis in Klundert houden we dezelfde conditiescore 3 aan, maar plegen we intensiever onderhoud om dit onderhoudsniveau te allen tijde te kunnen garanderen. Daarnaast worden specifieke methodes toegepast voor de instandhouding van Rijksmonumenten. Het onderhoud wordt uitgevoerd conform de geldende wet- en regelgeving, zoals de Arbowetgeving, het Bouwbesluit en de woningwet. De monumentale panden worden onderhouden volgens de ERM richtlijnen.

Het is de bedoeling ieder jaar 1/3 van het gemeentelijk vastgoed te inspecteren. Deze inspecties vormen de basis voor een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor 10 jaar. Om efficiënt te kunnen werken is gekozen voor het clusteren van gelijksoortige onderhoudswerkzaamheden in meerjarige raamcontracten. Het onderhoud vindt plaats op basis van conditie afhankelijk onderhoud. De planning voor het uitvoeren van gepland onderhoud kan dus verschuiven als blijkt dat de conditie nog goed is.

SIM subsidie

Onderhoud aan rijksmonumenten is wettelijk verplicht. Tegenover die wettelijke verplichting bestaat dan wel de mogelijkheid om Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM) aan te vragen. De rijksmonumenten in eigendom van de gemeente worden bedrijfsmatig gebruikt dus dan bedraagt de subsidie maximaal 40% van de instandhoudingskosten. In 2024 worden de rijksmonumenten geïnspecteerd en op basis van deze meerjarenonderhoudsplannen wordt de SIM subsidie aangevraagd voor de periode 2025 tot en met 2030.

Verduurzaming

Inmiddels zijn we gestart met de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Daarvoor is december 2022 een routekaart door de gemeenteraad vastgesteld. Die wordt gevold. De gemeenteloods, Brandweerkazerne Plaza Moerdijk en Brandweerkazerne Fijnaart worden in 2024 verduurzaamd. Met gebruikmaking van subsidiemogelijkheden wordt een rapport opgesteld voor de verduurzaming van de zwemdaden in Zevenbergen, Fijnaart en Willemstad. Medio 2024 zal dit rapport beschikbaar zijn. Dit rapport geeft richting aan de verduurzaming van de zwembaden. Door gebruik te maken van de genoemde subsidiemogelijkheden is een aanzienlijk deel van het eerder (besluit december 2023) gevoteerde krediet bespaard. Dit bespaarde bedrag (ongeveer € 160.000,-) zal terugvloeien naar de Algemene Reserve. Op basis van die rapportage zal aan uw Gemeenteraad een voorstel worden voorgelegd voor daadwerkelijk de verduurzaming van de genoemde baden, inclusief de daaraan verbonden kosten.

Financiële consequenties

De kosten van alle geplande onderhoudswerkzaamheden in 2024 kunnen worden gedekt in de Voorziening Gebouwen, dan wel via een eerder gevoteerd krediet.

Dit met uitzondering van de werkzaamheden aan Theater de Schuur. De aanpak Theater de Schuur was voor 2022 opgenomen in de Voorzieningen Gebouwen. Dit is nog niet uitgevoerd. We zijn met Theater de Schuur in gesprek over exact de uit te voeren maatregelen. Met als gedachte 'werk met werk' maken omdat er voor dit theater naast de aanpak van de luchtbehandeling ook een verduurzamingsopgave ligt. We proberen beide zaken te combineren, waarbij het benodigde bedrag dan wel hoger zal zijn dan het aanvankelijk in het MJOP geraamde bedrag. Daarvoor zal in 2024 aan uw gemeenteraad een voorstel worden aangeboden.

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Vastgoed	voorziening groot onderhoud	€ 226.000
	vervangingsinvesteringen	€ 515.000

Buitensportaccommodaties

Beleid, beheer en kwaliteit Buitensportaccommodaties

In 2022 is een begin gemaakt met het opstellen van een beleid op de buitensport. We hadden voor ogen om dit, inclusief het beheerplan buitensportaccommodaties in 2023 aan de gemeenteraad voor te leggen. Door personele tekorten is dit helaas niet gelukt en wordt het beheerplan in 2024 aangeboden. Tot die tijd is het beleidskader van de Gemeente Moerdijk de normen en richtlijnen van NOC-NSF. Deze leiden tot de kwaliteit en behoeftebepaling voor de buitensportverenigingen en zijn vertaald naar een meetbare beeldkwaliteit.

De aannemer moet er zorg voor dragen dat de beschreven kwaliteit wordt behaald. De aannemer wordt aangestuurd door de rentmeester, die de gemeente op operationeel niveau ontzorgt. De sportvelden worden 2 x per jaar beoordeeld waarna de aannemer een (eventueel) herstelplan kan opstellen, zodat de kwaliteit van de velden optimaal is. De kleine onderhoudswerkzaamheden dienen door de clubs zelf te worden uitgevoerd en hiervoor krijgen de verenigingen een vergoeding. Vervangingen en renovaties zijn in 2023 nauwelijks uitgevoerd vanwege het eerder genoemde tekort aan personeel. In 2024 wordt daarvoor een inhaalslag gemaakt.

Er wordt gestreefd om voor 2024 alle gemeentelijke verlichtingsarmaturen te hebben vervangen door led.

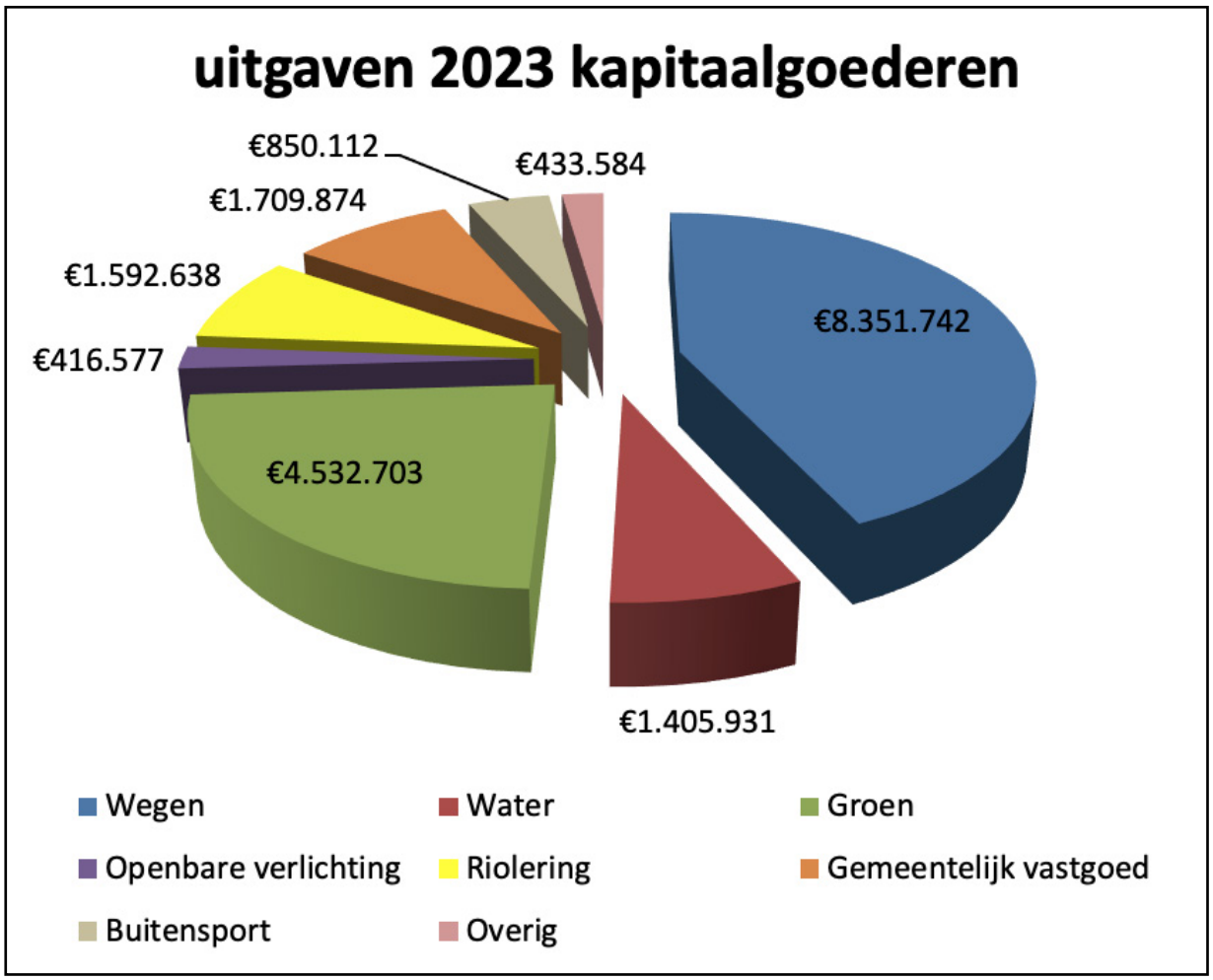
Financiële consequenties

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Buitensport	onderhoudsuitgaven	€ 539.000
	vervangingsinvesteringen	€ 311.000

Totaal financieel overzicht

In onderstaande diagram staat de verdeling van de totale begrote onderhoudsuitgaven per beheerproduct.

Paragraaf Grondbeleid

In deze paragraaf wordt teruggekeken op de uitwerking van het grondbeleid over het jaar 2023, maar daarnaast zal ook de visie op het toekomstig gemeentelijk grondbeleid worden weergeven. Verder wordt er ook een toelichting gegeven op de financiële voortgang, verwachtingen en risico's van de actieve grondexploitaties.

Grondbeleid algemeen

Het grondbeleid is dienstbaar aan het realiseren van ruimtelijke opgaven en ambities. Hierdoor is er sprake van een sterke samenhang en wederkerige afhankelijkheid met andere gemeentelijke beleidsvelden. Daarnaast heeft het grondbeleid ook een significante impact op de financiële gesteldheid van de gemeente Moerdijk door de potentiële kosten, baten en risico's die verbonden zijn aan ruimtelijke projecten. In de gemeente Moerdijk wordt duidelijk ingezet op actieve/sturende en risicodragende rolneming in gebiedsontwikkelingen om haar doelstellingen en ambities op dat gebied waar te maken. Deze richting is ingeslagen met de Nota Grondbeleid die eind 2022 is vastgesteld. Dit vanuit de gedachte dat eigendom van grond meer sturing geeft op de te realiseren vastgestelde ambities op gebied van woningbouw, mobiliteit en vitale centra. Actief grondbeleid vraagt echter wel meer capaciteit van de ambtelijke organisatie en brengt daarnaast ook hogere financiële risico's met zich mee. Daarnaast is er ook financiële daadkracht nodig om in deze vorm daadwerkelijk voortgang te boeken in de projecten. In 2023 zijn hierin grote stappen gezet door de verwerving van gronden op strategische locaties en significante investeringen in een aantal projecten.

Eind 2023 is door de gemeenteraad van Moerdijk ook een nieuwe Omgevingsvisie vastgesteld. Hierin zijn de ruimtelijke doelen en ambities vastgelegd voor de periode tot 2040. De gemeente wenst te groeien in inwonertal en wil de woningvoorraad stevig uitbreiden om dat mogelijk te maken. Daarnaast liggen er ook grote opgaven in het verduurzamen van deze woningvoorraad en in het oplossen van infrastructurele knelpunten op gebied van verkeer en energie. Om deze opgave deels te bekostigen wordt in 2024 de herziene Nota Kostenverhaal aan de gemeenteraad aangeboden. Hierin wordt vastgelegd welke kosten hiervoor zij doorberekent op ontwikkelingen. De Nota Kostenverhaal is het logische gevolg van de Omgevingsvisie 2040 en de herziene Nota Grondbeleid. Daarnaast is het kostenverhaalsbeleid ook geoptimaliseerd binnen de kaders van de Omgevingswet die 1 januari 2024 in werking is getreden.

Tenslotte het onderwerp Vennootschapsbelasting (Vpb) voor de grondexploitatie. Dit betreft de belastingplicht over eventuele fiscale winsten uit de exploitatie van gronden. Uit de door onze belastingadviseur BDO uitgevoerde QuickScan over het boekjaar 2022 blijkt dat er in de afgelopen jaren geen sprake is van een belastingplicht voor de Vpb. Verder lijkt op basis van de voorlopige toekomstverwachting (wat betreft het vaststellen en afsluiten van grondexploitaties) ook in de aankomende jaren weinig tot geen risico te ontstaan op dit gebied. Dit houdt in dat er voorlopig vanuit kan worden gegaan dat de Gemeente Moerdijk geen vennootschapsbelasting hoeft af te dragen. Dit kan echter snel veranderen mochten er significante onverwachte mutaties ontstaan in de grondexploitatieportefeuille. Bij het vaststellen van nieuwe grondexploitaties wordt daarom het eventuele effect op de QuickScan in beeld gebracht en waar nodig meegenomen in de besluitvorming.

Marktontwikkelingen

Over heel 2023 zijn de gemiddelde prijzen voor al bestaande woningen licht gedaald ten opzichte van 2022. Aan het eind van het jaar werd wel weer een lichte stijging waargenomen. Dit staat echter nog steeds in schil contrast met de prijsontwikkeling van nieuwbouwwoningen. Deze hebben namelijk een blijvende stijging ondervonden. Dit verschil komt voornamelijk tot stand door de hoge bouwkosten die nieuwbouw met zich meebrengt, wat deels het gevolg is van de hogere kwaliteit en duurzaamheidseisen die daarop van toepassing zijn. De verkoop van woningen in nieuwe projecten is daardoor lastiger geworden, wat soms leidt tot uitstel (en in zeldzame geval afstel) van ontwikkelingen omdat de gewenste verkooppercentages nog niet behaald zijn.

Deze problematiek wordt ook niet gemitigeerd door de stabiele hypotheekrentes sinds medio 2022 toen het prijspeil van nieuwbouwwoningen nog aanzienlijk lager lag. De maandlasten voor nieuwbouw en bestaande woningen divergeren dus verder uit elkaar, wat nieuwbouw dus ook relatief minder aantrekkelijk maakt. Mocht deze trend zich verder doorzetten vormt dat uiteraard een risico voor de haalbaarheid van projecten en op langere termijn ook de woningbouwdoelstellingen. Dit is des te meer het geval als de ambities voor het bouwen van betaalbare en sociale woningen nog verder aangescherpt zou worden. De huidige eisen op dat gebied hebben al bewezen een nieuwe dimensie van complexheid toe te voegen aan gebiedsontwikkelingen. Het financieel resultaat van de gemeente is hier nu vaak de dupe van, wat in het scala van alle belangen op dit moment acceptabel is, maar uiteraard geen duurzame oplossing kan worden.

Dit alles roept ook steeds meer de vraag op of de woningbouwcrisis daadwerkelijk opgelost wordt door maximaal in te zetten op het bouwen van goedkope woningen, in plaats van sec de focus te leggen op het uitbreiden van de woningvoorraad om doorstroming te stimuleren. Naast de financiële voordelen van een dergelijke alternatieve strategie qua haalbaarheid van individuele projecten, leidt deze ook tot een kwalitatief hoogwaardigere en daarmee duurzamere totale woningvoorraad op de langere termijn.

Vanuit de landelijke- en ook lokale ambitie tot versnelling van woningbouw zullen antwoorden gevonden moeten worden op bovenstaande opgaven en duidelijke keuzes worden gemaakt om dit te kunnen bewerkstelligen. Aangezien de gemeentes niet volledig zelf verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de onrendabele top in ontwikkelingen, zijn duidelijke afspraken met derden over de financiering hiervan noodzakelijk. Het is denkbaar dat ook woningbouwcorporaties hierin een rol gaan vervullen.

Projectenvoortgang 2023

Voor het jaar 2023 zijn de grootste slagen gemaakt in het maken van deals in de grote projecten die een sleutelrol spelen in het realiseren van de woningbouwopgave. Zo zijn de locatie ontwikkelingsovereenkomsten getekend voor het eerste deelgebied in Zevenbergen Oost en voor het project Willemstad Oost, gezamenlijk al goed voor 550 woningen. In de overige deelgebieden in Zevenbergen Oost, waaronder transformatiegebied de Hil, zijn daarnaast een aantal grondposities ingenomen door de gemeente waarmee zij de sturing op dit gebied houdt en productie verzekert voor de toekomst. Verder is in de grondexploitatie Westschans Klundert een grote slag gemaakt in de ruimtelijke en financiële optimalisatie.

In de al langer lopende en wat kleinere projecten is uiteraard ook voortgang geboekt in 2023. Zo zijn de laatste kavels in de Waterwijk Fijnaart verkocht en gepasseerd, en is op meerdere locaties in de gemeente aangevangen met het klaarmaken van gronden zodat de woningbouwcorporatie daar sociale huurwoningen kan realiseren. Verder zijn er middels tenders ontwikkelaars gevonden voor het realiseren van woningbouw op het Bolwerk in Klundert en voor de Wethouder Trompersstraat in Zevenbergschen Hoek. Ten slotte zijn er een aantal locaties gevonden waarop de gemeentelijke doelen wat betreft het programma woningbouw kleine kernen gerealiseerd moeten worden. Hierdoor zal de gemeente ook in deze kernen zorg kunnen dragen voor nieuwe woningen waar vanuit die inwoners ook behoefte aan is.

Instrumentarium

Voor het realiseren van ruimtelijke doelen heeft de gemeente een grondinstrumentarium beschikbaar. Deze kan verdeeld worden in publiekrechtelijke instrumenten en privaatrechtelijke instrumenten. Hieronder een samenvatting van in hoeverre hiervan gebruik is gemaakt in het jaar 2023.

Publiekrechtelijk instrumentarium

Bij het verwerven van gronden in projectgebieden wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de mogelijke inzet van het grondbeleidsinstrumentarium. Dit vergt dan telkens een separaat besluit van de gemeenteraad.
In 2023 zijn er geen voorkeursrechten (Wvg's) vastgesteld. Er zijn nog 7 voorkeursrechten actief die eerder zijn

vastgesteld, namelijk Zevenbergen Noord 1 & 2, Zevenbergen Oost 1 & 2, Westschans Klundert, Molenstraat Fijnaart en Logistiek Park Moerdijk. In 2024 lopen de eerste Wvg's af, waarvoor er dan dus voor deze datum een vastgesteld bestemmingsplan moet liggen. Alleen voor Zevenbergen Noord 2 is het vaststellen van een structuur/ omgevingsvisie voor deze datum voldoende voor verlenging. Ten slotte lopen er momenteel geen trajecten voor onteigening.

Privaatrechtelijk instrumentarium

In 2023 hebben een drietal strategische verwevingen plaatsgevonden. Dit betreffen de Hazeldonkse Zandweg 28 c, d en e (Zevenbergen), de Noordlangeweg (Willemstad) en gronden in Zevenbergen Oost nabij de afgebrande Hoef. Deze verwervingen hebben plaatsgevonden in het kader van een WVG of i.v.m. het verkrijgen van een strategische grondpositie voor toekomstige ontwikkelingen/herstructureringen.

COMPLEXEN IN EXPLOITATIE

Bedragen x € 1.000,-

NR.	COMPLEXEN IN EXPLOITATIE	BOEKWAARDE 1-1-2023	MUTATIES 2023	BOEKWAARDE 31-12-2023	MUTATIES vanaf 2024	(VERWACHT) RESULTAAT bij afsluiting
14	Havenfront Willemstad	21	-10	11	-23	-12
56	Frisostraat Zev. Hoek	-19	19	-	-	-31
80	Waterfront Moerdijk	-5.374	-60	-5.434	-496	-5.930
110	Dorpshart Moerdijk	-2.237	-27	-2.265	-54	-2.319
128	Evenemententer. Klundert	176	-176	-	-	433*
153	Stoofstraat Zevenbergen	-1.469	233	-1.236	2.178	941
163	Sporenbergstraat Zev. Hoek	-595	-29	-624	697	73
176	Waterwijk Fijnaart	4.699	109	4.808	-2.721	3.907*
185	Westschans Klundert	-38	-3.976	-4.014	1.126	-2.888
190	Wethouder Trompersstraat	-7	-73	-81	-165	-246
	TOTAAL	**-4.844**	**-3.991**	**-8.836**	**542**	**-5.580**

*Reeds genomen winstnemingen hebben een negatief effect op de boekwaarden, het afsluitingsresultaat is hiervoor gecompenseerd. Verder worden toekomstige winstnemingen niet begroot in de toekomstige mutaties.

Per 31-12-2023 zitten er in totaal 8 actieve grondexploitaties in de projectportefeuille. In 2023 zijn twee grondexploitaties afgesloten, en verder zijn er in dat jaar geen nieuwe bouwgronden in exploitatie genomen. Hieronder de mutaties in de portefeuille aan grondexploitaties:

Afgesloten grondexploitaties per 2023

- Evenemententerrein Klundert
- Frisostraat Zevenbergschen Hoek

Parameters grondexploitaties

De begrotingen van de resultaten in de grondexploitaties worden beïnvloed door een set van parameters. De uitgangspunten wat betreft deze parameters worden (ten minste) jaarlijks bij de 2de BERAP herzien. Hieronder een korte toelichting wat betreft de bepaalde percentages. Overigens wordt in de grondexploitaties enkel gerekend met reële bedragen, aangezien deze relevanter zijn voor de gemeentelijke begroting dan de netto contante waarde. Er wordt dus geen verdisconteringsvoet toegepast.

Rentepercentage BIE
- 0,76% (herrekend met 2de BERAP 2023 o.b.v. BBV-voorschriften)

Opbrengstenstijging
- 0,0% (prijsstijgingen moeten blijken uit geactualiseerde taxatierapportages)

Kostenstijging
- In 2022 heeft het college besloten tot een nieuwe methode voor het berekenen van de kostenstijgingsindexaties in grondexploitaties. De geactualiseerde methode maakt onderscheid in de indexatie per (relevante) kostenpost, waarbij elke post wordt gelinkt aan een sector gebonden indexcijfer gepubliceerd door het CBS. Daarnaast vindt er een afvlakking plaats richting de lange termijn d.m.v. cumulatieve percentages voor elk komende jaar o.b.v. mutaties verder in het verleden. In de onderstaande tabel worden de berekende percentages getoond. Voor de niet genoemde posten wordt geen kostenstijging opgenomen, aangezien deze in de basis nominaal bepaald worden. De onderstaande percentages zijn herrekend bij de 2de BERAP 2023.

KOSTENSTIJGINGSINDICES	2024	2025	VANAF 2026
Onderzoekskosten	6,73%	2,81%	2,00%
Marketing en verkoopkosten	4,94%	4,94%	2,00%
Bouw- en Woonrijp maken	2,00%	2,00%	2,00%

Grondverkopen
In alle actieve grondexploitaties, is in 2023 in totaal voor ca. € 182.000 aan grondverkopen gerealiseerd. Dit betreft de verkoop van de laatste kavels in het project Waterwijk Fijnaart West. Het passeren van de gronden aan de Stoofstraat zou eind 2022 geschieden, echter is dit o.v.v. de ontwikkelaar met meer dan een jaar uitgesteld tot in begin 2024 (hierover meer bij de toelichting op complexen in exploitatie: P153a Stoofstraat).

Resultaat Grondexploitatie
Het totaalresultaat van de grondexploitatie in een bepaald jaar is opgebouwd uit de (tussentijdse) winstnemingen genomen in dat jaar minus de toevoegingen aan de voorzieningen verlies, gecorrigeerd voor negatieve projectafsluitingen (aangezien deze bij afsluiting uit de voorliesvoorziening zijn gehaald). Doorgaans geeft dit geen accuraat beeld van de winstgevendheid van de totale grondexploitatie aangezien vooral nieuw in exploitatie genomen projecten en afgesloten projecten in deze cijfers zijn weergeven. Verliesvoorzieningen worden namelijk direct getroffen voor het volledig verwachte negatieve resultaat bij vaststelling van nieuwe grondexploitaties.

Winstnemingen en positieve afsluitingen
Op grond van de BBV-regels is het verplicht om winstnemingen te doen in grondexploitaties waarbij een postief eindresultaat wordt verwacht. De hoogte van de (tussentijdse)winstneming in een jaar wordt bepaald m.b.v. de POC-methodiek (percentage-of-completion). Ook moet er voldoende zekerheid zijn dat de winst gerealiseerd gaat worden, dit wordt voornamelijk geborgd met het criterium dat er opbrengsten binnen moeten zijn om een winstneming te doen.

Voor het jaar 2023 dient één winstneming genomen te worden. Dit betreft een tussentijdse winstneming in het project Waterwijk Fijnaart West van circa € 39.000. In dit project zijn alle opbrengsten reeds gerealiseerd en hebben er in 2023 enkel relatief kleine werkzaamheden plaatsgevonden in afwachting van de afbouw van de woningen waarna gestart kan worden met het woonrijp maken. Daarnaast is in 2023 één grondexploitatie afgesloten met een positief resultaat, zijnde het Evenemententerrein Klundert. Omdat in dit project richting het einde van de looptijd nog wat tegenvallers hebben plaastgevonden resteerde er geen positieve boekwaarde die bij afsluiting als winst genomen kon worden.

Verliesvoorziening

De omvang van deze post bedraagt per 31-12-2023 ca. € 11.395.000, wat ca. € 990.000 lager is dan een jaar eerder. Dit verschil is voornamelijk het gevolg van de financiële optimalisatie in het project Westschans Klundert, wat een ca. € 1.184.000 gunstiger verwacht resultaat opleverde. Daarnaast is er een significante toevoeging geweest aan de voorziening verlies door een € 155.000 negatiever verwacht eindresultaat in de Wethouder Trompersstraat. Het resterende verschil is het gevolg van licht gemuteerde verwachte eindresultaten in de overige grondexploitaties. Er zijn geen dekkingen toegevoegd voor projecten die nog geen onderdeel waren van de voorziening verlies.

Hiertegenover staat dat de verliesvoorziening voor de Frisostraat opgeheven is. De grondexploitatie is namelijk afgesloten en dus is het verwachte verlies daarmee gerealiseerd.

Met de hierbovengenoemde (tussentijdse) winstnemingen (ca. € 39.000) en de netto onttrekkingen aan de verliesvoorziening (ca. € 990.000), en de correctie hierop voor de afsluiting van de projecten Frisostraat Zevenbergschen Hoek en Evenemententerrein Klundert (tezamen ca. € 113.000), komt het totaalresultaat van de grondexploitatie voor 2023 uit op ca. € 915.000 positief. Het gecorrigeerde resultaat is echter € 187.000 negatief. Dit is het gevolg van het terugstorten van de onttrekking aan de verliesvoorziening i.v.m. de optimalisatie van de Westschans en de negatieve eindwaarde van het Evenemtenterrein wat ten laste is gekomen van de reserve grondexploitatie.

Toelichting complexen in exploitatie 2023

P14 Havenfront Willemstad

De gemeente is nog steeds in discussie met de ontwikkelaar over de formele oplevering van de openbare ruimte. Hiervoor wordt een onderzoek uitgevoerd naar de staat daarvan om te bepalen of deze voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen. Medio 2024 hopen we hier uitsluitsel over te kunnen geven waarna het project afgesloten kan worden.

Prognose 2022	€ 12.000	(nadelig)
Prognose 2023	€ 12.000	(nadelig)

P56 Frisostraat Zevenbergschen Hoek

Medio 2023 zijn de laatste kosten voor het woonrijp maken gemaakt. Hiervoor heeft de gemeente van woonkwartier een bijdrage ontvangen aangezien dit op hun terrein plaatsvond. Hiermee is het project financieel afgesloten.

Prognose 2022	€ 26.000	(nadelig)
Eindresultaat (2023)	€ 31.000	(nadelig)

P80 Waterfront Moerdijk

Het bestemmingsplan voor de invulling van de westzijde is in 2023 onherroepelijk geworden. De stikstofproblematiek heeft de aanpak van de haven met één jaar vertraagd, maar kan nu alsnog worden hervat. De dijkaanpak zal in 2024 worden uitgevoerd, waarna per 2025 de haven zelf aan de beurt komt. De uitvoeringstermijn hiervan bedraagt naar verwachting anderhalf jaar. Na afronding daarvan zal gestart worden met de woningbouw aan de westzijde.

Prognose 2022	€ 5.882.000	(nadelig)
Prognose 2023	€ 5.930.000	(nadelig)

P110 Dorpshart Moerdijk

Momenteel is de omgevingsvergunningaanvraag van Woonkwartier in behandeling. Mits hier geen bezwaren op komen en de aanvraag compleet wordt geacht zal na de zomer bouwrijp gemaakt kunnen worden. Hierna kan de overdracht van de gronden plaatsvinden en kan worden aangevangen met de bouw van de 7 levensloopbestendige sociale huurwoningen. Verder is de initiatiefnemer voor de buurtsuper in de Steenweg 45 momenteel bezig met het onderzoeken van de financiële haalbaarheid

Prognose 2022	€ 2.302.000	(nadelig)
Prognose 2023	€ 2.319.000	(nadelig)

P128 Evenemententerrein Rodeborg Klundert

De laatste facturen oor het woonrijp maken zijn eind 2023 binnengekomen en betaald. Deze bleken uiteindelijk toch iets hoger te zijn dan verwacht, maar dat leidt niet tot significante wijzigingen. Hierna is het project in het boekjaar 2023 afgesloten.

Prognose 2022	€ 433.000	(voordelig)
Eindresultaat (2023)	€ 443.000	(voordelig)

P153a Stoofstraat Zevenbergen

Op verzoek van de ontwikkelende partij is levering van de grond uitgesteld tot 1 Maart 2024 nadat in 2022 de koopovereenkomst is ondertekend. Over de periode van uitstel wordt bij de partij vertragingsrente in rekening gebracht. Deze bedroeg 10,5% voor 2023 en is voor 2024 vastgesteld op 12,5%, wat een licht positief effect heeft op het verwachte eindsaldo van het project. Na levering kan worden aangevangen met de bouw van het appartementencomplex, waarna de laatste woonrijp werkzaamheden naar verwachting in 2026 voltooid kunnen worden.

Prognose 2022	€ 908.000	(voordelig)
Prognose 2023	€ 941.000	(voordelig)

P163 Sporenbergstraat Zevenbergschen Hoek

Begin 2024 wordt de aanbesteding voor de civiele werkzaamheden afgerond, waarmee duidelijkheid is over de kosten die daarmee gemoeid zijn en direct aangevangen kan worden met de werkzaamheden. Rond dezelfde periode openen de inschrijvingen voor de vrije kavels en wordt de intentieovereenkomst met Woonkwartier uitgewerkt. Naar verwachting kan Woonkwartier vervolgens na de zomer beginnen met de bouw van de 4 levensloopbestendige sociale huurwoningen en 8 starters koopwoningen.

Prognose 2022	€ 85.000	(voordelig)
Prognose 2023	€ 73.000	(voordelig)

P176 Waterwijk Fijnaart-West

In 2023 zijn de laatste kavels verkocht en gepasseerd en is de bouw van de woningen in volle gang. In verband met de afbouw van de woningen zal in de 2de helft van 2024 aangevangen kunnen worden met het woonrijp maken van de openbare ruimte, wat in 2025 naar verwachting gereed zal zijn. Het woonrijp maken vindt voor de hele wijk in één keer plaats. Dit betekent dat inwoners van het eerste uur langer te maken krijgen met bouwstraten en onafgewerkt openbaar groen. De woningen zijn wel voorzien van tijdelijke inritten zodat iedereen met droge voeten de woning kan bereiken. Als het woonrijp maken afgerond is in 2025 kan het project worden afgesloten.

Prognose 2022	€ 3.927.000	(voordelig)
Prognose 2023	€ 3.907.000	(voordelig)

P185 Westschans Klundert

In december 2023 is de gemeenteraad akkoord gegaan met de optimalisaties voor het project Westschans Klundert op het gebied van stedenbouw, programma en financiën. Dit heeft geleid tot een verwacht financieel voordeel van ca. € 1,2 mln. Het nieuwe plan bestaat uit 140 woningen, waarvan 1/3 in het sociale segment en 2/3 betaalbaar.

Verder is in 2023 de planologie voor het project opgestart en het voorontwerp gaat in Q2 van 2024 in procedure. Verder wordt in 2024 verwacht alle benodigde gronden in handen te hebben en zal ook in dat jaar de aanbesteding voor het civiele werk plaatsvinden. Hierna kan in 2025 worden gestart met het voorbelasten van het gebied, gevolgd door de aanvang van de bouwrijpwerkzaamheden wat op dit moment gepland staat voor 2026.

Prognose 2022	€ 4.072.000	(nadelig)
Prognose 2023	€ 2.888.000	(nadelig)

P190 Wethouder Trompersstraat Langeweg

In 2023 heeft de biedprocedure voor de ontwikkeling van de 5 kavels plaatsgevonden, welke een tegenvallend resultaat had. Daarnaast bleek ook dat er in de civiele kostenraming onvoldoende rekening is gehouden met de waterberging in het gebied, waardoor de actualisatie van deze kostenpost ook negatiever uitviel. Dit tezamen heeft geleid tot een substantieel lager verwacht resultaat dan een jaar eerder.

De aanbesteding voor de civiele werkzaamheden moet voor de zomer van 2024 plaatsvinden. Na de bouwvak kan vervolgens het bouwrijp maken plaatsvinden waarna de gronden naar verwachting nog in 2024 geleverd kunnen worden aan de ontwikkelende partijen.

Prognose 2022	€ 91.000	(nadelig)
Prognose 2023	€ 246.000	(nadelig)

COMPLEXEN NIET IN EXPLOITATIE

Dit betreffen complexen waarvoor nog geen raadsbesluit is genomen inzake (her)ontwikkeling, geen projectexploitatie is vastgesteld en/of geen locatie ontwikkelingsovereenkomst is ondertekend. Het betreft hier voornamelijk strategisch verworven objecten. Om zicht en grip te houden op de waardeontwikkeling wordt, afhankelijk van het soort object, (met een gemiddelde frequentie van ca. 1x per 2 jaar) de taxatie geactualiseerd dan wel getoetst aan de WOZ-waarde.

Per 31-12-2023 bedraagt de totale waarde aan niet in exploitatie genomen bouwgrond ca. € 22.901.000. In 2023 heeft een toevoeging plaatgevonden van ca. € 9.462.000 aan deze complexen. Deze mutatie bestaat uit de toevoegingen van in totaal ca. € 9.742.000 i.v.m. strategische grondaankopen (zie inzet privaatrechtelijk instrumentarium/reserve strategische verwerving) en daarnaast de onttrekkingen van ca. € 85.000 i.v.m. afwaarderingen van gronden en van ca. € 195.000 i.v.m. de verkoop van de Westerstraat 46 te Klundert t.b.v. de woningbouwontwikkeling Bolwerk Klundert.

Risico's

In lijn met het beoogde actieve/sturende grondbeleid heeft de gemeente in 2023 geïnvesteerd in het innemen van grondposities op strategische locaties. Dit valt tevens te zien in de grondaankopen die in dit boekjaar gedaan zijn, waarmee de gemeente bewust een risicodragende rol heeft ingenomen. Het grootste risico hierin ligt in het feit dat nog geen zekerheid is over de ontwikkeling van deze gronden, waarbij de courantheid daar wel op gebaseerd is. Op dit moment bestaat echter niet de verwachting dat de aangekochte gronden niet in exploitatie kunnen worden gebracht of verkocht aan een ontwikkelende partij. Daarnaast zijn te voorziene risico's afgedekt binnen het weerstandsvermogen.

Reserve strategische verwerving
De stand van de reserve is per 31-12-2023 ca. € 5.260.000 positief. In 2023 is er voor een bedrag van in totaal ca. € 347.000 onttrokken aan de reserve strategische verwerving. Dit is het gevolg van; de aankoop van de Hazeldonkse Zandweg 28 c, d en e, de afwaarderingen van de grondposities aan de Huizersdijk (i.v.m. sloop) en vloeivelden, en tenslotte de sloopwerkzaamheden aan de Huizersdijk en Hazeldonkse Zandweg. Daarnaast is er op basis van het bestuursakkoord Moerdijk 2022-2026 in 2023 € 1 mln. aanvullend beschikbaar gesteld voor de reserve strategische verwerving, en daar zal in de komende jaren nog eens € 2 mln. bovenop komen.

Reserve grondexploitatie
De stand van de reserve is per 31-12-2023 € 366.000 positief. In 2023 is er één toevoeging geweest aan de reserve grondexploitatie, namelijk de toevoeging vanuit de winstneming Waterwijk van ca. € 19.000. Verder is er in 2023 een bedrag van ca. € 112.000 aan de reserve grondexploitatie onttrokken. Dit bedrag bestaat uit een onttrekking van ca. € 29.000 ten gunste van de reserves Bovenwijkse voorzieningen en Ruimtelijke Ontwikkeling i.v.m. de afsluiting van de grondexploitatie Frisostraat Zevenbergschen Hoek, en een onttrekking van ca. € 83.000 om de teveel genomen winst in het project Evenemententerrein Klundert te compenseren bij de afsluiting van dit project.

KOSTENVERHAAL

Met de Nota Kostenverhaal is, in lijn met de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie, een basis gecreëerd om het kostenverhaal juridisch te verankeren. De gemeente Moerdijk maakt momenteel onderscheid in de reserve Bovenwijkse voorzieningen en de reserve Ruimtelijke Ontwikkeling. Daarnaast worden er uiteraard plankosten verhaald in projecten om de ambtelijke uren te dekken. Deze reserves worden vervolgens benut voor wijk overstijgende voorzieningen van openbaar nut. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van een hoofdontsluiting, rondwegen en grootschalige parkeervoorzieningen, maar ook investeringen in het buitengebied, het uitplaatsen van milieuhinderlijke bedrijven uit kernen, de toekomstige opgave in herstructurering en de revitalisering van zowel woningbouw als bedrijfslocaties.

Als gevolg van de Omgevingswet, Omgevingsvisie 2040 en herziene Nota Grondbeleid zal in 2024 een nieuwe Nota Kostenverhaal aan de gemeenteraad worden voorgelegd. In dit voorgestelde beleid wordt geoptimaliseerd op het gebied van financiële dekking voor investeringen, juridische houdbaarheid en praktische toepasbaarheid. Wegens de veranderende kaders is het denkbaar dat de methode voor het verhaal van kosten hierin zal wijzigen. Wel is het de verwachting dat de gemeente zijn kostenverhaal in zal blijven delen conform de bestaande reservestructuren.

De inkomsten uit het kostenverhaal zijn hoofdzakelijk afkomstig uit projecten waarin de gemeente niet of in mindere mate risicodragend participeert, en dus vaak enkel een faciliterende rol heeft. Bij actieve grondexploitaties worden bijdragen aan de reserves doorgaans verdisconteerd uit grondverkopen, mits er geen sprake is van macro-aftopping. Dit conform de systematiek zoals beschreven in de Nota Kostenverhaal. De stand van de reserves per 31-12-2023 is als volgt:

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen
€ 1.140.000 (+ ca. € 124.000 in 2023)

Reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen
€ 4.002.000 (+ ca. € 22.000 in 2023)

In 2023 is netto ca. € 124.000 toegevoegd aan de reserve Bovenwijkse Voorzieningen en ca. € 22.000 aan de reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen. Deze bijdragen vloeiden voort uit de contractafspraak voor de ontwikkeling van de Koningin Julianastraat in Fijnaart, de afsluiting (en daarmee de verdiscontering uit de grondverkoop) van de Frisostraat Zevenbergschen Hoek, en daarnaast uit 2 kleinschalige initiatieven.

Paragraaf Bedrijfsvoering

In aanvulling op de toelichting van onderdelen van de bedrijfsvoering in programma 5 wordt in deze paragraaf een aantal andere relevante ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering geschetst.

Personeel en organisatie

Personele formatie en loonkosten

Onderstaand een overzicht van de aangepaste begrotingsgegevens voor wat betreft de onderdelen fte's en loonsom en de werkelijke cijfers over 2023. Het is goed hierbij te realiseren dat in de primitieve begroting uitgegaan wordt van de toegestane formatieruimte. Of er op dat moment vacatures zijn is niet relevant. Bij de start van het jaar blijkt vaak dat op dat moment niet alle toegestane formatieruimte ook werkelijk is ingevuld. Dit komt hoofdzakelijk door vacatures die er dan zijn. Afgesproken is dat de loonkosten behorende bij de toegestane formatieruimte de grens is voor de uitgaven voor het reguliere werk. De ruimte die ontstaat door aanwezige vacatureruimte kan ingezet worden voor tijdelijke inhuur van capaciteit voor hetzij het reguliere werk, hetzij projecten en tijdelijke werkzaamheden. Dit past in het streven om vooral te sturen op de loonsom en niet op fte's. Het totaal aantal fte's en de loonsom zijn exclusief het bestuur.

Begroting 2023 na wijziging:	272,86 fte	loonsom € 23.165.000
Werkelijk 2023:	267,70 fte	loonsom € 21.001.000

Het verschil tussen de begrote loonkosten en de werkelijke loonkosten bedraagt € 2.164.000. Daarnaast is er nog een bedrag van € 35.000 meer dan geraamd terugontvangen aan loonkosten. Op dit totaal van € 2.199.000 wordt de inhuur tijdelijk personeel van € 2.480.000 in mindering gebracht. Dit resulteert in een overschrijding over 2023 van € 280.000; dit is 1,2% van het beschikbare P-budget. Deze overschrijding is een gevolg van o.a. een stijging van de inhuurtarieven t.o.v. voorgaande jaren.

Cao-ontwikkelingen

Voor 2023 is een cao vastgesteld met een looptijd tot 1 januari 2024. In de cao is een nominale loonstijging afgesproken per 2 januari 2023 van € 240 bruto (fulltime) en vervolgens een loonstijging van 2%. Gemiddeld betekent dit een loonsverhoging van 7%.

Overhead

Voor de indirecte kosten is een specifiek taakveld in het leven geroepen t.w. "Overhead" (taakveld 0.4). Het totaal aan overheadkosten in 2023 is als volgt opgebouwd:

Personeelskosten	€ 9.466.000
Huisvestingskosten	- 1.539.000
Overige kosten	- 4.658.000
Totaal	€15.663.000

De verhouding tussen indirecte en directe kosten bedraagt afgerond: 42% - 58%. De opslag voor overheadkosten bedraagt 73,25% (in 2022 was dit 70,37%)

Rechtmatigheidsverantwoording door college

In de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening rapporteert het college aan de raad over afwijkingen boven de verantwoordingsgrens. Deze grens bedraagt voor de gemeente Moerdijk 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en bedraagt € 1.4 mln.

In de financiële verordening zijn met de raad afspraken vastgelegd over hoe het college in de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting en jaarrekening rapporteert. Samengevat onderstaand de afspraken:

A. Alle geconstateerde afwijkingen (fouten en onduidelijkheden). Die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn opgenomen. Voor zover deze de rapportagegrens van € 100.000 overschrijden en eventueel welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen;
   Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering;
B. Niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Fido) en de bijbehorende ministeriële regelingen, als deze voorkomen;
C. Het veelvuldig niet naleven van normen uit de gids proportionaliteit en/of slechte documentatie of naleving hiervan;
D. Geconstateerde fraude door eigen medewerkers.

A) Rechtmatigheidscriteria

1. Het begrotingscriterium: Wordt er binnen financiële kaders van de raad gehandeld?
2. Het voorwaardencriterium: Wordt wet- en regelgeving nageleefd?
3. Het M&O criterium: Hoe wordt misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke diensten en voorzieningen voorkomen?

1. Begrotingscriterium:
   Zoals in de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening is toegelicht, zijn over 2023 in totaal € 1,6 miljoen aan begrotingsonrechtmatigheden geconstateerd. Dit betreft hogere lasten, die op basis van art. 12 lid 4 van de financiële verordening grotendeels (€ 1,34 miljoen) als acceptabel kunnen worden aangemerkt, omdat óf sprake is van overschrijding die gecompenseerd wordt door direct gerelateerde inkomsten óf sprake is van een overschrijding op een open-einde regeling.

2. Voorwaardencriterium:
   a. Voor de uitvoering van de (getoetste) gemeentelijke taken en levering van gemeentelijke diensten en producten geldt in zijn algemeenheid dat deze rechtmatig plaatsvinden;
   b. De per proces beschreven en toegepaste beheersmaatregelen zijn afdoende om de vooraf onderkende risico's af te dekken;
   c. Bij één regionaal gecoördineerd inkooptraject is sprake van een onduidelijkheid. Dit betekent dat nog niet definitief duidelijk is of er sprake is van rechtmatigheid of onrechtmatigheid. Het betreft een regionaal gecoördineerd inkooptraject m.b.t. de inhuur van jeugdprofessionals. De vraag luidt of er sprake is van een wezenlijke wijziging van de inkoopopdracht door wijzigingen in de loop van de contractperiode. Is dit het geval dan had de opdracht opnieuw moeten worden aanbesteed. Het voorlopige oordeel van een onafhankelijke aanbestedingsjurist luidt dat het dossier rechtmatig is. Het definitieve oordeel laat echter nog op zich wachten waardoor dit dossier als onduidelijk moet worden aangemerkt. Deze onduidelijkheid telt in de rechtmatigheidsverklaring mee als onrechtmatig. Het gaat om een inkoopbedrag van € 1.539.625, waarmee het bedrag met status onduidelijk uitkomt boven de 1%-drempel die geldt voor een goedkeurende collegeverklaring op gebied van rechtmatigheid. Om dergelijke onduidelijkheden/onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen dienen er bij regionale inkopen sluitende afspraken gemaakt te worden over tussentijdse monitoring en beoordeling op het risico van wezenlijke wijziging. Verder is een aandachtspunt dat individuele gemeenten direct na het definitief worden van de aanbesteding de beschikking krijgen over regionale inkoopdossiers.
   d. De integrale uitvoering van het op te stellen plan van aanpak ter verbetering van het subsidieproces borgt een rechtmatige verstrekking van alle gemeentelijke subsidies in de toekomst.

3. M&O-criterium:
   a. Met het uitvoering geven aan de overkoepelende nota Voorkomen Misbruik en Oneigenlijk gebruik (aandacht voor M&O risico's in processen en bij het opstellen van beleid) is sprake van een sluitende aanpak.
   b. Er is binnen de organisatie voldoende aandacht voor M&O-risico's en de ingezette beheersmaatregelen om deze risico's te beheersen zijn effectief.

B) Niet financiële onrechtmatigheden i.v.m. de Wet financiering decentrale overheden

Zoals in de paragraaf Financiering toegelicht zijn er geen onrechtmatigheden geconstateerd i.v.m. de Wet financiering decentrale overheden.

C) Gids proportionaliteit

Er is gehandeld binnen de normen uit de gids proportionaliteit. Er zijn geen aanwijzingen van het niet naleven van de normen en/of slechte documentatie hiervan.

D) Geconstateerde fraude door eigen medewerkers

Geconcludeerd wordt dat de belangrijkste frauderisico's worden ondervangen door (a) de inrichting van de administratieve organisatie en (b) uitvoering van het vastgestelde integriteitsbeleid en hierop toegespitste jaarlijkse actieplannen. Voor het college zijn er geen concrete aanwijzingen of vermoedens dat zich in het afgelopen boekjaar fraudes hebben voorgedaan.

Single information Single audit (SiSa)

De gemeente ontvangt extra geld om specifiek beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Dit zijn specifieke uitkeringen. De verantwoording over de besteding van dit geld verloopt dia de SiSa-systematiek. De verantwoordinginformatie van de Sisa-regelingen is onderdeel van de jaarrekening. Gedurende het jaar worden de dossiers van de SiSa regelingen intern getoetst en bijgehouden. De accountant vormt nog een oordeel over de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen in de Sisa-bijlage.

Interne controles

De door het college af te leggen verantwoording vindt onder meer plaats op basis van de resultaten van de interne controles uitgevoerd volgens het vastgestelde IC-plan 2023. In een separate rapportage is van de verrichte controles verslag gedaan aan de hand van de drie onderscheiden rechtmatigheidscriteria.

Voorkomen van fraude en onregelmatigheden

Frauderisicoanalyse

Het college van B&W is zich bewust van inherente risico's van fraude die bij het uitvoeren van de gemeentelijke taken (kunnen) voordoen. Het college heeft een frauderisicoanalyse 2022-2023 opgesteld om de risicogebieden te identificeren en bewustwording te creëren. De rapportage waarin van deze analyse verslag wordt gedaan is in mei 2023 door het college vastgesteld. Uit deze rapportage blijkt dat de organisatie zich meer en meer bewust is van frauderisico's en op basis hiervan de nodige maatregelen heeft getroffen om frauderisico's tot een minimum te beperken. Zo blijkt dat in vele processen diverse maatregelen zijn ingebouwd die mogelijke fraude dienen te voorkomen. Vastgesteld is dat deze maatregelen, vaak gebaseerd op de inzet van het 4-ogenprincipe, zichtbaar worden toegepast.

Integriteitsbeleid

Het thema integriteit vormt een periodiek onderwerp van bespreking met organisatie, college en raad. De basis hiervoor is het -interactief tot stand gekomen- gemeentelijk integriteitsbeleid (2022) en de hierop toegespitste ambtelijke en bestuurlijke actieplannen. Het voorkomen van fraude en corruptie door medewerkers, bestuurders en raadsleden is één van de hoofddoelen van het integriteitsbeleid.

Over de uitvoering van integriteitsbeleid in 2023 is kort en bondig verslag gedaan in de rapportage integriteit

bestuur en ambtelijke organisatie 2003, die separaat aan de raad is aanboden. Uit deze rapportage blijkt dat er (ook) in 2023 veel aandacht is geweest voor integer handelen. Zo zijn bijvoorbeeld de bestuurlijke en ambtelijke gedragscodes geactualiseerd en zijn -naast de integriteitscoördinator en externe vertrouwenspersoon- enkele interne vertrouwenspersonen geïntroduceerd. Beide acties hebben nadrukkelijk bijgedragen aan het vergroten van enerzijds de bewustwording en anderzijds het verlagen van de drempel om hulpvragen te melden. Op basis van de rapportage is de conclusie gerechtvaardigd dat op de gemelde integriteitskwesties en ontvangen hulpvragen over integriteit adequaat is gehandeld. De Moerdijkse aanpak van de afgelopen jaren heeft ertoe geleid voor het onderdeel integriteit nagenoeg volledig wordt voldaan aan het ambitieniveau van de zgn. Brabantse Norm voor weerbare overheid. Hierin is geregeld wat overheidsorganisaties minimaal geregeld moeten hebben om weerbaar te zijn. Onze inzet is erop gericht eind 2024 volledig aan deze norm te voldoen. Dit vereist met name nog inspanningen op het vlak van het in beeld brengen van kwetsbare functies en het treffen van beheersmaatregelen.

Integraal risicomanagement

Juridische kwaliteit

Een belangrijke basis voor kwaliteitszorg is integraal risicomanagement. Het doel hiervan is immers dat zowel bij het realiseren van gemeentelijke doelen als het benutten van kansen die zich voordoen we in staat zijn om risico's te herkennen en vervolgens bewuste keuzes te maken over hoe met deze risico's om te gaan. De focus van de afgelopen jaren op de beheersing van financiële en juridische risico's wordt zodoende verbreed naar andere (bedrijfsvoerings)risico's. In dit kader is in 2023 onder meer de kwaliteit van de juridische functies onderwerp van onderzoek geweest. De juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen is immers bepalend voor zowel de betrouwbaarheid richting onze inwoners als de slagvaardigheid in het bereiken van gemeentelijke doelen. De beantwoording van de vraag of de huidige inrichting en invulling van de juridisch functie voldoende basis biedt om uitvoering te geven aan de gewenste juridische control, nu en in de toekomst, stond in het onderzoek dan ook centraal. Het onderzoek heeft geleid tot de vaststelling van een set van aanbevelingen om te komen tot een toekomstbestendige organisatie van de juridische functie. Bij de vaststelling van de meerjaren begroting 2023-2026 zijn in dit kader middelen beschikbaar gesteld om de in beeld gebrachte capaciteitsknelpunten, leidende tot langere doorlooptijden, dreigende uitval van juristen en verlies in kwaliteit van advisering, structureel op te lossen.

Fiscale kwaliteit

De beheersing van fiscale risico's een terugkerend onderwerp van gesprek en onderzoek. Dit heeft geleid tot de vaststelling van de notitie "Een bewust fiscale strategie" door het college in januari 2023. Met het volledig invullen van de formatie is het fiscale team op sterkte en worden de eerste stappen gezet in:

- Verduidelijken van de fiscale rollen en verantwoordelijkheden;
- Beheersmaatregelen en controles op gedefinieerde fiscale risico's, zoals het gebruik van dienstauto's en de vergoedingen en verstrekkingen aan personeel (WKR);
- Borgen en bewaken van de kwaliteit van de onderliggende processen.

2024 is het jaar waarin de missie en visie van het fiscaal kernteam wordt gevormd. Op basis daarvan wordt invulling gegeven aan de interne adviesrol zodat het management en bestuur vanuit de eigen organisatie wordt geadviseerd en ondersteund bij het maken van fiscaal juiste afwegingen. Het fiscale team inventariseert, bepaalt en verdeelt de werkzaamheden en legt dit overdraagbaar vast. Door het ontwikkelen van een actieve verbinding tussen het fiscale team en de gemeentelijke organisatie zal het fiscale bewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie groeien. Hierdoor worden kansen benut en worden risico's tijdig herkend en geadresseerd. De verbinding met externe partijen wordt in lijn met de ontwikkeling van het fiscale team onderhouden.

Informatiebeveiliging en gegevensbescherming

Informatiebeveiliging is onverminderd van belang voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van de gemeente Moerdijk. Verdere digitalisering zorgt voor een groeiende afhankelijkheid van Informatie en IT bij ons dagelijks werk en zijn we sterk afhankelijk van de beschikbaarheid en integriteit van betrouwbare en bestendige informatie. En die afhankelijkheid neemt alleen maar toe. Ook omvang en impact van dreigende inbreuken op de informatieveiligheid

nemen toe. De risico's op verstoring van de bedrijfscontinuïteit en ondermijning van het vertrouwen in de gegevensverwerking door de gemeente worden groter. Sinds eind 2023 heeft de gemeente een vaste CISO, PO en FG in dienst. Deze drie functionarissen zullen zich ook in 2024 verder inzetten om de digitale volwassenheid en weerbaarheid van de gemeente verder te vergroten.

- De raad krijgt één keer per jaar informatie over de actuele stand van zaken rond informatiebeveiliging en gegevensbescherming. Dat is tevens het moment om prioriteiten scherper te stellen, als dat nodig is. De raad krijgt rapportages over: De risico's (analyse van dreigingen en incidenten);
- de inrichting van processen en procedures voor informatiebeveiliging (BIO baseline informatiebeveiliging overheid /ENSIA Eenduidige Normatiek Single Information Audit);
- de inrichting van processen en procedures met betrekking tot privacy (AVG Algemene Verordening Gegevensbescherming).

Uitgangspunt is het blijven voldoen aan de basistaken: signaleren en oplossen van incidenten, datalekken, inzageverzoeken en verplichte onderzoeken op grond van wet- en regelgeving. In 2023 ligt extra nadruk op de volgende onderwerpen:

- Implementatie geselecteerde BIO maatregelen
- Adviseren uit te voeren DPIA's;
- Actualiseren register van verwerkingen;
- Implementeren ISMS (Information Security Management System/ PMS (Privacy Management System) ten behoeve van compliancy BIO en AVG.

Digitale toegankelijkheid

Gemeente Moerdijk wil dat iedereen gebruik kan maken van online informatie en digitale dienstverlening. Wij besteden daarom aandacht aan toegankelijkheid, gebruiksgemak en vindbaarheid van de informatie op onze websites. Wij doen dit in overeenstemming met het Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid.

In dit Besluit is geregeld dat overheidsinstanties een toegankelijkheidsverklaring moeten publiceren voor iedere website en app waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Voor Moerdijk gaat het in totaal om meer dan 30 websites/apps. We kunnen dit alles niet in één keer oppakken en hanteren hierin een fasering. In 2023 zijn voor 5 websites een (verplicht) toegankelijkheidsonderzoek uitgevoerd om te bezien in hoeverre de betreffende websites nu al voldoen aan de digitale toegankelijkheidseisen en wat de overgebleven toegankelijkheidsissues zijn. De komende jaren zullen we -stapsgewijs - voor al onze websites /apps een (verplicht) toegankelijkheidsonderzoek laten uitvoeren. De resultaten van de uitgevoerde toegankelijkheidsonderzoeken worden opgenomen in een zogenaamde toegankelijkheidsverklaring welke gepubliceerd wordt in het centrale register van Logius.

Logius beoordeelt de toegankelijkheidsverklaringen met een A, B of C status. In de verklaring staat in hoeverre de website of app al aan de eisen voldoet en welke maatregelen we eventueel moeten nemen om de toegankelijkheid te verbeteren. Elke 3 jaar moet deze toegankelijkheidsverklaring (per website of app) vernieuwd worden, wat betekent dat er opnieuw een toegankelijkheidsonderzoek uitgevoerd moet worden. De resultaten van de toegankelijkheidsonderzoeken zijn ook terug te vinden op de website https://www.moerdijk.nl/toegankelijkheid. Naast het uitvoeren van toegankelijkheidsonderzoeken hebben we in 2023 een start gemaakt met de uitvoering van toegankelijkheidsissues, zoals het opschonen van niet-toegankelijke informatie en documenten op de website Moerdijk.nl. Deze actie is tevens van belang in het kader van de voorbereidingswerkzaamheden voor het project nieuwe website.

In 2023 hebben we een vervolg gegeven aan de campagne "Samen werken aan digitale toegankelijkheid". Deze campagne is erop gericht om de organisatie stap voor stap mee te nemen in het waarom en hoe van het verbeteren van de digitale toegankelijkheid van documenten, websites en applicaties. Naast het creëren van (meer) bewustzijn wordt ook ingezet op het faciliteren van de organisatie, zoals het organiseren van trainingen voor medewerkers om documenten (meer) digitaal toegankelijk te maken. We merken dat deze campagne zijn

vruchten afwerpt: medewerkers zijn zich meer bewust van het belang van digitale toegankelijkheid en zijn bereid zich hierin te verdiepen om deze kennis te gebruiken bij hun werkzaamheden. Deze succesvolle campagne blijven we dus ook de komende jaren vervolgen. Ook zijn de trainingen in de Moerdijkacademie opgenomen, in het onboardingsprogramma voor nieuwe medewerkers.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer

De ingangsdatum van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) is uitgesteld (van 1 juli 2024) naar 1 januari 2025. De Wmebv regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid moeten doen, digitaal kunnen afhandelen. Zij krijgen daarmee het recht om officiële (schriftelijke) berichten, zoals aanvragen voor vergunningen en bezwaarschriften, elektronisch aan het bestuursorgaan te zenden. Dit betekent dat we als gemeente verplicht worden om voor ieder product of cluster van producten een elektronisch kanaal open te stellen en formeel aan te wijzen.

Daarnaast komt er een zorgplicht voor ondersteuning bij alle communicatie met de overheid, ook voor niet elektronische communicatie.

Inventarisatie en plan van aanpak

De implementatie van de Wmebv is een forse opgave voor de gemeente. De eerste stap was het opstellen van een inventarisatie om te bepalen in hoeverre we nu al voldoen aan de Wmebv en wat we nog moeten realiseren. Uit deze nulmeting, gereed medio 2023, kwam naar voren dat het overgrote deel van het inkomend berichtenverkeer bij onze gemeente al digitaal is of via de digitale weg kan (e-mail of via het algemene of specifiek webformulier). Hiermee voldoen we echter nog niet aan alle Wmebv-vereisten die erop gericht zijn om de indiener van berichten meer rechtsbescherming te bieden. Er resteren dus nog de nodige actiepunten.

Voor wat betreft de zorgplicht faciliteren we als gemeente al een aantal voorzieningen om inwoners meer (digitaal) vaardig te maken en/of hen hierbij te ondersteunen, bijvoorbeeld het Digi-Taalhuis en het Informatiepunt Digitale overheid in de bibliotheek. Resteert nog de verankering en wijze van invulling van de zorgplicht in een beleidsdocument.

Aan de hand van de nu voorliggende inventarisatie wordt een plan van aanpak opgesteld voor het vervolgtraject voor de implementatie van de Wmeb, waarbij prioriteit gelegd wordt bij de (per 1 januari 2025) verplicht aanwijzing van de digitale voorkeurskanalen. Hiervoor zijn de voorbereidingen in volle gang. Voor alle actiepunten geldt dat we afhankelijk zijn van de beschikbare capaciteit en technische mogelijkheden. Dit alles komt tot uitdrukking in het op te stellen plan van aanpak.

Bij het opstellen van het plan van aanpak leggen we een link naar het (op te starten) programma (digitale) dienstverlening. De Wmebv heeft immers op alle fronten raakvlakken met dienstverlening en biedt mogelijkheden en kansen om de digitale dienstverlening te verbeteren.

(financiële) Gevolgen

De (financiële) gevolgen voor de implementatie van de Wmebv zijn nog niet in beeld; deze volgen uit het op te stellen plan van aanpak. Naar verwachting zullen de (financiële) gevolgen met name betrekking hebben op extra personeelskosten voor het aanpassen van de huidige processen en systemen. Vooralsnog rekenen we niet op een compensatie vanuit het rijk. Bij de aanname van de Wmebv door de Eerste kamer heeft de minister van BZK namelijk aangegeven dat zij niet bereid is compensatie van de kosten van de Wmebv aan de gemeenten te bieden, omdat de digitalisering in zijn algemeenheid tot besparingen zal leiden c.q. zou hebben geleid.

Openbaarheidsparagraaf Woo

Inleiding

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording (jaarrekening) verslag doen van de uitvoering ervan. Dit betreft de invulling van deze verplichting in de jaarrekening 2023.

Het kabinet stelt via het Gemeentefonds incidentele en structurele middelen beschikbaar voor de implementatie van de Woo.

Actieve openbaarmaking

De Woo verplicht overheidsorganisaties om zo veel mogelijk informatie actief openbaar te maken (naast het openbaar maken op verzoek). Daartoe is in de wet een lijst van 11 informatiecategorieën opgenomen, die – met uitzondering van de categorie wet- en regelgeving – nog niet verplicht openbaar gemaakt hoeven worden. Dit heeft onder meer te maken met de moeizame ontwikkeling van een landelijk publicatieplatform. De eerste opzet (Plooi) is stopgezet. De minister van BZK heeft eind 2022 gekozen voor een eenvoudiger en sneller te realiseren oplossing: een verwijsindex (de 'Woo-index') met zoekfunctie. De Woo-index verwijst naar documentcollecties die door alle overheidsorganisaties die onder de Woo vallen, op internet (moeten) worden gepubliceerd. Moerdijk is sinds medio 2023 aangesloten op de Woo-index. Geleidelijk vullen we hier de publicatielocaties in van de documenten uit de Woo-informatiecategorieën, waarbij we qua volgorde aansluiten op de wettelijke fasering. Het rijk heeft namelijk bekend gemaakt dat - nu de Woo-index beschikbaar is - ook de wettelijke verplichting gefaseerd – per informatiecategorie – zal worden ingevoerd.

De zoekfunctie in de Woo-index, waarmee gebruikers binnen deze documentcollecties kunnen zoeken, is nog in ontwikkeling en komt naar verwachting pas vanaf 2025 beschikbaar.

Passieve openbaarmaking/ Woo-verzoeken

Tot 2022 ontvingen we gemiddeld 10-15 Wob-verzoeken per jaar. In 2022 zagen we een explosieve stijging, namelijk in totaal 77 ingediende Wob-/Woo-verzoeken (waarvan 27 door één partij). Het grote aantal Woo-verzoeken in 2022 was een landelijke tendens. Dit had met name te maken met de politieke onrust bij de centrale overheid (Toeslagenaffaire, stikstof) en door onderwerpen die bij de gemeente zelf speelden (bijv. arbeidsmigranten). Dergelijke onderwerpen liggen gevoelig in de maatschappij en leveren kritische vragen – en Woo-verzoeken – op.

We spelen hierop in door bij de onderwerpen en situaties die onze inwoners raken meer aandacht te besteden aan transparantie. Door uit eigen beweging (meer) informatie openbaar te maken (bijv. via de website) houden we inwoners actief op de hoogte van de ontwikkelingen, waardoor de vragen die er leven al beantwoord worden zonder dat hiervoor een Woo-verzoek nodig is.

De stijging van het aantal Woo-verzoeken is in 2023 weer enigszins gestabiliseerd. In 2023 zijn in totaal 22 Woo-verzoeken ontvangen, waarvan:

- 11 verzoeken: in behandeling genomen en documenten verstrekt;
- 2 verzoeken: doorgezonden naar een ander bestuursorgaan, omdat de gevraagde documenten zich daar (behoren te) bevinden;
- 7 verzoeken: afgewezen/buiten behandeling gesteld omdat bijv. de Woo niet van toepassing was
- 2 verzoeken: ingetrokken door verzoeker.

Woo publicatieplatform

Op dit moment hanteren we voor de Woo-documenten die we nu al actief openbaar maken, de gemeentelijke website als publicatieplatform. Zo publiceren we een samenvatting van de Woo-verzoeken en -besluiten op de website. Op de grond van de Woo moeten we ook de achterliggende documenten gaan publiceren. Op dit moment is dit niet eenvoudig omdat publicatie via de website (te) veel opslagcapaciteit vraagt en deze (veelal pdf-) documenten niet digitaal toegankelijk zijn. Gelet hierop hebben we ons in 2023 – gezamenlijk met de regiogemeenten - georiënteerd op de aanschaf van een zogenaamd Woo-publicatieplatform. Niet alleen voor de publicatie van de documenten verstrekt naar aanleiding van een Woo-verzoek, maar ook voor de documenten uit de overige informatiecategorieën (die we op termijn actief moeten gaan publiceren). Dit heeft geresulteerd in de aanschaf van de OpenWoo.app. Deze app zal in 2024 in gebruik worden genomen.

Woo-contactpersoon

De Woo-contactpersoon is een nieuwe rol die per 1 mei 2022 per bestuursorgaan is aangewezen en die de komende jaren verder doorontwikkeld wordt. In verband met de wisseling van de Woo-contactpersoon in 2023 en het vertraagde tempo van actieve openbaarmaking is de doorontwikkeling van deze functie pas in 2024 aan de orde.

Informatiehuishouding op orde

In de Woo is de verplichting opgenomen om de informatiehuishouding op orde te brengen en te zorgen voor het duurzaam toegankelijk maken én houden van informatie. Dit, met het oog op het bevorderen en vergemakkelijken van de actieve openbaarmaking. Moerdijk zet actief in op het item informatiehuishouding op orde. Er is in 2023 een meerjarig informatieverbeterplan opgesteld wat is goedgekeurd door het West-Brabants Archief. Ook zijn we aangesloten bij diverse (regionale en landelijke) projecten voor de verbetering van de kwaliteit van informatiebeheer. Voorts zijn in het Zaaksysteem aanpassingen gedaan waarmee beter inzichtelijk is wanneer welke informatie gearchiveerd of vernietigd moet worden. Ook in 2024 blijven we inzetten op de kwaliteitsverbetering van onze informatiehuishouding.

Richtlijn App met beleid, niet over beleid

In 2023 heeft het college ten behoeve van een uniforme werkwijze binnen Moerdijk een richtlijn opgesteld voor het omgaan met chatberichten. Deze richtlijn is gericht op het verantwoord en bewust omgaan met chatberichten: App met beleid, niet over beleid. Hier kan een beroep op worden gedaan ingeval werkgerelateerde berichten op zakelijke en privételefoons worden opgevraagd in een Woo-verzoek. Tevens laten we met deze richtlijn zien dat we transparantie belangrijk vinden en dat we risico's op het gebied van privacy en informatieveiligheid zoveel als mogelijk willen voorkomen.

In 2024/2025 zal de richtlijn worden geëvalueerd. Aan de hand van de resultaten zullen we bezien of de richtlijnen en/of de uitvoering in de praktijk aanpassing behoeft.

Meenemen organisatie

In 2023 hebben we trainingen georganiseerd om de organisatie stap voor stap mee te nemen in het waarom en hoe van de Woo: wat betekent de Woo voor ons werk en waarom en hoe zorgen we ervoor dat onze huishouding op orde is. In 2024 vervolgen we deze halfjaarlijkse trainingen. Ook is een introductie over de Woo opgenomen in het onboardingsprogramma in de Moerdijkacademie.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Moerdijk heeft bestuurlijke en financiële belangen in verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. Uiteraard met inachtneming van de eigen beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden ten aanzien van deze partijen.

Beleid Verbonden Partijen

Op 28 juni 2015 heeft de gemeenteraad de regionale nota “Verbonden Partijen; zes kaderstellende spelregels” vastgesteld. Deze nota is in regionaal verband opgesteld en is aan de gemeenteraden van de 19 RWB (Regio West-Brabant)-gemeenten voorgelegd. Vrijwel alle gemeenten hebben hiermee ingestemd.
In deze nota zijn de volgende 6 spelregels voor verbonden partijen opgenomen:

1. Bij het aangaan van een verbonden partij leggen de deelnemers nadrukkelijk vast hoe de informatievoorziening (frequentie, vorm en inhoud) dient te verlopen en welke evaluatiemomenten er zijn.
2. Er dient een tijdige, juiste en volledige (actieve) informatiestroom op gang te worden gebracht, die het mogelijk maakt verantwoording af te leggen en die de raad in positie brengt om (gevraagde) nieuwe kaders te stellen. Zowel het college, de verbonden partij als de gemeenteraad zelf dienen hierin hun verantwoordelijkheid te nemen.
3. Gemeenten bundelen de krachten en dragen samen zorg voor integrale aansturing. Zowel ambtelijke als bestuurlijke voorbereiding gebeurt (deels) gezamenlijk met ruimte voor lokale aanvullingen, waarbij één bepaalde gemeente per verbonden partij de leiding neemt.
4. Jaarlijks in november sturen deelnemers van de verbonden partij richtlijnen aan de verbonden partij waarop de beleidsmatige en financiële kaders gebaseerd dienen te worden. In de kaderbrief geeft de gemeenschappelijke regeling op hoofdlijnen de uitgangspunten voor de begroting aan.
   Voor NV’s en BV’s gelden uiteraard de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek (BW).
5. De ontwerpbegroting wordt uiterlijk 15 april door de gemeenschappelijke regeling naar de deelnemers gestuurd. De zienswijzen van de deelnemers dienen uiterlijk 1 juli door de gemeenschappelijke regeling te zijn ontvangen.
6. Vierjaarlijks is de gemeenschappelijke regeling verplicht om een meerjarenbeleidsplan op te stellen. Het meerjarenbeleidsplan, dat bij aanvang van een nieuwe raadsperiode wordt opgesteld, is samen met de jaarrekening de basis om de resultaten van de gemeenschappelijke regelingen over een periode van vier jaar te evalueren.

Inmiddels worden de spelregels ruim 5 jaar toegepast, in 2020 heeft een evaluatie plaatsgevonden. In het najaar van 2020 is deze afgerond en aan de deelnemende Westbrabantse gemeenten voorgelegd. In 2021 hebben de raden van de deelnemers hun reactie op de evaluatie gegeven.

De gemeenteraad van Moerdijk heeft in het kader van de evaluatie op 22 april 2021 besloten de nota verbonden partijen in ieder geval te blijven gebruiken totdat de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is aangepast, conform de volgende beslispunten:

1. De doelstellingen voor het opstellen van een voor de gemeenten gelijkluidende ‘nota Verbonden Partijen zes kaderstellende spelregels’ te bevestigen;
2. De werkingsduur van de ‘nota Verbonden Partijen zes kaderstellende spelregels’ te verlengen tot een jaar nadat de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in de Staatscourant is gepubliceerd en voor de actualisering van deze nota de kaders te hanteren zoals vastgelegd in het voorstel;
3. Op basis van de in het voorstel opgenomen uitgangspunten het gesprek te voeren over de stappen die in afwachting van een te actualiseren Nota Verbonden Partijen nu al gezet kunnen worden om de politiek-bestuurlijke betrokkenheid op de verbonden partijen te vergroten door te bezien in hoeverre de raden meer

zicht en invloed kunnen hebben op de doelstelling en prestaties van de verbonden partijen.

In de loop van 2023 hebben de Westbrabantse gemeenten input aangeleverd voor de nieuwe Nota verbonden partijen. De raden van deze gemeenten stellen in april/mei 2024 de nieuwe nota vast. In de nieuwe nota zijn de spelregels geactualiseerd en in overeenstemming gebracht met de wijzigingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Wat de aanpassing van de regelingen zelf betreft, daarover besluit de gemeenteraad van Moerdijk op 4 juli 2024.

Overzicht verbonden partijen

De verbonden partijen waarin de gemeente deelneemt en/of een belang heeft zijn als volgt in te delen:

Verbonden partijen
Gemeenschappelijke regelingen
1. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord
2. Havenschap Moerdijk
3. Regio West-Brabant (RWB)
4. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen
5. GGD West-Brabant
6. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)
7. West-Brabants Archief (WBA)
8. Stichting Openbaar Onderwijs West-Brabant
9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
10. Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant
11. Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS-groep)
12. Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)
13. Werkplein Hart van West-Brabant
14. ICT-samenwerking West-Brabant West
Vennootschappen
15. BNG Bank NV
16. Brabant Water NV
17. NV Rewin West-Brabant
18. NV Havenbedrijf Moerdijk
Stichtingen en verenigingen:
19. Stichting Inkoopbureau West-Brabant
20. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
Overige verbonden partijen:
N.v.t.

Op de volgende pagina’s wordt nader ingegaan op de diverse partijen.

1. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord						
Vestigingsplaats	Tilburg					
Website	https://www.ravbrabantmwn.nl					
Visie / doelstelling	Het leveren van kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg, die tijdig ter plaatse is en binnen de budgettaire kaders wordt gerealiseerd.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	dat het voor een goede ambulancezorg van belang is samen te werken; dat deze samenwerking gericht is op een niveau van ambulancezorg waarbij de patiënt centraal staat; dat de ambulancezorg een belangrijke pijler is onder de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, waardoor het wenselijk is om het werkgebied samen te laten vallen met dat van de politieregio's Midden- en West-Brabant en Brabant-Noord.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: geen bestuurlijk belang. AB: wethouder P. Joosten-Wesselius / plv wethouder A.M.J. Dingemans					
Financieel belang gemeente	Geen bijdrage					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 14.293.000	1-1-2023	€ 29.564.000	€ 899.538 positief	€ 0 De RAV wordt niet gefinancierd door de gemeenten, maar door de zorgverzekeraars
	31-12-2023	€ 15.119.000	31-12-2023	€ 27.435.000		
Behaalde resultaten in 2023	Voor het jaar 2023 werden afspraken gemaakt over een drietal prestatie-indicatoren, namelijk: responstijd urgentie A1, responstijd urgentie A2 en de ProQA nalevingsscore. Responstijd urgentie A1: Met een realisatie van 91,6% werd de afspraak op de responstijden A1 over 2023 met de zorgverzekeraars in Brabant-Noord niet behaald. De RAV Midden- en West-Brabant behaalde een percentage van 89,4% en voldeed hiermee eveneens niet aan de prestatieafspraak. Responstijd urgentie A2: Brabant-Noord scoorde 97,5% en Midden- en West-Brabant 97,1%. Hiermee werd in beide regio's de prestatieafspraak (95% binnen 30 minuten aangereden) ruim behaald. ProQA nalevingsscore: zowel de RAV Brabant-Noord als de RAV Midden- en West-Brabant behaalde in 2022 96% nalevingsscore. De prestatieafspraak van 94% werd daarmee door beide RAV's behaald. De regio Midden- en West-Brabant realiseerde een verbetering van 0,2% op de responstijden urgentie A1 (van 89,2% naar 89,4%). In de regio Brabant-Noord was sprake van een verslechtering van 1,2% (van 92,8% naar 91,6%).					
Risico's	Er zijn geen financiële risico's					

2. GR Havenschap Moerdijk						
Moerdijk	Moerdijk					
Website	N.v.t.					
Visie / doelstelling	Het bedrijfsmatig (doen) verrichten van werkzaamheden m.b.t. het aandeelhouderschap van het Havenbedrijf Moerdijk NV en het optreden als financier van dit bedrijf.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Via het houden van de aandelen van het Havenbedrijf Moerdijk NV kan mede sturing gegeven worden aan deze NV. Verder kan via de GR de NV worden voorzien van de benodigde financiële middelen. Hierdoor is de NV niet aangewezen op financiering vanuit de markt.					
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Moerdijk wordt in het bestuur vertegenwoordigd door de wethouders D. Dingemans (economie) en de wethouder Financiën					
Financieel belang gemeente	Gemeente Moerdijk is voor 50% eigenaar. De GR Havenschap Moerdijk is een zgn. 'bedrijfsvoeringsorganisatie' (BVO). De gemeente staat voor 50% garant voor de aan te trekken financieringsmiddelen ten behoeve van Havenbedrijf Moerdijk NV. De begroting van de GR is sluitend, zonder dat een bijdrage van de deelnemers gevraagd wordt. In de begroting is rekening gehouden met het verstrekken van een garantiepremie aan de deelnemers van € 160.000 per deelnemer. De uitvoeringskosten van de GR komen voor rekening van de NV.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 97.265.000	1-1-2023	€ 227.884.000	€ -	N.v.t.
	31-12-2023	€ 97.265.000	31-12-2023	€ 212.476.000		
Behaalde resultaten in 2023	Vanwege de functie van deze GR zijn hier geen resultaten te benoemen. Voor resultaten van het Havenbedrijf Moerdijk zie de informatie bij de verbonden partij NV Havenbedrijf Moerdijk.					
Risico's	De GR trekt de financiering aan voor de activiteiten binnen de NV. Als de NV de betalingsverplichtingen niet kan nakomen, komen deze ten laste van de deelnemers van de GR. Bij de verzelfstandiging per 30- 12-2016 heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. De bezittingen van de NV (de GR heeft het 1e recht van hypotheek en pandrecht) en het eigen vermogen van de GR zijn voldoende om de risico's te dekken. Jaarlijks bij de controle van de jaarrekening toetst de accountant of risico's nog steeds volledig zijn afgedekt.					

3. Regio West-Brabant (RWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://www.west-brabant.eu					
Visie / doelstelling	De Regio West-Brabant is een alliantie van zestien gemeenten gericht op behoud en versterking van het regionale vestigingsklimaat. De inzet van de RWB is gericht op vier thema's: economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte. Elke vier jaar stellen de colleges een actieprogramma vast, waarin de strategische opgave voor de komende jaren wordt uitgewerkt. In 2019 is het programma 2019 – 2023 vastgesteld. Het actieprogramma geeft invulling aan de overheidsopgave uit de Economische Agenda die is vastgesteld door de Economic Board West Brabant (overheden, ondernemers en onderwijs). De uitvoeringsstrategie van de RWB is gericht op verbinden, verslimmen en verduurzamen. Hiernaast heeft de RWB een aantal uitvoeringsgerichte taken. Het betreft Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV), Regioarcheologie, Programma Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) en het mobiliteitscentrum. In november 2023 is een concept strategische agenda en bijbehorend actieprogramma vastgesteld en voor zienswijzen aangeboden aan gemeenten. Het vaststellen van de definitieve agenda is voorzien in april 2024.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Versterking van het regionale vestigingsklimaat kun je niet als individuele gemeente oppakken. Samenwerking leidt tot focus, meer slagkracht en efficiëntie. Door deelname van de RWB aan de (triple helix) Economic Board West Brabant wordt dit verder versterkt.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: burgemeester A.J. Moerkerke, plv.wethouder A.M.J. Dingemans Vertegenwoordiging in de bestuurscommissie KCV: weth. P.Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 913.122					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 1.128.000	1-1-2023	€ 6.399.000	€ 878.000	O&O-fonds €24.170 Apparaatskosten .€ 158.996 KCV Deeltaxi € 729.956
	31-12-2023	€ 1.580.000	31-12-2023	€ 6.420.000		
Behaalde resultaten in 2023	De RWB rondde in 2023 het arbeidsmarktprogramma West-Brabant werkt met Talent af. Met dit programma zijn bijna 5.000 talenten in onze regio geholpen. Een bod voor een nieuwe Regio Deal West-Brabants welvaren, werd eind 2023 samen met ondernemers, het onderwijs en maatschappelijke organisaties aan het Rijk aangeboden. Ondertussen is bekend dat het Rijk dit bod met 15 miljoen honoreert. Afspraken over veiliger landbouwverkeer. Gestart met projecten voor deelmobiliteit. Vanuit het regionale Onderzoek- en Ontwikkelfonds werden 13 vernieuwende initiatieven van gemeenten, bedrijven en onderwijs gefaciliteerd. 25 ambtelijke koplopers door RWB en experts in 6 maanden opgeleid in circulair denken en doen. In november 2023 is een concept strategische agenda en bijbehorend actieprogramma vastgesteld en voor zienswijzen aangeboden aan gemeenten. Het vaststellen van de definitieve agenda is voorzien in april 2024.					
Risico's	De RWB heeft geen algemene reserve. Eventuele tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten					

4. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	N.v.t.					
Visie/ doelstelling	Regionale samenwerking op het gebied van de nazorg voor de gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Gezamenlijke verplichting voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaats Bavel-Dorst en voor de nazorg van de gesloten stortplaats Zevenbergen tot overdracht aan de provincie.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder P.Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 53.168					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 1.003.000	1-1-2023	€ 26.126.000	€ 450.993	€ 53.168
	31-12-2023	€ 1.454.000	31-12-2023	€ 25.511.000		
Behaalde resultaten in 2023	Voorgesteld wordt om het positieve saldo uit te keren aan de deelnemende gemeenten in overeenstemming met de verdeling van de ontvangen bijdragen van dezelfde deelnemende gemeenten. Dit voorstel is nog niet in de jaarrekening verwerkt. Het onderzoek naar de levensduur van de bovenafdichting van stortplaats Bavel/Dorst voor fase 2 en 3 is afgerond. De levensduur van de afdichting van fase 2 en 3 kan eveneens worden opgehoogd naar 100 jaar. Naar aanleiding hiervan zal er in de eerste helft van 2024 een herziening van het nazorgplan plaatsvinden. De claim naar aanleiding van de uitspraak Hoge Raad in de zaak Attero is volledig afgehandeld conform eerder gemaakte afspraken over de verdeelsleutel, waarbij gemeente Moerdijk niets meer hoefde te betalen. Gemeente Breda heeft de openstaande proceskosten volledig voor haar rekening genomen.					
Risico's	Begin 2024 heeft Gedeputeerde Staten eenzijdig besloten op basis van een ALM studie de rekenrente vanaf juni 2024 aan te passen naar 3,45%. Wij zijn nog in gesprek met de provincie om te bezien wat dit betekent voor onze stortplaats en trekken daarin samen met andere Brabantse stortplaatsen op.					

5. GGD West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.ggdwestbrabant.nl					
Visie / doelstelling	Inhoud geven aan de voor de deelnemende gemeenten noodzakelijke en de door de deelnemende gemeenten gewenste samenwerking op het terrein van openbare gezondheidszorg en de preventieve gezondheidszorg. Het bevorderen bewaken en beschermen van de publieke gezondheid: de GGD heeft als doel dat de mensen in West-Brabant zich goed, veilig, gezond en gelukkig (blijven) voelen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Artikel 14 lid 1 Wet publieke gezondheid: Ter uitvoering van bij of krachtens deze wet opgedragen taken draagt het college van burgemeester en wethouders zorg voor de instelling en instandhouding van een gemeentelijke gezondheidsdienst. Hechte samenwerking in regionaal verband m.b.t. de openbare gezondheidszorg is gewenst en noodzakelijk.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder P. Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 1.088.924					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 6.704.000	1-1-2023	€ 11.701.000	€ 40.349 negatief	€ 1.088.924 (€ 957.926 voor de basistaken, € 42.000 plustaken en € 88.998 inspecties kinderopvang)
	31-12-2023	€ 6.664.000	31-12-2023	€ 19.778.000		
Behaalde resultaten in 2023	In 2023 zijn vorderingen gemaakt op onder andere de volgende ambities: Werken aan een gezonde leefstijl en focus daarbij op de thema's uit het Nationale Preventieakkoord (roken, alcohol, overgewicht en mentale gezondheid). Aansluiten bij de 'life-events' van de inwoners van West-Brabant, van jong tot oud. Van een kansrijke start tot vitaal ouder worden. Ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van de lokale en regionale preventie- en sportakkoorden en verbinden die nog meer met de gezonde school aanpak Samen met partners ontwikkelen van het kader Positieve Gezondheid en zorgen voor een gedegen implementatie. Niet alleen als beleidsuitgangspunt, maar als handvat voor het dagelijks werk. Inzetten op effectieve preventie door een integrale en planmatige aanpak met gebruik van interventies waarvan we weten dat ze werken.					
Risico's	De GGD is zich bewust van het belang van inwonerbetrokkenheid: het structureel betrekken van (kwetsbare) inwoners bij de aanpak van de activiteiten gericht op gelijke gezondheidskansen. Dus niet incidenteel pér project, maar vanuit een vaste basis. De Kennisbooster Inwonerbetrokkenheid is opgeleverd en in een GGD-brede bijeenkomst besproken. Dit thema is verbonden met de verschillende inhoudelijke GGD-opgaven. Inwonerbetrokkenheid is vanaf 2024 een (interne) indicator. Het is geen doel op zich, maar een voorwaarde die gekoppeld is aan de prioritaire opgaven. Inwonerbetrokkenheid is een integraal thema in de beide IZA regioplannen. Gebleken is dat het structureel betrekken van kwetsbare inwoners echter om een lange adem vraagt.					

6. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)						
Vestigingsplaats	Tilburg					
Website	https://www.omwb.nl					
Visie / doelstelling	Uitvoeren van (wettelijke) VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) milieu. Verbeteren kwaliteit leefomgeving, veiligheid en volksgezondheid; Eenduidige en gelijke behandeling bedrijven en burgers: level playing field.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	De gemeente is wettelijk verplicht een aantal basistaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu (VTH-taken milieu) over te dragen aan de OMWB; Daarnaast is uit oogpunt van continuïteit, kwaliteit, effectiviteit en efficiency besloten de uitvoering van de niet-verplichte VTH-taken milieu en verzoektaken bij de OMWB onder te brengen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid AB en DB: burgemeester A.J. Moerkerke. Plv. lid AB: wethouder D. Dingemans					
Financieel belang gemeente	Gemeente is mede-eigenaar en loopt risico voor eventuele financiële tekorten.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 3.614.000	1-1-2023	€ 4.060.000	Nog niet bekend	€ 1.770.991
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Behaalde resultaten in 2023	In het VTH-jaarslag 2023 leggen wij verantwoording af over de door de omgevingsdienst gerealiseerde resultaten. Voor meer informatie verwijzen wij naar pag. 16 t/m 21 van het jaarverslag. In bijlage 2 is het opgestelde jaarverslag (T3-rapportage) van de omgevingsdienst opgenomen.					
Risico's	De belangrijkste risico's voor de OMWB bestaan uit kostenstijging als gevolg van de inflatie, nieuwe cao-afspraken, impact voorstellen uit de kaderbrief 2025 en het ziekteverzuim. Daarnaast blijft een aandachtspunt de gespannen arbeidsmarkt voor het realiseren van de declarabiliteitsnorm en de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet.					

7. West - Brabants Archief (WBA)						
Vestigingsplaats	Bergen op Zoom					
Website	https://westbrabantsarchief.nl					
Visie / doelstelling	Uit 'WBA Visie en Strategie, mei 2022'. De visie van het WBA is 'Het verleden snel gevonden', waaruit het vier belangrijke opgaven voor de toekomst haalt: Dienstverlening; Basis op Orde; Erfgoed; Organisatie. Per opgave is de visie als volgt uitgewerkt: Dienstverlening: Wat je ook zoekt in ons archief, je vindt het online. Onze website brengt niet alleen informatie logisch en overzichtelijk samen, maar legt ook verbanden met aanvullende gegevens uit andere bronnen. Je vindt makkelijke wat je zoekt op onze website. Dat komt door een makkelijke opbouw en indien nodig een extra woordje uitleg. Wie een vraag heeft, krijgt snel een deskundig antwoord van onze medewerkers. Basis op Orde: We bewaren en beheren fysieke en digitale informatie die op orde is. Zowel voor onszelf als voor onze partners hanteren we daarbij professionele standaarden en voldoen we aan de wet- en regelgeving. We houden toezicht voor partners en adviseren hen op maat. Het West-Brabants Archief is een betrouwbaar kenniscentrum dat zijn partners begeleidt in kwalitatief hoogwaardig informatiestructuur. Erfgoed: We maken de geschiedenis van West-Brabant toegankelijk en zichtbaar. We verbinden erfgoedspelers in de regio. Dat doen we graag samen met historische, culturele, educatieve en creatieve organisaties. West-Brabants erfgoed krijgt een plek op onze website en activiteiten zetten we online in de kijker. Voor een representatiever beeld van ons verleden, verrijken we doelgericht onze collecties. Organisatie: Het West-Brabants Archief kent de mogelijkheden van de digitale samenleving. Daarom spelen we in op ontwikkelingen en innovaties die een meerwaarde blijken voor het behalen van onze doelen. We blijven onze partners, bezoekers en erfgoedcollega's ondersteunen, inspireren en verbinden, zodat ook in de toekomst ons verleden snel is gevonden.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale aanpak/ uitvoering van wettelijke verplichting; Het realiseren van efficiencywinst; Beheren van archiefbewaarplaatsen en een e-depot; Het stimuleren van de lokale en regionale geschiedbeoefening en het daartoe aanleggen, beheren en bewaren van een zo compleet mogelijke collectie bronnenmateriaal op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: burgemeester A.J. Moerkerke AB: burgemeester A.J. Moerkerke					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 308.150					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 260.000	1-1-2023	€ 464.000	€ 234.381	€ 308.150
	31-12-2023	€ 457.000	31-12-2023	€ 506.000		
Behaalde resultaten in 2023	Het behouden, beheren en de digitale ontsluiting van archieven en collecties met als leidend principe 'Het verleden snel gevonden', door Deelnemers aan te sluiten op het e-depot; Met deelnemers voorbereidingen te treffen om digitale archieven over te brengen; Deelnemers te adviseren bij aanbestedingen van scanprojecten; Een kick-off te starten met leveranciers om te komen tot een nieuw webportaal; Het toepassen van nieuwe inspectievorm bij de deelnemers; De start van de opgave erfgoed met collega archiefinstellingen, heemkundekringen en andere erfgoedinstellingen;					
Risico's	Het positieve saldo in 2023 wordt grotendeels verklaard doordat de personeels- en huisvestingskosten lager uitvielen dan begroot, waarmee het verwachte tekort niet aan de orde was. Het WBA heeft te maken met imagorisico, veiligheidsrisico en bedrijfsvoeringsrisico. Om al deze vormen van risico tot een minimum te beperken heeft het WBA maatregelen genomen.					

8. Stichting Openbaar Onderwijs West-Brabant						
Vestigingsplaats	Roosendaal					
Website	https://obo-wbr.nl					
Visie / doelstelling	Het voorzien in een kwalitatief en kwantitatief aanbod van onderwijs voor leerlingen van 4 tot 12 jaar.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale coördinatie / aanpak van wettelijke verplichting; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	Regiegroep: wethouder mw. P. Joosten; plv. wethouder dhr. G. Blom					
Financieel belang gemeente	Geen bijdrage					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 4.130.813	1-1-2023	€ 5.826.059	Nog niet bekend	€ 0
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Behaalde resultaten in 2023	De afgelopen jaren was er dikwijls sprake van een lichte daling van het leerlingenaantal, vanaf 2022 is het totale leerlingenaantal van de stichting stijgend. Per 1 februari 2023 was het leerlingenaantal 3.046 van alle scholen van de stichting. Voor de 3 scholen in de gemeente Moerdijk waren er 124 leerlingen op Willem de Zwijger op 1 februari 2022 en 120 leerlingen op 1 februari 2023 en van De Boemerang 207 leerlingen op 1 februari 2022 en 205 leerlingen op 1 februari 2023. De Springplank is gestegen van 140 leerlingen op 1 februari 2022 naar 176 leerlingen op 1 februari 2023.					
Risico's	De gemeente Moerdijk blijft te allen tijde verantwoordelijk voor het bieden van toegankelijk openbaar onderwijs.					

9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VMWB)						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.vrmwb.nl					
Visie / doelstelling	'Samen maken we de regio veiliger'; Met 24 gemeenten, brandweer, GHOR en politie bundelt VRMWB de krachten in de regio. Zo zijn we gezamenlijk goed voorbereid op rampen en crises. Het vergroten van de slagkracht van en de samenwerking tussen de hulpverleningsdiensten;					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Realiseren van efficiencywinst; Realiseren van kwaliteitsbevordering; Invullen wettelijke plicht op grond van artikel 3 van de Brandweerwet 1985 (wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling); Bewerkstelliging doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van brandweer- en rampbestrijdingstaken; Bevordering goede hulpverlening bij een ongeval of ramp					
Bestuurlijk belang gemeente	Burgemeester A.J. Moerkerke is lid van het dagelijks en algemeen bestuur; plv.wethouder A.M.J. Dingemans					
Financieel belang gemeente	De 24 deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de VRMWB over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen, waarmee de exploitatie en het afdekken van financiële risico's is gewaarborgd.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 16.476.000	1-1-2023	€ 50.475.000	€ 801.000	€ 3.232.506
	31-12-2023	€ 6.724.000	31-12-2023	€ 57.375.000		
Behaalde resultaten in 2023	In de beleidsbegroting 2023 waren 25 doelstellingen geformuleerd. Daarvan zijn er 17 gereed/behaald of volgens planning verlopen. Ook was 2023 de start van een nieuwe beleidsperiode. De VRMWB stelde het nieuwe Beleidsplan 2023 – 2027 vast. Samen met dit beleidsplan zijn ook het Regionaal Risicoprofiel, het Regionaal Crisisplan en het beleidsplan Moto geactualiseerd.					
Risico's	De VRMWB beschikt niet over een algemene reserve. Het risico op eventuele exploitatietekorten ligt bij de deelnemende gemeenten.					

10. Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://rblwest-brabant.nl					
Visie / doelstelling	In de RMC-regio West-Brabant via samenwerking het schoolverzuim en het voortijdig schoolverlaten verder terugdringen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Kwaliteitsverbetering; Efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid gemeenschappelijk orgaan: wethouder P. Joosten; Plv.: wethouder G. Blom					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 194.236					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ -/- 234.177	1-1-2023	€ 884.865	€ 60.693 neg.	Reguliere bijdrage RBL € 191.306 Uitbreiding leerplichtambtenaar Internationale Schakelklas € 2.930 Totaal € 194.236
	31-12-2023	€ -/- € 60.693	31-12-2023	€ 2.140.107		
Behaalde resultaten in 2023	Sprake is van stijging van verzuim van schooljaar 2021-2022 met 4,1% naar schooljaar 2022-2023 met 5,4%. Ook is sprake van stijging van het aantal voortijdig schoolverlaters van schooljaar 2021-2022 met 54 vsv-ers naar schooljaar 2022-2023 naar 68 vsv-ers.					
Risico's	Omdat de GR geen weerstandvermogen opbouwt, komen eventuele tekorten voor rekening van de deelnemers.					

11. Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS-groep)						
Vestigingsplaats	Roosendaal					
Website	https://www.wvs.nl					
Visie / doelstelling	WVS-groep biedt op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) mensen met een (grote) achterstand op de arbeidsmarkt kansen zichzelf door middel van arbeid te ontwikkelen. Doel is het vinden van regulier werk of in een (meer) beschutte omgeving. WVS-groep voert haar missie uit in aansluiting op het gemeentelijk beleid van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten. Met de inwerkingtreding van de Participatiewet per 1 januari 2015 vindt er geen instroom meer plaats van mensen in een Wsw-dienstverband. WVS-groep wordt omgevormd tot een leerwerkbedrijf waar mensen, uit de doelgroep Participatiewet, kansen worden geboden om zich te ontwikkelen om zo meer perspectief te krijgen op deelname aan de reguliere arbeidsmarkt. De regie van de leerwerktrajecten vindt plaats onder regie van het Werkplein Hart van West-Brabant. Naast het aanbieden van leerwerktrajecten zal ook het instrument beschut werken via WVS-Groep uitgevoerd worden.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale samenwerking in de uitvoering van de wettelijke verplichting (Wsw); Het voorkomen van structurele uitsluiting van mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt; Het realiseren van efficiencywinst door regionale samenwerking.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder B. Blom, plv.wethouder P. Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 410.817					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 5.524.000	1-1-2023	€ 19.839.000	€ 2.717.000 positief (inclusief de gemeentelijke bijdrage van € 7.700.000). Aandeel Moerdijk € 121.000	Gemeentelijke bijdrage € 410.817 Doorbetaalde Rijksmiddelen € 2.530.976
	31-12-2023	€ 6.567.000	31-12-2023	€ 21.490.000		
Behaalde resultaten in 2023	Het gerealiseerd resultaat over 2023 bedraagt € 2.717.000 positief (inclusief de gemeentelijke bijdrage van € 7.700.000). In 2022 was het resultaat € 1.068.000 positief. Deze positieve afwijking is vooral te danken aan niet-bedrijfsvoering gerelateerde zaken, o.a. door een betere rijkssubsidie per SW-er dan verwacht.					
Risico's	In 2023 hebben de meeste risico's zoals toegelicht in de begroting 2023 zich niet voorgedaan. Wederom was er een hogere uitstroom van SW-personeel. De compensatie van het Rijk voor de loon- en prijsontwikkeling was ingeschat op 2,5 % en is effectief 7,04 % geworden. Echter, zijn er binnen de ketensamenwerking, de samenwerking tussen het Werkplein, de WVS en de ISD Brabantse Wal, afspraken gemaakt m.b.t. de afname van de ontwikkeltrajecten en het aantal plaatsingen beschut werk. WVS heeft als taak om de begeleidingsorganisatie op deze afspraken af te stemmen. In 2023 zijn de afgesproken aantallen ontwikkeltrajecten niet volledig gehaald, waardoor de WVS geen volledige dekking voor haar kosten had. Het Lage Inkomens Voordeel (LIV) dat de WVS-groep ontvangt van het Rijk komt na 2024 te vervallen.					

12. Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://www.bwbrabant.nl					
Visie / doelstelling	De taken op het gebied van heffing en invordering van belastingen, de Wet Waardering Onroerende Zaken en de BAG voor de deelnemers uit te voeren.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Terugdringen kwetsbaarheid; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: Wethouder D. Dingemans AB: Wethouder D. Dingemans					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 1.079.700					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 436.400	1-1-2023	€ 6.325.000	€ 1.351.000	€ 1.079.700
	31-12-2023	€ 1.351.000	31-12-2023	€ 5.829.000		
Behaalde resultaten in 2023	Geen bijzonderheden					
Risico's	De BWB heeft een beperkte algemene reserve. De deelnemers staan garant voor eventuele tekorten.					

13. Werkplein Hart van West-Brabant (HvWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://werkpleinhartvanwest-brabant.nl					
Visie/ doelstelling	In 2022 hebben we aan de hand van de door het Werkplein en gemeenten gezamenlijk opgestelde programmaplaat gewerkt. De strategische doelstellingen daarin dienden als leidraad voor de inspanningen van gemeenten en het Werkplein in 2022. In de bestuursrapportages afgelopen jaar hebben we ieder kwartaal stil gestaan bij deze doelstellingen en de behaalde resultaten. Eind 2022 hebben gemeenten en het Werkplein de visie en doelstellingen in de programmaplaat verder verfijnd. In deze opdracht wordt de visie op de rol van het Werkplein in 2023 als volgt omschreven: “Wij vertrouwen in de talenten en kwaliteiten van onze inwoners. Daarom stimuleren wij iedereen om deze te ontwikkelen, met als doel werk, en als dat (nog) niet lukt, wel meedoen in de samenleving. Dat doen we samen met de inwoner, collega’s en partners op basis van maatwerk.” Deze visie sluit goed aan op de maatschappelijke bewegingen van het centraal stellen van de inwoner, en niet het proces. Evenals het nieuwe Werkplein waar het Werkplein de menselijke maat als uitgangspunt hanteert.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Terugdringen kwetsbaarheid; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	Deelnemer Algemeen Bestuur Werkplein Hart van West-Brabant: Wethouder B. Blom, plv.wethouder P. Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 15.469.417					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 1.514.855	1-1-2023	€ 18.861.163	€ 746.238 positief bedrijfsvoering. Aandeel Moerdijk € 97.055	€ 15.469.417 waarvan € 2.219.206 aan bedrijfsvoering
	31-12-2023	€ 3.069.347	31-12-2023	€ 21.927.873		
Behaalde resultaten in 2023	In 2023 is de ontwikkeling van het uitkeringsbestand van het Werkplein anders verlopen dan vooraf werd verwacht. Het Werkplein heeft 2023 afgesloten met een stijging van 3,7% van het uitkeringsbestand. Deze bestandsontwikkeling bij het Werkplein is niet in lijn met de landelijke ontwikkelingen. Om hier meer inzicht in te krijgen is in 2023 een bestandsanalyse uitgevoerd. Er is een aantal bewegingen die hebben bijgedragen aan deze afwijkende bestandsontwikkeling. Onder andere corona, de uitvoering van extra maatregelen en de organisatieontwikkeling binnen het Werkplein spelen hierbij mogelijk een rol. Daarnaast is de doelgroep van de Participatiewet veranderd, waardoor de afstand tot de arbeidsmarkt groter is en er meer nodig is om inwoners uit te laten stromen richting werk. Een specifieke groep hierin zijn de statushouders: de instroom van statushouders is de afgelopen jaren toegenomen. Voor deze groep is de taal vaak een barrière om te participeren. Om de afwijkende bestandsontwikkeling te keren is in 2023 besloten tot/gestart met een vijftal extra projecten, waar ook in 2024 en 2025 verder op wordt ingezet: - Inhaalslag gecombineerde aanpak Werkpunt en Ontwikkeling; - ‘Frequent Intensieve Aanpak (FIA)’ oud-inburgeraars; - Het ‘naar werk’-project; - Meedoen Festival; - Ontwikkeltraject voor statushouders onder begeleiding van een ervaringsdeskundige.					

Risico's	Het ziekteverzuimpercentage over 2023 van 7,38 % is gestegen ten opzichte van 2022 (6,2%). Privacy 2023 is, net als 2022, voor het Werkplein een bewogen jaar geweest met de nodige operationele uitdagingen en een afronding van het transitietraject naar een inwonergerichte organisatie. Dit heeft tot gevolg gehad dat de capaciteit en tijd nodig om de in 2023 voorgenomen privacy gerelateerde activiteiten af te ronden niet voldoende beschikbaar waren. Er is gedurende het gehele jaar wel adequaat gehandeld in het geval van een beveiligingsincident of datalek en bij het behandelen van verzoeken in het kader van rechten van betrokkenen. Ook zijn concrete vragen uit de organisatie op het gebied van privacy tijdig beantwoord. BUIG en bijzondere bijstand Bij de Werkplein gemeenten in totaliteit is sprake van een tekort op de Buigmiddelen die het Rijk heeft toegekend aan de gemeenten. Alleen bij Roosendaal is sprake van een overschot. Deze kosten van Buig en de structurele loonkostensubsidie zijn in 2023 wel lager uitgevallen dan in de laatste begrotingswijziging geraamd was Hogere uitvoeringskosten In 2023 is het Werkplein binnen de raming van loonkosten gebleven. Niettemin is het bestand wel toegenomen met 3,8%. Dit is binnen de formatie opgevangen. Een groter aandachtspunt is om voldoende kennis en kwaliteit binnen te krijgen. Gezien de krappe arbeidsmarkt is dat niet vanzelfsprekend. Bij indienstname van wat meer onervaren medewerkers wordt een ervaren buddy ingezet om het inwerken voorspoedig te laten verlopen. Daarnaast kunnen vakinhoudelijke trainingen worden gevolgd. Extra participatiemiddelen Op de beschikbare middelen is in 2023 een beperkt bedrag onbenut gebleven. Dit heeft voornamelijk te maken met iets minder ontwikkeltrajecten dan geraamd. Niettemin neemt de druk op het participatiebudget door de instroom van inburgeraars, de ketensamenwerking en de genomen bestandsmaatregelen flink toe. In 2024 zal het Werkplein met de gemeenten afstemmen hoe hiermee om te gaan.

14. ICT-samenwerking West-Brabant West						
Vestigingsplaats	Zevenbergen					
Website	https://www.ictwbw.nl					
Visie / doelstelling	Het verzorgen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de ICT-taken voor de deelnemers.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	het verlagen van de kwetsbaarheid; het realiseren van kostenreductie door schaalvergroting; het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening; het verhogen van de professionaliteit van de medewerkers; het verhogen van de arbeidsproductiviteit; het delen van kennis en het creëren van specialisatie.					
Bestuurlijk belang gemeente	Bestuurslid: wethouder B. Blom.					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 1.543.017					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 1.074.200	1-1-2023	€ 6.874.000	€ 542.375 neg.	€ 1.543.017
	31-12-2023	€ 429.600	31-12-2023	€ 5.041.800		
Behaalde resultaten in 2023	Geen afwijkende resultaten anders dan het leveren van de ICT-dienstverlening					
Risico's	ICT WBW beschikt niet over een algemene reserve. Eventuele tekorten komen voor rekening van de deelnemers.					

15. BNG Bank NV						
Vestigingsplaats	Den Haag					
Website	https://www.bngbank.nl/Home					
Visie / doelstelling	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder Financiën is de afgevaardigde naar de Aandeelhoudersvergadering					
Financieel belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. De gemeente bezit 27.027 aandelen à € 2,50 = € 67.567,50 (belang van 0,05%).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 4.615 mln.	1-1-2023	€ 107.459 mln.	€ 254 mln.	n.v.t.
	31-12-2023	€ 4.721 mln.	31-12-2023	€ 110.819 mln.		
Behaalde resultaten in 2023	€ 254 miljoen nettowinst. Dividenduitkering bedraagt € 2,16 per aandeel. De gemeente Moerdijk ontvangt over 2023 een dividend van € 58.378.					
Risico's	De BNG wordt als een zeer solide bank aangemerkt. BNG Bank is na de Staat een van de grootste emittenten van Nederland. Ratingsbureaus Fitch, Moody's en Standard & Poor's waarderen BNG Bank op het hoogste ratingniveau.					

16. Brabant Water NV						
Vestigingsplaats	Den Bosch (hoofdvestiging); Breda (nevenvestiging).					
Website	https://www.brabantwater.nl					
Visie / doelstelling	De levering van drinkwater van hoge kwaliteit, water op maat en watergerelateerde producten en diensten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het behartigen van de streekbelangen (volksgezondheid, milieu en economische ontwikkeling).					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder Financiën is afgevaardigde naar de Aandeelhoudersvergadering					
Financieel belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder; 53.002 aandelen (1,9% van het totaal).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 690 mln.	1-1-2023	€ 576 mln.	Nog niet bekend	n.v.t.
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Behaalde resultaten in 2023	Het jaarverslag 2023 is nog niet gepubliceerd.					
Risico's	De aanwezige reserves worden voldoende geacht om de risico's af te dekken.					

17. NV Rewin West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.rewin.nl					
Visie / doelstelling	De regionale ontwikkelingsmaatschappij NV REWIN West-Brabant is een uitvoeringsorganisatie van 16 gemeenten en heeft als doel het versterken van de regionale economische ontwikkeling van West-Brabant. Dit doet zij door uitvoering te geven aan de Economische Agenda van de Economic Board (Overheden, onderwijs en ondernemers) via de Economische Agenda 2023-2026 op.de kernthema's 'Duurzame Economie' en 'Innovatief Ondernemen' met aanscherping naar vier triple helix programma's Plantbased Ondernemen, Circulair Ondernemen, Startup & Scale-up en Innovatief mkb.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	De economische agenda van de board en het uitvoeringsprogramma Rewin versterken het lokale vestigingsklimaat en dragen bij aan realisatie van onze lokale economische opgave. Daarnaast sluit de inzet van Rewin goed aan bij de inzet die in het kader van de Havenstrategie noodzakelijk is.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder A.M.J. Dingemans is afgevaardigde voor de Aandeelhoudersvergadering (AVA).					
Financieel belang gemeente	Gemeente is houder van 17 aandelen met een totale waarde van € 7.714. Er wordt alleen dividend uitgekeerd als de algemene vergadering daartoe besluit.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	Niet bekend	1-1-2022	Niet bekend	Nog niet bekend	€127.582
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2022	Niet bekend		
Behaalde resultaten in 2023	Het jaarverslag van de NV en daarmee informatie over de belangrijkste resultaten volgt jaarlijks helaas te laat voor verwerking in de jaarrekening van de gemeente. Voor de laatste informatie over de behaalde resultaten en cijfers kunt u de website van REWIN raadplegen. Onder 'Jaarverslag' vindt u na vaststelling (naar verwachting in de maand mei) steeds het laatste jaarverslag					
Risico's						

18. NV Havenbedrijf Moerdijk						
Vestigingsplaats	Moerdijk					
Website	https://www.portofmoerdijk.nl					
Visie / doelstelling	Het Havenbedrijf Moerdijk beheert, exploiteert en ontwikkelt het Zeehaven- en Industrieterrein Moerdijk.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	In de Havenstrategie Moerdijk 2030 en de daaraan gekoppelde dynamische Uitvoeringsagenda zijn de doelen op basis van de 3P's People, Planet en Profit geformuleerd. Naast de activiteiten die direct gerelateerd zijn aan het beheer, de exploitatie en de ontwikkeling van het Zeehaven- en Industrieterrein Moerdijk levert het Havenbedrijf een belangrijke bijdrage aan de People en Planet doelen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder via de GR Havenschap Moerdijk. De gemeente wordt daarin vertegenwoordigd door wethouder A.M.J. Dingemans (economie) en de wethouder Financiën. Wethouder A.M.J. Dingemans is afgevaardigde voor de Aandeelhoudersvergadering.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is via de GR Havenschap Moerdijk materieel houder van 50% van de aandelen. Er wordt alleen dividend uitgekeerd als de algemene vergadering daartoe besluit en indien dit past binnen de regels van het dividendbeleid.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 137 mln	1-1-2023	€ 252 mln	Nog niet bekend	n.v.t.
	31-12-2023	Nog niet bekend	31-12-2023	Nog niet bekend		
Behaalde resultaten in 2023	Het jaarverslag van de NV en daarmee informatie over de belangrijkste resultaten volgt jaarlijks helaas te laat voor verwerking in de jaarrekening van de gemeente. Voor de laatste informatie over de behaalde resultaten en cijfers kunt u de website van Port of Moerdijk raadplegen. Onder 'Feiten en cijfers' vindt u na vaststelling (naar verwachting in de maand mei) ook steeds het laatste jaarverslag.					
Risico's	Stikstofproblematiek. Dit vertraagt werkzaamheden voor gevestigde bedrijven en nieuwvestigers en de gronduitgifte door het havenbedrijf, wat kan gaan doorwerken in het financieel resultaat van het havenbedrijf. In het gebied op en om het haven- en industriegebied wordt ruimte gezocht voor energie-infrastructuur. Indien de energie-infrastructuur plaats krijgt op het industrieterrein dan komt er hiermee minder ruimte beschikbaar voor de economische functie. Dit kan ook gaan leiden tot inkomstenderving (gronduitgifte/ havengelden). Spoedige realisatie van de energie-infrastructuur is voor zittende bedrijven noodzakelijk om te kunnen verduurzamen. Zonder extra netcapaciteit is elektrificatie van de industrie niet mogelijk, terwijl bedrijven klaar staan om hierin te investeren. ,					

19. Stichting Inkoopbureau West-Brabant/ Wij zijn Karel						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://www.wijzijnkarel.nl					
Visie / doelstelling	Het uitvoeren van en adviseren in een gezamenlijk inkoop- en aanbestedingsbeleid ter professionalisering evenals voor het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief als procesmatig gebied voor de zelfstandige gemeenten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het behalen van voordelen op financieel, kwalitatief en procesmatig gebied; Voldoen aan rechtmatigheid van de aanbestedingsregels en -processen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Algemeen bestuur: wethouder Financiën					
Financieel belang gemeente	Iedere deelnemende gemeente is een éénmalig entreegeld verschuldigd afhankelijk van het aantal inwoners per gemeente. Dit bedrag wordt terugontvangen na liquidatie (art. 7.3 en 7.4). Verder is de gemeente een bedrag verschuldigd per dagdeel dat afgenomen wordt. In 2023 is voor 14 dagdelen per week een bedrag betaald van € 210.000. Daarnaast zijn nog 36,88 extra dagdelen afgenomen om gepland staande aanbestedingen te kunnen begeleiden. Hiervoor was een bijdrage nodig van afgerond € 16.000.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 624.940	1-1-2023	€ 610.677	Niet bekend	€ 226.000
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Behaalde resultaten in 2023	In 2023 is weer een aantal verbeterpunten van het in februari 2022 door Twynstra Gudde opgestelde rapport 'Boeien en Binden' doorgevoerd. Een daarvan is het aanpassen van de bedrijfsnaam van het Inkoopbureau. Vanaf 8 december is dat aangepast in Karel. (website www.wijzijnkarel.nl)'					
Risico's	Weinig tot geen risico					

20. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)						
Vestigingsplaats	Den Haag					
Website	https://vng.nl					
Visie / doelstelling	De leden collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurstaken; Voor de leden of groepen van leden afspraken maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector en overeenkomsten inzake de arbeidsvoorwaarden van personeel in de sector gemeenten aan te gaan met werknemersorganisaties.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Belangenbehartiging voor leden.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is lid van de VNG. Afgevaardigde voor de ledenvergadering is het college van B&W.					
Financieel belang gemeente	De bijdrage van Moerdijk voor 2023 is: € 185.755					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 51,7 miljoen	1-1-2023	€ 113,8 miljoen	Niet bekend	€ 185.755
	31-12-2023	Nog niet bekend	31-12-2023	Nog niet bekend		
Behaalde resultaten in 2023	Het jaarverslag 2023 van de VNG is nog niet gepubliceerd.					
Risico's	Weinig tot geen risico, gelet op de rechtsvorm, de omvang van het EV en het totaal aantal deelnemers					

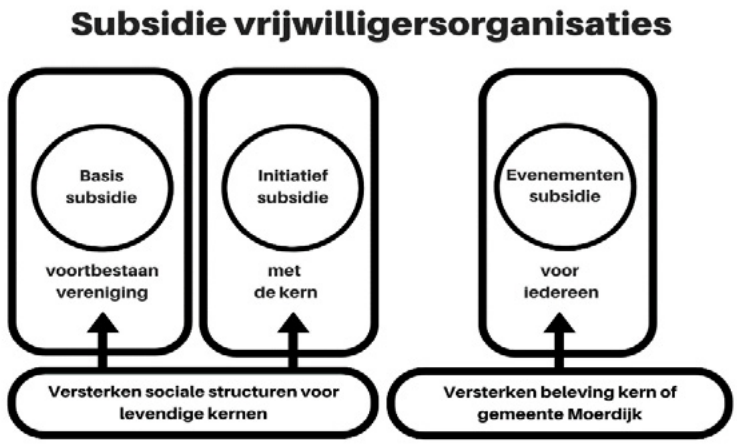
Paragraaf Subsidies

Inleiding

In deze paragraaf worden de diverse categorieën subsidies toegelicht en is de doelstelling vermeld. Hierbij wordt via een link verwezen naar betreffende regeling. Tevens is per regeling aangegeven hoeveel subsidieverleningen in 2023 hebben plaatsgevonden.

1. Subsidie voor vrijwilligersorganisaties

Het college heeft een subsidiekader voor vrijwilligersorganisaties vastgesteld. Met dit kader is duidelijk wat voor categorieën subsidies voor vrijwilligersorganisaties wij hebben, wat het algemene uitgangspunt is en waar de subsidie in hoofdzaak voor bedoeld is.

Binnen elke categorie is het mogelijk om verschillende soorten subsidies een plek te geven die specifieke beleidsdoelen nastreven. Dit geeft ons de mogelijkheid om per onderwerp goed te monitoren of een subsidie effectief is. Wat legitimeert om een regeling aan te houden, aan te passen of te laten vervallen. Zo sturen we op resultaat en beperken we de regeldruk.

Basissubsidie
Dit is een structurele subsidie waarmee activiteiten worden gewaardeerd, die bijdragen aan de sociale structuren binnen de kernen van onze gemeente, zonder deze naar aard en inhoud te beïnvloeden. Jaarlijks dienen vrijwilligersorganisaties een aanvraag in voorzien van een activiteitenplan en begroting.
Alle voorwaarden zijn vastgelegd in de Nadere regels Basissubsidie vrijwilligersorganisaties | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl)

In 2023 is er aan 167 verenigingen en stichtingen een basissubsidie verleend.

Initiatiefsubsidie
Dit is een bijdrage in de kosten van losse activiteiten die voor en door inwoners en/of organisaties in een kern

worden opgepakt. De initiatiefsubsidie is onderverdeeld in verschillende regelingen. Allemaal met een specifiek beleidsdoel. Voor nu zijn de volgende regelingen van toepassing:

1. Initiatiefsubsidies Vrijwilligersorganisaties
   Doel:
   Het samenbrengen van inwoners in een kern in de gemeente Moerdijk waarbij het versterken van de sociale structuren binnen deze kern centraal staat

   In 2023 zijn er 12 aanvragen geweest waarvan er 8 zijn toegekend (1 aanvraag omgezet naar volksfeesten en 3 niet toegekend).

2. Vitale en Cultuurrijke samenleving
   Doel:
   1. Een klimaat waarin inwoners hun talenten op het gebied van sport en cultuur kunnen ontwikkelen;
   2. Het bevorderen van een gezonde leefstijl;
   3. Het bevorderen van een vitale samenleving;
   4. Borging en voortzetting van sportieve en cultuurrijke activiteiten.

   In 2023 is er 1 aanvraag ingediend en gehonoreerd.

3. Startsteun
   Doel:
   Ondersteuning in de opstart van duurzame kansrijke maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een betere woon- of leefomgeving voor inwoners van de gemeente Moerdijk.

   In 2023 zijn hiervoor geen aanvragen ingediend.

Evenementensubsidie

Met ingang van 9 april 2022 is de regeling evenementensubsidie aangepast Nadere regel Evenementensubsidie | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl) Inzet van deze regeling is evenementen te ondersteunen die de beleving van een kern of de gemeente Moerdijk in zijn geheel versterken. In de regeling zijn specifieke evenement gerelateerde kosten opgenomen die worden gesubsidieerd. De helft van deze kosten wordt op basis van offertes gesubsidieerd tot een maximum van € 10.000.

In 2023 zijn er 45 aanvragen ingediend, waarvan er 39 zijn toegekend (1 aanvraag ingetrokken, 3 aanvragen niet toegekend en 2 aanvragen omgezet naar andere subsidie).

Startsubsidie

Dit is een eenmalige subsidie die wordt verleend aan vrijwilligersorganisaties om een formele rechtspersoon te vestigen. Een vereniging of stichting.
Het gaat hierbij om een vast bedrag van € 300 ter vergoeding van kosten voor inschrijving bij de Kamer van Koophandel en notariskosten.
Op grond van overlegging van nota's van Kamer van Koophandel en notaris wordt het vaste bedrag aan de betreffende organisatie beschikbaar gesteld. Een startsubsidie wordt alleen aan vrijwilligersorganisaties verleend die ook in aanmerking komen voor een basissubsidie.

Er zijn in 2023 2 nieuwe verenigingen opgericht die bij ons een basissubsidie hebben aangevraagd en gebruik hebben gemaakt van de startsubsidie.

2. Subsidie voor uitvoeringsorganisaties

Deze subsidie wordt ook wel budgetsubsidie genoemd. Dit is een subsidie, waarbij de instelling of organisatie een gemaximeerd taakstellend bedrag krijgt om een tevoren overeengekomen activiteitenaanbod uit te voeren. Deze budgetsubsidies worden gehanteerd bij professionele instellingen, zoals bijvoorbeeld Surplus Welzijn en Bibliotheek West-Brabant en vrijwilligersorganisaties zoals bijvoorbeeld Stichting Stoffer en Blik.

De subsidieverlening vindt deels op basis van wettelijke taken en deels op basis van autonome taken plaats. Zo dient de gemeente op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning het algemeen maatschappelijk werk in stand te houden. Daarentegen is de subsidie aan Stichting Stoffer en Blik een een autonome taak.

Met een budgetgesubsidieerde instelling of organisatie worden jaarlijks prestatieafspraken gemaakt. De instelling of organisatie dient jaarlijks een jaarrekening en een inhoudelijk verslag te overleggen. Bij een subsidie vanaf € 50.000 dient tevens een accountantsverklaring te worden overlegd. In 2023 is aan 13 organisaties een budgetsubsidie verleend.

Beleidsindicatoren

Jaarverslag 2023

MOERDIJK

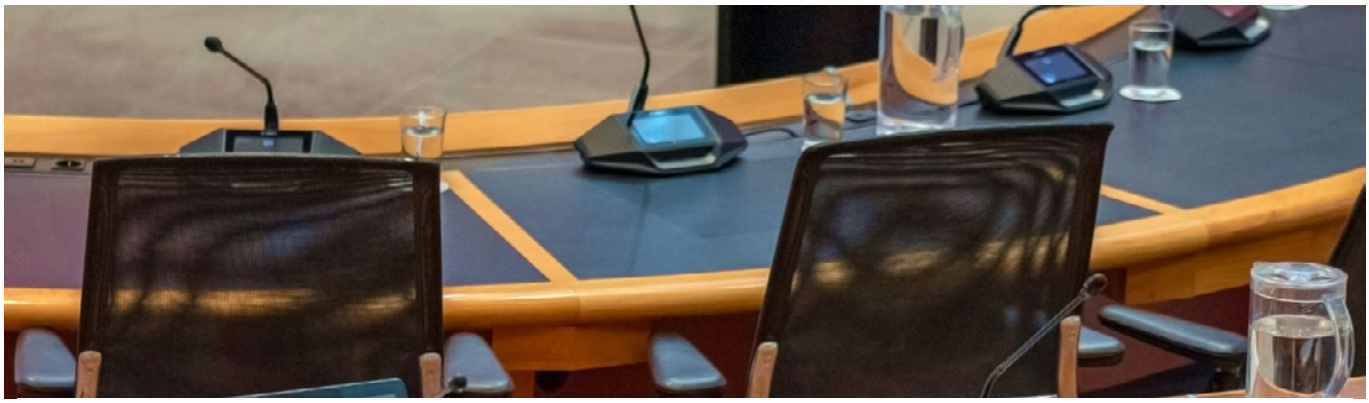
Beleidsindicatoren

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij golden een aantal belangrijke uitgangspunten:

- de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
- de raadsleden worden daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen;
- de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
- de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
- er worden bestaande bronnen gebruikt;
- de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
- voor de indicatoren met betrekking tot het ‘sociaal domein’ is aangesloten bij de reeds bestaande ‘Gemeentelijke monitor sociaal domein’.

Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat raadsleden op de belangrijke momenten in de planning & control cyclus zich een beeld kunnen vormen over behaalde en te behalen beleidsresultaten. Omdat het wenselijk is de resultaten van gemeenten te kunnen vergelijken moeten deze indicatoren vanaf de begroting 2017 worden opgenomen.

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl vindt u op het dashboard het onderdeel Besluit Begroting en Verantwoording. De hieronder vermelde indicatoren vindt u daar terug. De onderstaande gegevens zijn van 10 april 2024. De website plaatst doorlopend aangepaste indicatoren o.b.v. nieuwe gegevens uit de onderliggende bronnen. Voor de meest actuele indicatoren kan de bovenstaande link worden geraadpleegd.

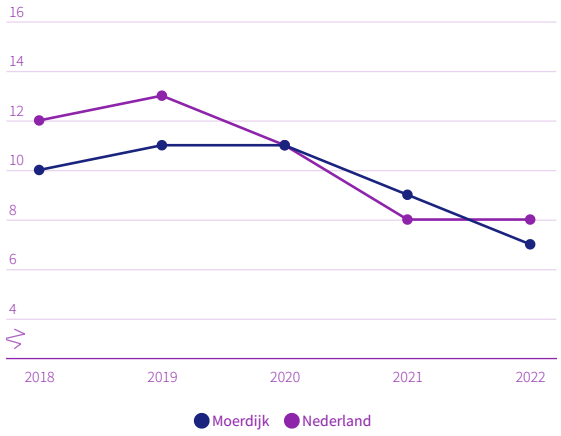

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2018 - 2022**

Economie

Functiemenging

57,0%
Moerdijk

53,8%
Nederland

Meerdere bronnen | **2022**

Vestigingen (van bed...
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

174,3
Moerdijk

174,1
Nederland

LISA | **2022**

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

6,9
Moerdijk

4,2
Nederland

DUO/Ingrado | **2022**

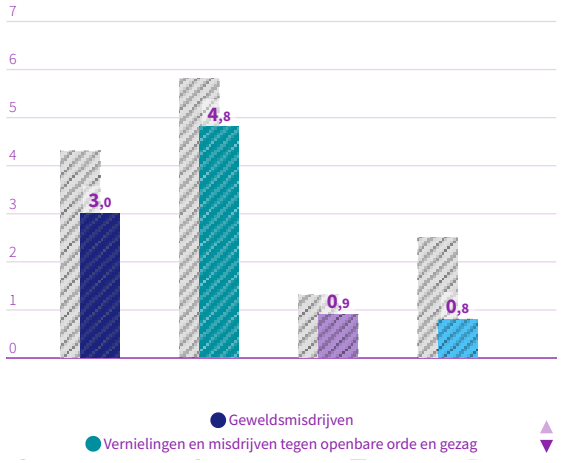
Relatief verzuim
per 1.000 leerlin...

18
Moerdijk

24
Nederland

DUO/Ingrado | **2022**

Misdrijven
Moerdijk, per 1.000 inwoners

CBS | **2023**

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,8% Moerdijk

2,4% Nederland

DUO/Ingrado | **2023**

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

51,0% Moerdijk

46,4% Nederland

Meerdere bronnen | **2022**

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

938,2 Moerdijk

825,4 Nederland

Meerdere bronnen | **2022**

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | **2022**

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

60,6% Moerdijk

33,1% Nederland

berekening | **2021**

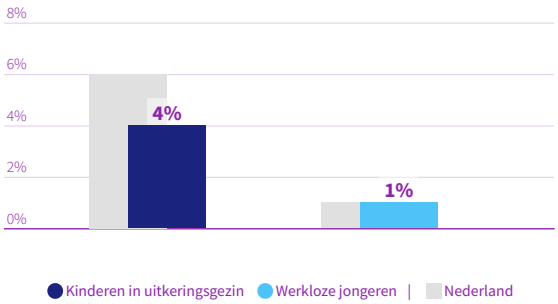
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Moerdijk

1% Nederland

CBS | **2022**

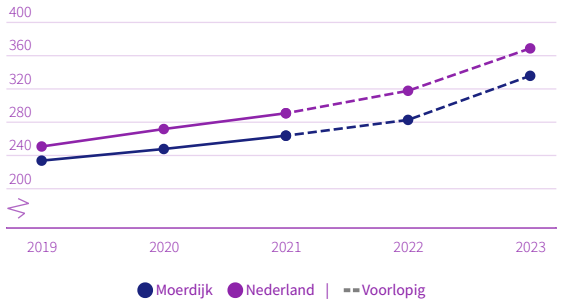
Achterstand onder jeugd
Moerdijk

CBS | **2022**

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

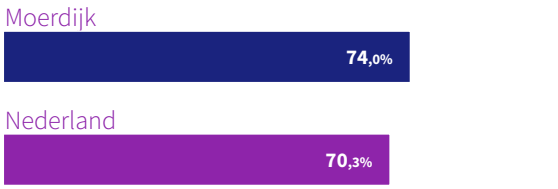
Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

5,9 Moerdijk

9,3 Nederland

BAG/ABF | 2022

Demografische druk

CBS | 2023

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 751 Moerdijk

€ 860 Nederland

COELO | 2023

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 908 Moerdijk

€ 942 Nederland

COELO | 2023

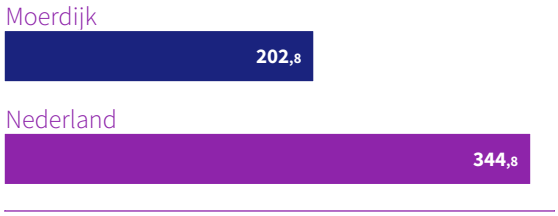
Netto arbeidsparticipatie

74,2% Moerdijk

73,1% Nederland

CBS | 2023

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2023

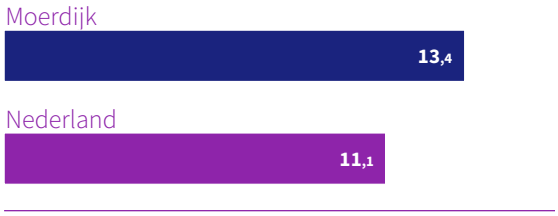
Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

147,5 Moerdijk

191,5 Nederland

CBS | 2023

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Jongeren met jeugdbescherming

1,3% Moerdijk

1,0% Nederland

CBS | 2023

Jongeren met jeugdreclassering

0,2%
Moerdijk

0,3%
Nederland

CBS | **2022**

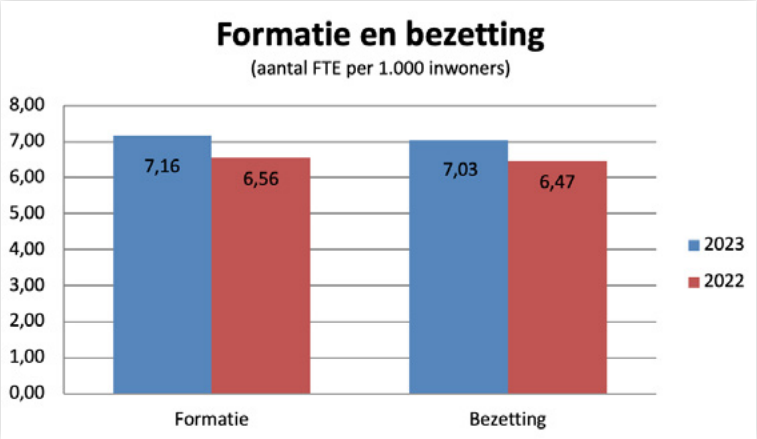
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

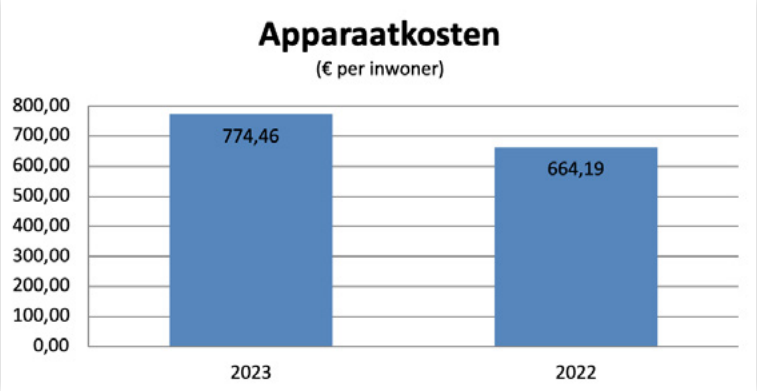
710
Moerdijk

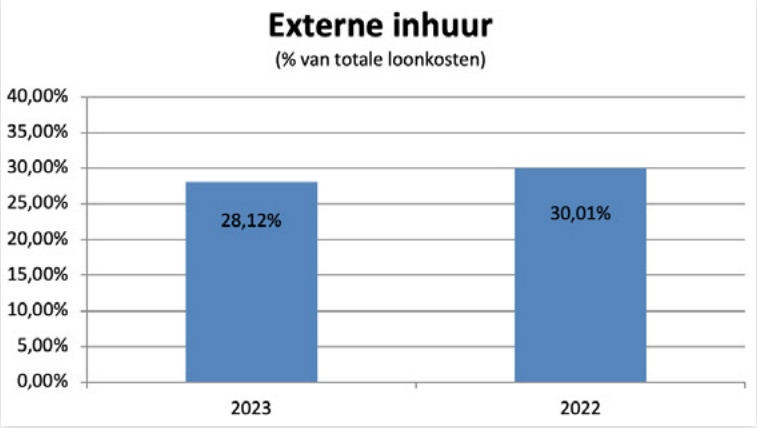
710
Nederland

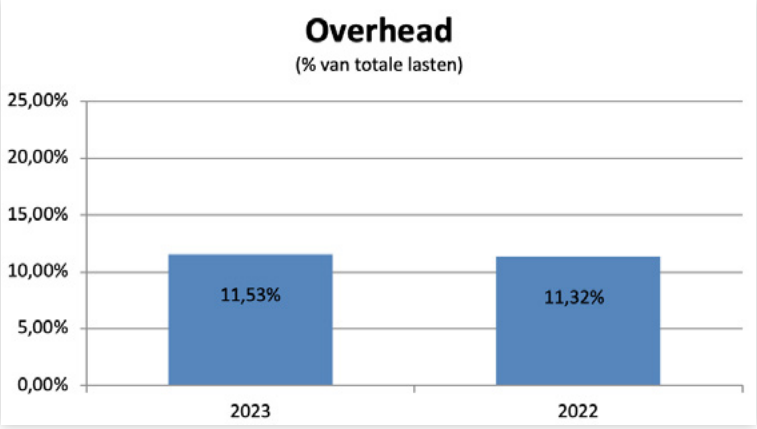
CBS GMSD Wmo | **2022**

Overige verplichte indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Omschrijving
Formatie fte	per 1.000 inwoners	2023	Moerdijk	7,16	Eigen gegevens	Aantal fte per 1.000 inwoners
Formatie fte	per 1.000 inwoners	2022	Moerdijk	6,56	Eigen gegevens	Aantal fte per 1.000 inwoners
Bezetting fte	per 1.000 inwoners	2023	Moerdijk	7,03	Eigen gegevens	Bezetting aantal fte per 31-12 van het jaar, fte per 1.000 inwoners
Bezetting fte	per 1.000 inwoners	2022	Moerdijk	6,47	Eigen gegevens	Bezetting aantal fte per 31-12 van het jaar, fte per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	euro per inwoner	2023	Moerdijk	774,46	Eigen gegevens	Bedrag per inwoner
Apparaatskosten	euro per inwoner	2022	Moerdijk	664,19	Eigen gegevens	Bedrag per inwoner
Externe inhuur	%	2023	Moerdijk	28,12	Eigen gegevens	Kosten inhuur externen als % van totale loomsom + kosten inhuur externen
Externe inhuur	%	2022	Moerdijk	30,01	Eigen gegevens	Kosten inhuur externen als % van totale loomsom + kosten inhuur externen
Overhead	%	2023	Moerdijk	11,53	Eigen gegevens	Kosten overhead als % van de totale lasten
Overhead	%	2022	Moerdijk	11,32	Eigen gegevens	Kosten overhead als % van de totale lasten